

ముగా వ్యాపించియున్నది. అదియే సందేహానంద స్వరూపమయిన అద్వైత ప్రకాశము.

ఎట్లయితే ఆకాశము అన్ని శరీరములలో అన్ని పిండములలో ఎల్లప్పుడూ వ్యాప్తమయి ఉండినా ఆకాశము లేకుంటే అది జన్మించుటయే జరుగదు గదా. అట్లే ఆత్మతత్వము బ్రహ్మాండమునకు బయట, లోపల, అన్ని వస్తువులలో, పదార్థములలో, ప్రాణులలో, లోపల, బయట వ్యాపించి యున్నది. అన్ని ప్రాణులలో ఆకాశమునకు సంబంధము కలదు. అట్లే వ్యష్టి చేయబడిన అన్ని వస్తువులతోనూ. ఈ ప్రపంచమున ఆత్మకు సంబంధము గలదు.

ఏ వస్తువులైనా, పదార్థమయినా వర్తమానమున నిల్చి ఉంటే ఆకాశమున్నూ, వాటితో నిర్మయుండును. ఆ వస్తువు లేక ప్రాణి విరీనమయితే ఆకాశమున్నూ ఆకాశతత్వమున విరీనమయిపోయి తన వ్యష్టి రూపమును (వస్తువు యొక్క వ్యష్టి రూపము) సమాప్తమయి పోవును. యిదే విధంగా ఆత్మకున్నూ జరుగును.

ఎట్లయితే ఆకాశము తక్కిన పాంచ బౌతికమయిన వస్తువుల పదార్థములు ప్రాణులతో కలసిపోయి అభిన్నముగా ఉంటున్నట్లు కన్పించునో, విజాబితీ వాటితో ఏమీ సంబంధము లేదు.

అట్లే ఆత్మయున్నూ, పాంచ బౌతికమయిన విభిన్న శరీరములలో ఉంటూ అభిన్నముగా ఉన్నట్లు కన్పించుటా యుండును. కాని ఆ శరీరముల వలన ఎట్టి ప్రభావము కానరాదు. విశ్వమందంతట ఒకే ఆత్మ పూర్ణ రూపమున ప్రకాశించుచున్నది. అది సందేహానంద పరబ్రహ్మమే. ఇట్టి స్థితిని పొందుటయే పరమ పదమును పొందుట లేక అద్వైత స్థితి అంటున్నారు.

అట్టి ఆత్మ ప్రకాశించుటకు లేక దాని చూడటకు ఇతరమైన ఏ వస్తువుల అవసరము లేదు. ఆత్మ "స్వయం ప్రకాశముగం బోధితి" స్వరూపము, ఆత్మకు దేశమవంప. కాంచు చలన అట్టి మార్పుల కడగవు. ఎల్ల కాయు లందు ఒకే విధమున నుండును. మరియు చిత్తమునం దుదయించి చ్చిత్తులతో ఆనురూపము నొందినట్లు కన్పించును. అప్పుడు అగిపోవడంతోచే ఆత్మయందు కన్పించునట్టి మార్పులక కన్పించవు. ఇంద్రి యములు, చిత్తము ననించిననూ ఆత్మ చలించదు. కుండలయొందున్న నీటిలో సూర్యుడు ప్రతిబింబించుచుండగా అకుండ చిగిలితే అందు కన్పించు చున్న సూర్యుడు, సూర్యునిలో రీనమగును. అట్లే వ్యష్టి ఆత్మ, సమస్త ఆత్మ అయిన పరమాత్మలో చిరీనమగును. అది నా అయిన పరమాత్మకు ఎన్నటికీ నాశనము లేదు.

ఈ ప్రపంచము యందలి చిషయములు, ప్రాణులు అచిరకాల వలన ఉత్పత్తి అగుచున్నవి. అవి ఎల్లప్పుడూ దుఃఖమునందే వివశించుచున్నవి. అచిరకాల కారణముగా ప్రాణుల బుద్ధులలో వివశితమైన భావములు అడుగు యుండును. అవి ఈ అచిరకాలమై నశించు స్వభావముగల ఈ జగత్తును విశ్వ మయినదిగా నశింపు లేనిదిగా భావించుట జరుగుచున్నది. జగత్తునకు మార్పు సహజము, ఒక్క క్షణమయినమార్పు లేకుండా స్థిరముగా నుండదు. కాని ప్రాణులు ఇది స్థిరమయినదిగా భావించి మిక్కిలి ఆసక్తి చూపించుచున్నారు. దుఃఖమును పొందుచున్నారు. ఆత్మతత్వము విశ్వము. అది నాశనమయి ములులేనిది. ఆనందఘనము జ్ఞానస్వరూపము. ఎల్లప్పుడూ పవిత్రమయినది. మానవుడు ఈ జగత్తులో ఉన్నంతకాలము దుఃఖమును మాత్రమే పొంది యుండును. ఆత్మపీఠిలో ఉంటే ఎల్లప్పుడూ ఆనందిమునే పొందును. కమక ప్రాణుల కర్తవ్యమేమిటంటే తమ దృష్టిని మిశ్ర అయిన నాశన మొందు నట్టి జగత్తు నుండి మరల్యుకొని ఆత్మయందు స్థిర మొనర్చుకొనవలెను.

అత్మ స్థితిని పొంది ఎల్లప్పుడూ రోగము, రోశము నుండి విముక్తరై బ్రహ్మానందము నందు లీనము కావలెను.

ఈ కల్పింపు ప్రపంచమంతా కాలము వలన అస్థిరమున ఉండు న్నది. కాలము ద్వారా మాత్రమే నాశనమగుచున్నది. అంటే ఈ కల్పింపు ప్రపంచము స్థిరము కాదు. దీనికి ఆశ్రయము అత్మయొక్క చైతన్యము. దీనివలననే జగత్తు ఉత్పన్నమయినది. దానిలోనే విలీనమయి పోవును. చైతన్యము నందలి స్వందనవలన నానావిధమయిన నానాభాసాతత్వమయిన జగత్తు దృశ్యమానమగుచున్నది. అందువలననే యిది మిథ్య. కాని అత్మ తత్వము, అత్మయొక్క చైతన్య శక్తియే నిత్యమయినది. అత్మ కల్పితము కాదు. శ్రేష్ఠమయిన సత్యము, అత్మకు అన్యమయిన పశ్చాత్తములు ప్రాణులు. సాంసారికమయిన పరిపితులు ఇవన్నీ కాలప్రభావమున ఏదోఒక దినమున నశించునట్టివే. అవి సరించి అత్మయందే విలీనమగును. అందువలన అత్మ ఏకము, అద్వితీయము. జగత్తు నానావిధములైన నానుభూతిములు గలవి. అత్మ నిత్యము, పరిణామము లేనిది. కాని జగత్తు అనిత్యము పరిణామము క్షాంధునట్టిది. రెండూ ఏమాత్రము సంబంధములేని స్వభావములు కలవి. దేని ఆధారమున ఈ జగత్తు చిత్రపటమునందు వలె కన్పించుచున్నదో అట్టి ఈ జగత్తునకు ఆధారము అత్మయొక్క చైతన్య శక్తియే.

అత్మ ఆకాశము కాదు. ఎందువల్లనంటే శబ్దగుణము అత్మయందు లేదు. అత్మ వాయువు కూడా కాదు. స్పృశ్యగుణము ఇందులేదు. అత్మ అగ్ని కాదు. ఇందు దూషణములేదే లేవు. అత్మ నీరుకూడా కాదు. ఏవిధ మయిన రసము (రుచి) దీనికి లేదు. ఇది భూమికూడా కాదు. గంధ గుణము (వాసన) దీనికి లేదు. అత్మ కార్యము కూడా కాదు. కారణము ఇది కారణ రహితము. అత్మశూరకావ్యమున అనగా ఇందు ఏవిధమయిన కావ్యనలు లేక వాసనలు లేవు. అందువలన అత్మనుండి అత్మకౌరకు, అత్మయందు చూచు

పట్టి యోగి అనగా అత్మస్థితిని పొందు యోగి అన్ని విధములై ప సంతర్లు. వికల్పములు వదలి, కామనలు, వాసనలు లేని స్థితిని పొంది ఈ ప్రపంచ దూషణమయిన భవబంధములనుండి ఎల్లప్పుడీ ముక్తిని పొందును.

అత్మస్థితిని పొంది అత్మ ద్వారా అత్మనే చూడ యోగి భవబంధముల నుండి ఎల్లప్పుడీ ముక్తుడగును. అతడు చిత్తమును పరిపూర్ణముగా నిరోధించ గలుగును. అత్మయొక్క చైతన్యము చిత్తదూషణమయిన జ్ఞానము నందు కారాత్మ్యము నొందుచూ కార్యగోచరమయినవినిచిన్ జీవునకు జగత్తు యొక్క జ్ఞానము కలుగును. అనగా అత్మస్థితిని మరచును. ఈ అత్మచైతన్యము జడ చిత్తమునందలి కారాత్మ్యమును వదలి అత్మస్థితియందు తిరిగి ప్రవేశించి నచో చిత్తరూపమయిన జ్ఞానయంత్రమునందు ఈ ప్రపంచము ప్రతీకరించ మగుట అగిపోవును. మరొకవైపు చిత్తము మీదపడియున్న చూడు ఆవరణ యొక్క రైతకొల్ల పోవును. చూయ ఉండుటవలనే ఈ జగత్తు ఉన్నట్లు కల్పించుచున్నది. మాయయొక్క ఆవరణకొల్లలతోనే జగత్తు నకు ఆధారభూతమయిన నిత్యతత్వమయిన చైతన్యము దృష్టిగోళర మగును. అత్మ తన స్వరూపమునందు నిలచి అనందదాయకస్థితిని పొందును. ఇందు సందేహము లేదు.

ఈ కల్పింపు ప్రపంచము మాయవలననే ఉన్నట్లు కన్పించుచున్నది ఇందు సత్యముకాని నిత్యకాని లేదు. ఈ శరీరము కూడా పంచదాళముల సంయోగమువలన ఏర్పడినది. అందువలన ఈ ప్రపంచమునకు ఈ శరీరము అంగమునంటిది. అందుచే సాధకుడు తన శరీరమునందు ఆసక్తినివీడి ఇందు వ్యాపించియున్న అత్మభావమునై శ్రవణహింసలు ముంచి, రోకమునందు మూడు రకములైన పద్మకులు నడచుచున్నది. ఒక చోట మిత్రభావము, ఒకచోట శత్రుభావము, మరొకచోట ఉపాసనభావము. మిత్రభావమునకు అర్థమేమంటే కొన్ని వస్తువులు, పదార్థములు. ప్రాణులు మిత్రభావమునకు అర్థమేమంటే కొన్ని వస్తువులు. పదార్థములు. ప్రాణులు లేక పరిపితులు నీటియందు కోరిక అనగా ఇష్టపడుట లేక (ఆసక్తి) వీటిని

సంపాదించి విద్యనుభవయోగము

మందిగా కలుస్తారు. వాటిని సొంతముల దాచుకొనుటకు సంపాదించుటకు అనుభవించుటకు ఇష్టమును. వాటి కొరకు క్రమమును. శత్రు దానము అంటే కొన్ని సదాచును. వస్తువులు. ప్రాణులు ఏటి వై ఇవ్వలేకంటుంటుంటు. వ్యయము మొదలై నది. వాటి నీరు చెప్పగా దానింటును. తన మానవుల కై వ్యయము మొదలై నది. వాటి నీరు చెప్పగా దానింటును. దానిన దానములై నుంది బ్రహ్మణి లోనిపోవలెనని కోరుకొనును. దానిని గురించి కొన్నియువులు ప్రాణులు మొదలై నవాటిలో ఉన్నవాదము వాటిని గురించి అతనికి ఏమీ కలుదు.

స్వార్థమునకు మొదటి రెండు అయిన శత్రుమిత్ర భావములు లోక వ్యయములలో బంధించును. కనుక ఈ రెండు దానములుగానూ సాధకుడు దానములను. అర్థే చిత్తమును స్వీయమొనరింపకొనుట చిత్తము సంపాదించుటకు అవసరము అవ్వలసిన పోగొట్టకొని ఏటిని దానములను. అర్థశక్తిని సొంతిన దానిక ఈ మూడు పీఠాలు కూడా ఈ ప్రపంచములోనూ ఏరించుముపోవును. అర్థే లోకమునందు ప్రీయము అప్రీయము. భుజ్యము. అభుజ్యము. అభ్యర్థము మొదలై న కర్మలలో బంధించబడియున్నది.

లోకమున తండ్రి. కొడుకు. కూతురు, మిత్రుడు, శత్రువు, నావారు జలాలువారు అనే భావాలు సంబంధాలు శరీరములో ఆత్మయొక్క చై తనకై శక్తి చలన విద్యుదునున్నది. అర్థే ఈ కర్మింపు జగత్తుయొక్క అస్తిత్వము కూడా చై తనకై శక్తి చలననే విద్యుదునున్నది. ఆత్మయొక్క ఈ చై తనకై శక్తి శరీరము, ఇంద్రియములు మనస్సుయొక్క తాదాత్మ్యమును పదరించుట ఈ అన్ని సంబంధములు, భావనలు, విధానాలు, వికారములు, ఈ ద్రవ్య శక్తి ప్రపంచముల విరివనుచుపోవును. జీవుని యొక్క నడక, పటుకొనుట, విద్యుదులు, చూడట, వినుట, ఈ కారణములవలననే జరుగుచున్నది. ఈ అన్ని దానములు, సంస్కారములు, దానములు చిత్తమునందు ఆనకై కలిసేవుచు మాత్రమే దానములుగా చిత్తము నందు ముద్ర చేయును. అర్థే చేపిన పని

విషయ ప్రకాశము

నుంది తనకు ఇష్టమయిన కంఠమును కోరినట్లే అది బంధించును. అయితే దానికొకప్పుడు మూత్రమే సంస్కారములు సంపాదించుటకు. ఆనకై తనలో మయిన అంటే పూర్వకే తనలోనున్న అర్థే శక్తివలన సంపాదించుటకు సంపాదించుకావు. చిత్తమునందు అపవిత్ర దానములను అభ్యర్థి కాదు. మాయయొక్క అవలంబనెదగదు. ఆనకై కూడిన కర్మలవలన మాత్రమే చిత్తములై "అవిద్య" యొక్క చేత మాయయొక్క అవలంబనెదగదు. జీవుడు ఎప్పుడైతే చిత్తమునందలి సంస్కారములు, దానములు, కోరికలు వికారములు తగింపకొని వాటిని భుజి యొనరింపకొనగా, అవిద్య మొదలై న సంపాదకేళములను అవిద్య చేత మాయయొక్క ఉపాధి జయించును. అనగా మాయయొక్క అవలంబన చిత్తమునందలి లోనిపోవును. అప్పుడు అర్థశక్తివిద్యుదును. అప్పుడప్పుడు లభించే జ్ఞానబాధియైన విజ్ఞాన ప్రకాశము అగును.

ఈ స్థావర, జంగమార్కమయిన నానావిధ నామ రూపారకములైన ఈ జగత్తు అంధా చై తనకై మనలననే పుట్టినది, చై తనకై మనలనే పుట్టించుటగా ఉండును. అంధే చింతించుచుపోవును. జీవులకు ఈ జగత్తు వికారమయిన యున్నది. సముద్రమునందు తలంగములు మానవుని కల్పనలవలననే వేరుగా భావన చేయును. అవి సముద్రమునందే పుట్టి సముద్రమునందే పెరుగుచు అప్పుడే చింతించుచున్నది. సముద్రమునకు వేరుగా తలంగములను అస్తిత్వమే లేదు. ఇట్లే ఆత్మయొక్క శక్తి రూపములు ఈ చై తనకై మనలనే మనోసముద్రములో స్పృందనచేక అందోళనలవలన నామ రూపారకములయిన ఈ జగత్తు వేరుగా భావించుచున్నది. ఇది కేవలము కల్పన మాత్రమే. ఈ కల్పన లోనిపో నిర్లభములను, విభుద్ధములను, చై తనకై మయయిన ఆత్మశేషముగా [శేషము] నిచ్చును. ఈ ప్రపంచము కల్పించుచున్నప్పుడు కూడా కల్పనకంటే వేరుగా ఈ జగత్తుకు అస్తిత్వములేదు. ఈ కల్పన సమాప్త మయినచో అస్పృహకూడా ఈ జగత్తుయొక్క అస్తిత్వమును గురించిన ప్రశ్నయే

యో యుక్తుః (త్యాజ్యును కీలకలో సాముగా ప్రానువర్తము తాని నిజానికి ఆత్మచి తన్నుది ప్రాదే. వెలుగులో కీనిని చూచి మనము తయరడినది. సామును క్షానినది అంతా ప్రాను అని తెలుసుకుంటాము.) భూమి ఇలము నంబు కీనమగును. అంబు అగ్నియందు, అగ్నివాయువునందు, వాయువు అకాశమునందు, యిట్లు ప్రతి ప్రసవప్రమమున ఒకదాని యందొకటి కీనమగుచు అకాశము లవిద్యయందు, అవిద్య సరమనదము లేక ఆత్మ యందు లయమగును. చివరగా సరప్రాహ్మయే శేషమగా నిల్చును.

సరమాత్మను ఆశ్రయించిన మహావిద్య మూడుగుణములతో కూడి ఈ జగత్తుయొక్క సృష్టి, వీరి, సంహారములను చేయుచున్నది. ఈ మహా చూయ రమోగుణముతో ఉంటూ "దుర్మారూపిణి" శివరూపి అగుచున్నది. దుర్మారూపిణిగా సంహారమును గూడా చేయుచున్నది. సత్యగుణముతో విష్ణువును, లక్ష్మీదేవిని, ఉత్ప్రేక్షిచేయుచున్నది. రక్షోగుణమువలన సరస్వతి రూపిణిగా, బ్రహ్మారూపముగా ఉంటూ సృష్టిని పుట్టింపుచున్నది. యిట్లు ఆ దివ్య శక్తియే సృష్టి సీతి సంహారములకు కారణమగుచున్నది! బ్రహ్మశ్రీ. విష్ణు, మహేశ్వరులు ఒకే శక్తికి భిన్నరూపములు. ముగ్గురు చేయుచున్నవిని చేరువేరుగా ఉన్ననూ ఒకదానికొకటి ఆ పనులు పూరకమయినవి.

శక్తి ప్రసవప్రమమున వచ్చుచూ సృష్టిని చి సరింపచేయుచున్నప్పుడు బ్రహ్మ అని పిలువవచ్చును. అట్లు పుట్టి చి సరించిన సృష్టిసీరముగా ఉండుటకు, సాలించుటకు పనిచేయునపుడు విష్ణువని తిరిగి ఈజగత్తును చివేకము చేయునప్పుడు అదే శక్తిని శివుడని పిలుచుట జరుగుచున్నది.

ఈశ్వరుడు, బ్రహ్మశ్రీ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు అని విన్ని పేర్లతో పిలిచిన సరమాత్మ ఒక్కదే చిభిన్నరూపములో పనిచేయుచున్నాడు. సాంసారికమయిన వస్తువులు, ప్రాణులు, జడవదార్లములన్ని అవిద్యయందు ఉంటుట వలన ఆత్మనుండి భిన్నముగా ఉన్నట్లు కల్పించుచున్నది. కాని చా సమానిక

ఆత్మశక్తువులందే ఇవి పరిపంజున్నవి. అంబువలన పడేనంబులు ఈ సృష్టి అంతయు ఆత్మయందే పుట్టి అందే వెలుగుచూ తిరిగి ఆత్మయందే చిరిగిపడుచుపోవునని ఆత్మకందే భక్తులుగా కల్పించుచున్న ఈ భక్తులొంబులూ కల్పనలేక ప్రాణు అని చెప్పుచున్నాడు.

జగత్తునందు కల్పించుచున్న అంబువలనకూ వర్తమాన్ను కీలక్యిం దీని ప్రకాశించేయొచ్చున్నది ఆత్మయే. చైతన్య శక్తియే చైతన్య మంటు ఇంద్రియములతో కలిపి అని చనిచేయుచున్న చేయుచున్నది. అప్పుడు ప్రాణ యంద్రమైన చిత్తమునై ఈ జగత్తు యొక్క క్షాణార్కమైన ప్రకాశము అర్థమునందునై ప్రతిబింబితమగుచున్నది. చిత్తమునై ఇంద్రియములనై పనిచేయుచున్న చైతన్య శక్తి చిరీనమైనచో ఈ జగత్తుయొక్క ల్యోకము చిత్తమునై పడదు. ఈచిరంగా చిత్తమును ప్రకాశించేయొనరి చిది చేయ నట్లు చేయుచున్నది కూడా చైతన్య శక్తియే. జగత్తునందలి చిత్తములనై ఈ సామములు రూపములు అపారితార్థముగానే కల్పించుచున్నది. ఉన్నది ఒక్కచేత శక్తి. అదియే చిదిరూపముగా సృష్టిగా కల్పించుచున్నది. అప్పుడు కూడా అది చైతన్యముగానే ఉంటున్నది. కాని కీవుచు చిత్తము, నమ ద్రము, వనము, సూర్యుడు, చంద్రుడు, చిదిక శరీరములను కల్పించు కొనుచున్నాడు.

"ఒకే వస్తువుగా పరిపూర్ణమైయున్న ఆత్మయే అనంతరూపమున సర్వవ్రా ప్రకాశించుచున్నది. దీనికి భిన్నముగా ఎవట ఏ వస్తువులేదు." అని వియోగి ఈ జ్ఞానమును సంపాదించుకొనుచో, తన చిత్తవృత్తులను అనందమునందు రమింపజేసికొనుచో అంటు చూత్రమే ద్యుంద్యులకేమైన ఈ పోషించుమును చాటును. సుఖ, దుఃఖ స్వరూపమునుండి వేరగును. జనన మరణ ప్రత్రమునుండి ఎల్లప్పుటికీ ముక్తి నొందును. ఆత్మలో చిత్తమునందు చి సంఘటనలు ఉర్చున్నము కావు. సుఖ, దుఃఖములు చూస, అవసూనములు, కీ ర్తి, అనకీ ర్తులు ఏమి అర్చనై ప్రధానము కలిగింపవు.

4)

అగ్రతనవంబలి అన్ని పదార్థములు అర్చయించే ఉదయించి అర్చయించే విధినను గుఱుచున్నది. మానవుడు ఈ అర్చననుండి మనస్సువలన వేరుగా కాలించి యితర వస్తువులపై ఏకాగ్రతను పొంది దుఃఖము లేక నుభము ఏం అనుభవించవలెను. మనస్సును కూడా అర్చయించే ఏం యము చేయరాదు. జీవుడు తన పూర్వ కర్మఫలననే జాలి కుయము అయివు టోగముయొక్క ఫలములను పొందుతున్నాడు. ఇద రూపమయిన ఈ శరీరమును దరింతుచున్నాడు. ఎంతకాలము అయివు కలదో అంతే కాలముయందు నివర్ణించుచున్నాడు. దుఃఖములను అనుభవించుచున్నాడు. చూంసము, అస్తి (ఎముక), స్నాయు, మజ్జ, నాడులుటో నిర్మించబడిన ఈ శరీరము దుఃఖములకు నిలయము.

జీవుడు రోకములో విషయములు, పదార్థము, ప్రాణులు పరిసితులు వీటివలన దుఃఖము కలుగుట ప్రారంభించగానే రకరకములైన సాధనములు చేయుట ప్రారంభమగును. రోకమున దుఃఖము, కలిగేకొద్ది ఈ కన్పించే ప్రసంపమును వదలి ఇవము, తపస్సు, పూజలు, సాధాయణలు, చింతన, మననము మొదలైన సాధనలు ఈశ్వరుని కృపకొరకు చేయుచుండును. క్రమముగా చె తనకృత్తి అంతర్ముఖమై జాగ్రత్మగుటలో చిత్తమున సంపాదించబడిన సంస్కారములను పోగొట్టుట కార్యశీలమగును. ఇట్లు తనకృత్తి ప్రసవక్రమము నుండి చూరి ప్రతి ప్రసవక్రమమున అభివృద్ధి నొందుచుండును.

ఈ సాధనలో సాధనశక్తి తననుండి జన్మమైనదిగా మొదట అనుభవమునకు వచ్చును. దీనినే యోగము మరియు తండ్రి గ్రంథములలో "కాక్రోపాయము" అని వేరిదిరి. సాధకునకు క్రమముగా సంపాదించిన సంస్కారములు జీవించేకొలది అట్లే అవిద్య మొదలైన సంపన్నతములు నశించును. క్రమముగా సాధకుడు ఈ శక్తి తనదిగానే అనుభవమునకు

కొంత ముంది జ్యోతి తొలలయి ఇది తనకు సుఖమయమై యున్నట్లు కన్పిస్తుంది.

రెప్పుకొనును. మరియు ఇది తన శరీరమునకు కార్యకర్తయై జ్యోతికృత అవయవమునందు ప్రకృతియై యుండవలెను. అర్చననుండి మనస్సును గుఱుచుచున్నది. అర్చన గాను చూచును. చిత్తమునకు అర్చనగా నిర్వచించుచు వాడు పూజ యగా విడిచావును. శక్తి ప్రతిప్రసవక్రమమున అభివృద్ధియగుచుండును. అర్చనమును చె తనకృత్తి గుం రూపకృత్తియై అర్చయించు చిత్త సాధకుని అర్చనకర్తయందు నిలిచినవారిగా చేయును. అర్చన యోగి పరమఃపదము, బ్రహ్మశ్రీనంద ప్రాప్తి కలాను.

ఇది సంహారయందు ఈ ప్రోత్సహనం దీని సంకేతముగా యిచ్చా చెప్పారు.

దేహాస్మిన్ చ ర్చితే మేదుః సప్తద్విత్య సమన్వితః
సరితాః సాగరాః శైలాః క్షేత్రాణి క్షేత్రసాంతాః
ఋషయోః మనయః సర్వే సక్షరాణి గ్రహస్తరా
పుణ్యశ్రీరాసి పితాణి చ ర్చితే పితరేవతాః

ఇద సంహారం. 1.1

శరీరమునకు రయిట రాహుగ్రహున కిర్తము చేసినా సాధకు మొదలైనవి సాధకునకు భవంతర్మును పోగొట్టు పుణ్యార్థము నందు ఇది కలిగించుటకు ఉపయోగించును. ఏది ప్రాప్తింపవచ్చా అది. అంత రంగమునందే జరుగును. సప్త ద్విత్యములు. మేరు పుణ్యములు. పుణ్య నదులు, సాగరములు, పర్వతములు, పుణ్యక్షేత్రములు. పుణ్యశ్రీల ముందు అయో చేసరలు, దివ్య ఋషులు. మనుషులు, సక్షేత్రములు. ప్రాణములు. శక్తి పితములు. వాటి చేసరలు అన్ని ఈ శరీరమునందే స్థిరమయిస్తాయి. జాహ్యమునందలి చేసరాసానములు రీరములు శరీరము రోసంగం వాటికి సంకేతము మాత్రమే; ప్రయోగ క్షేత్రమునందు (అంహారము) ప్రవేశిం → సాధన ప్రారంభం తుంతు.

సంగమము కలదు అది లోకలి శ్రీవేణీ సంగమమునను. దాహ్య సంగ
కము నాస్త్రము. ఇదా, సంకల్పము, మనుష్యులను, మూడు నాడులు,
అల్లా ప్రాయశ్చిత్యము కలియును. ఈ అల్లా వల్లనే సకలశ్రీ శ్రీవేణీ సంగ
మము. వేణీ దాహ్య హాపమే ప్రయాగ యందు మనము మానమున్నది.
శ్రీవేణీ అయిన గంగా యమునలు, కల్పించుచుండు. సర్వవారి పది
అయ్యళ్ళముగా నుండును. అట్లే ఇదా, పంగళ నాడులు శుభముగా
నుండును. మనుష్యుల నాటి గురువుగా నుండును.

శ్రీవేణీ యందు స్నానముచేయుట పుణ్యవాయుకము. ఇట్లే సాధన
చేయుచు, చేయుచు, దాహ్యసన్ద్రను పొందుటయే శ్రీవేణీ సంగమమున
స్నానముచేయుట అగును. ఆ ప్రథమమయిన యోగింకే మనుష్యుల నాటి
యొక్క జ్ఞానములను. వారు మనుష్యుల హాపమయిన పది ప్రపదిలో
స్నానముచేసి మోక్షహాపమును పొందుదురు. ఈ అంతరికృతైన శ్రీవేణీ
సంగమమునని ప్రతుకావల్ల బాహ్యలోకమున శ్రీవేణీ సంగమము యొక్క
సర్వవారి చేయుటచేసి. ఈ విషయముగా వేది. దేవతలు. ఇంద్రములైన
పుణ్యకీర్తములు అన్ని శరీరమునందే గలదు. ప్రభవమున శరీరము నందే
విజయన, శీర్షములు, దేవతలు, ఋషులు మొదలైనవారి సాక్ష్యాపము
లంపించినే గాని బాహ్య జగత్తునందలి కల కణము భగవంతుని హాపము
చేక చెల్లని క్షయింకల్ల దివ్యహాపమే అను అనుభూతి కలగును! సాధ
కుడు శరీరమునందలి చెల్లని క్షయమున నీరపడిన గాని బాహ్యజగత్తు నందలి
చెల్లని క్షయము చక్కగా దర్శించలేడు.

అందరింగమమునందలి ఈ చెల్లని క్షయ క్షయిని పది ప్రములైన శీర్షములు
ఋషులను దర్శించేవరకు సాధకుడు బాహ్యములైన ఈ శీర్షములు దేవా
లయములు, పది ప్ర సాసములు దర్శించుట, పూజలు, అర్చనలు, చేయుట
అవసరమే. క్రమక్రమముగా భగవత్ ప్రాప్తికి బాహ్యపూజలు ఉప

బాహ్యము లేదని అర్థము.

దానిని అనుకొంటుంది ఈ దాహ్యమునకు భాగము కలదు. అప్పుడు
శ్రీవేణీ. ఈ అనుకొంటుంది దాహ్యమునకు భాగము కలదు. అప్పుడు
సంగమమునందలి సంకల్పములు, విజయ, విజయము కలదు. అప్పుడు
చి ప్రమునందు అర్థకర్తము ప్రాయమును కలదు. అప్పుడు
పూర్వయే చిగ్గోళమును కలదు. ప్రాయము కలదు. అప్పుడు
హాపములు. గొమ్మలై (Secondary) ప్రతిభావమును కలదు.
యందు అర్థకర్త శ్రీ వేణీ మూలకర్తయే దాహ్యమును ప్రాయము
కుండును. నూరులు మొదలై వది ఈ భాగము కలది కలది
కుండును. అట్లే అకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము భూమి ఈ మూడు
మహా భూతములు నరస్మక కలయక వంక ఈ భాగము దర్శింపు
వని అలనికీ అనుభవమునును. దాహ్యమునందలి దాహ్యము, ఈ ప్రాయము,
పంచ మహాభూతముల సంబంధము మూలకర్తయే దాహ్యమును అను
భవమునకు వచ్చును. కంఠముననే నూరులు, ఈ కంఠము ముక్క
ప్రకాశము కనిపించును. వారి కంఠముననే అంతరికృతము (ప్రాయము
(వైలుగు) గోచరించును. అట్లే బయట ప్రభావముననే "అంతరికృతము"
వినిపించును. అప్పుడు అప్పుడు ఏ నూరులు ప్రాయమును నూరులు.
ఎవ్వల నాడము వినిపించునన్నది! పంచ మహాభూతముల పుష్టియే వారి
అధ్యాత్మికానుభవము సంధిల సంస్కారములు కీటవోక్తి సాయము
అనుభవమునకు వచ్చును. అప్పుడు సాయము వాయు సంస్కారముల
సాసము వీటి వల్లముల సాయలో సాయల అనుభవించును.

బాహ్యములైన సాయములు, పండువులు, నేలబ్రము, ముప్పుములు,
దేవ ప్రతిఫలు చి వల్లములను - ఏకాగ్రము చేయుటకు సాయములను
చెప్పుచున్నారు. సాయములు కన్నులు మూటి చేయుచులైన అగ్నికుండు,
నే ప్రముల ఎదుట కనిపించే ఊముగానుటకు ప్రయత్నించును. అట్లే చిత్త

వృక్షలను ఏకాగ్రము చేయుటకు ప్రయత్నింపవలెను. శక్తి అంతర్ముఖమై జాగృతమై, క్రియాశీలమై తేచుటతోనే ఈ ప్రకారమైన సాధనలు గౌఠముగా (Secondary) కన్పింతును. సాధకుని చిత్తమున ఈ సారములకు సంబంధించిన సంస్కారములు సందిరములగును. శక్తి జాగృతముగలతోనే సారనా ప్రవాహము లోపలినుండి బయటికి ప్రారంభమగును. అనగా సంస్కారములు సందిరముగలటకు బదులు చిత్తమునందలి పూర్వ సందిర సంస్కారములు బయటికి వెళ్ళిపోవుచుండును. అట్లే ఏయే వస్తువులపై ఆసక్తు చిత్తమును ఏకాగ్రము చేసెనో ఆయా ర్థ్యయ వస్తువులపై దేవతల సాక్షాత్కారము లభించును. సూర్యుడు, చంద్రుడు తారకలాదేవతా విశేషములు అంగమున దర్శనమిచ్చును.

జీవునకు ఈ శరీరమునకు, బ్రహ్మాండమునకు మధ్య లేదా ఏమీ లేదు. శరీరమునం దేదిగలదో అచ్చముగా వాటికి నమానమయిన పదార్థములే బాహ్య జగత్తున లేక బ్రహ్మాండమున గలవు. అంతరంగమునగల ఈ ఆకృతులను చూచుటకై సూక్ష్మములైన యింద్రియములను క్రియాశీలమొనరింపవలెను. బాహ్య జగత్తునందలి వస్తువులు చూచుటకు స్థూలములైన యింద్రియములు అవసరమగును.

బయట ప్రపంచములో వలెనే శరీరములో కూడా లక్షల కొలది నడులు కలవు. వీటిలో నీరు బదులుగా రక్తము ప్రవహించుచున్నది.

శరీరమునందు ఇదా, పింగళ, సుషుమ్న నాడులు ప్రముఖమైనవి, వీటిలో సుషుమ్న శ్రేష్ఠమైనది. ఇది శుద్ధ స్వర్ణరూపమైనది. దీనిలో కుండరినీ ప్రవేశించగానే సాధకునకు అపారమైన ఆనందము కలుగును. అతనికి "మోక్షమార్గము" స్థిరమగును. సుషుమ్న నాడియందు "చిత్ర" యను మరొక నాడి కలదు. దానికి "బ్రహ్మారంధ్రము"తో సంబంధము కలదు. ఇది నాడులన్నింటిలోనూ సర్వోత్తమమైనది. అచ్చటకు వెళ్ళు

గానే జీవునకు బ్రహ్మముతో ఐక్యతను కలుగును. ఈ "చిత్రనాడి" పంచ పర్ణములగుర్తి ప్రకాశించుచుండును. సుషుమ్న నాడియందుగల "చిత్ర నాడి"యే జీవునకు శరీరముతో బంధమునకు కారణమగుచున్నది. "చిత్ర నాడి"యొక్క మార్గము దివ్యమగును. అమరత్వమును, ఆనందమును ఇచ్చును. దీనియందు ఏకాగ్రత నిలిచినచో యోగం యొక్క చాలవారి కనుమరుగును. మరియు చిత్త శుద్ధి కలుగును.

గుర స్థానమునుండి రెండు అంగుళముల పైకి చురుకు చేత్రము (అంగము) నుండి రెండు అంగుళముల క్రిందిగా వాణ్ణి అంగుళముల వైశాల్యముగల ఒక ఆచార కమంఠు గలను. దీనిని యోగం "మూలాధార"మని పిలుచును. ఇందు త్రికోణాకారమైన యొది గలను. దీనిని అనధికారులకు తెలియనియరాదు. అధికారులైనవారికి దీనిని తెలియజెప్పుకుండా ఉంపలేము. సాధకుని మార్గము "అజ్ఞా కర్మము"పైను పయనించుచుండగా అతని సాధనా స్థితినిగూర్చి అధికారులైన అతనికి చెప్పుకుండా దాదరారు; అట్లే అనధికారులకు తెలియనియరాదు; దీని చలన అహంకారము పెరగజచ్చును. కాలజిమేడుంపే ఇతరులకు దుర్లభమైన స్థితి తనకు కలిగినది అని, చిత్తమునందు ఈ అహంకారము పెరిగితే అది పితనమునకు కారణమగును.

ఈ మూలాధార క్రమమునందు పరదేవతయైన కుండరినీ చూచున్నప్పుడు చుట్టూ చుట్టూనీ సుషుమ్నా చూర్ణమునకు అర్థముగా పంచవారి యున్నది, అది విద్యుత్ రేఖపర యుండును. ఈ కుండరినీయే సృష్టింపబడుచుండు అట్లే సకల సృష్టి నిర్మాణమునందు ఎల్లప్పుడు పని చేయుచుండును. ఈ దేవియే వాగ్రూపిణి; మౌనరూపిణివారి అయియున్నది.

పరమాత్మయొక్క ఈ చైతన్యశక్తి పరిభ్రాంతులైనది. అనంతమైన. అసంఖ్యకమైన జీవులను సృష్టించినా, ఇంకా సృష్టించుచున్నా కూడా

దానియొక్క శక్తి అయితా సరిపోవుముగానే ఉంటుంది. స్వస్థింతగా దానిని శక్తిని "శక్తియు" అంటారు. అదియే అతిశయైతే ఈ ఊరిని మోయుచున్నదిని చెప్పవచ్చును.

ఈ విధంగా నిర్వహించుటైన శరీరమునను నిర్మించిన రహదారి దుగిరి యొన్ని శక్తి పూర్ణముగానే యుండును. ఇట్లా ఎన్ని శరీరములైనా రహదారులు యొంటును సమర్థమై యుండును. దీనినే కుండరిని యంటారు.

స్వల్పగుణము, రక్షణగుణము, రహదారులము అను ఈ మూడుగుర్తుల ద్వారాను వాటిలో రస మొగమును దాటకొని సంతులనమునుండును. ఇది సర్వభాగము యొక్క స్వరూపము.

కుండరినియొక్క నిద్రావస్థ, మరియు జాగ్రదవస్థ విషయములో "శక్తిపాఠశాల ప్రవర్తన" 1వ భాగములో వ్రాయుచున్నాము.

నానికే యొక్క వివరము ముఖ్యమందు ఇదానాది. కుడి ముఖ్య భుజమునందు పింగళానాది ఉంటున్నాయి. నువువూర్చినాది కూడా ఒక దానినుండి మరియొక వైపునకు మారుతున్నప్పుడు పని చేయును. ఇదా, పింగళా నాడుల మధ్యలో సుషుమ్నానాది ఉంటున్నది. దీనిలో ఆరు పద్మములు లేక చక్రములు కలవు. (ఇది నాడుల కలయికలు) వాటినే 1) మూలా చక్రము 2) స్వాతిస్థానము 3) మణిపూరకము 4) అనాహారము 5) విశుద్ధము 6) ఆజ్ఞా చక్రములు అని అంటారు.

ఇంక నాడులు మూలా చక్రమునుండి ప్రారంభమై నాయక, మేధావులు (అంగము), యింద్రు, సాధాంగులక్షణములు, చెవులు, భ్రుజులులు, చేతి అంగు లక్షణములు, ఉపస (యోని) యొక్కలైన అంగములవలనా వెళ్ళి అగిపోవును. అనగా రహస్యము స్థానములను చేరును. ఈ ప్రధానమైన నాడులనుండి కాబోసా అయినా నాడులు బయలుదేరి దాదాపు మూడున్నర లక్షల నాడులు

శరీరమునందు కడుకైన స్థానములందును గలవు. తిరిగి అవలంబించుచుండి శక్తి గ్రహించుటా అది పని చేయుచుండును. ఇది వాడుకను సంపాదించుటయందు దుష్కరమిది సమర్థమైను. సంపాదన విధానము లందునా ఇది మానవ దేహమునందలిగా వాగింపబడుచున్నది.

మూలాచక్రమునుండి మణిపూరక చక్రము వరకు అన్నిచుండల మనీ, మణిపూరక చక్రమునుండి విశుద్ధ చక్రమువరకు నూర్వలించుట మనీ, విశుద్ధ చక్రమునుండి వైన చంద్రులందలమనీ చెప్పవచ్చును.

12 శకంకో కూడిన అన్నిచుండలము మధ్యలో ప్రఖ్యాతియొక్క అగ్నివలన అన్నము తీర్చునును : ఇది "వై యానానానా" అను పదము బడును. ఇది వై రసగ్రహము యొక్క మరయిత రూపము యొక్కయొక్క రూపమే అయ్యున్నది. ఇది సరల తీర్చుట తినుటన్న విషయములందు సహజము చేయుచున్నది. ఇది పరిశాన్ని పుణ్యమును ఇచ్చును. దీని వలన శరీరము కాంతివంతమగును. రోగములు దోషములు, వై యానానానా ప్రఖ్యాతియొక్కయొట, దానియందు అహంతులు ఇచ్చుట తప్పని సరియైన విషయము. ఈ రేఖాము మరియు బ్రహ్మాండము ఒకే రూపముగా ఉన్నది. సర్వములు, దేవాలయములు కూడా ఉన్నది. వై యానానానానా తదంకంలే రోగంకో శరీరంకో వెరుకుట సాధునకు కూడా మంచిది.

శరీరమునందు వీటిని లెక్కించుట దాదాపు అసంభవము. రోగము నందు ఉన్న పుణ్యస్థలముకంటే చాలా ఎక్కువ ఈ శరీరమునందు గలవు. అది శరీరమునందుగలవు అని చెప్పవలసి కాదును ఎక్కువ చెప్ప వలసినది లేదు. రోగమునందు దేవాలయములు, తీర్థములు, తిరుగుట వలన మానవునకు కాంతి కలుగుటలేదు. అంతట ఆతడు అంభోధోయి భతికిలబడును. కనులుమూసి అంతర్ముఖుడు అగును. అప్పుడు యానానానానా

5)

వైకుంఠ ప్రాసాదమును. చిత్తమునందలి భయభక్త్యమువలన వెలుగుల
వెలుగులవలన ప్రయోజనము లేదు.

ఈ చిత్తము సందిర సంస్కారములు వాటి వాసనలు వలన అర్థి
వృద్ధి అగుచున్నది. అనాదినుండి వచ్చుచున్న వాసనల హాసమైన భక్త్యము
నను యొక్కణని తిరుగుచున్నది. కర్మ భక్త్యము నడుపుచున్నట్లు మాన
వులు తిరుగుచున్నారు. అసక్తితో అవి కూడిన కర్మలు చేయుటవలన ఈ
చిత్తమునకు ఇంకా వేగము పెరుగుచున్నది. జీవులు అనేక భక్త్యములైన
వ్రతానములు, గుణములు, దుఃఖములు పొందుచు సంసారమునందు భక్త
భక్తములైన వనలు చేయుచున్నారు. వీటివలన అనేక సంస్కారములు
పొందుచున్నారు. జీవునకు ఈ లోకంలో వచ్చుచున్న కుఠా కుఠాఫలము
లన్నీ ఆరుడు ఆశక్తితోకూడి అయా పనులు చేయడమే ఇందుకు కార
ణము. అసక్తితో వుణ్యముచేస్తే సుఖము, పాపముచేస్తే దుఃఖము ఈ
లోకమున కలుగుచున్నది. ఈ విధంగా జీవుని జీవితము సుఖ, దుఃఖము
లతో కూడి ఉండున్నది.

పుణ్యకర్మలు చేయుటవలన పుణ్యఫలము, రూపంగా శ్రేణిమైన
లోజన సామాగ్రి, సుఖింతుటకు కావలసిన వివిధ వస్తువులు శేలికగా
ఉండుచున్నవి. జీవుడు భన కర్మ ఫలముగానే దుఃఖము లేక సుఖము
పొందుచున్నాడు. జీవుడు పాప కర్మలయందు ఆసక్తి కలిగి చేసినవో వానికి
దుఃఖము లభించుచున్నది. సుఖము కలుగుటలేదు. ఏ కారణంచేత కాని
పుణ్యము చేసిన సుఖము కలుగలేదు. పాపంచేస్తే దుఃఖము కలుగుచున్నది.
ఇందులో సందేహింపవలసిన పని లేదు. చేసినవాడు ఫలము అనుభవించక
తప్పదు. చైతన్యము ఆర్జనుండి మాయవలన మోహితమై ఈ స్వప్ని
జరుగుచున్నది. జీవునకు కర్మ ఫలానుభవ కాలము ఎంతకాలము నిశ్చయ
మగునో ఆ సమయమున జన్మ ఎత్తును. జీవుడే కర్మ ఫలానుభవము

దివ్యులు భక్త్యాలు

కొలకు ఈ సంసారమును శిష్టించుకొనుచున్నారు. ఇందు అర్థి కలిగి
సుఖ దుఃఖములు పొందుచున్నారు.

వాసనలు కారణముగా భవించు భక్త్యము శిష్టించుకొనుచున్నారు.
ఈ కలిగిన సంసారము పొత్తిగా పోవును. ఈ శిష్టించుకొనుచున్నవారా
జీవుని బంధించుచున్నది. బుద్ధి అనికర్మమునకు అర్థి సంసారము
లలో ఆ బుద్ధి ఈ కలిగించు ప్రసంగమునందు అసక్తితోకూడా కలిగి
నిగురులవేడు. అది వివేక దిశలో పనిచేయుట. లోకమునందు వచ్చు
శిష్టించుకొనుచుండును. అందుచే జీవునకు నిజమైన క్షామము లభించును.

సంసారార్థి దర్భము అర్థి యిచ్చార్థి క్షామము కలిగినట్టి ఈ
భక్త్యము ప్రసంగమునందు భక్తి అని జీవునకు తెలియదు. ఈ ప్రసంగము
ప్రాంతి అను భావము భయభక్త్యోక్త భక్త్యములు లాడు. ఈ ప్రాంతి
నందు యెల్లప్పుడూ ఉంటానే ఉంది. కానీ దాట్లా జన్మము అర్థము
ముగా పనిచేయుచున్నది. అందుచే ఈ భక్త్యము ఇంకా వెంటదాటి
మా భక్త్యము కారణమగుచున్నది. శక్తి అంతుకొంటుంది కాగ్నయిని సంపాదించ
గలిగితే అది మెల్లగా చిత్తమునందలి వాసనలను పోగొట్టును. మనస్సును
వాశనము చేయును. భక్త్య దర్భము కలిగించును : ఈ మూడు పనులు
ఒకేసారి చేయును. ఈ మూడునూ ఒక దానిని ఒకటి భూతముగా పని
చేయును. ఆర్థిపిఠిని కలిగించును.

మానవ శరీరమునుపొంది అర్థిక్షామము కొలకు ప్రసంగమునందు
తెలివిగలవారి పని. శరీరము నశించిన భక్త్యార్థి సాధన చేయలేము కదా :

సంస్కారముల ఫలముగా, మరొక జన్మ కీసుకొనక తప్పదుకదా! నుఖ దుఃఖములు అనుభవించుట తప్పదుగదా! మరల మానవజన్మ వచ్చునో రాదో తెలియును. మానవ జన్మలో మాత్రమే సాధనచేయుటకు వీలగును. ఇది ఉభయాత్మకమైన శరీరము. కర్మ చేయుట దాని ఫలమును అనుభవించుట రెండూ ఇప్పుటనే జరుగును. మిగిలిన జీవులన్ని ఫలాలను అనుభవము కాలకు ఇప్పుట పుట్టినవారే! అందువలన మానవజన్మ చాలా గొప్పది. వైన చెప్పినట్లు కర్మ చక్రము వదిలింపకొనుట ఆత్మ సాక్షాత్కారమును పొందుట కేవలము మానవ జన్మయందు మాత్రమే సాధ్యమగును.

కొందరు పనిపోయిన తరువార ముక్తి లభించును అని అంటున్నారు. వీరు మిక్కిలి భ్రమతో ఉంటూ జీవితాన్ని నష్టపోవుచున్నారు. అట్లు జరగదు. జీవిని చిత్తమునందు ఏ రకమైన వాసనలు ఉంటున్నాయో ఆ విధమైన వసులు కుభముగాని అకుభముగాని చేయుచున్నాడు. ఆ విధమైన ఫలమును పొందుచున్నారు. చిత్తమునందు ఇంకా ఎక్కువగా వాసనలను ఆటవృద్ధి చేసుకొనుచున్నాడు.

వాసనలవల్లనే శరీరము దరించుట జరుగుచున్నది. వాసనలవల్ల మాత్రమే కుభ అకుభకర్మలు చేయుటకు ప్రయత్నింపు చున్నాడు. అట్లే నుఖదుఃఖములు పొందుచున్నాడు. చిత్తమునందు వాసనలు లేకపోతే జీవుడు జన్మించవలసిన అవసరమేలేదు. సాధకులైనవారు వాసనలు ఏర్పడకుండా కొంత సంస్కారములు సంచితము కాకుండా కర్మలు చేయవలసివుంటుంది. దీనికి ఉపాయము ఏమంటే నిష్కామ కర్మ చేయుట లేక అనాన క్రమంగా కర్మచేయుట. ఇందుచే సాధకుడు ఏ వసులు చేయుచున్ననూ ఆ కర్మకంగా వుండిపోవలయును అప్పుడు అతనికి నుఖదుఃఖములంటవు. సంస్కారములు సంచితములగుట అగిపోవును. సంస్కారము సంచి తము కాకుండా ఉండుట ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతీక మొదటి మొట్ట.

విషయానకులైన వ్యక్తి తన నడుమందు, క్రమమ కుడా విషయ దుఃఖమును అనుభవించుటకే వృద్ధింపడు. వాని విషయ నుకములే నిజమయిన నుఖములుగా భావింపడు. దాని కంటే వేరూ నుఖము లేకరియదు. దీని కంటే నుఖమైనది. ఆర్మిక్షారమునుం దప్పుడు. అతడు సావధానము చేయుటయంటే ఇష్టత కలిగిండును. విషయానక తరహా అట్లున్న మనుష్యులలోను మాత్రమే వాడు కలసి రిడుగుచుండును. మనుష్యులో, చాలాలోనేలేలండు వాడు ఈ దృశ్య ప్రపంచము నందరి లోగములను అనుభవించుటకే ఆసక్తి కలియుండును.

కొనవంతుడు, వైరాగ్యవంతుడు, సాధన సంపన్నుడు అయిన మనుష్యుడు ఆత్మయందు వుంటూ ఆత్మనే చూచుటా ఉండగా వాని ఈ జగత్తున సర్వస్వమును ఒక్కటి కూడా కానరాదు. దృశ్య ప్రపంచము విలీనమైపోవును. ఆత్మకీ యొక్కరై తనకర్మ సంపూర్ణ కర్మింపుచుండును. అప్పుడు వాని చిత్తమునందలి సంస్కారము వాసనలు కీటింది కర్మవ్య భావము నగిందిపోవును. అతడు పని చేసిన చేదుకదా అయిన వైదా ఏమి ఉండదు. కానీ ఈ మార్గముగా కర్మత్యాగము చేయుట చేయునక్కరలేదు. ఆత్మస్థితి లభించుటలోనే క్రమముగా కర్మాతితమైన స్థితికాదా అతనికి లభించును. నివృత్తి మార్గము చూర్తిగా అం. వడును. కర్మ చేయుచునే కర్మనుండి విముక్తుడగును. అప్పుడు కాదు. క్రోధ, లోభ, మోహ, మదనూర్వర్య వికారములు కొనము నందు చిలిన మగును. కేవలము ఆత్మస్థితి మాత్రమే మిగిలియుండును. దీనినే కైవల్యస్థితి అందురు. దీనిని పొందుటయే యోగము యొక్క ప్రయోజనము.

మహా యోగ ప్రకాశము

సంసార బంధమున ఉన్న కేవుడు ముక్తిని పొందుటకు శాస్త్రము లందు అర్హే మహాపురుషులు అనేకములైన సాధనలు ఉపాసనలు చెప్పిరి. వేదాంత వ్యవస్థలో అర్హత వరదామము లేనిది. కదలిక లేనిది, మాత్రమే చెందినది ఎల్లప్పుడు ముక్తియందే వుండునని, ఒక్కసారి కూడా బంధమున నవినిదిగా వుండును. కాని చిత్తముపై నిర్వహించిన మాయ లేక అవిద్య యొక్క అవరోధ వలన అర్హతయొక్క ఈ సర్వమును మరచి తీవుడు వుంటున్నాడు. వానికి అర్హతయొక్క ముక్తి స్వభావము అనుభవమునకురాదు. ఇది అనుభవమునకు రావాలంటే చిత్తమునందలి సందిత సంస్కారములు, వాసనలు ఊటింబుల అవసరము. చిత్తముపై నిర్వహించున్న అవిద్య మొదలైన సంభక్తేషముల అవరోధ కూడా అనివార్యము. శోకము నందలి అన్ని సాధనలు, ఉపాసనలు, భక్తి భావనలు, అన్ని కూడా చిత్త శుద్ధి కొరకు మాత్రమే తీనిని సాధించుటకే జ్ఞానము భక్తి యోగము విస్తామ కర్మ, ఉపాసనలు, మంత్ర, లయ, హాత, రాజయోగ, నాద యోగ, ప్రకాశయోగ మొదలైన సాధనలు శాస్త్రములందు చెప్పబడినది. లోకీక దుష్ట్యలో ఈ గ్రంథమునందు చెప్పవలసిన విషయము శక్తి పాతమును గూర్చిన వ్యాఖ్యానము. అందుచే మిగిలిన విషయములు వదలి యోగ సంబంధమైన విషయములు మాత్రమే విచారణ చేయుదుము.

యోగము వెకకు విధములుగా వుంటున్నది. ప్రధానమైన యోగములు 4 లోకమున ప్రసిద్ధములై వున్నవి. హాత యోగము, మంత్ర యోగము, లయ యోగము, రాజయోగము. ఈ నాలుగు యోగములు కర్మత్యాజ్ఞానములో అధ్యానం, చేయుట యందు మాత్రము భిన్నము

మహా యోగ ప్రకాశము

లగు వున్నవి. కాని ఒకటి కొకటి సమ్యక్భావంగానే ఉండును. ఈ ప్రాచీన వాయువును సంధర్మముగా చేయుట. వాటి కట్టెల కట్టెలు సముచ్చయించు ప్రవేశవెట్లు కూడా మహా యోగము సంబంధ విషయము. ఇదే విధముగా ఎందడూలమునకూ అయితే అంతవలెను. ఒక రూపముగా మంత్ర జ్ఞానమునకు కూడా ఇదే మహా యోగము లోంది.

రాజయోగము అయితే స్వాధ్యాసమైన కార్యము చేయుట. తీనిని పొందుటకు చాలా దూరమునకు అనగములు, ప్రాచీనాధ్యాసము లేక మంత్ర జ్ఞానము అవలంబించుట అవసరము.

ఈ విధంగానే నాదయోగమునకు అర్హత మొదలకే మన అందరంగమున ఏ విధమైన భక్తులు చేయుటకా "అనాధాశక్తి" నామ జరుగుచున్నది. దానిని వింటూ ఉండవలెను. చిత్తశుద్ధి ఆ నాదముకై కేంద్రీకరించవలెను. అర్హత అందే రీసమగుటకు ప్రయత్నము చేయవలెను. నాదశ్రవణమున్ను కొంత కాలము పక్కగా ప్రాచీనాధ్యాసము చేయవలెను. నాదమునందు మనస్సు నిశానదు. ఈ విధముగా ఏ యోగమైన మిగిలిన యోగములలో ఎంతో కొంత కలియకుండా స్వరంధ్రముగా వుండవలెను. సాధన యందు ఏ యోగము ప్రముఖముగా సాగుకూ వుంటే ఆ యోగముగా పేరుపెట్టడం జరుగుతోంది. అన్ని యోగములందు ఎంతో కొంత యితర యోగముల క్షణములు కలుస్తూనే ఉంటాయి.

ఈ విషయమునందు మరో దృష్టిలో చూచేటట్లులేక సాధన ఒక దాని నుండి ఒకటి వేరుగా వుంటున్న కర్మత్యాజ్ఞానంలో సాధకు తీనిని సాధన చేయును. అప్పుడు ఇది ఒకే సాధన యొక్క అంగము లుగా వుంటున్నవి. కర్మత్యాజ్ఞాన రహితముగా మారినచో ఆ యోగము

యొక్క నేట వహయోగము అగుచున్నది. హాళ, మంత్రి, లయ, మరయు రాజయోగములు, మహా యోగమునకు అంతర్భాగమగుచున్నది. మహాయోగము ప్రారంభమైనచో మరయొక యోగమిషేషమును డీనిని చేయవలయును. అప్పుడు ఈ నాణయోగములు నమయానమయాలలో ప్రకటింపబడుట కర్తవ్యమైన రహితముగా సాధన జరుగుచుండును. మనమృతు భార్య జన్మమున ఈ యోగములలో ఏదో ఒక దానిని కర్తవ్యమైనానంతో అభ్యాసము చేయించును. అకాలజమున దాని చిరమునందు ఆ యోగముల సంస్కారములు సంవిరమై యుండును. నేటి ఈ జన్మము మనుష్యునకు మొదటి జన్మ అనేకాదు. ఇందరి ముందు చాలా జన్మలు గడిచినవి. దానిలో అనేకములైన కుభ, అకుభ సంస్కారములు సంవిరమై నవి. ఈ సంవిర సంస్కారముల అచారముగానే సాధకుడగు పై నాచాగు యోగములలో స్వయముగా ఏదో ఒకటి యొనముగా భుండును: సాధనాశ్రమము చాటాము నుండి ఆంతర్ముఖ మగు కర్తవ్యమైనానము లేకుండా సాధన ప్రారంభమగును: అప్పుడు సాధనకు అనవసరము, ముద్రలు, ప్రాణాయామము మొదలైనవి అభ్యసించవలసిన అవసరములేదు. మంత్రి జడముకాని, దానినముకాని చేయవలసిన అవసరము లేదు. అప్పుడు హాళ, మంత్రి, లయ, లేక రాజయోగములందు ఏదో ఒకటి దానంతట అదేగానే స్వయముగా అభ్యాసమున జరుగుచుండును.

అగ్రదండు, మహామాయ, కుందరినీ శక్తి లేక అర్హుణి, (లేక శక్తి లేక, శ్రీ, అనుకేంద్రలో విదానబహుమన్ను ఆచారస్వము అంతర్ముఖమై అగ్రుత వాంఛి శ్రీయా శీలమై భువి చేయుట ప్రారంభము కాగానే "మహాయోగమని" విదానబహు ఈ స్వయం వీధి సాధన ప్రారంభమైనదని చెప్పుదును. అప్పుడు చిరమునందు సంవిరమైయున్న సంస్కారములు యదాదాక వెళ్ళునొకటయట ప్రారంభమగును. అగ్రుతమగుట (మేల్కొ-

నుట) అంటే మన ఇంద్రియములంతకీ కర్మముగా భుండా ఇంద్రియములనే అభారముగా చేసుకొని భవితేయుచున్న శక్తి యొక్క అనుభవము మనకు లేదగును.

కుందరినీ శక్తి యొక్క అగ్రుతమే కాంతి అన్ని సాధనం, తపాననం, శక్తి, యోగ ప్రక్రియల పురుష, భరమ లక్ష్యమై భుండున్నది. ఈ లక్ష్యమును సాధించుట సాధకుడు ఏదో ఒక సాధన యందు తర్కముకై భుండా ఈశ్వరుని యందు నడువలె యుక్తి లేని తరకాలము విరంభర సాధన అనుష్ఠానములు చేయగా చేయగా చిరకన్తి జరుగుట ఈశ్వరుని కర్మనలన సాధకుని కుందరినీ శక్తి అందర్ముఖమై అగ్రుతమై శ్రీయా శీలమగుచున్నది. అప్పుడు చిరన్న సాధనం సంవిర సంస్కారములు అక్క, కుభ, అకుభ దానముల క్రియలుగా నరచుండుట జరుగును. ఈ విషయంలో సాధకుడు ఇక లేక ప్రయత్నమేమీ చేయవల్యురలేదు. అంతరంగమున అగ్రుతమై భువి చేయుచున్న "కర్మనర" అయిన "కుందరినీ" శక్తి చేయవల్యు క్రియలను గడుచించుచు సాక్షిగా సాధనయందు భాగ్యుని యందు యమే చేయువలసిన భువి.

కుందరినీ శక్తి అగ్రుతమై శ్రీయా శీలమగుటకానోనే హాళ, యోగము సంధరి వివిధములైన అనవసరములు ముద్రలు, అనేక రకములైన ప్రాణాయామములు స్వయముగా సాధకుని క్రియలలో వ్యక్తమగుట ప్రారంభించును.

మొదట సాధకుడు శ్రమలో ఏ అనవసరములు ముద్రలు చేయుట ప్రారంభించి చేతచాలో ఇప్పుడు అనే అనవసరములు మొదలైనవి క్రియలుగా మారుట సాధనా నమయామన సాధకుని యందు వ్యక్తమగుచుండును. ఇందుచే సాధకుణి మిక్కిలి అనవసరము తయారయించును. ఇవివలలో క్రియలన్ని భార్యముగా ఏ అనవసరము చేయుటకు అనవసరము

6)

యీ మంత్ర వాలో అది సంస్కారములుగా అలసిలో పుంజినలో సాధన యందు అది క్రియలుగా వ్యక్తమగుట ఆ అననములను తేలికగా చేయ గలుగును. ప్రాణాయామములందు విక్రీడిత కష్టమైనవి, కాకాశరమైనవి, అని అన్ని సహజముగా అనాయాసముగా జరుగుటలందును. కీరతి, క్రమతి, త్పీత, అంతర దాహ్య కేసల రుంభరములు మొదలైన ప్రాణాయామములు సాధుని ప్రయత్నము చేసిన జరుగుటలందును.

మంత్ర యోగమునందు సాధులు తన యిష్టదైవమునందు కర్తృత్వాదమోసములో జనమును అర్థే మంత్రము నందు ఏకాగ్రత కొరకు ప్రయత్న పూర్వకముగా కర్పి చేయుటలందును. కాని చిత్త వృత్తి తల ముగా అటు ఇటు తిరుగుచునే వుంటును. మనస్సు నియమము. సాధకుడు ఆసట మనస్సును నియమింపక సంవర్సముల తరచిది సాధన చేయుటంటును. వానసలలో సంస్కారములలో నిందియున్న చిత్తము ఏకాగ్రతను పొందనే పొందదు. సాధకులై తే ఈ సంస్కారములను, వానసలను పోగొట్టుకొను ప్రయత్నము చేయనే చేయదు. మంత్రమునందు మంత్రము నకు ముఖ్య దేవతగా చెప్పిన ఆ దేవత యందు మనస్సును కేంద్రీకరింపటకు ప్రయత్నింపబడుతుంది. ఎప్పుడు శక్తి అంతర్భుక్తిమై జాగృతమై స్వయం సిద్ధ మహాయోగము లభించునో అప్పుడు సాధకుని మనస్సు ఐర్ది ఇంద్రియములు శక్తిని ఆశ్రయించి స్వారంధ్రమును వీడి సాధన యందు కూర్చొనును. అప్పుడు పూర్వ జన్మయందు ఈ జన్మలో ఎప్పుడెప్పుడు ఏ ఏ మంత్రములను చేసెనో ఏ ఏ దేవతలయందు ప్రయత్న పూర్వకముగా కర్పి జరిపెనో వాని యందు సంబిర సంస్కారముల పలన ఆయా క్రియలుగా ప్రారంభమై అంతరంగమున ఆయా మంత్రములు జనము స్వయముగా సాగును. ఆయా దేవతలునూ కనిపించుట ప్రారంభించుట. చిత్తమునందు ఆయా మంత్రములు వాటి దేవతలయందు ఏకాగ్రత పక్కగా కుదురును.

చిత్తమునందు కర్మములై క మూర్తములు, కేరలు, కుంభాకారములు సంబంధ పుంటును. మంత్ర జయము అప్పుడొక మంత్ర జ్యోతి సాధి పుకళలు కరలును మంత్రములకొర జ్యోతికల వేర్వేరు జ్యోతి జరుగుటలందును. వేర్వేరు వాచాత్మక దేవతలయందే అంతర్వేద క్రియ సంస్కారములు సంబంధమగును. అంతర్వేద దేవతలయందే అనే సంస్కారములు ముద్రింపగును. ఎవ్వందే సంస్కారములు అర్పి పున్నవి అయా రూపములలో క్రియలుగా పర్వతలు వాటిది జోగములు జరుగు టుంటును. అర్థే రితుగును. నవలదు "అంతరంగముల చేయుట. మంత్ర జననము చేయువానిని అర్థే రితున సంస్కారములు వాంఛించ సంస్కారములై యుంటును. శక్తి జాగృతమగుజ్యోతి ఆ సంస్కారములు రుంభరకు పట్టును. ఆ జ్యోతిసము మొక్క అనుకూల కలుగును. విషయమేమంటే గురువు యచ్చిన మంత్రమేకాక వివిధమైన మంత్రములు అవి సాధకులకు తెలిసినా, తెలియక పోయినా సంస్కార జ్యోతిస జన్మి కి పట్టును. క్రియలుగా అనుమతిలోనికి వచ్చి పోవుటలందును.

|| సాధకుని యందు నారమును వినుట అను సంస్కారము నిర్వది పుంటే సాధకుడు వివిధరములైన పర్వములను నారములను వినుటలందును. కొన్ని వినుటకు అధికారమే లేని నారములు కూడ వినుటలందును. ఆననములు, ప్రాణాయామము, ముద్రలు అయితే సాధకుడు అకాలక ప్పుడు ప్రయత్న పూర్వకముగా కష్టపడి చేయవచ్చును. కాని అకాలము లేక మన ప్రయత్నమేమీ లేనిచోట నుంబివచ్చు. నారమునకు ఏమిదేమి పరెను. ప్రయత్నముతో వచ్చేనారము అనాకాల నారము కాదు కాదు :
 1. వేడుగులన, నదిలో నీళ్ళు పాటునప్పుడు వచ్చు కలకల శబ్దము. వాయువు కడులు టుండగా వచ్చునట్టి నల నలమను శబ్దములు. అర్థే చేలో ఘంటా, మొదలైన పర్వములు సాధకుడు అంతరంగమున వినుటలందును. ||
 ఇవన్ని క్రియలుగా ప్రకటమగుచుండును. ఈ పర్వములు మొదల వేర్వేరు

వినిపించు ప్రాణముగా శాంతమై మెల్లగా వినిపించు ప్రాణముగా విరహమై
బ్రహ్మను అనిన ప్రాణానూనముల వలన శక్తి యొక్క ఒక క్రియలుగా

విరహమై బ్రహ్మ ప్రసంగమై చిత్తును. అర్థివంతు శాంతి ప్రాణముగా
విరహమై బ్రహ్మను.

రాజయోగము అంతునే ప్రసంగమును వీడి మన శరీరము నందలి
విశో ఒక విషయమునై చిత్తును మెల్లగా విశాగ్రము చేయుట అరు

గును. విశాగ్రము బ్రహ్మ కలంబంతు కలిగింతు నందలి సంస్కార
ముల వాసనలు మూలమై చిత్తునునందు కలవు కదా! అది ఓటింపకపోతే

చిత్తును విశాగ్రము బ్రాంతమనగా ఇందు శాస్త్రై హాతయోగము, మంత్ర
యోగము, లయయోగము, అభ్యాసము చేయుటయన్నవి కదా! శాస్త్రులి

నాయుటలోనే హాత మంత్ర, లయ యోగ సంబంధమైన తకరకములై న
అనుభూతులు క్రియలు జరుగును. ప్రాణముగా చిత్తుని జరుగుట

వంబంతు బోలు రాజయోగము శాంతకు సంహాసమైన స్వాధ్యానికమైన అను
భూల నిర్వికలు నిర్మాణమగును. ద్యానము నందు మనస్సు నిల్చుట

సాధారణంగా సాధ్యముకాదు. దీనికి శక్తి అంతర్ముఖమై శాస్త్రులి నొందుట
కాల అవసరము. ఈ అన్ని సాధనలకు రాజయోగమని పేరు వెట్టవచ్చును.

మంత్ర, హాత, లయ లేక అంతర్రతముగా చేయుటన్న వినిధ యోగములు
తమకు కాము రాజయోగమనియే చెప్పును. వీని అర్థమేమంటే ఈ అన్ని

యోగములును "శక్తి ప్రసవ స్థితిలో" రాజయోగముగా పరిణమింపును.
హాత, మంత్ర, లయ యోగమును అభ్యాసించు వారందరు తమకు

కాము రాజయోగుల మనియే చెప్పుకొందురు. దీని అర్థమేమంటే అన్ని
యోగముల యొక్క "శక్తి ప్రసవ స్థితి" రాజయోగమునందే కలదు. శక్తి

శాస్త్రులి నొందు సాధనము వలన చిత్తునునందలి సంస్కారములను సదా
చేయును. ఈ క్రియల సాధనకు అంతిమలక్ష్యము కాకపోయినా అర్థ

చేయును. ఈ క్రియల సాధనకు అంతిమలక్ష్యము కాకపోయినా అర్థ

హాతము మూలము కాదు. కారణమేమంటే ఇది స్వస్థ సంస్కారములలో
పాటు స్వయముగా విరహముకాదు. మరొక రాజయోగమునకు కారణమైన
స్వాధ్యానికమైన "విశాగ్రము" కలిగింతు. అంతట విశాగ్రము సంబం
ధించిన క్రియలే ప్రాంతమగును. అర్థయోగమై చిత్తు శక్తి యందు
చిత్తును విరహమైనచో అర్థము విశాగ్రము సంబంధించిన క్రియలు కూడా
అంతమై అసంప్రకృత సమాధి వచ్చును.

శక్తి శాస్త్రులి నొందుటలోనే కర్మత్వబ్రహ్మములో బాధిత సాధన
అంతమై "స్వత స్వస్థసాధన" అంతుకలుగును. నేను కర్మము - నేను సాధన
చేయు చుక్కాను. అనే కావము బోలు ఈ సాధనమునకు నేను సాధి
మాత్రమే - అనే కావము వచ్చును. సాధనము తన అంతరమునకు శక్తి
ద్యాన అనుగుణమునై క్రియలను. తన శరీరము కంటే కర్మమైనచోకాదు -
కానీ శరీరమును అతరముగా చేసికొని మూలమై అంతరమునకొకాదు -
ప్రకృతముగా అనుభవమును బొందును. శక్తి శాస్త్రులి నొంది ఈ అను
భవము రాకపోతే సాధనము కర్మము నేనే. చేస్తున్నట్టి నేనే అర్థయోగము
బోదు. తన ఇచ్చులో సంబంధములేకనే క్రియలు జరుగుట ప్రాంతము
కాగానే కర్మత్వబ్రహ్మము బోవును.

శక్తి అంతర్ముఖముగా శాస్త్రులి నొందుటకు లెండు ఉపాయములు
గులవు. మొదటిది ఏదైతా సాధన విశేషకాంక్ష. నిలంతుముగా శక్తిలో
చేయుట. ఈ ఉపాయము ఏకాంతముగా మూలమై అంతరము దగినది.
నిశ్చయించదగినదికాదు. కారణమేమంటే ఏ అర్థులో, ఇద్దలో వ్యక్తియ
మూలమై సమయముగా సాధనచేసి శక్తి యొక్క శాస్త్రులి నొందుట పొంద
గులరు.

గురువు యొక్క తృప్తికలంబా శక్తి శాస్త్రులిని పొందుట జరుగును.
దీనిని విషయము యోగదర్శనము నందలి ఈ క్రింది మూలములో గలదు.

"బంధ కారణ శైలియాధ ప్రవాహ సందేహాభ్య

విత్త స్వస్వ శరీరావేశః"

9.37

స్వాత్మని యందు దోషములు అనుభవించవలెనను దోహద దోషగానే అనగా బంధమునకు కారణము నిలించువగానే శక్తి యొక్క సంబంధములు ప్రారంభమగును. ఇతరుల శరీరములందు కూడా ఆవేశమును (శక్తి కాగ్నిని) కలిపి సామర్థ్యము చేస్తును.

వి సాచకనిశి (గురువులు) అరని విత్తము దానగుల నుండి శుద్ధమై శక్తియొక్క కదలికలు అరని అనుభవమునకు వచ్చి ఉన్నచో అయిన నుండి దీక్ష దీపికానుట మంది. ద్విగాగ్రాప్రమునందు గురువు యొక్క మహర్థము ఈ విధంగా చేస్తుబడింది.

"ప్రణామ్య శ్రీగురుం నామ స్వాత్కారాపేణ యోగినా కేవలం రాజయోగాయ హాత దిధోషదిశ్యత్" || 11 || హాతయోగప్రదీపిక ద్విగామ కారకు హాతయోగ విధిని ఉపదేశము పొందవలెను.

విష్ణుములు వచ్చునను భయములో మంగళాచరణము చేయుదురు. దీని కారకు హాతయోగ ప్రదీపిక గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీగురునాథునకు నమస్కారదాపమైన మంగళాచరణము చేయబడినది. ఈ దోషమునకు ఆకారముగా నూ ప్రకాశుడు హాతయోగ ప్రదీపిక యందలి అన్ని విషయములు గురువు యొక్క శక్తిని ఆశ్రయించియే జరుగునని చెప్పుచున్నాడు. అరని క్షయ లేకుండా ఎన్ని ప్రయత్నములు చేసినా ఆ క్రియలు అసంపదమును ఇచ్చినా అంతరంగమును దరికర్తి యొనర్చినా గురువు అనుగ్రహము లేకుండా పిల్లి చూడ్రము కలుగుదు, గోలక్ష పద్ధతి అను గ్రంథమునందు కూడా గ్రంథారంభముననే గురువుయొక్క మహాత్మ్యము ఇట్లు వర్ణించబడినది.

శ్రీగురుం భద్రహారాండం వందే స్వాగతం ద్విగ్రహాద్వి యాశ్య సానిర్వర్ణ చూత్రాణ దూరానంతాభాత్ కలమ

పొద్దనను చేయుచున్నాడు. ఆయాగ సాన్నిధ్యమున ఇల్లగుట శరీరము నందు ఆనందముతో క్షయలు చేయుచున్నది. గురువును ఎల్లప్పుడు విజుల దండవొని అనగా అయనను ఎల్లప్పుడు కాలంబడా సాధన చేయవలసి. గురువర్థమైన ఈశ్వరీయా శక్తి కనణంబు కారణంబై యున్నగుట అనుభవమును పొందుగా ఇత అరకు గురుసాన్నిధ్యకారణము వచ్చుచో పేదరు. అప్పుడు అరకు నిరల్లభహారమున కెట్లగుట చేయవలసి నుండును. రెండవవిచ్చ శక్తి యొక్క క్రీయలు అయినయంబు ప్రకృతి యుగా అనుభవించువంబును. దీనినే గురుసాన్నిధ్యము అందు. శరీర యున రోమరొమమునందు గురుశక్తి సంధానము అయినయంబు గురుని యుచూ నిమగ్న ప్రతిక్షయము అనందమగుచుండును.

కారణముగా చూడ్రమే శుభ్రుడు గురుసాన్నిధ్యము యొక్క రాశమును పొంది చూడ్రుక దృష్టిలో గురువునకు నమస్కార కారకు పొందినచో రోశ్యభహారమునందు అయిన అనేకానుసారము కీలకము సాగించనిచో గురుశక్తి యొక్క కాగ్నితి అంతరంగమున అయినయంబు పొందలేదు. గురుసాన్నిధ్యముననే వివించువచ్చుచూ ఈ విజ్ఞాన అయిన యును పొందలేదు. ఈ విషయమున కాత్మమయొక్క అన్ని విషయం స్పష్టముగా నిరూపింపవచ్చుగా ఉన్నది.

లో "నమస్కర్త్య గురుం శక్త్య గోలక్ష క్షానక ర్థమం ఆదిష్ట యోగినాంబ్రాత్ సుమానంబకాలంబే" || గోలక్ష పద్ధతి యోగి గోలక్ష నాల్ తన గురువునకు శక్తిభాగ్యముగా ప్రణామము చేసి చెప్పుచున్నాడు. ఈ గురువు సుమానంబకాలంబో చూడ్రువన్న

వారు. క్షాన స్వయాశుతు యోగుల జన్మములను తీర్చువాటనై యున్నాడు. ఈ శ్లోకమునందే రహస్యాస్త్రము ఒకటి కలదు. శాస్త్రమునందు వర్తింప దీనిన అన్ని అనుభూతులు గురువును ఆశ్రయించుట వలన మాత్రమే లభింపను. అందువలననే గోరక్ష పద్ధతి అను పుస్తకాన్ని రచించుటకు ప్రారంభించి తన గురువైన మత్స్యేంద్రనాధునకు నమస్కరించుచున్నాడు. గురు శక్తి తన బుద్ధియందు వికసించి యోగశాస్త్ర విషయములను చెప్పటలో సమర్థమగుటయే కారాదు. శాస్త్రమనగా కేవలము బుద్ధినిలాసము మాత్రమే కాదు. యేదైనా శాస్త్రము గురుశక్తి ద్వారా కుర్చయైనది తనమునందు ప్రస్తుతమై బ్రాహ్మణులచేతనే దానియందు సరసత, సర్వళయ, అనుభూతి, వైరాగ్యము వక్కుగా పరిరక్షితమగును. ఇందువలన సాధన, అధ్యయనము, శాస్త్రరచనకంటే ముందుగానే గురుశక్తికి నమస్కరించుట విధానమై యున్నది.

శ్లో॥ నమాదిశ్చ పరమయోగం బ్రహ్మణ్యేనలభ్యతే
గురోఃకృపా ప్రసాదేన ప్రాశస్త్యే గురు భక్తితః.

శ్లో॥ విద్యాప్రతితిః స్వగురు ప్రతితి రాత్రప్రతితిః మనసఃప్రబోధః
దినేదినే యన్య భవేత్ సయోగీసు శోభనాభ్యాసమువైతి

సద్యః ॥
ఏరండ సంహిత ॥7॥

యేరండవండ మహారి ఉపదేశము చేయుచు సమాధి అధిక మహత్వభూతమైన యోగము - మిక్కిలి భాగ్యము వలన గురుభక్తితో వచ్చిన కృపవలన మాత్రమే లభింపను. ఏ యోగియొక్క విద్య, సదుద్యమియందు భక్తి మనస్సు యొక్క ప్రబోధము రోజురోజుకూ అధి వృద్ధి అగుచున్నచో వాడు మాత్రమే సమాధి యోగమును అభ్యసించుటకు అర్హుడు.

అగ్రక్షణ దాలా కాగ పక్షయములు గలవు. విషయాశ్రయము గలవు. భోగములందు ఆసక్తి కూడ ఉండవచ్చును. అది పాండవులలో అనూహ్యం కూడ ఉండవచ్చును. పిడిసన్నిధికి దూరం చెద్యకుండు ఆసక్తి గురువు నందు ఆర్ధయందు ఆసక్తి ఉండవలెను. ఈ ప్రపంచములో చూడ యొక్క అటవూత్రమే. హయాగా భూతులు లలింపబడు యుండు శక్తి, కుర్చుటాపిటిగా యుండును. దానిని పిద్య అంటారు. సాధనకు హయా మయమైన నామరూపార్యకమైన ఈ అగ్రక్షణ వైరాగ్యము కల్పాలలోనే మాయకు మూలమైన వైరాగ్యముయొక్క భాగము కలగవచ్చును. అట్లుకావటం పరమానందము యొక్క అనుభూతిని పొందును. సంస్కారములు, వాసనలు, వికారములతో కూడిన చిత్తము ఆత్మకేవలముగా కాగర్చ మగుటకు యుండుగా గురుచర్యములు అనుభూతిని పొందును. అది పుత్ర మార్క వైరాగ్యము యొక్క చరియోక భూతులు. గురువు యొక్క తాత శరీరము నిజమైన గురువు కాదు. గురుచర్యమునకు ఆది నివాసస్థానము మాత్రమే. వాస్తవానికి గురువైతే గురువు శరీరమునందు కాగర్చయై యున్న గురుచర్యమే నిజమయిన గురువు.

ఆ గురుచర్యమే లేక వైరాగ్యమే ఇచ్చుని చిత్తము నందున్న కాగర్చయై ఎల్లప్పుడు అరణిని ప్రకాశింపజేయునందు ఉండను. అది ఇచ్చుని చిత్తమునందలి భోషములను పోగొట్టి ఆవరణంను పోగొట్టి అంతర్బుజముగా కాగర్చయై అభివృద్ధి అగుచుండును. చివరకు ఆద చిత్తముతోపాటు గల తారాశక్తియును పోగొట్టి ఇచ్చునికి అర్పణింపి ఇచ్చును. సాధకునకు మనస్సు, శక్తి ఇచ్చుటి వరకు ఒకటిగా పనిచేయు చున్నవి.

7)

ఇప్పుడది అనగా శక్తి మనస్సు నుండి వేరై మనస్సు ద్వారానే చేయగా కన్పించుట బహుగును. అహంకార రూపమయిన చై తన్మయమునకు మనస్సుయొక్క చై స్థవిక స్వరూపము దాని పనులు ప్రసర్మముగా తెలియును. ఇవన్నీ గురు కృప యొక్క విశేషములు మాత్రమే.

శ్లో॥ చివర్ణీర్మగజతీ విద్యా గురువాక్ సముద్భవా
అన్యథా ఫలహీనసాన్నిధీర్మగజతీ దుఃఖవా.
గురుం సంకోష యత్నేన. యోవై విద్యా ముపాసతే
అపలంబన విద్యాయా స్ససాగ్రాః ఫలమవాప్నోయః.

శివసంహితా 3.12.

గురుముఖముగా వినిన విద్య తప్పక సఫలమగును. గురు ముఖము ద్వారా కాక స్వయముగా సాధకుడు అభ్యసించే విద్య ఫలవంశము కాదు. అది నిర్మలమయిన దుఃఖదాయని అగును. గురువును అన్నివిధముల సంతోష వైట్టి ఏ విద్యను సంపాదించునో అది త్వరగా ఫలము నిచ్చును. గురువు ప్రసన్నుడై ఆ విద్యావిశేషములన్నిటిని శిష్యునకు తెలియ జెప్పును. అప్పుడు ఆ విద్యసఫలంను పొందును అనుటలో సందేహమేమి లేదు గదా :

శ్లో॥ నభవేత్ సంగయ క్షానాం తథా విశ్వాసినా భువి
గురుపూజా విహీనానాం తథాచ బహు సంగినాం
మిద్యావాద రక్షానాంబ తథా నిఘ్నర భాషితాం
గురు సంతోష హీనానాం నపిదిఃస్సాత్ కథాదన.

శివసంహిత 3.17, 18.

ప్రాసందిక వ్యవహారములందు ఆసక్తి కలిగినవారిలో కలసి మెలసి తిరిగే యోగికి ఆ విద్య పీడింపదు. విశ్వాసహీనులకున్నూ గురుపూజ చేయని నారికిని చాలామంది వ్యక్తులతో సాంగత్యము గలవానికి విద్యా

సతలం నొందదు. అందరూలూ చాట్టాకాకాకా కలవలసముల నుట నాది తేల గురువును సంతోషించుటని కాలి పాదల బుద్ధిబాగును. ||

గురువు యొక్క స్వరూపము
వాస్తవానికి గురువు యొక్క శరీరము మాత్రమే గురువు కాదు. కాని గురువు శరీరమునందు ప్రతిస్పందించుచున్న అశ్రేయశక్తి మాత్రమే గురువై యున్నాడు. || అశ్రేయ సంబంధమైన ప్రాంతావస్థలో దాని దర్శనమున ప్రభువ సమాధి పాదలలో ఈ మాత్రము భావంది.
సకారేష్టాపాదసి గురుః కారేణాన చక్రేచ్ఛాత్

అరచు అశ్రేయచేయి యున్నాడు. భూర్మ గురువులందరికీ గురువై యున్నాడు. అరచియొక్క ఈ స్థితిని కాంతు బుద్ధింపదు.

అనగా అశ్రేయచే భూర. భవిష్య. చక్రేణాన మాకు కాంతు లలో గురువులందరికీ గురువుగా నిందింపబడును. ఏ శరీరము నందై తే చిత్తుయొక్క వాసనలు, వికారములు భోలు నిర్మలమై యున్నదో అదే అశ్రేయమైన శక్తి ప్రకటనగుచూ భుక్తుల కర్మాణము కొరకు పనిచేయుచున్నదో దానినే గురువని పిలుచుచున్నాడు. శరీరము ల శక్తిని ప్రకటింపటకు ఒక ఉపకరణము మాత్రమే అగుచున్నది.

గురుపాదములను ఆశ్రయించు పద్ధతి

గురుపాదములను ఆశ్రయించుటకు రెండుసన్నద్ధులు గలవు. మొదటి దానియందు సాధనచేయుచూ చేయుచూ సాధకుని యందలి వాసనలు, వికారములు పోయి శక్తికాగ్రస్తమై క్రియాశీలమగుట. శక్తియొక్క ప్రత్యక్షమ భవము కలుగుట ప్రత్యక్షముగా అనేకములు అందుకు. సాధకుడు గురు పదములను ఆశ్రయించి వానే నిష్ఠుల కర్మాణమునకు ప్రయత్నించుగును. ఈ పని జరుగుటలో చాలాకార్యల, చాలాయుర్బుంది కూడా కలదు. సాధార

బంగా సోమనాథు షూణులు అందఱోనుటకు, గౌరవములు, ప్రతిష్ఠ పొందు
 బంగా సుతువుగామారి కూర్చుంటున్నాడు. గురువు అగుటకు కావలసిన
 వా స్వరూపై సామర్థ్యము యోగ్యుల అర్హులలో ఉండవు.
 గురుసదములను పొందుటకు మరియొకమాత్రము గురు వరంపర
 నుండి అనుచురి పొంది గురువుయొక్క వానికీ సాధనతోపాటుగా ఇతరు
 మురియించు ఉద్దేశముని రంపంబునన్నాడో వానికీ సాధనతోపాటుగా ఇతరు
 లను దీక్ష నిచ్చుటకు అనుచురి నొసంగుచున్నాడు. ఈ స్థితిలో సాధనకు
 రసలో సామర్థ్యములేకపోయినా గురువుయొక్క సంతల్పమే. ఇతరులకు
 దీక్ష నిచ్చుటలో సమర్థుల నిచ్చును. గురువు మనస్సునందు ఈ విషయనిద్యారా
 దీక్ష కీర్తనానిన విషయలలో శక్తి అంతరుత్పత్తి అమై జాగ్రత్తినొందుకాక; క్రియా
 కీంతుగుకాక; ఈ సంతల్పమునకు ప్రతిగా నిలిచి ఆ సాధకుడు గురువుకార్య
 మును చేయును. ఈవిధంగా విషయ గురువుగా ఇతరులకు దీక్షనిచ్చిన గురు
 వును అనే అభిమానము లేక అహంకారమును పొందరాదు. అందు విషయలకు
 మేలదేయటలో సమర్థుడు అగును. అతనికి వరసమురాదు లేక సాధకుడు
 గురువు అనుచుతి పొందిన రత్నాకర "నేను దీక్షనిచ్చును.... నేను గురువును"
 అనే అభిమానాన్ని పొందేటట్లయితే అతడు గురువుయొక్క సంతల్పముతోనే
 గురువుగా నిలవలేదు. దీక్షనిచ్చినా కూడా శక్తి జాగ్రత్తి నొందడు.

శిష్యుని అధికారము

దీక్షనుపొందు శిష్యుని పాత్రలనుగూర్చి శాస్త్రములందు విస్తార
 ముగా చెప్పబడియున్నది. పాత్రలగు విషయనకు స్వయంముగా దీక్ష నిచ్చేటట్లు
 యితే అతడు మహాతుడగును. విషయము లనుకూలముగా దీక్షను పొందుటలో
 అధికారి కావేదు. అతే దీక్షకొరకు మఱియొకరిని ఆశ్రయించరాదు అని
 సాధకుడు అనుకొనరాదు. నుంచి శిష్యుడుగా అగుటకు ఎప్పుడూ ప్రయ
 త్నించవలెను. సదుపాయలు ఉంటుంటే దీక్ష పొందుటకు అధికారమని
 కూడా ఎప్పుడూ అనుకొనరాదు. దీక్షను పొందుటలో గురుసదములను

అశ్రయించుటలో శేషము గురువుయొక్క ఇష్టమే ముఖ్యమై యుండును.
 గురువు ఎవరైనా కే విషయముగా కీర్తించుటలో వాడే విజయము అధికారము
 గల విషయము. ఈ విధంగా దీక్షనిచ్చుటకు సాధనము (సోపానము) మఱియు
 సమయము ఇదికూడా గురువుయొక్క ఇష్టమే మాత్రమే వలె
 వలెను.

సాచారణంగా శిష్యునియందు దినయము, అజ్ఞానము లేకుండుట,
 అహంకారము లేకుండుట, శాస్త్రములను అర్థమిండుట, సాధనచేయుట
 యందు శ్రద్ధ సరోపకారమునందు ఇష్టత, ఇది లెక్కలోకి కీర్తనా
 వలెను.

దీక్షలయందు భేదములు

నేటికాలంలో సాచారణంగా అణచ దీక్షయే ప్రచారమునందున్నది.
 బద్ధుడైన జీవితముకల్పి సామర్థ్యము శక్తి అర్హులు. అణచు ప్రయము.
 అందుచే కాను ముక్తి నొందుటకు కర్మకార్యమునకులో చేయు సాధన
 లన్ని ఆణచోపాయము అని చెప్పువలెను. అందు ఆకాశమునందు
 మాత్రము ఉపాసన యోగము మొదలైన జరిక్షను ఇచ్చినా వానిని అణచ
 దీక్ష అని చెప్పువలసి యుండును.

రెండవది శక్తిదీక్ష. అది ఈ వు స్వయంయొక్క ప్రధాన విష
 యము. ఈ దీక్ష గురువునందు జాగ్రత్తమయియున్న ఈశ్వరచర్యము గురు
 శరీరముద్వారా దీక్ష ఇవ్వబడుటకుంది. గురువుయొక్క మరయు గురుని
 యొక్క చిత్తశక్తి సరస్వతము వాదార్థ్యమునుపొంది శిష్యునియొక్క
 చిత్తశక్తి అంతరుత్పత్తి అమై జాగ్రత్తి నొందును. వెంటనే శిష్యుని శరీరము
 నందు కుణాకుళములైన వివిధములైన క్రియలు ప్రారంభమగును. మాత్ర,
 మంప్ర, అయ అతే రాజయోగములనుండి కూడా క్రియలు జరుగుట

స్థావరంబును. ఈ శ్రీయంబ్ది చిత్తమునందలి సంపద సంస్కారములను లైలు వెళ్ళగొట్టుటా చిత్తకుర్చి కలింజుటకు జరుగుచుండును.

శక్తి ఇంతవఱకు మనస్సు, ఇద్ది ఇంద్రియములలోకూడా ఒకటిగా తంతునట్లు ప్రవర్తింబునన్ని. కానీ ఇప్పుడు వేరుగా పనిచేయుటంబును. పాఠకుడు తన ఇంద్రియములయొక్క శక్తి అని దీనిని ఇంతకు పూర్వము అనుకొనుచుండును. ననుట చేయుటలో కానే ఇదంతా చేస్తున్నానని అనుకొనేవాడు. ఈ శక్తి ఇప్పుడు తనకంటే, ఇంద్రియములకంటే ఎన్నుముగా పనిచేయుట అనుభవమునకు వచ్చుచున్నది. ఇప్పుడు ఆతని కర్మకర్మములను అనశ్చిలో పనుటచేయుట ప్రథమముగా తగ్గిపోవును. సంస్కారముల నంపయమగుట అగ్గిపోవును. శక్తి సంస్కారములను క్రియలుగా మార్చుచుండుటచే చిత్తకుర్చి మెల్లగా జరుగును.

దీక్షయొక్క మూడవఃకర్మల కాంభవీ దీక్ష. ఐక్యలి తుదమైన చిత్తము గలవాడు. తపోనిష్ఠగతిని బ్రహ్మనిష్ఠ గతిని గమ్యునకు శక్తి సంపన్నుడై న గురువుద్వారా ఈ దీక్ష ఇవ్వబడును. కాంభవీ దీక్షయందు సాధనకు "ఇచ్ఛాహం" అనుకావము సాక్షాత్కారమగును. కాంభవీదీక్ష బహుశాధిమంది అయిన మహానుభావులను ఇవ్వబడును. శక్తిపాఠము నందు సాచారణంగా శక్తి, దీక్ష మార్తమే ఇవ్వబడుచుండును. సాధకుడు శక్తిపాఠదీక్షను కీమకొని కారోపాయములో సాధన నమర్చుకొనావములో చేస్తూఉంటే కాలాంతరమున అతనిస్థితి కారోపాయమునుండి కాంభవోపాయముగ మారును. కాంభవోపాయమున సాధకుడు కాఠిరక, మానసిక పీడులనుండి స్వతంత్రుడగును, ఈ కనిపించు బ్రహ్మాండమంతా తన శరీరమే అను భావమునకు వచ్చును. ఈ స్థితిని పొందుటకు నిరంతరము ధీర్ఘ కాలమైనా సాధన చేయవలెను.

మూడు లక్ష్యములు

1) అహిర్వర్షి-అహిర్వర్ష్యము :- సామాన్య మనుష్యులకు సాచారణంగా ఇది వుండును. అహిర్వర్షి కార్యములకంటే అహిర్వర్ష్య అగ్రములయై యుండును. దీనికి ప్రపంచమునందే అనశ్చి. ఇదంటే నుతదుఃఖానుభవములను పొందుటయందును.

"అగ్రతనంబు అనభుంపై తన్నంతకాంతా వానికయిన అహిర్వర్ష్యము ఎన్నటికీ కాదు అను భయము ఎన్నటికీ కలగదు. ఈలోకుని కర్మలవలన లేక గురువుయొక్క కర్మలవలన లేక కామముయొక్క కర్మలవలన వానికయిన అనభుంపై అగ్రతనంబు కై కొలంబలవలన వానికయిన అహిర్వర్షి అనభుం. అంతట అతడు సాధకాధికారముల నావము మోపును. దుగిరిన మూడు లక్ష్యములలో ఒకవారియందు ప్రవేశించును.

2) అంతర్వర్షి అహిర్వర్ష్యము :- సామాన్యజీవి సాధన యందు ప్రవేశించగానే మొట్టమొదట ఏకాంతస్థానమున కంట్లవారి భగవద్వ్రజన చేయుటకు కూర్చొనును. నేత్రములను మూయుటవలన అభిధర్మి అంతర్వర్షి అయినది, కానీ మనస్సు విషయములపై వ్యవహారముండును. వానికి క్రమంబే గుర్తునకు వచ్చుచుండును. కాదు. క్రోధ, లోభ వికారములు వానిచిత్తమున వుట్టాచుండును. కంట్ల మూసిన ఈ విధంగా వానికర్షి కై టి ప్రపంచమునందే యున్నది. చూచే వాడు మార్తము కలకుడు కర్మగా అగ్రవర్ష్యుల చేయవచ్చుట అనుకొనును. దీనికి అంతర్వర్షి-అహిర్వర్ష్యము అందుతు.

3) అంతర్వర్షి-అంతర్వర్ష్యము :- పైనవచ్చిన స్థితిలో మానవుడు ఎంతో కొంత సాయుధుగా మారును. ఎందుకని అంటే తన చిత్తమును కుర్చి చేసుకొనుటకు ప్రయత్నింబుమందెను గదా ! అగ్రవంతుని

అని చేయవలె ప్రయత్నించుచున్నాడు గదా ! కానీ పాపి మనస్సు ఇంకను అర్థముగా కావని నిర్ణయించుచును. తోడ నుండును అని దిషయములో మనస్సు అంతోకేరమగుచున్నది. సాధారణ ప్రయత్నింపబడుచును. గాథానాథులుండును. సాంసారిక దిషయములు మనస్సులోకి రావలరా అంతాని రాజ్మర్యము వదులుండును.

ది ధర్మమునందలి సందిం సంస్కారములు. వాసనలు ఘంటాస్పాయి గదా ! ఇంద్రియములు ప్రాసందిం దిషయములలో నుండు ప్రయత్నము దిగదా ! అయినం న మనస్సు ఈ దాహ్య దిషయములపై నుండు ప్రయత్నము అతడు గురువులవలెంబ నుండును.

యోగము. ౨. ౩ - అర్హము చేయుటయందు. నుండు సాధారణములందు లగ్ని చేయుటయందు. అంశ్యహాసముగా మెల్లమెల్లగా ది ధర్మము నంది వాసనలు కీణంబులు ప్రారంభింబును.

సామునకు మెల్లగా వృద్ధి అంతర్భుజముగుమా సీతాగ్రం కూడా ప్రారంభింబును. అప్పుడు అలని ప్రితి. అంతర్భుజి అంతర్భుజ్యములందు నుండును.

4. ఐహికార్థ్యిష్టి - అంతర్భుజ్యము : అంతర్భుజ్యలోపాటు అర్థ్యము కూడా అంతరంగమున నుండును. క్రమముగా సామునకు అగ్రతనంతరి దిషయములను వీడి అంతరంబయిన అనంబు ప్రారంభ మగును. సాధారణము కూర్చొని దృష్టిని. అర్థ్యమును అంతర్భుజ్యముగా చేయుటయందు. అప్పుడు గానీ అలని అనందానుభూతి కలుగును. సాధారణ మంది కేలి లోక వ్యవహారమున నుండుచులు ప్రారంభింబగా నే అలని దృష్టి. అర్థ్యము లెందూ ఐహికగతల ముఖ్యుగును. అంతలు అలడు సుఖ దుఃఖానుభూతిలు పొందుచుండును. అలడు సాధారణలో అనందమును వ్యవహారమున నుండుచుండును పొందుచుండును.

అంతర్భుజులు అలడు అనా సాధారణము లోకలక్షణములందు లలో కూడా అనందానుభూతి పొందును ప్రాంతలక్షణములను వ్యవహారము నంది అర్థ్యము లుద్ధి వ్యవహారములో మనస్సు కర్మల పై ఆసక్తిగా ఉండును. అర్థ్యములలో అర్థ్యములను అనందముగా అనందముగా చేయుచున్నాడు. ది ధర్మమును అర్థ్యముగా అనందముగా అనందముగా చేయుచున్నాడు. ది ధర్మమును అర్థ్యముగా అనందముగా అనందముగా చేయుచున్నాడు. అది ప్రాంతలక్షణములలో. అది అనందములలో అర్థ్యముగా చేయుచుండును. అది ప్రాంతలక్షణములలో అర్థ్యములలో.

ఈ విధముగా సాధారణ అనందములందలి అనందములందలి సంస్కారములు అర్థ్యముగా నుండుచే నే అది కలుగును. శక్తి ప్రాసంది నకు అర్థ్యము అర్థ్యము దిషయా దిషయములున్నది. దిషయం అర్థ్యము సంస్కారములు దిగదుంబు ప్రారంభింబును. అనందము కలుగును. అర్థ్యము. తో కర్మలక్షణములు. అనందములలో అర్థ్యములు కీణం బుండా కాలాంతరమున నుండును ప్రితి కలుగును. అనందం కీణ అది చేయుచున్నాడు.

కుండలినీ - ఆనంద నామములు

కుండలినీ దిగన్నములైన నామములు కంఠి. ఐహికాంగి. కుండ లినీ. ఐహికాంగి. శక్తి. లక్షణం. కుండలినీ. అనందం. ప్రకృతి చేతనా. అన దంబా. మహానాథులు. శ్రీ (అంభుము). అనందం (శక్తి నామము) ప్రకృతి (వేదాంతమున) రాదా. సీతా. గానీ. గానీ (కర్మలక్షణమున) మొదలైన వేద ప్రాసందింబుగా కుండలినీనే వ్యవహారముగా వాడు చున్నాడు.

కానీయు ఇదివ్వారా రమ్య తెలవిన్నట్లు యోగి ప్రాసందింబులు అనందము మొదలైన నామములూ కుండలినీ మామమున కానీయు వేదవ్వారా మోక్షమార్గమును తెలవిచ్చుచున్నాడు. ఈ వ్యవహారమున యోగి ప్రాసంది 8)

స్థానమును చేరుచున్నాడు. ఈమార్గమును బంధించి భగవతి యైన కుందరినీ స్థానమున నిద్రింపజేయఁజూచును. మూలార్థమున గల కుందరినీ శక్తి అభయనే నిద్రింపజేయఁజూచును. అదియే అక్షానులకు బంధనమునకు యోగులకు మోక్షసాధన మగుచున్నది. అదియే అక్షానులకు బంధనమునకు కారణమగుచున్నది. ఏ బుద్ధిమంతుడు దీనిని తెలిసి కొనుచున్నాడో వాడు యోగ రహస్యములన్నీ తెలిసికొనిన వాడగును.

కుందరిని యొక్క ఆకారము ఆదనస్వముగా చెప్పబడినది. యోగి ఈ శక్తిని కాగ్ర మొనర్చి సుషుప్తిలో ప్రవేశపెట్టగలిగితే వాడు ముక్తి నొందుటలో సంయమములేదు. గంగా యమునల మధ్యలో సరస్వతీనది గుప్తముగా ఎటు ప్రవహించు చున్నదో అట్లే ఇదా, పింగళ నాడులమధ్యలో సుషుప్త్యానాడి కలదు. దీని ప్రవేశద్వారమునందు కుందరిని, నిద్రించు చున్నది. ఈశక్తి కాగ్రుతి నొంది సుషుప్త్యాలో ప్రవేశించ బ్రహ్మారంధ్రము వైపు సంచరించును.

నిగ్రహా - అను గ్రహములు

ఈ శక్తిని అందఱులముగా కాగ్రుత మొనర్చగలిగిన శక్తికలవాడు గురువు అనిపించుకొనును. గురువునకు శక్తియొక్క ఈ సంబంధములు వైకివెళ్ళుట, క్రిందికి దిగివచ్చుట మొదలైనవి అనుభవములో తెలిసి ఉండ వలెను. అపుడు మాత్రమే క్రియలను నియంత్రింపగలడు. శక్తి పైకి వెళ్ళుట, క్రిందికి దిగి వచ్చుట గురువునకు అనుభవములో లేకపోతే శక్తి ద్వారా జరుగుచున్న క్రియలను నియంత్రిణ చేయలేడు. దీక్ష నిచ్చుట చాలా తేలిక. కానీ దానిని నిర్వహించుట చాలాకష్టము. గురువు అను గ్రహములో శక్తి కాగ్రుతమై నియంత్రిణ లేకుంటినచో అది గురువు సామర్థ్యమునకు వర్షి అగును. నియంత్రిణ చేయలేకపోతే గురు కార్యమును చేయనేరడు. నిగ్రహము అనేనదమునకు రెండర్థములు చెప్పవచ్చును, ఋషునివలన ఏదె నా అనుచిత కార్యము జరిగితే అప్రసన్నుడై, రోషములో గురువు

భక్తుని దండింపడంబుకొని అతని క్రియలను అభ్యచేయును. క్రియలు అగి పోవుటలోనే ఋషునకు తనపౌరణికులు తెలిసి వచ్చును. అతడు పూర్వజన్మ నొందును. గురువు ఋషునకు ప్రాణస్పృశము లేకుంటే శక్తిని మరల కార్యశీల మొనరించును.

దీనికి ఉదాహరణ అదిగురువైన స్వామి గంగాధర తీర్థమహారాజ్ యొక్క జీవనమున లభించును. స్వామినారాయణ తీర్థమహారాజ్ ఆయన తన పూర్వాశ్రమములో కాళికాదేవ అనుపేరుతో స్వామివలెనకు వెళ్ళాడు. "నాకెవ్వరూలేరు" అని చెప్పి ఆయనయొద్ద దీక్ష తీసుకొనెను. స్వామి అను గ్రహములో దీక్షనిచ్చెను. కానీ తర్వాత కాళికాదేవనకు తల్లి, తండ్రి కార్య కలరని ఈరంధ్రులు అబద్ధమౌచినవి తెలిసెను. ఆయన కాళికాదేవిని క్రియలు అపిచ్చెను. మరియు ఇంటికి వెళ్ళుము. గృహస్థ దాతృత్వం దిర్భవహించును. తోగిన నమయమున శక్తి క్రియాశీలమగును" అని చెప్పెను. కాళికాదేవకు ఇంటికి వెళ్ళడంబని వచ్చెను. 19¹/₂ సం॥లు అతని క్రియలు అగిపోయినవి. ఈ నమయములో కాళికాదేవుడు గృహస్థధర్మములు చక్కగానిర్వహించెను అటు తర్వాత ఆయన శక్తి క్రియాశీలమై కాగ్రుతిని పొందెను. ఈ మధ్య కాలములో ఆయన గృహస్థుగా తన దాతృత్వంబన్నీ చక్కగా నిర్వహించెను. అందుచే శక్తి కాగ్రుతమై క్రియాశీల మాయెను.

మరి కొందరు మహాత్ములు నిగ్రహమునకు ఆర్థము మరియొకటి చెప్పుచున్నారు. గురువు దీక్షనిచ్చడానికి ఇష్టపడాలంటే ఋషునియందు కృప కలిగి తుదాఁబరగాలని దానిసరిదామంగా శక్తి అందఱుకొలుగా కాగ్రుతమై క్రియాశీల మవ్వాలని కోరుతారు. అట్లే జరుగుతుంది. ఒకసారి కురుము జరగాలని కోరిన తర్వాత ఋషునకు అతుఁము జరగాలని కోరెదాడు. ఒక వేళ ఋషునివలన పౌరణికులు జరిగితే శక్తి యే స్వయముగా దండన ఇచ్చును. అవిడ సర్వజ్ఞులాయి. తిరిగి గురువు క్రియలు అగాలని ఎందుకు సంచర్చిం

దారి : పీఠి కాననలో నిగ్రహానికి అర్చనలు నియం ప్రదానం దా సంపరించే శక్తి నియం ప్రణా లభించుట అర్చనలు.

శక్తి నియం ప్రణా లభించుట అర్చనలు.

రై వీ లేక స్వప్న దీక్ష

కాంచు సాధకులకు దానిన నమయమున లేక స్వప్న నమయమున చేసలంబు అని దీక్షను ఇచ్చెదరు. దీనికి రై వ దీక్ష అని పేరు. మరి కాంచు సాధకులకు ఉపాసనా విశేషముచేత ఎవరైనా చేవలంబు గానీ మహాత్ముల చిర్రుపటములపై గానీ ప్రాణము ఏకా గ్రముగా వాటినిచూచుట) చేయవలసిన శక్తి అంగురమును. మరికొందరు సాధకులకు శక్తి పాత దీక్షలైన సాధకులలో సాంగర్యము వలన క్రియలు జరుగుట ప్రారంభ దీక్షలను. అంగురముయిన ఈ శక్తిపై ఏ గురువు యొక్క నియం ప్రణా ఉండని కాలము చేత ఈ దీక్షలన్ని అనధికృత దీక్షలుగా చెప్పబడినవి. ఏ సాధకునకైనా ఈవిధంగా శక్తి అంగురముయితే ఎవరైనా గురువు నుండి (ఎవరి వాదం ఈవిధిక శ్రద్ధ గలదో శక్తి గలదో) దీక్ష తీసికొనుట మంచి.

దీనిని ఉపాసనగా స్వామి విష్ణుశీర్ష మహారాజ్ జీవితమున ఒక ఉపాసన గలదు. స్వామి దీక్ష ఆయన బాల్యముగా విద్యార్థుల వసతి గృహములో ఉంటూ ఒకరాత్రి నిద్రించు నమయమున ఒక అగ్ని చృంజము శరీరమునందు ప్రవేశించెను. క్రియలు ప్రారంభమయ్యెను. కానీ అనుభవాలు తీరలేదు. అందువలన విధి ప్రకారము దీక్ష తీసికొనుట అవసరము.

యోగమునకు వై రాగ్యము అవసరము

పాతకాల దానమును ఈ నమయాలలో ఈ విషయానికి ఆక రిం చుట అవసరమనిపించుచున్నది. యోగసిద్ధి కలుగుటకు సాధకుడు వై రాగ్య సంబంధములు దాని అవసరము. వై రాగ్యము కలుగుంగా జగ ద్గునుండి

మనస్సు అస త్తిని వీక్షించు. అందువలన సాధకుడు వై రాగ్యము దాని అవసరము. ఇక్కడ మరో విషయం చెప్పాలి. వై రాగ్యమునకు సంసార మును వదులుట కాదు. అన్ని వదులు చేస్తామనగానే దివ్యము తన వశమునందుండుకొనుట అవసరము. యోగవ్యయము (1.16)లో వై రా గ్యము యొక్క పరికాష ఇట్లున్నది.

“దృష్టాను శ్రద్ధా విషయ విచిత ర్విషయ వశితావ సంజ్ఞా వై రాగ్యయో మాపనన్తి. వినునన్తి అన్ని విషయములందు ఉత్తము వశితా సంబంధుట వై రాగ్యము. సాధకులకు వై రాగ్యమునకు ఉత్తము అక్కసాగా రాదు. శ్రమముగా గానీ పరిశ్రమలే కలుగును. శక్తి లభయందు పనిచేయుటకు వూర్తిగా అవకాశము ఇచ్చి వాటివలన ఉత్త సంస్కారములు కీచించునట్లు గమనించుట. ఆ విధముగా లోకం నుండి వై రాగ్యము పెరుగునట్లు అగ్ర రే పరవలెను. లంబవైపు తన నుండి కాను కూడా వై రాగ్యభావములు పెరుగునట్లు చూచుకొనవలెను.

ఈనవైపునుండి వై రాగ్యము పెరగాలంటే వై రాగ్య చూరమున విచారణ అవసరము. వై రాగ్యము నాలుగు రకములు. 1) యో మాన 2) వ్యతిరేక 3) ఏకేంద్రియ 4) పశికారములు అని నాలుగు రకములు. యోమాన వై రాగ్యమునందు సాధకుడు ఇంద్రియముల నుండి వెనుకకు మరలుటకు ప్రయత్నము చేయుచుండును. వై రాగ్యమును పొందుటకు ప్రయత్నము చేయుట అవసరము.

వ్యతిరేక వై రాగ్యమునందు ఇంద్రియములనుండి వెనుకకు మరలు టలో కొంత సహాయం గును. మనస్సునందలి విషయముల నుండి “ఉపరతి” కొంత కలుగును. మరికొంత దుర్బలత్వము మిగిలి యుండును.

ఏకేంద్రియ వై రాగ్యమునందు ఇంద్రియములైతే దివ్యయముం నుండి ఉపరతిని పొంది విరమించుకొనును. మనస్సునకు మా ప్రమా వాటివై

అర్పణ, అనర్థి అంటానే అంటును, అనగా విషయమునందలి అనందము భూతిగా పోలేదు.

వశికార వైరాగ్యమునందు సాధననకు ఇంద్రియములలో సాటు ముఖ్యులైన భూతిగా వశికారమై యుండును. ముఖ్యులైనా విషయములందు అనర్థి లేక భూతిగా నిర్ణయించుకొంటును.

వైరాగ్యము దాగా వ్యవహారము పోందినాకాదా మనస్సునందు నర్తన వశికారమొనరించుకొనినందున వశికారము వచ్చినప్పుడు వశికారమునందు అనందమును పోషించుటకు సాధనము ప్రయత్నించవలెను. వైరాగ్యమునందలి యర్థమాన, వ్యవహార, వికేంద్రియ వైరాగ్యములందు సాధనము లేన ప్రయత్నములో కొంత సాధించును. వశికార వైరాగ్యమునందు మరయు మూడు గుణముల నుండి వ్యవైరాగ్యమును పొందు సాధనలో బాటంబ అదిగా రావలసిందే. వర వైరాగ్యము నకు యోగ్యులమున ఈ విధంగా నిర్వహణము చేపట్టవలెను.

“అర్పణం భువనకాగ్రతేభుజ వైర్భవ్యకై” 1.119

శక్తి అందర్నొకటై కాగ్రతమై సంస్కారములను క్రియలుగా మార్చుటా బాటిని పోగొట్టుకొంటునో అప్పుడు మొట్టమొదటగా కదానది వశికార వైరాగ్యము, తర్వాత అర్థ సాక్షాత్కారము కలిగిన తర్వాత మూడు బాటా గుణములనుండి భాదా వైరాగ్యము వచ్చును. వీటిలన సాధన తేలిక అగును.

సాధనము లిర్వస్వరూపము ఏకాగ్రముచేయుట అభ్యసించినట్లయితే వైరాగ్యమును ప్రత్యేకంగా అభ్యసించవలసిన పనిలేదు. వైరాగ్యవహారమైన అభ్యాసము నలన సాధనని పీఠి ప్రకృతి యందే నిలుచును. అర్థి యందు కాదు.

“అనర్పణయో విదేహా ప్రకృతి రయానామ్” యోగవర్ణనం 1.119

సాధనము ప్రకృతిని లక్ష్యంగా అందవలసి ఏకాగ్రతను అభ్యసించి వశికార వైరాగ్యమునందలి అహంకారమును పీఠి విదేహము పీఠి పోషించుట. అనగా ప్రకృతియందే రథమునుంచుట. గురు కృప వలన సాధనం శక్తి అందర్నొకటై, కాగ్రతమై స్వయంబుద్ధ సాధన ప్రారంభము దాగానే వైరాగ్యమును వంద సమర్థులలో కూడ సాధన చేయువలెను. ఇదే ఈ సమర్థుల బంధిచానినందలి అగును. ఏమిట అభ్యాసం అర్పణం లక్ష్యము. విషయములందు మరయు కర్మయందు వైరాగ్యమును కలుగజేయుట. కనుక సంస్కారముల సంపయమగుటనే యుండును. శక్తి అన్ని సంస్కారములందు కీచర నొందించినా దానికంటే ఇంకా ముక్త వసంకారములను సంపాదించుటయెను. కనుక సాధనము విక్రమ అర్పణలు అర్పణనే అంటును. సాధననకు క్రియల అనుభూతి అంటానే అంటును. అనందమువస్తూనే అంటును. కాని తన్నులి కలుగజే. పీఠి మరయాల ఉపాయము చేపట్టవలెను.

“శ్రద్ధా-వీర్య-సర్వగ్రతి. ప్రజ్ఞా భూర్వర ఇరతేభామ్”

యోగవర్ణనం 1.200

సాధనము వైరాగ్యములో సాధన చేసినలో కాష్టమునవలసింది. గురువును ఇష్టమై దాన్ని శ్రద్ధగా పూజించువానికి తర్వాతాడు ప్రజ్ఞ యొక్క నిర్మలత్వము సమాధి అనగా చిత్తము కేవలము యొక్క అభ్యాసమును పోషించుట. ప్రజ్ఞ అనగా సంప్రకాశ సమాధినుండి వచ్చునట్టి “ఘోరంకరా” (ప్రజ్ఞను పోషించును. సమర్థుల దానములో కూడి సాధన చేయు వానికి శక్తి యందు శ్రద్ధ పెరుగును. తర్వాతాడు పెరుగును. సంస్కారముల కీచర నొందును. ఐత్తి నిర్మలమగును. మర్కటో ఏకాగ్రత పెరుగుతూ అభ్యాసము యగును. సాధననకు స్వార్థానికమైన ఏకాగ్రత, కేవలకారము నందను. దాని ప్రజ్ఞ నిర్మలత నందు “ఘోరంకరా” ప్రజ్ఞగా ప్రసన్నమగును.

శక్తి క్షుణ్ణునకి యై ఇందియం 95 ర్థా ప్రజ్ఞా యను ప్ర సు కింసి నకి.

సర్వజ్ఞులమున ప్రసంగింపు స్థితి సర్వమున (వ్యక్తస్థితిలో) నింది యున్నది. ప్రళయము రాగానే అవ్యక్తస్థితిలో ఉండును. దానిని అసర్వము యొక్క స్థితి అనవచ్చు. ఏ తర్కమువలన ఈ ప్రసంగము సర్వ అవస్థ యందు కానీ లేక అసర్వ అవస్థయందు కానీ నిందింపటా ఉన్నదో దానిని "ముతము" అందురు. అది పై గంటుస్థితులలోను ఒకే విధంగా అవ్యయమై ఉండును. దానినే బ్రహ్మ అని కూడా అందురు. ఏ బుద్ధియైతే జగద్రేణులమునుండి ముతాభిముఖముగా (బ్రహ్మాభిముఖముగ) అగుచున్నదో దానినే "ముతంభుతా ప్రజ్ఞ" అందురు. శక్తి శ్రమముగా సంస్కారములు. దాసనలు, వాటి వికారములు కీటంపకేయబుండునో బుద్ధిపై నిలచి యున్న అవిద్య (లేక) మాయ యొక్క ఆవరణ లేనిగిహోవుచూ పలువగానగును. అది ముతంభుతా ప్రజ్ఞ వైచు అభివృద్ధి అగునుండును. సాధుడు సకామమైన ఉపాసనలు వీడి వై దాగ్యములో "సమర్పణ-కావములో సాధన చేసినచో ముతంభుతా ప్రజ్ఞ యొక్క స్థితిని సాధించుకోగలుగును."

వివిధములైన దీక్షలు

గురువు అనేకరతములుగా దీక్షను ఈయవచ్చును. ముఖ్యంగా దృష్టిలో. స్మరణలో, యంత్రము నిర్మూలద్వారా అనుగ్రహంప వచ్చును. వీటిలో సంకల్పము కలిసియే యుండును కదా. సంకల్ప సహితముగా దృష్టి సంకల్పసహితమైన స్మరణ. సంకల్పసహితమైన యంత్రము అర్థే కేవల సంకల్పము. ఈ నాలుగు విధములు ప్రధానముగా ఉండును.

1) దృష్టి :- గురువు శిష్యునియందు శుభములుకలుగవలెను అను దృష్టిలో అతనిపై దృష్టిని ప్రసరింపినచో అయన చిత్తశక్తిచేత రూపమును పొంది ఆయన నేత్రములద్వారా శబిషి ప్రాణ మార్గము ద్వారా ప్రయాణించి శిష్యుని శరీరమునందు రక్తాంశ చిత్తమునందు ప్రవేశించును. శిష్యుని చిత్తశక్తి అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్ మొనరింపను. ఇదే

మార్గమున తిరిగి గురువు యొక్క చిత్తమునందు ప్రవేశించి పునరుగలు. ఈ శ్రేణులో గురువు చిత్తమునందు శిష్యునిపై మంగళమైన కావముతో పాలు శిష్యుని చిత్తశక్తి ఉద్బోధన కూడా సంకల్పము నందు ఉండును.

2. స్మరణ :- స్మరణ దీక్షయందు గురువు లేక చిత్తము నందు సద్బ్రాహ్మణులో సంకల్ప భావ్యముగా శిష్యుని కాణును. అయిన చిత్తశక్తి చేతుల ద్వారా పయనింపటా శిష్యుని ఏ కలింకాగడుండు కాణులో ఆచరింపండి అతని శరీరము లోనికి ప్రవేశించును. చిత్తము నందు ధను చేయుచూ అతని శక్తిని అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్ మొనరింపడు. ఈ శ్రేణులో కూడా శక్తి సముద్భిప్రాణము అధారముగా ప్రయాణింపడును. ఈ ఇదే మార్గమున గురువు యొక్క చిత్తము నందు విలీనమగును.

3. వాణీ :- ఈ దీక్షలో ఉపకేళము ద్వారా లేక యంత్రము ద్వారా శక్తి పాఠ మొనర్చును. చిత్తశక్తి వాక్కు ద్వారా పలుకబడును. వాక్కు మంత్రము లేక ఇతరమైన ఉపకేళ వాక్యముల అధారముగా శుద్ధి ప్రాణమున ప్రవేశించి శిష్యుని చిత్తశక్తి అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్ మొనరించి తిరిగి అదే మార్గమున గురువు యొక్క చిత్తమునందు ప్రవేశించి లీనమగును.

4. సంకల్పము :- వా సహానీ దీక్షలు ప్రధానమైన విషయము సంకల్పమే. అవి దృష్టి, స్మరణ, వాక్కు ద్వారా ప్రసరించటా శిష్యుని చిత్తములో బల్యమగును. వైముఖులు కురువనప్పుడు గురువు కేవలము సంకల్పించును. అయన సంకల్పముతో పాలు చిత్తశక్తి శిష్యుని యొక్క చిత్తశక్తిలో దాదాభ్యుక్తిము నొందును. అతని చిత్తశక్తిని అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్ మొనరింపును. తిరిగి గురువునందు ప్రవేశించి చిరీనమగును. దీనినే సంకల్ప దీక్ష అందురు. ఇది గురు శిష్యులు దగ్గులోనే ప్రకృ

ప్రక్కనే ఓండగా కూడా ఆరగవచ్చును. కానీ సాచారణంగా గురు జ్యులు వేరు వేరుగా దూర ప్రాంతాలలో ఉన్నప్పుడే ఇట్టి దీక్ష ఇచ్చట ఆరుగును. నమిష్టి ప్రాణము సర్వవ్యాపకమైనది. త్రికాలములందు ఓంఘనపడి.

దీని వలన తెలియవలసినది ఏమంటే గురువు యొక్క సంకల్ప ములో ఆయన చిరశక్తి నమిష్టి ప్రాణము ఆచారముగా జ్యుని చిరము, వలకు ప్రయాణింపను. ఈ యాత్ర 4,5 గజములు కావచ్చును. లేక 5,10, లేక 100ల మైళ్ళు దూరము కావచ్చును. ఇందులో దూరము వలన వచ్చే తేడా ఏమిలేదు. గురువు యొక్క సంకల్ప శక్తి నమిష్టి ప్రాణ శక్తి ఆచారముగా ఈ దూరములు ప్రయాణింపను.

అప్పుడప్పుడు సంకల్పము లేకుండానే దీక్షలివ్వడం చూచాను. విన్నాను కూడా. కానీ సంకల్పము లేకుండా దీక్షలివ్వడం అని దీక్ష వద్దకు లోనికి రావు. ఎందువలన అంటే శక్తి గురువు యొక్క నియంత్రమున ఉండడు. దీనిని క్రియ యొక్క దీక్షగా చెప్పుట కంటే శక్తి సంక్రమణము అనుట అనుట అనుగా ఉండును. శక్తి సంక్రమించిన స్థితిలో కూడా సాధకుడు తిరిగి గురువు నుండి సంకల్ప దీక్ష తీసుకొనుట మంచిది. జాగ్రత్తమైన శక్తిని దాని క్రియలలో నియమించుటకు గురువు చాలా అవసరము.

దీక్ష విజ్ఞానము

దీక్ష కూడా ఒక విజ్ఞానమే. దీనికి కాన్ని నియమములు గలవు. పిదాంతములు గలవు. ఇది కాన్ని అనుభూతులవై ఆచారసడి యున్నది. ఈ విషయమైతే గురువులకు సంబంధించినది. జ్యులు ఇందులో వేరు వెట డం ఆనతికాల్మైన విషయముగా భావింపబడుతుంది. బరే సాంకెత రూపంగా నైన కొంత చెప్పాలి గనుక ఇక్కడ ప్రాయబడుతుంది, ఎందు కంటే కొందరు సాధననుండి దూరమై గురువుగా హార్షవాసి ఇష్టసఃదచారు

వారికి గురుకార్యము చేయడంలో యోగ్యత ఉండదు. అట్లే దీక్ష విజ్ఞానము నందు వారేమీ తెలియదు. వారు గురువుగా భూతానికి ప్రయత్న మంటే కేవలం ప్రతిష్టను పొందాలి. అనే వాగవల బంటే కారణము.

దీక్ష విజ్ఞానము శక్తి యొక్క కడలికంపై (బ్రహ్మారంధ్రము వరకు వయనింపడు తిరిగి క్రిందకు వచ్చుటపై ఆచారపడి యున్నది. ఎవరిని చిర శక్తి ద్వారా లిఖ్యుని చిర శక్తి వలన వేళ్ళు తిరిగి వచ్చుట ఇది అను భవము నందు కలదో అట్టి సాధకుడు గురువు అగుటకు యోగ్యత లేని యుండును. అట్లే దీక్ష విజ్ఞానం రహస్యజ్ఞులందు తెలుసుటకు సామర్థ్యము గలిగియుండును. ఎవరైనా సాధకుడు శక్తి యొక్క ఈ కడలికం అనుక ములో లేకుండా దీక్షలు నిచ్చుట ప్రారంభిస్తే దీక్షలో యున్నది చేయుట అని చెప్పవచ్చును.

దీక్ష నిచ్చిన ప్రతి సారి అరణిశక్తి క్షిణించి పోవును. చివరికి ఆరడు పూర్తిగా శక్తి హీనుడు అగును. అందువలన సాధకుడు "గురువు నగుదును" అనే వాగనా సంస్కారము నుండి దూరముగా ఉండటం చాలా శ్రేయస్కరము. ఈ దీక్ష విజ్ఞానమున ఒక ముఖ్యవిషయమేమంటే ప్రతి దీక్షను ఇచ్చునప్పుడు కాన్ని శుభ సంస్కారములు కాన్ని అశుభ సంస్కారములు సంబంధించును. శక్తి తిరిగి గురువు వద్దకు రాగానే లిఖ్యుని ఆందలి కాన్ని మంచిది, కాన్ని చెడ్డది సంస్కారములు వెంటనేను కొచ్చును. శుభ సంస్కారములుకేనే అందులో దాత ఏమిలేదు అశుభ సంస్కారములు తెచ్చే చాటిని గురువు తప్పక రక్షించుకొనవలెను. లేనిచో అవి గురువువై లోగముగా పరిణమింపను. ముందుగా గురువును. (సాధనకు) శక్తి - శుభ సంస్కారముల వెంట తెచ్చుచున్నచా కేక అశుభ సంస్కారము వెంట తెచ్చుచున్నచా అనేది తప్పక తెలియవలెను చాటి నుండి ఎటు రక్షించు కొనవలెనో గురువుకు తెలిసి ఉండవలెను.

దీక్షనిచ్చుట చాలా కేరిక. కాని ఎవరైన సాధకునకు క్రియలు నియమించుటక బుక్కిరి ఉగ్రమై నిర్మల మిమి చేయువరెనో గురువునకు చెరిసియుంబినవలెను. ఆ గురువు అట్టి శీఘ్రమైన క్రియలకు నియంత్రిం చుట చెరియుటపోకే ఇచ్చుంది ఎదుర్కొవలసి వచ్చును. ఎవరైన భక్తుని నుం క్రియలు ఆసలు ప్రారంభం కాకపోకే అతనికి క్రియలు ప్రారంభము ఆగునట్లు యాచుట గురువు యొక్క నిధియై యున్నది.

నక్ష జాగ్రత్తి నొందుటకు దీక్ష ఆవశ్యకము:

కుండలినీ శక్తి నిద్రించు ఋతుట వలననే సాధకుని ద్వారా జరుగు చ్చాకా. పాఠాయణ, జపము, రసస్మృ మొ॥ అభీష్టములైన ఫలములను పొందుటకు కుండలినీ నిద్రిస్తోంది అంటే మానవునికి జగత్తుమీద ఆకర్షణ ఉంటూ ఆ బంధనలలో ఉన్నాడనన్నమాట. జపములు చేస్తూ లేక నంపారిత సుఖములేవో అనుభవింబుడూ రసనురాను చాలా సుఖవంతుడనని ఆనుకొంటాడు. వాస్తవానికి అది సుఖముకాదు. తృప్తిలేదు. కుండలినీ జాగ్రత్తమనడంలోనే మాయకు ఆవంనున్న సీతి తెలియుట నిజమైన సుఖము. అనందము కలుగుట ప్రారంభము ఆగును. అనగా సుఖము యొక్క రహస్యము కుండలినీ జాగ్రత్తనొందుటలో కలదు. కుండలినీ నిద్రిస్తూ ఉంటే జగత్తు దుఃఖములకు పుట్టిట అనే అనుభవము కలుగును. జాగ్రత్తి నొందిన తర్వాత అదే జగత్తు భగవంతుని క్రీడా సలి ఆగును. అందువలన యోగదర్శనంలో జగత్తును బంధమునకు మోక్షమునకు రెండింటికీ కారణంగా చెప్పారు.

ప్రకాశ క్రియా స్థితి శీలం భూతేంద్రియాత్మకం

భోగప వర్ణార్థం దృశ్యమే

యోగ దర్శనం 2.18

ఈ జగత్తులో సర్వం జన్మ మో గుణములలో కూడి, పంప మహా భూతములు ఇంద్రియములలో కూడి భోగమును మోక్షమును ఇచ్చునదియై

యున్నది. ఈ జగత్తులో మార్గము అభ్యంతరి బంధమునకు కారణమగు చున్నది. అదియే మార్గమును తెలియ మోక్షమార్గము నందెన్న సాధకుని ఇది సర్వమంగలకారి అనంద లాభకరై యున్నది. ఇదంతా కుండ లినీ జాగ్రత్తి నొందిన తర్వాతనే జరుగవలెను

కొన్ని అసంపాదములు పురికట్టే దీక్షలేకంబా శక్తి జాగ్రత్తిని పొందును. శక్తి జాగ్రత్తి నొందిన తర్వాత జడ తలములలో అలోకిత మైన ఆనందానుభూతి కలుట ప్రారంభించును. కాగ శక్తివలననే శరీరం అంతట మిత్రకావలదు ఉదయంబుట జరుగును. అధ్యాత్మిక మార్గమున అభివృద్ధి ఆగుటంచెను. అందులంన సాధకుడు తన భూతలలో శక్తియు నందే ఉండక శ్రీగురువు యొక్క కృపను పొందవలెన ప్రయత్నించ వలెను.

దీక్ష యొక్క స్థానము, సమయము, విధి

దీక్ష యొక్క స్థానము విషయంలో కావలసిన విధానములైన న కర్మ తులు చెప్పారు గురువు యొక్క ఆశ్రయము. దీక్షాంశులలో అన్నది ప్రకృతి సౌందర్యములలో కూడిన, పవనమధ్య స్థానము. గంగానది బట్ట గోవులకాల శ్రవణ మైనది. ఉపరిత మాత్రం చృక్షము క్రింద వికాంతస్థానము దీక్ష తీసికొనుట మంచిగా చెప్పబడుచున్నది. స్మృతానము భర్తలవలెయు, గుహ్యదీక్షకు ఉత్తమమైనదిగా చెప్పబడినది. చివరగా గురువు నిచ్చుట దీక్ష నిచ్చుటకు ఇష్టపడితే అది ఉత్తమమైన స్థానముగా చెప్పబడినది.

ఇట్లే దీక్షనిచ్చే సమయమునందు కూడా చాలా భేదములు గలవు. తిదివారము, నక్షత్రము, యోగము మొదలైనవి చాలావారి దీక్షనిచ్చినచో కుభంకరమై, ఫలప్రదమగును. ఈ విషయంలో కూడా భిక్షులు లభ ఇచ్చా నిష్కములను వదలి గురువు చెప్పిన సమయమును పాటించుటయే మంచి.

|| రిజాలంటులు సంబంధి కైట్టి బిక్ష
మీను సుశ్రుతం ||

వర్షము నమలుచు యొక్క కిరణ కలుగులో అదియే మంది మూర్త్యానుగా
వర్షము పొందుననెను.

క్షీరవర్ష సంవత్సరం దెందు విషయములు చెప్పెడి. నమోదమునను
క్షీరవర్షములతో నుండును లేన సామ్యమును నమనఁబడి. శ్రద్ధననునను
వారముననెను. సామ్యమున నుండును నుండును నుండును. ఇచ్చి
ముఖ్యమున వర్షము యొక్క శ్రద్ధము. శ్రద్ధ విధుగా అంటే రక్షి
వర్షము గొలుములు మాత్రము. శ్రద్ధ కావనలో యుక్తి వ్యాఖ్యముగా వ్యాఖ్య
నమలు. నుండును. కర్మము. కర్మము. విలాసము. విలాసము విలాసము. శ్రద్ధ
లేవలో ఇనన్నీ కూడా వర్షము అనెను.

వర్షములనుండి క్షీర కలుగజనునప్పుడు సాయము నుండు చిత్రము మును
వర్ష వ్యాజ యుండునని లేదా వర్షమును నమనఁబడి చిత్రము మును
వర్షముననెను. అప్పుడు వర్షము మంత్రోదేశము లందును
వర్షము అనెను మునుగా వర్షము శ్రద్ధలో విషయకావననెను. నుండు
యొక్క చిత్రములు లంఘనతో అయినను శ్రద్ధగా వర్షమున కావను.

శ్రద్ధల ముఖ్య విషయము నుండునను నమనఁబడి కావము కలిగి
యందును. వర్షము ముండుననే కాన్ని కావములు. కాన్ని నిర్ణయములు
క్షీరకాని వాటినుననునదియే నుండును అనవలెకట్టి. అన్నింటి మంత్రా
యల పొందిన లేదా క్షీర పొందిన అది అభివృద్ధిండును అయెను.

ఆదివృద్ధి నొందు 9 మార్గములు

సాయములందు 9 గతులు కలెత్త. క్షీరయందు 9 వై సాయము
వై కాగ్యము. కర్మాచారము ప్రాసాదముగా ఆచారనడి యుండును.
క్షీర యొక్క వర్షమును విషయములైన సాయములందు వేర్వేరుగా
అందును. క్షీరయందు శీతలే, శీతలే, శీతలే, శీతలే. అక్రమ వర్షము ముఖ్య
వర్షము. మందవర్షము అక్రమము. మందలే, మందలే ఇట్టి లోమిడి

103

విలాసములుగా అనునట్లు. కొంతకు సాయములో శీతలే, శ్రీయలు ము
కొంతలో మందలే శ్రీయలు ప్రాసాదములు. వై కాగ్యము యొక్క
వైకావారు అవి విషయముగా వర్షము విషయముగా విషయములు. కొంతకు
సాయములకు శీతలే కాగ్యము. కొంతకు మందలే వై కాగ్యము. కొంతకు
మందలే కాగ్యము అందును. కొంతకు సాయము శీతలే, శ్రీయలు కర్మాచార
ములో సాయము చేయుదురు. కొంతకు క్షీరయందు లేదా మందలే కర్మాచార
ములో చేయుదురు.

ఈ విధంగా సాయము దృష్టిలో కూడా వర్షము ప్రకారము కలెత్త
ఇనన్నీ కంటి సాయములకు గతులు 799 గా అందుచున్నది. క్షీరలో
ముందుల చెప్పిన లోమిడి మాత్రము ముఖ్యముగా కావించుచున్నది.
క్షీరయైన వెంటనే క్షీరయందు సాయ నిర్మలమునను. ఇందులో విషయ
గాను మార్పుచేయుట సాయము కాదు. కానీ సాయము లేదా వై కాగ్యమును
వెంటకొని సాయములకు గతిని గెట్టెను లేదా వర్షము చేసినప్పుడు. వై కాగ్యము
వెంటకొని సాయము అభివృద్ధి అభివృద్ధి ననుండునా చేయు
వెంటకొను.

సాయముల యొక్క స్వలక్ష

సాయముల విషయములో కామ్యములకు సాయమును నాచుగు విషయ
యగా వివరించారు. మొదటివర్షము, వారు మూడు సంవత్సరములలో
విషయ పొందుదురు. రెండవవర్షము వారు ఆరు సంవత్సరములలో విషయ
పొందుదురు. మూడవ వర్షములకు వర్షములకు సంవత్సరములలో విషయ
పొందుదురు అక్రమ వర్షములకు వర్షములకు సంవత్సరములలో
ఉన్నత కలుగుమును చేయకొందురు. కామ్యములందు 9, 8, 9, 12 సంవత్స
రములలో విషయముల చెప్పారు. కానీ లోకములో కొందరి చాస్తూ
యుంటాము. క్షీర క్షీరమున్న కర్మాచార 40, 50 సంవత్సరములు అనినా

7
15
22

4
26

3 125

కుందరిని నిర్దుషుకయోగము

అర్చన స్మితకలుగు. అప్పుడు నక్షత్ర నాంధులలో కాలమును ఎట్లు నిర్ణయించగలము అను ప్రశ్నవస్తును.

వివరతే గురుభువనంబు సమర్పణ భావముకరి గురుభు యొక్క పనిగానే రోకమునంది అన్నివనులు చేయుచు. // కర్తవ్య బుద్ధిలో విచ్ఛిన్నములను. భారలను. సమదావములో అనుభవింపచు. // క్రియాశక్తి యొక్క అదేలానుసారము సనులు చేయుచు. // క్రియాశక్తి రసలో పని చేయుటకు అన్నిదిక్షముల చక్కగా సహకరింపచు. ఉండునట్టి సాధకునికి మాత్రమే

పైన చెప్పిన వర్తకణ సార్వభృమగును
సాధారణముగా రోకంలో సార్వనైరే చేస్తూ యుంటారు కానీ చిత్తమునందు ఉన్న అహంకారము మొదలైన వాటిని వదులుటకు ప్రయత్నము చేయరు. అట్టి సాధకులకు శక్తి క్రియలు కరిగింపుటలో విచ్ఛిన్నములు వస్తును. వారు పైన చెప్పిన నానాగు సర్వములనుండి వైటకు వెళ్ళి పోవుదురు. ఏ సాధకుడు సమర్పణ భావములో ఉండునో. శక్తి యొక్క క్రియలో అర్థము పోకుండును. గురుభువనకు లేక ఈశ్వరునకు నేవ చేస్తున్నాము అను భావములో కర్మ చేయుటందునో వారు మాత్రము పైన చెప్పిన నానావర్ణముల సాధకులలోనికి వచ్చరు. ఈ చెప్పిన లక్షణములు చేకంపే ఈ నానా వర్ణములలోనికి రానేరారు. అందువలన సాధకులు ఈ వర్తకణమునుండి వైటకు ఉండురు. చిత్తము నానా దిక్షములైన వాసనలలో సంకులమై యుండును. అందుచే అట్టి సాధకుడికి 40 సంవత్సరములలో కాదు 40 జన్మలు గడిచినా ఆశ్చర్యే ఉండును.

స్వీషుని కర్తవ్యము

దీక్షనిచ్చిన రత్నార సాధకుడు జాగ్రత్తమైన శక్తిరలింప క్రియలలో మానసికంగా లేక కారీకంగా అద్భుతమెటలాడు. // ఈ రకమైన క్రియ జరుగవలెను. నిన్న ఈ క్రియ జరిగింది నేడు అది విందుకు జరుగుటలెదు. ఈ

మహాయోగ ప్రకాశము

79

క్రియ ఎక్కువ శీఘ్రంగా జరిగితే దాగుండును కదా. ఈ క్రియ అసలు జరగకుండా ఉంటే దాగుండును గదా. ఈ విధాన వికారణ జాగ్రత్తవన శక్తి జరుపుచున్న క్రియలలో అర్థము వెళ్ళుటగా చెప్పుచుండును. // శరీరమును ఉపవాసములలో క్షీణింప జేయుట శరీరమును గట్టిగా దిగించి కూర్చొనుట క్రిమయయొక్క వికాసములో రోకరికముగా అర్థంబులు కల్పించుటగా చెప్పబడును. సాధకుడు పై రెండు రకములైన అర్థంబులు కల్పించకుండా ఉండవలెను.

|| శక్తి జాగ్రత్తమగుటలోనే సాధకునిలో సాక్షిగా ఉండునట్టి వాదము యిండును. ఆ భావమునుండి అక్షయై చేరుకొనుట సాధకుని కర్తవ్యమై యున్నది || కిదియే సమర్పణ భావమునకు ఆచారమైయుండును. క్రియలకు అర్థంబులు కల్పించుట కర్మత్వాభిమానముగా చెప్పవలెను. కర్మత్వాభిమానము కారణము చేరనే చిత్తమునందు కర్మలయొక్క సంస్కారములు సంవిరమగుచున్నవి. సాక్షిభావంలో సాధకుడు అన్నిదిక్షములూ జరుగుచున్న క్రియలను సర్వనిర్ణములూ చూచుట మాత్రమే చేయవలెను. ఈ క్రియ జరుగవలెను అని కోరరాదు. ఈ క్రియ ఆశ్చర్యమే అని దానికి అవుటకు ప్రయత్నింపరాదు. దీనికి మాత్రమే సమర్పణ భావము అని చెప్పవలెను.

శక్తి జాగ్రత్తమై చిత్తమునందలి సంస్కారములవై ఆచారశక్తి పని చేయుచుండును. సంస్కారములు ఉదయించి వచ్చిపోతూ ఉండును. వాటి పనుసరించియే క్రియలు జరుగుచుండును. ఈ క్రియలన్ని సాధకునికి వేరు చేయునవిగా చిత్తమిని కలింపనవిగా ఉండును. ఈ క్రియలను అపినకో సాధకుని ఉన్నతికూడా అగును.

సాధకుని చిత్తముపై లేక శరీరముపై అనుభవమునకు వచ్చు ప్రక్రియలను కూడ ఆపరాదు. ఏ క్రియా విశేషముచేత కూడ క్రియమును

జూరారు. సాహా ప్రాంతమున క్రియలను అవినరో అని అగిపోయి
 వ్యయశే కుంబునాది బాటిని ప్రాంతంబుననుట లాం కిష్టమగును. అర్థే
 విగ్రహములో ల మ్మి అభివృద్ధి అగుచూ క్రియలను అభివేయును. క్రియ
 లను గురించి విషయములైనవి. శక్తి జాగ్రత్తమై దానివలన జరుగుచున్నవే
 గాని బాహానేకముగానీ వేనలోనేకముగానీ కాని. అంతరితమైన అర్థే
 శక్తియొక్క క్రియలనుగ నీటిని కానింపవలెను. సాయులను ఇది శుభ
 మున కల్గించును.

వీడిను దీనులన్న రత్నాలలో సాధనలో జూర్పున్నవృతు నీ వన్నీచును
 అలాగముగా గాని గానీ. గోవిను అలంకను చేసిగాని గానీ సాధనకు
 జూర్పునరాను. అట్లు జూర్పున్నవృతో నిద్రపోయే అవకాశము ఎక్కువ.
 అది నిష్ఫలమును కల్గించును.

సాయులు చేతికికిన్న గుడియాలము. కంఠజోడు కేటలో ఉన్న
 ముఖము. దిలల విజ్ఞును వేయూ యాలముగానాటి జూర్పునవలెను.
 వర్తూలనే సాయన ప్రాంతంబునవలెను. క్రియలు ఎట్లు పరిణామమునో
 తెలియను కదా! గుడియాలము. కంఠజోడు పగులునట్టి అవకాశముగలదు.
 అర్థే చిల్లరపల్కులు కేటలో ఘోషల్మని చిన్నుడు చేయుచూ సాధనకు
 విజ్ఞుము కల్గించును.

సాయులు అననమునందు వీరముగా జూర్పునవలెను. ప్రారంభ
 ముయన క్రియలవలన అననమునందు వీరముగా ఉండునట్టి అవకాశము
 కలుగున. ఇన్నుట అననము అంటే చేనిమీద జూర్పుని సాధన చేయు
 చుక్కాలో అదే అననము. ఈ అననమున్నూ ఏదై నా పీటవైన కాకుండా
 నేలమీద ఉండుట మంచిది. లేనిచో క్రిందనడిపోయే అవకాశముకలదు.

సామూహికంగా సాధనయందు జూర్పునే అననం కల్గినవృదు తన
 అంతరంగములను గమనింపుటయందే శ్రద్ధ గలిగియుండును. ఇతరులైన

సాయుల క్రియలను గమనింబులో అర్థే కావలెను. ఇట్లు చేసినచో
 ఇతరుల క్రియలను దాటలోనే మనకు లగ్నమగును. సాయుల
 జూర్పులనులో ప్రాంతముగా అర్థే అవకాశమును అనుభవింప
 లను గమనింబులో జూర్పులనుకాదు. క్రియలైన వానియందే అది
 ప్రతిపనులకా లై యు వర్తూలములను. అర్థే క్రియా శక్తియొక్క
 వేగము వెలుగుచుండును. సందం సందాకాశములను దోగొట్టవద్ద
 శక్తి వేగముగా వెలుగుంబును. శక్తి అనార్థకం 21 గంటల వద్దేదా
 దూనే యుండును. ఇట్ క్రియలు ప్రవేశించుచున్నావు. సాయులందు
 జూర్పులనే అది ప్రతిపమై కీ ప్రవహించుంబును.

ONE DAY FATHER
 AM UNSTWER DAY
 AFTER THIS VISIT
 OF THIS EARLY
 BODIES
 RETURNING BACK TO
 THE YAMA BHANGHA
 •••••

యోగ సిద్ధాంత ప్రకాశము

శక్తిహాయి స్వరంధ్రమైన యోగము కాదు. ఇది శేవలము స్వానయించి ఒక అవస్థా విశేషమే. ఈ యవస్థలో శక్తి బహిర్ముఖము నుండి అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్తమై క్రియాశీలమగును. ఈ అవస్థను విన్నపమైన సాధనలవ్వాలా పొందినట్లును. శక్తి, జ్ఞానము. కర్మ ఉపాసన, జన్మము, వై దాగ్యము మొదలైన సాధనలవలనే యోగము గూడ ఒక సాధన. శక్తి హాయిగూడా హఠయోగమునందు వలెనే కుండలినీ అని అంటున్నారు. యోగవర్జనమున ప్రవర్తక చేరన అంటారు. ఇది హఠ శక్తిని అంతర్ముఖముగా చేయుటకు ఒకసాధన మాత్రమే. యోగము ఒక విషయమునందు ఏకాగ్రము చేయునట్టి అభ్యాసము. హఠయోగము అనగా ఆసనములముద్రలు, ప్రాణాయామములద్వారా కుండలినీశక్తిని జాగ్రత్త మొనర్చునట్టి వైజ్ఞానికమైన శాస్త్ర సమర్థమయిన శబ్దతి. ఇవ యోగము అనగా సాధకుడు తనలోగల ప్రాణమును అధారముగా ఏదో ఒక మంద్రమును అనేకసార్లు స్మరించుచూ ప్రాణశక్తిని అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్త మొనర్చునట్టి ఉపాయము. నాదయోగము అనగా మనస్సులో వినిపించుకొన్న ఆనేకమైన నాదములను వినుట అభ్యాసము చేయుచూ కుండలినీ శక్తిని జాగ్రత్తమొనర్చునట్టి ఉపాయము. ఇట్లా ఎన్నెన్నోవి గలవు.

యోగహార్యమున యోగ దర్శనము సర్వసమర్థమైన వైజ్ఞానిక శాస్త్రము. కాను చేయుచున్నప్పు సాధన యోగమునందు వచ్చునా, రాదా? అను అనుమానము ఎవరికైనా ఉంటే వారు తప్పక యోగదర్శనమును

యోగ సిద్ధాంత ప్రకాశము

చూడవలెను. అందువలన భగవదు ముందుగా యోగశాస్త్రములో ప్రారంభించుచున్నాము. దీని తర్వాత హఠయోగ ప్రవేశన, శుద్ధింక భూపాత, ధృవ సంహార మొదలైన శాస్త్రములను ఆధారముగా వివరించుచు విస్తరింపదము. అట్లే యోగమునకు సంబంధించిన అనేకానేకావస్థలూ కూడ వివరించుచు తెలుపుటకు ప్రయత్నించుచున్నాము.

యోగ దర్శనమున ఈ విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. వారిలో ముంద బడిన సమాధి మొదలైనవి కర్మత్వాభ్యాసములో పాఠన చేయుట అనే శబ్దమిది. కానీ నిజమీది దీనివంటే దేవుడుగా ఉన్నది. దీనిలో చెప్పిన సాధనలలో కొన్ని కర్మత్వాభ్యాసములో చేయుట. మఱి కొన్ని శక్తి జాగ్రత్తమైన తర్వాత సమర్పణ కావములో చేయునట్టివి గలవు. యోగ శాస్త్రమున వర్ణించిన సమాధి మరియు విన్నపమైన ఆ అవస్థల ఏదో ఒక్క సాధనా విశేషములో పొందవచ్చును. కొన్ని సాధనల తర్వాత పాఠన వరకు మరికొన్ని సాధనల కోసిన ఉన్నత సాయివలకు శివకొని పోవునట్టి సామర్థ్యము గలవి. దినరకు అవి సాధనలు అంతశక్తి జాగ్రత్తమగుట లోనే విలీనమైపోవును. మరియు స్వయం పితృమైన సమర్పణా కావ యుక్తమయిన పితృ మహాయోగము అరంభమగును. అప్పుడు యోగదర్శనమునందు వర్ణించిన సమాధియొక్క విభిన్నమయిన అవస్థలు ఒకదానికి తర్వాత ఒకటివచ్చి పోతూ ఉండును. జాగ్రత్తమొందిన తర్వాత శక్తిక స్వస్వందముగా, స్వేచ్ఛగా పని చేయునట్టి సమయమును ఇచ్చుటయే సాధకుడు ప్రత్యేకముగా చేయవలసిన విధి.

యోగమునగా ఏమి?

యోగ దర్శనము అంటేనే యోగమును గురించి చెప్పవలసి అని తెలియుచున్నది. దీని తనకు హఠయే విన్నపములైన శాస్త్రములలో అన్వయించు దీని విషయము చెప్పబడినది. ఇదే విధంగా శక్తిపాఠము

గూఠి కొత్తదికాదు. అటునిక యోగమునకు కలిపెట్టబడనవికాదు. ప్రాచీన కాలమునుండి వచ్చుచున్నట్టి యోగము. కానీ ఈ విషయమును ఒకే కాత్రమున అన్ని అంగములలో భక్త్యుగా జరింపి చెప్పబడలేదు. యోగ శాస్త్రమున కొంత, మఱికొన్నిచోట్ల కొంత, మఱికొన్ని ఇతర కాత్రములలో కొంత కొంతగా చెప్పబడినది. పరంబరి మహర్షి విషయము సంకటిని క్రమబద్ధముచేసి ఒకచోట చెప్పాడు.

అందువలన యోగము అంటే కొత్త విషయముకాదు అని ప్రారంభముననే చెప్పవచ్చు. పరంబరి మహర్షి "అదయోగాను శాసనమ్" అనగా మనము యోగమును అనుకూలము చేయుదుము అని వ్రాసెరి. దీనికీ సన్నివృత్తిన అర్థము ఏమంటే యోగవిద్యకు ప్రకారము. ప్రసాదము అవసరము. కానీ దానికీ సంబంధించిన చక్కని సాహిత్యములేదు. దానికీ పరంబరి మహర్షి యోగదర్శనము అనుచేరిట వ్రాసి రివి బద్ధము చేపెరి.

యోగమునకు అర్థము

మేము ముందే చెప్పినట్లు యోగమునకు సంబంధించిన వ్యాఖ్యానము యోగ దర్శనము ననుసరించి చెప్పబోవుచున్నాము. "యోగః చిత్త వృత్తి నిరోధః" అని చెప్పబడినది. చిత్తవృత్తులను నిరోధించుటయే యోగము అని చెప్పబడినది. ఈ సూక్రమునందు గానీ యోగదర్శనము నందంతటిలో చిత్తమునగా ఏమిటో ఎక్కడా చెప్పలేదు. అక్కే చిత్తవృత్తి అంటే ఏమిటో ఎక్కడా నివరింపలేదు. అయినా ఇది సంపూర్ణమైన కాత్రము. చిత్తము దానియొక్క వృత్తుల మీదనే ఆచారపడియున్నది. అందుచే ఈ శబ్దాలకు అర్థం మనంతట మనమే తెలుసుకోవాలి.

మనుష్యుని చిత్తము ఒక చెరువువలె ఉపయోగపడవలెను. చెరువు నందు చిన్న చిన్న తలంగములు చేరుచుండును. దీనికీ కారణము రాయి

గానీ నీకులే కే గాలివలన కలుగుతుండును. కలుగునంత నుట్టి, మురికి కూడా ఉండును. అంతలేకనే దీనియొక్క అక్షరాలాగము కలిపిండు. ఇదే విధంగా చిత్తమునే సర్వభవమునకు కూడా సంస్కారకారకమైన మురికి ఉండును. మనమీదమైన సంకల్ప భక్తులనుండు కరణములు కూడా ఉండును. చిత్తమునందరి ఈ కరణములకు కారణము అందు గల సంస్కారములే. ఈ చిత్తవృత్తుల భవనమునే మనమీదమైన సంకల్పములు. వీ విధంగానైనా ఈ చిత్తవృత్తులను, ఈ కరణములను అవిచ్ఛేదముగఁబడిన దీని అకారముగా విద్యుతులన్న మనమీకీ సంకల్ప వికల్పములు సర్వయముగానే అనిపోవును. దీనికొకట చిత్తమునందు ఉంటున్న సంస్కారములు. వాననలు ఉడింపలేదుట కాలా అచలకము. అవదుకే యోగ సూక్రకారుడు కాత్రమునందు లక్ష్యము సంకటిని చిత్త వృత్తులయందు పెట్టాడు. వృత్తులను నిరోధిస్తే కాని మనస్సు నిరోధింపబడదు. ఈ రెండూ కలిపియే ఉంటున్నవి. చిత్తవృత్తులు కాంతించుటా సంస్కారరూపమైన మురికి పోకేనేకాని చిత్తసర్వోపయోగముకల్గి అధునిక యోగము కన్పించదు. చిత్తముయొక్క అధునికయోగముంటే అర్థము.

శక్తిపాఠం పఠ ప్రవర్తికా - 1 కాగమునందు వాచనము అంటే కరణము నాణువిచ్ఛేదములుగా ఉండును. మనస్సు, బుద్ధి, చిత్త అనాంకాలను అక్కేసంస్కారశయము ఈనాణు కలిపియే చిత్తము అనబడును. మనమీకీ మైన సంకల్ప వికల్పములు చిత్తవృత్తిపై ఆకారపడియే ఉపయోగపడును. చిత్తమునందు ఉదయించు కరణములను నిరోధించుటయే యోగము అని చెప్పబడినది. చిత్తవృత్తులు వాననల ననుసరించి వాననలు చిత్తమునందున్న సంపూర్ణము ననుసరించి వచ్చుచుండును. చిత్తవృత్తులు ప్రారంభ మగుటకు రెండుకారణములు గలవు. మొదటిది ప్రసంపము యొక్క సంబంధము నలన రెండవది సంపూర్ణముల వలన ప్రారంభ మగును. దీనిని ఆకారము చేసుకొని చిత్తమునందుచుండు చిత్తవృత్తులను

బయి దాగములుగా విభజింపబడును. మొదటిది మూడు 1) ప్రహారము
 2) విభక్త్యము 3) వికల్పము. ఈ వృత్తుల సంబంధము ఈ ప్రసంగ
 ములో ఉండును. 4) నిద్రాంబంబియైన వృత్తి. నిద్రలో ప్రసంగ
 ముంబయిగదా; జ్ఞానమనకు ఉండదుదా; 5) బద్ధ వృత్తి స్వీతిలో
 సంబంధియైనది. సందిర సంస్కారముల వలన దానిపై ఆచారపడి
 ఈ స్వీతి ఉండును.

మనుష్యుడు ప్రసంగాన్ని చూస్తున్నాడూ అంటే తన చిత్తమునందలి
 సంస్కారములను అనుగుణముగానే చూచును. జాహ్యు జగత్తు యొక్క
 దృశ్యము చిత్తమునందు మరలాన్ని సంస్కారములను స్వీకరణకు
 కారణమగును. సాధకుడు కండ్లు మూసికొని ఏకాంతలక్ష్యమున ద్యాసమున
 కూర్చుంటూ తన నుండి ప్రసంగాన్ని చూడంగా ఉండుటకు ప్రయత్నిస్తాడు.
 అప్పుడు చిత్తమునందలి సంస్కారములు వానానూనము దరించి విడిన్న
 వృత్తులుగా గతంలో జరిగిన చాలా విషయములను స్మరణకు తెస్తూ
 ఉంటుంది. ఈ విధంగా జాహ్యుజగత్తు కండ్ల ఎదుట లేకపోయినా వృత్తు
 లలో చిత్తము తరంగింప మగుటంబును.

సాధకుడు ప్రసంగము నుండి తాను దూరముగా ఉంటూ చిత్తము
 నందలి సంస్కారములను కూడ ఓణింపచేయవలెను. ఇందుచే చిత్తము
 నందలి చందలక్ష్యము పోవును. చిత్తవృత్తులు (కీనివలననే మానసికమైన
 సంకల్ప వికల్పములు కలుగుచున్నవి) అట్లే సందిర సంస్కారములు
 కూడ ఓణింపబడవే వృత్తినిరోధము జరుగుచున్నది.

వృత్తినిరోధము జరుగుటలోనే విచారము గానీ, సంకల్ప వికల్ప
 ములు గానీ, అహంకారముగానీ వాసనలు గానీ, కోరికలు గానీ ఇది కావా
 లనే భావంగానీ శుద్ధినే శుద్ధివు. అట్లే చిత్తము సంపూర్ణంగా స్వచ్ఛవిధముల

త్రియాపీఠ పీఠిని కొండను. అప్పుడు కొండవి చిత్తమునందు ఆత్మ
 తత్వము అనుభవమునకు వచ్చును.
 తదాద్రష్టుః స్వరూపేషుసానన్దె

యోగదర్శనం 1.3

వృత్తి నిరోధము జరగడంకోకే త్రస్త (తాను) విడువకు లేక
 ఆత్మ పీఠిలో స్థిరమగును. ఆత్మయందు పుష్కల్యై వైశిష్ట్యై చిత్తములో
 తాదాత్మ్యము పొందుట మూనిదేయగానే చిత్తము సరిష్టాంగంగా నిర్మూలయై
 నిరుద్ధమగును. చైతన్యశక్తి చిత్తములో సంయోగము కొండకపోక
 అది ఇంక ఎవరిలో కలిసి పనిచేయును చిత్తము నందు వృత్తులు పోక
 పోకే అది తలలములైన విచారములు. కాననలు. కాననలు. వృత్తులను
 తెచ్చుతుండును. అప్పుడు ఇదే ఆత్మవృత్తి దానమున కొండకూ అట్లే
 కనిపించుతుండును.

వృత్తిసాహాయ్య మిరర్ర

యోగదర్శనం

1.4

దీనిని 1.2 ఉదాహరణలలో చెప్పరాదు. స్వదీక్షమనకు తనవై న
 రంగు ఏమిలేదు. దానివద్ద ఎల్లటి మందలభావు తెలితే అది ఎల్లగా
 కనిపించును. మరో రంగు పూవు తెలితే అదే రంగులో స్వదీక్షము కన్పిం
 చును. స్వదీక్షము ఎల్ల రంగులో కన్పించినంతమాత్రమున అది ఎల్లగా
 అవలేదు. కేవలం ఎల్లగా కన్పించింది అంటే. ఈ విధంగానే ఆత్మ కూడా
 నికల్యము, శుద్ధము, బుద్ధము, అలాగే ముక్త స్వరూపము. దాని యందు
 సరికామము చూర్చుట రావు. కానీ చిత్తమునందు ఏదైనా వృత్తి పుడితే
 అది ఆత్మయందు ప్రతిబింబింపబడు కన్పించును. అట్లే ఆత్మ దానివలె
 మూసినట్లు అనిపించును. వృత్తి పుట్టినపుడు ఆత్మ దానివలె కన్పించుట
 వృత్తి నిరోధకము జరిగినంతనే తన శుద్ధ స్వరూపమునందు ఉండుట
 ఆత్మకు జరుగును. నిజానిక వృత్తులు చిత్తము నందు కలిగి అవి ఆత్మ

యందు ప్రవేశించిందా కూడా ఆత్మ పరిణామము లేనిది తన స్వరూపము నందే తాను నిలచి యుండును.

మీరు దారిలో నడుస్తూ ఉంటారు. ఆక్కడ ఒక త్రాడు పడి ఉన్నది. మీకు సందేహం కలిగింది. మీరు దానిని సర్పము అనుకున్నారు. ఎవరో వ్యక్తి ప్రక్కన పోతూ ఉన్నాడు. మీరు వెదగా అరిచారు. పాము! పాము: రక్షించండి అని. ఎక్కడ ఎక్కడ అని ఆతడు వచ్చాడు. "అలే మీరు చూడలేదా? అది పాము." అతడు జాగ్రత్తగా చూచి దానిని ఎరి "నీమిటి మీరు దీనిని చూచి పామనుకున్నారా? తాదేకదా! ఇప్పుడు చూడండి. ఎంత వెద చాడో. ఎంత వెద చాడును మీరు పాముగా అనుకున్నారు." ఎంత లావాణి శాకుంఠే అంత వెద పామని బాచిస్తారు. ఇప్పుడివరకూ మీరు పాము ముఖాన్ని. అశ్లే లోకనుచూచి పామన్నారు. కానీ మరోవ్యక్తి వచ్చి అనగా మీ గురువే వచ్చి ఈ శ్రమను పొగొట్టిన సర్పము శాకుంఠగా పూరింది. మీకైతే అది పాముగా కన్పించింది. నిజానికి అది తాదే గదా! అపట అసలు సర్పమే లేదు. మీ భ్రాంతియే గదా! ఆది డివనకు చిరమునందు కామ భావన కలిగితే కాముకుడుగా, మోహావృత్తి కలిగితే మోహితుడుగా, లోభవృత్తి కలిగి లోభిగా ఇట్టా కన్పించును. ఆత్మయే కామియే, క్రోధిగా. మోహితుడుగా కన్పించును. కానీ అది ఇది ఏదీ కాదు. ఆత్మ ఎల్లప్పుడు మారనట్టిదిగా స్వస్వరూపమునందే ఉండును. వీటిక ఆకారమేమి లేదు. గానులో పోస్తే గానుయొక్క ఆకారము గిన్నెలోపోస్తే గిన్నెయొక్క ఆకారము. బక్కెల్లోపోస్తే బకెట్ యొక్క ఆకారము. నముద్రంలో ఉంటే నముద్రం యొక్క ఆకారము కన్పించును. అనగా జలమునకు ఏ పాత్రలో సంయోగము కలిగితే ఆపాత్ర యొక్క ఆకారము కన్పించును. నిజానికి దానికి ఏ ఆకారమూ లేదు. ఇట్టా ఆత్మ చిత్తమునందు కలిగిన వృత్తులు ఎలాంటివైతే ఆ ఆకారమును పొందినట్లుకన్పించును. వృత్తివిరోధము కలిగితే స్వస్వరూపమున ఉండును.

యోగ పీఠాంక ప్రకాశము

బతే వృత్తులు ఉదయించుట ఆత్మపై అది ప్రవేశించుట ప్రాంతం పంపనూ ప్రాప్తే, ఆత్మ ఎల్లప్పుడు స్వరూపమునందే ఉంటున్నది.

బదు వృత్తులు

వృత్తయః పంపయః క్లిష్టా ల క్లిష్టాశ్చ యోగవర్జనం 15
 బదు రకములైన వృత్తులు గంభ్య. క్షేపణలో కూడినవి. క్షేపణను కలిగించునది. అని తెంటు రకములు. క్షేపణను కలిగించు వృత్తులు తమో గుణ రజోగుణముతో కూడియుండునై డులును భరించుట. ఆ క్లిష్ట మైన వృత్తులు స్వగుణము కలిగి దుఃఖమును ఈయవు. ఇక్కడ ఆ రవిషయము గుర్తుంచుకోవాలి. వృత్తులు సుదాన్ని చూడ్రం అనలే ఈయవు. కేవలము దుఃఖమును కలింపనది. కలింపనది అని తెంటు రకములే. చిరమునందు అసంఖ్యకములైన వృత్తులు భ్రష్టమవును. వీటి కన్పించినీ యోగసూత్రకారుడు చాం తెలిచిగా బదులేవములలో చెప్పాను.

ప్రమాణ విసర్గయ వికల్ప నిద్రాస్మరణయః యోగవర్జనం 16

వృత్తులు ప్రమాణము, విసర్గయము, వికల్పము, నిద్ర చుంఠము స్మృతివేరిట బదు విధములుగా ఉంటున్నవి. వీటికి సంక్షిప్తంగా విసరణ క్రింద ఇస్తున్నాము—

- 1) ప్రమాణము—ప్రత్యక్షమునూ నాగమా: ప్రమాణానికి ప్రమాణము మూడు విధములు. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, అగమము.

ప్రవర్ణక్ష ప్రమాణము :- ఏవస్తువు శేరు చెప్పుచున్నామో అది ఎటువంటి ఊరే ప్రవర్ణక్ష ప్రమాణము. ఆవస్తువు విషయంలో చూడేవారికి ప్రాంతి కలుగును. ఒకవర్ణక్షి దూరమునుండి వస్తున్నాడు వానినేను రామిలాల్. చూడేవారు కూడా వానిని రామిలాల్ అనియే గుర్తించారు. ఇది ప్రవర్ణక్ష ప్రమాణము. యోగ పరిభాషలో చెప్పాలంటే క్షయము దానికిగల అర్థము సమానముగా ఉండుట. అట్లే దాని సరియైన జ్ఞానము మనకు కలుగుట.

అనుమాన ప్రమాణము :- ఒక వస్తువును చూడగా మరియొక వస్తువుయొక్క అనుమానము కలుగును. అవట అనుమానము ప్రమాణముగా ఏర్పడును. దూరంగా అడవిలో పొగవస్తూఉంటే అవట అగ్ని ఉన్నదని అనుమానము కలుగును.

ఆగమ ప్రమాణము :- ఏ జ్ఞానమైతే పూర్వమునుండి వస్తూ ఉన్నదో దానిని ఆగమ ప్రమాణము అందురు. శాస్త్ర జ్ఞానము ఇటువంటిదే. చాంచుంది మహాత్ములు ఆధ్యాత్మిక సాధనలు చేశారు. వారంతా తమ అనుభవాలను లిపి లిపి చేశారు. వారి రచనలు వచనములు ఆగమ ప్రమాణముగా చెప్పబడును.

వివర్ణయము :- వివర్ణయో మిథ్యాజ్ఞాన మతద్రూప స్రతిసిఠిత్వం యోగదర్శనం 1-7

వివర్ణయము అంటే మిథ్యాజ్ఞానము. అనగా ఏదిచెప్పామో దానిని అనుచూపముగా ఆవట ఉండదు. రామిలాల్ వస్తున్నాడు కానీ దూరం మంది చూచి మీరు ఆడనిని శ్యామ్లాల్ అని అనుకున్నారా మీకు వానిని గూర్చిన జ్ఞానము కలిగింది. కానీ అది మిథ్యాజ్ఞానము. విసరీతమైన జ్ఞానము కలిగింది. ఇప్పుట శబ్దమునకు దాని అర్థమునకు తేడా వచ్చింది. **వికల్పము :-** శబ్ద జ్ఞానను పాఠీ వస్తు భూనోఽవికల్పః 1...10

చిత్తముగఁదరి ఏర్పడి క్రమమునకు కర్మబద్ధులలో లభించు చూర్రుచు మిత్రము. దీని చర్చము అంటును. ఆకాశ భువి విధంగానే నాడు చూపార్యమై ఈ భువి కనిపింపజేయును. ఈ వానికి ఆనలేమి లేదు. దీనిని చర్చించు అనుభావలోపి చెప్పరావలయు యోగశాస్త్రము యొక్క లక్షణము.

వై తెచ్చిన మూల్యవృత్తులు జగత్తులో సంబంధము కలిగితే సంబంధము. వానికి నిజమైన జ్ఞానమున్నది. మిథ్యా జ్ఞానము ఉన్నా లేక ప్రాంతి కావమే కలిగిన ప్రసంభము కల్పించగానే ఈ మూల్యలో ఏర్పాటును ఏకాంత స్థలమున కూర్చొని కంఠప మూర్తి ఒక చిరకాలమును ఏకాగ్రము లేయుట ప్రయత్నించవలసి చెప్పబడుచున్నది. దీనివలన ప్రారంభమున జగత్సంబంధమైన వృత్తులు రాకండా ఉండుటకు ఇది కొంత ఉపకరించును.

ఏకాంతమున కూర్చొన్న వృత్తులు శాంతింపలేకది పాపము అనుభవము కలుగును. సంస్కారములు ఉపయోచి చిత్తమునందు ఆరంగి లేము అగుచుండును. భాష్యమైన అనుభావత లేని కారణములేక కాన్పి వృత్తులు రావడంలేదు. అది అగిపోయినది అని చూడ్రము కొంత గురియును. సంస్కారములు, వాసనలు, పూర్తిగా క్షిణించి చిత్తవృత్తి కలుగక పోతే సాధన సంపూర్ణము కాదు.

నిద్రా :- అభావ ప్రవర్ణయాలంబనా వృత్తిర్నిద్రా యోగదర్శనం 1-10

ప్రసంభము కన్పిస్తూ ఉంటే జాగ్రుదస్థి అంటాము. నిద్రావస్థలో గుర్తు విలీనమై పోవును. కానీ మనుషుని జ్ఞానయంత్రము (చిత్తము)

వనిదయింపనే యింటిను. ప్రసంపము చేరేపోయినను అది కూటమునే యింటిను. దీనినే నిద్రావస్త యింటురు. కేవలమున నిద్ర ఆకర్షణ యొక్కట అనస్థా విశేషముని చెప్పారు. అర్చన దినములు యొక్క యొక్కట అనస్థా విశేషముని చెప్పారు. అర్చన దినములై ఆహారపదార్థముల అర్చనలైనట్లు అయింపవచ్చును. అదియే చిత్తమునై ఆహారపదార్థముల అర్చనలైనట్లు అయింపవచ్చును. అర్చనలైనట్లు అయింపవచ్చును. అర్చనలైనట్లు అయింపవచ్చును. అర్చనలైనట్లు అయింపవచ్చును.

అనగా సాధకుడు ఇత ఎన్నడూ నిద్రించరాదని అర్థము కాదు. నిద్రను జయింపబ అనగా సాధకుడు సమాధిస్థితిని పొందుట ప్రారంభించినట్లు అ సమయమున నిద్రను కానియరాదు. లేనిచో అనాడు ఎన్నటికీ సమాధి స్థితిని పొందలేదు. ఇప్పుడు నిద్రకు సమాధికి తేడా చెప్పవలసి యున్నది. నిద్రయందు జగదు ఉండదు. ఆ తేలిస్థితిని తీసికొని వృత్తి ప్రారంభమగును. సమాధియందు ప్రపంచములో పాటు దాని అభావము కూడా చిరీనమై పోవును. అర్చే జ్ఞానయం ద్రమైన చిత్తము దాని కార్య శీలం కూడా సమాప్త మై పోవును. ఆకర్షణముకర్త వైతన్యకర్త ఇదివరలో చిత్తములో కలిసి పనిచేయుచుండెను. చిత్తములో తన తాదాత్మ్యమును వదలి ఆకర్షణయందు తిరిగి చిరీనమై పోవును. జగదుయొక్క భావము— ఆభావము లెందూ సమాప్తమై పోవుట సమాధిగా చెప్పబడుచున్నది.

సర్వోత్తి :- అనుభూతి విషయా సంప్రయోగః సర్వోత్తిః
యోగదర్శనం 1—11

సాధకుడు క్షణకాలమైనా ప్రసంపముతో తన సంబంధమును విచ్ఛేద మొనర్చుకొనును. అప్పుడు అతని చిర మునందు సంబంధ సంస్కారములు ఉదయించి అది వృత్తులను కలింపను. ఈ సంస్కారములు భాష్యమైన అనుభవాల కలియుండుట లేక అనుభవాల లేకపోవుట లెందు దిశలలోను పుట్టుదు వాననా రూపమును ధరింపను. ఆ విధముగా

చిత్తమును అందోళన మొనర్చుటయనెను. గతమున కాలములో పితృ విషయములు, నుజు దానములు, పాప అపరాధములయొక్క అత్యంత మును పొందెనో ల దుఃఖములు చిత్తమునందు కర్మకర్మలయనెను. సర్వవిచ్ఛేదములు అన్నిటికంటే ముక్తమై దుఃఖములు కర్మములు, నుజుము లేక దుఃఖము అరిగిపోయిన కాలమొక్క వ్యవధి కలిగింపరా వర్ర కూడము నందు అది దుఃఖమునే కలిగింపను. సంస్కారములు కీలేంలేవరకూ విచారము కావన, కావనము, పుట్టెను ఈ విధంగా చిత్త సంస్కారములు తరంగమునలై వచ్చుచునే యుండును.

చిత్తమునందుగల ఐదు ఆవృత్తులు

యోగదర్శనము చిత్తమునను బహు విధముల చెప్పెను. మూడ, తీవ్ర, దిక్షిప్త, ఏకాగ్ర మరియు నిర్లభము. చిత్తముయొక్క తొలిగాని ప్రధాన స్థితిలో మూకాయస్థ కలుగుటయి ఈ ఆవృత్తి విచ్ఛేదము ఉండదు, క్రోధము మరియు అంశులు ఎదుగును. లోభ, మోహ, స్వార్థము, అహంకారము మొదలైన వికారములు చిత్తమునందు అతి వృద్ధి యగును. నిద్రను ఆశ్రయించెను. ఇది అనుభవము ఇది అనుభవము అనుభవము లేక పొట్టనించుకొనును. ప్రసంపమును గూర్చిన ఆవృత్తి మరియు అసక్తి పరిపూర్ణంగా వెలిగియుండును. జగదును గూర్చి ఐంద ఆకర్షణ ఉన్నా పరిశ్రమ చేయుటకు పురుషార్థములు సాధించుటకు ప్రయత్నించదు.

తీవ్రమునందు మనస్సు బలించె ఇటు నటు పరిగెత్తుచుండును. బంతి అట అటునపుడు బలించి ఇటు అటు దినదినము చిత్తమునా మిక్కిలి చంచలముగా ఉండును. కాలింబోష్య ప్రాణంబుల దుఃఖము లతో పరిశ్రమ చేయుచుండును. ఇది చి తముయొక్క రుచోగింబ అవస్థ.

ను దానికి "ని" అను ఉపసర్గ చేర్చిన విషిష్టము అగును. "ని" అను దానికి విశేషము అని అర్థము. రోజోగుణ ప్రకాశన మైన చిత్తమునందు సర్వగుణము భావ కారంక ఉంటూఉండును. ఉయ్యాల తాళ్ళను ఆకారముగా అటు నిటు ఎట్లు ఉఱగుతుండునో ఆ విధముగానే చిత్తము రోజోగుణము సర్వగుణముల మధ్య ఉఱగుతుండును. చిత్తము నందు రోజోగుణ భీష్మర ఉన్నప్పుడు జగత్కార్యములందు ఆకర్షణ వ్యాప్తి శీఘ్రముగా పనిచేయు ముందును. కఠిన సరిశ్రమ చేయుచూ జగత్కార్యములందు తుదిని వెంటకొనును. మరల సర్వగుణము వైపు చిత్తము ఊగి వెళ్ళగానే భూజ, పాఠాయణులు, జనము, భవస్సు, మొదలైన వాటివై ఆసక్తి పెరుగును. మరియు జగత్కార్యములందు నైరాగ్యము కలుగును. దీనిని విషిష్ట అవస్థ అందురు.

వికాగ్ర అవస్థయందు చిత్తము సర్వగుణ ప్రకాశముగా ఉండును. ఏదో ఒక సర్వగుణ విషయమునందు మనస్సు వికాగ్రమై అతి ద్వేషయాకారమును పొందుటలో నమరమయి యుండును. దీనిని సంప్రక్షాత సమాధి అందురు.

నిరుదావన సాధన చేయుచూ ఉండగా చిత్తమునందు సంపిత సంస్కారములో వాసనలు ఊటింతుట వలన వచ్చును. ఇందులో చిత్తము నందు తాదార్యమును పొందియున్న|| ఆత్మ యొక్క చైతన్య శక్తి మరల ఆత్మయందు కలసిపోవును. చిత్తముతో కలసి పనిచేయుట పూని చేయును. దీనిని చిత్తము యొక్క నిరుదావన అంటారు|| ఇందులో అన్ని వృత్తలు నిరుద్రమయి పోవుట వలన జీవునకు కైవల్య స్థితిలేక ఆర్పస్థితి లభిండును. దీనినే నిర్మల సమాధి అనరాజ్ఞా సమాధి అందురు.

చిత్తమునందు ప్రారబ్ధవశమున అనేక రకములైన సుఖములు లేక దుఃఖములు కలుగుతుండెను. వీటికి ఆకారము జగన్విషయములు

అగుచుండును. జీవుడు ఎంతవరకు సంస్కార వశమున ప్రారబ్ధమునకు వశితుడై జగత్తునందు ఆసక్తి కలిగియుండునో అంతవరకు దుఃఖము సతాయించుటనే యుండును. యోగము యొక్క ప్రయోజన మేమనగా ఈ విషయములపై ఆకార నశియున్న దుఃఖముల నుండి ముక్తిని కలిగించుట గలంబో అనుభవించిన దుఃఖముల గలించి జన్మవేటు చేయలేదు. జన్మదు వర్హానమున అనుభవించుచున్న దుఃఖములను గలించి భూమనవేమి చేయలేదు. || కాని మన ప్రారబ్ధ వశమున లేక సంస్కార అవస్థను రోజోవునట్టి దుఃఖములను పోగొట్ట రావలెకే యోగము దాదా అవసరమని యోగవర్హులము చెప్పుతుంది. ||

హేయం దుఃఖ చ్చాగరం 2.16
 రోజోవు దుఃఖమును వదిలి వేయవలెను. జన్మటి వరకు రానట్టి దుఃఖమును పోగొట్టుకొనవచ్చును. దానికి ప్రథికారము సాధ్యమగును.

“యోగికా ఉదేశ్య దుఃఖకీ ఆర్ఘంఠిర నివృత్తి”
 దుఃఖమును చక్కగా భూరిగా పోగొట్టుకొనుటయే యోగము యొక్క ముఖ్య ఉదేశ్యము.

అయుర్వేదము నందు రోగము యొక్క నివాసము ఈ నాలుగు విషయములపై ఆధారపడి యుండును.
 1) రోగము 2) రోగకారణము 3) సాన్న్యము 4) సాన్న్యి

జగత్తునందు దుఃఖము హేయమయినది. అనగా వదిలివేయ దగినది. ఈ దుఃఖములకు కారణము అనగా హేయ హేతువు జీవునకు జగత్తుని గూర్చి ఆకర్షణ కూడిన సంసారము కలదు. జీవుడు ఈ జగత్తునందలి విషయములు సుఖమునకు ఆధారముగా భావించుచున్నాడు. అందువలన

మరల మరల అగ్రమును గూర్చి కన్యకలు అగుచున్నారు. ఆశక్తిలో బూసిన కన్యకలు చేయుచు సంస్కారముచే వాసనయగా పరిచయించి తీవ్రము అగ్రము వైపును ఆసక్తిని కలిగించుచు కన్యకలుగా చేయుచున్నవి. తీవ్రమును దూరము కలుపుట కారణము ఇదియ. దీనిని మూల కారణము చిత్తమునై నిర్వహియున్న అవిద్యయొక్క ఆవరణయే ప్రధానమైన మూలము. తస్య హేతు రవిద్యా—యోగదర్శనం 2.24

అవిద్య వలన తీవ్రని బుద్ధి విపరీతమగుచున్నది. చాతు అవిద్యము నందు నిర్దయమును చూచును. అనాశక్తిను ఆత్మగా చాచించును. దూరము నందు సుఖమును అపవిత్రమునందు చంద్రుని కౌశలకాశీటద తీవ్రము ఈ దూరముల యొక్క ఆత్మవలన నివృత్తి కారణకాశీటద యితే దూరములకు మూల కారణమైన అవిద్యను సంగంపానగా నవలెను.

హాసము యొక్క ఆర్థమేమంటే అవిద్యను పూర్తిగా పోగొట్టి, గానిన ఒక చక్రీయమును చెప్పవచ్చును. యోగ పరిణామలో ఆర్థస్థితి ఆత్మోపలబ్ధి, శైవల్యము, నిర్మల సమాధి లేక అనంత్రజ్ఞాన సమాధి పొందినవారు. ఈ స్థితిని పొందుట సాధనని లక్ష్యమైయున్నది.

తద భావాత్ సంయోగా భావోహాసం తద్రూఢః కైవల్యం

యోగదర్శనం 2.25

నివని చిత్తమువై ఈ విద్య యొక్క అభావము చూచువారు భూమినట్టి వస్తువు ఈ భావము కలగడో అప్పుడు భూమినట్టివానికి కైవల్యము అనగా ముక్తి కలిగినది అని చెప్పవచ్చును. వివేక భాగ్యులి క వివేచా హాసపాయః యోగ దర్శనం 2.26

అవిద్య సంబంధము వినయకార్య (వివేకము) కలయల తల్లిని సం. వివేకకార్య అనగా ద్రవ్య (బాహ్యము) ద్రవ్యము (బాహ్యము) వీటి యందు నిర్వృత్తము కలగవలెను అంటే అవిద్యకార్య నిర్వృత్తము పొందుటకు వుంది ఉపాయము. దీని కారణే పాపముల సాధన. అట్లే యోగాకార్యము, అన్యస్థానము లేక తన శక్తిని అంతమొనమున కార్యకర మొనర్చుట చేయుటయనవచ్చు.

చిత్తము నందు నిర్వృత్తమున్న అవిద్య యొక్క ఆవరణ వీటియే చేయుటకు ముందుగా సంస్కారములు లేక వాసనలు వీటియే చేయుట మిక్కిలి అవసరము. ఆ విద్య యొక్క ఆవరణ వీటియేగానే చిత్తమునై ఆత్మ రత్నము చక్కగా ప్రకాశించును. (అర్థమునై గల మఱియే చక్కగా తుదవగానే చాచిపై మార్య ప్రకాశము చక్కగా ప్రకాశించును గదా!) అర్థ యొక్క చైతన్య శక్తి ఆత్మలోనికి ప్రవేశించగానే గాంచును మఱి యున్న అవిద్య యొక్క ఆవరణ పూర్తిగా తొలగిపోవును. సాధనము ఆర్థస్థితి యొక్క అవసర లభించును. భావయోగమున చిత్తము నిర్వృత్తము అర్థస్థితి యొక్క అవసర లభించును. దీనిలో ఆవరణముల దూరములు మగును. దీనివలన అగ్ర తు పరిసరమగును. దీనిలో ఆవరణముల దూరములు సమాప్తమగును. సాధనము మూటి మూటి సమాప్తిలోనికి చేర్చుచుండును. అందుచే అవిద్య యొక్క ఆవరణ రేఖని రేఖని పూర్తిగా నశింపిపోవును. దీనిలో సాధనము ఆర్థస్థితికై మైన దూర నివృత్తి కలగవలెను.

సంపద క్షేపములు

సంస్కారములు, వాసనలు, దిశాలములే కాకుండా అవిద్య యొక్క చైతన్య సంపదక్షేపములు ఆవరణకాచా చిత్తమునై నిర్వృత్తమునై చిత్తమునై సంస్కారములు ఇంకా ఇంకా వివిధముగా సంపదక్షేపము లయ్యి కొద్ది ఆవరణగా సంపదక్షేపములుకాచా మునిషాసము లగుచుండును. ఈ సంప

శ్రీకృష్ణుడు 1) అవిద్య 2) అన్విత 3) రాగము 4) ద్వేషము
5) అనిష్టము.

అవిద్య అనగా జ్ఞానముయొక్క విఃశీలమయిన స్థితి. ఆత్మయొక్క
చైతన్యము చిత్తముపై పడినచో జ్ఞాన యంత్రమైన ఈ చిత్తము జగత్తును
తననుండి వేరుగా చూచును. అద్వైతమునుండి ద్వైత అవస్థకు రాగానే
జగత్తు తననుండి భిన్నముగా కన్పించుట ప్రారంభించును. మరియు
జ్యోతిషుల మొదటి అవరణ (తెర) ఏర్పడును. దీని వేరు మాయా మతి
నము లేక అవిద్య. అంతట అనిర్వచ్యునందు నిర్వ్యతను అనార్యయందు
అర్కను దూఱునందు సుఖమును అపవిత్రతయందు పవిత్రతను చూచుట
జరుగును.

అనిర్వచ్య భవి దూఱనార్యను నిర్వచ్య భవి సుఖార్క భాగ్యతిర విద్యా.
యోగ దర్శనం 2-5.

ఈ ప్రపంచము అనిర్వచ్యము. కానీ అవిద్యయొక్క ప్రభావము వలన
దీనిని కాశ్యపమని జీవుడు భావించును. శరీరము అవిద్రమైనది కాని
జీవుడు శరీరములందు పవిత్రతను అలోపించుకొనును. మనము శరీరము
నుండి దై అట మాత్రమే చూచెదము. అందుచే లోకాల ఏమున్నదో
తెలియదు. లోకాల అంతట అపవిత్రతయే నిండియున్నది. లోకము
నందరి విషయములలో జీవుడు సుఖమును భావించి దానిని పొందుటలో
ప్రయత్నపరుడు అగును. కానీ జీవితమంతా దూఱమే దూఱమును అమభ
వింతుచుండును, ఈ విధంగా శరీరము అర్క కాదు అని తెలిసినా ఆత్మగా
మనంచట మనము భావించుచున్నాము. దీని వేరే అవిద్య అనగా ఋద్ధి
యొక్క విపరీత జ్ఞానము.

అర్కమ ఈ ప్రపంచములో కణావుచున్నది. చిత్తము. దీని యందు
అర్కయొక్క సత్విత్ అనందము యొక్క దూషణు కూడా ప్రతిబింబిత

మగును. మరియు అగ్రయొక్క అవస్థలు అవిద్యలు శూన్యము
మిద్య అయిన అవిద్య దానందుకాడ దిద్ది ప్రకాశించును. దీని
వలన జీవుడు దావు అంతే అభవించును. ఈ ప్రపంచము తాను అభివృ
ధిను అని భావిస్తూ దావునుగూర్చి మఱిపోవును. అగ్రయొక్క దూఱ
మును పొందుచున్ననూ సుఖమును భావించుచుండును. మరియు సుఖము
కొరకు వెలికికొనుచుండును. ప్రవృత్తియూ అభివృధి మార్గమును
గూర్చి కూడా. తనది "నాది" అనుకుంటూ ఉండును.

అవిద్య ఉండుట వలననే తక్కిన నాచుగ శ్రేణులు విస్తృత
వున్నవి. ఇవి నుండినచో తక్కిన నాచుగ శ్రేణులు నుండిపోవును
ఇదే ఈ నాచుగ శ్రేణులు పీఠించిపోయే కొంత అవిద్య కూడ పీఠించి
పోవును. ఈ నాచుగ శ్రేణులు పూర్తిగా నశిస్తే అవిద్యయొక్క అభివృ
ధి మరలవలెనే పోవును. కానీ దీనిని పూర్తిగా నశించేవేదము ఉన్నదానను.
కొంతమంది సాధకులు జన్మల కొంది ఈ దుబలభవన అవిద్య యొక్క
అవరణలో కాంతము గుఱుచుండుదు. ఇవి అభ్యుదయ కృషిలో లేక
జ్ఞానమువలన మాత్రమే పూర్తిగా నశించును.

దర్శనార్థన శక్త్యోగేకాశ్యనే చాన్వికా. 2-5

దర్శనశక్తి అనగా ప్రవృత్తికేవలం. అర్కే దర్శనశక్తి అనగా చిత్తము
జగ దానిలో జగతి కాదార్కము చెందును. అంతట చిత్తమనకు (నేను)
అను భావము అనగా సత్తా ఏర్పడును. దీనినే అన్వితా లేక అభాంశాభము
లేక జీవాత్మ అని అందుదు. ఏ విధంగా అయితే చంద్రునియందు స్వయం
ముగా ప్రకాశము లేకపోయిన సామాన్యులు చంద్రుడు ప్రకాశించుచున్నాడు
అనే అనుకుంటాడు. సూర్యునికాంతి చంద్రునిపై న పడి తదాత్మ్యము
చెందుటవలన చంద్రునియందు నేను ప్రకాశించుచున్నాను స్వయంముగా
ప్రకాశించుచున్నాను అను భావము జలగుచున్నది. అంతే చంద్రుని

యందు అన్నిటో లేక ఓక వాడును తదయంబునట్లు చెప్పుచున్నాడు. మనకు
పుణ్య దివ్యములైన అవ యంత్రము వంటిది. అది అర్చనలతో కలిగిన
నట్. యో. శక్తివలన శక్తి మంత్రం దివా వాసితమయింపవచ్చును. ఈ విష
యాన్ని తెలియజేయుచు అనేక స్వయంగా శక్తి గల వానిగా చెప్పిన
వంబుగా వాదించినది. దేవతయొక్క సంయోగమువలన (నేను) అను
కాని వస్తువుగా భావించును. దీనినే అన్నిటో అంటారు.

మూలము కలూ కాగో 2.7

లోకమున కీవునకు అవ విషయము కాగుంబుంది. అవ విషయము
కాగుంబును. నీది కాగుంబులో ఆ విషయముపై దివ్యమునందు ఆ శక్తి
వారును. కాగున్నది అనుకొన్న వస్తువులు సదాత్మును సరిపిరులు మొద
లైన వాటియందు అనేక వెలుగును. వీటిని అదాత్ముగా దివ్యమునందు
నీ వాసనవచ్చి వెలుగుతుంటే దానిని కాగుము అంటారు.

దుఃఖాను కలూ కాగో 2.8

ఇతే విధంగా కీవునకు లోకమును మఠిదిగా కాన్ని విషయములు
అనిపించవు. వాటిని అరచు తన మార్గమునుండి ప్రకృతుల నెట్టివేయుటకు
యిష్టపడును. కాన్ని వస్తువులు. సదాత్ములు. ప్రాణులు. సరిపిరులు
కాన్ని ప్రవేశములు స్వాధ్యాసంగానే అతనికి యిష్టముగా వుండవు. ఈ
ఇష్టము కాని పీఠి మెల్లగా దివ్యమునందు స్థిరపడును. వాటిపై అతనికి
ద్యేషముతో కూడిన సంస్కారము సంపించు అగును. ఈ సంస్కార
ములు అదాత్ముగా నీ వాసన దివ్యమునందు ఏర్పడియున్నదో దానిని
ద్యేషము అంటారు.

స్వరస వాహీ విదు పోషితదాహాలో భునివేశః 2.9

జీవించుటయందు కోరిక, వాసంలే భయము దీనిని అభినివేశము
అంటారు. వాసంలే మానవునకు స్వాధ్యాసికంగానే భయము వుండును.

ప్రాణము లోగములకు అయిదులుగా లోక భేదము కలదు.
అందులకు స్వరసలూ కలదులకు అనేక భావములు కాగా
వచ్చును. అందులకు నీ వ్యూహం అనేక కీమి లోగవ్యూహము
మానవులు అర్చించును. అది అనేకము అది కీమి అనేక స్వరస
వలంబు, లోకవలంబు వలంబులూ కలదులకు. అందులకు అనేక
వలంబులకును కలదు, ఎల్లప్పుడు లోకవలంబు కలదులకు.
అందులకునే నీ లక్ష్యం కలదు. కీమి అనేకము అందు. యోగ
విద్యనున్న దివ్యమున పై చెప్పిన వలంబులకు అనేక కీమి
వల్ల కలదులకు లోకం మొదలయి సంస్కారములను కీమివలంబు
మున అవలంబు లోగంబులకు కాగా అదాత్ములు. యోగి. అందులకు
వలంబులకును. వీటిని మేము శక్తి సారంబు ప్రాణుల మొదల కలదులకు
వలంబులకును. లోకవలంబు యోగవలంబులకు అన్నిటి
మహార్య వలంబులకు అంగము. దీని విషయము కాగో లోక వలంబులు.

మహాది వీర్వలంబు ప్రవేశావార్త యోగవలంబు 2.1

లోకవలంబు ప్రవేశావార్త మఠన మహాదియందు వచ్చి కలదు. ఈ
మూలములో లోకవలంబు ప్రవేశావార్త మఠన కీమివలంబు లోగంబులకు
చెప్పుచున్నది. ఇప్పుడు మనము లోకవలంబు ప్రవేశావార్త కీమివలంబు
ఎల్ల లోగంబులకు లోకవలంబు. ఇందు వీటి విద్యములు ఎల్లలో ఆ
విద్యములకు లోకవలంబులకు వీటిని వేరువేరుగా వేరువేరుగా
సాధకుడు ఎల్ల అనేకవల్ల చెందులో లోకవలంబు.

నేను ఇదివరలో చెప్పియున్నాము. లోకవలంబు ప్రవేశావార్త అంటే

లోకవలంబు శక్తి అయిన కుంబించి లేక ప్రాణశక్తివలన అంతములైన కాగో
లంబు ప్రయోగంబు అగుటచే ఇది దివ్య లక్షణములకు వాగా అవ
సరము. యోగ దర్శనమున మనము గురించి యోగవలంబు చెప్పుచున్నాము. కేమిం

చేయుటనున్నది. ఏః పీఠిలో సాధన గౌణము అనియే చెప్పబడును. వాస్తవ
 వానికి సాధన అంతా శక్తి జాగ్రత్తమైన రహస్యంనే ప్రారంభమగును.

శక్తి జాగ్రత్తికి మరొక ఉపాయము గురువుయొక్క కృపను
 పొందుట. ఏః విషయము గూడ యోగదర్శనమున చెప్పబడి ఉన్నది.

బంధకారణ శైలికాగ్రత్ ప్రచార సంవేదనాశ్చ చిత్తస్య పరశరీరా
 వేదః॥ 9.98

బంధకారణములు (భోగముల యొక్క వాసనలు, వికారములు,
 సంస్కారములు) శరీరమగుటలో చిత్త శక్తి యొక్క సంచారములు అను
 భవములోనికి దాగానే ఇతరుల శరీరములలో కూడ దానిని ఉత్ప
 న్నము చేయగలను.

సాధన చేయుచూ, చేయుచూ ఉండగా గురువు కృప కలుగుటలోనే
 చిత్తమునందలి బంధనలు తొలగిపోయి కుద్రమైన స్థితి కలుగుచుండును.

అంతట అతడు ఇతరుల శరీరములందు శక్తి యొక్క జాగ్రత్తిని కలిగించు
 టలో నమరుడగును. అనగా అధికారియైన ఈ సాధకుని చిత్త శక్తిని
 ఆధారముగాచేసికొని ఇతరులైన సాధకులకూడా శక్తి యొక్క ఆవేశమును
 అనుభవమును పొందుదురు. ఈ విషయము కూడా యోగదర్శనమున
 చెప్పియున్నారు.

పీఠరాగ విషయం వాచిత్వమ్ 1.97

యెవని చిత్తము విషయములైన రాగద్వేషములనుండి విడిపోయి
 నదో వాని చిత్తమును ఆలంబనముగా చేసికొని అందః శక్తి అంతర్ముఖ
 ముగా జాగ్రత్తమగును. సంస్కారములను దహించి స్వత్తి నిరోధమును
 కలిగించును.

ఇప్పుట జాగ్రత్తగా గమనింపవలసిన విషయము ఉచ్చాసన నిశ్వా
 సలు ప్రాణముకాదు. కాని ప్రాణమునకు ఇది ఒక చిన్న ఉదాహరణగా

ఉండునట్టి క్రియ మాత్రమే. ప్రాణసంధార ప్రసారములందల ప్రాణ.
 అపాన, వాగ్ని, ఉదాన, నమానములను కుండ ప్రాణములైన సాధకునకు
 సంయుక్తములను కలుగును. ఈ పీఠిలో అతని చిత్త సంస్కారములు దాదా
 ళీణించి యుండును. ఈ క్షేపణల యొక్క అధరణము లాంగిపోవును.

అంతుల సంప్రప్రాణములు తమతమ క్రియలలో కూడ ప్రత్యేకముగా
 ఉండును. అతడు యెవరినైన కావాలి అంతు వారిపై అమోగనామకావుల
 యందు నమర్చుటగా ఉండును.

మరికొందరు 'పరశరీరావేశః' అంటే అర్థము దుర్బల శరీరమునందు
 ప్రవేశించునట్టి సామర్థ్యముగా చెప్పుచున్నారు. చూచివారలలో ఈ అర్థము
 నరితయైనదికాదు. పరకాయ ప్రవేశము మరియొక ప్రక్రియ. దానినంద కని
 పోయిన వాని శరీరములో ప్రవేశంపడదును. ఇప్పుట చిత్తము యొక్క
 సంకలనము ననుసరించి మన చిత్తమునందు అహంకారము. ప్రాణము
 వానియొక్క ప్రసారము, సంచారములో చెప్పబడుచున్నది. పరకాయ
 ప్రవేశముకాదు. ఈ సూత్రముననుసరించి మరీయొక కీచియందు
 ప్రాణమును ప్రభావితం చేయవచ్చును. దానిలో శక్తి యొక్క ఆవేశము
 జాగ్రత్తి ఇతరునియందు కలుగును. వాని మనస్సు స్వస్థలలో ఉండగానే
 సాక్షిభావము కలుగును. వాని శక్తి చిత్తమునందలి సంధిల సంస్కారము
 లపై ఆధారపడి పనిచేయుచున్నవని స్పష్టముగా అనుభవమును పొందును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

అందువలన శక్తిసార షీక్షద్వారా కుండలినీ శక్తియొక్క జాగ్రత్తి
 లేక ప్రత్యేక చేతన యొక్క జాగ్రత్తిని పొందుటలో గురువు యొక్క
 సాధనము మిక్కిలి మహత్వ వూర్తమైనది. కేళిర్ మాటలలో ఉపదేశమైన
 వురుగు మాయరూపమైన ఊషము వద్ద ఎగురుచూ ఉండును. చివరకు ఊష
 కళికయందు పడి కన్యమగును. ఏదో ఒక్క పురుగు మాత్రమే ముద్దిం
 మైన మాయను దాటి రక్షింపబడును.

హాయా క్షీణ్ సర్ సతంగ్. త్రుణు-త్రుణు ఇవేషదంక
కన్యా కనీర్ సురుజ్ఞానర్ నిర్ ఆల్ తంబ ర్నన్"

గురుభ్యయొక్క కృప లభించును. భగవంతుడు ఎవరి ద్వారా
కృపను చూపించునో ఆయనను గురువు అని పిలువవలసి యున్నది.

జ్ఞాన ప్రకాశయా గురుమిలయా, సోఽని విసరీజాయ్
జ్ఞ గోవిండ్ కృపాకరీ, రవ్ గురు మిలయా ఆయ్"

ఎవనికి జ్ఞానము ప్రకాశించునో వానిపై భగవంతుని కృపకలుగును.
అప్పుడు గురువు లభించును. కనీర్ గురువు విషయంలో చాలా ఎక్కువగా
గానముచేసి యున్నారు. సాధనయందు కలుగు ఉత్తమ అభ్యాసాత్మక
విషయములకు కారణము గురువే. మీరాణాయి కూడా చాలా సరళముగా,
సరసముగా సుందరవాక్యములతో గురువుయొక్క ఆనశ్శక్తరను చెప్పినది.
గురువు తన నుండి మిక్కిలి అమూల్యమైన వస్తువును ప్రసాదించును.

షాయో క్షీ మైనా రామ్ రచన్ భన్ షాయో
వస్తు అమోలక్ దీ మేర్ సర్ గురు. కిరపా కరి అసనాయో॥

రామ నామము సర్వత్ర సులభమైనది ఎక్కడైనా విని లేక వున్నక
ములో చదివి ఎవరైనా పొందవచ్చును. ఆ విధంగా పొందిన రామ
నామము రత్న భగము కాదు, వాననల నుండి, ము క్తమై కుదమయిన హృద
యము గల గురువు యొక్క చిత్తము నుండి ప్రస్ఫుటితమయిన కుద
చై తనమము చేరనాశక్తి యు క్తమయి శిష్యునివరకు శబ్ది రూపముగా వచ్చినచో
ఆది రామరత్న భగము అగును. రామనామము ఇచ్చట గొఱము. అందులో
సన్నివిష్టమై యున్న శక్తి ముఖ్యము శక్తి రహితమయిన రామనామము
ఎప్పుడైనా లభించును. కానీ శక్తి సహితమయిన రామనామము గురు కృప
వలన మాత్రమే లభించును. ఆది అమూల్యమయినది, మీరాణాయి ఈ విష
యాన్నే పై చూడలలో గానం చేసింది,

గురుభ్యయొక్క కృపకు భల స్వరూపముగా కుంభంధి అంబద్భుత
ముగా జాగృతమయిన వ్యక్తులను వాటి కారణమైన సంస్కారములను వాసన
లను, వికారములను క్షీణింపజేయుట ప్రారంభించును. అంబం వ్యక్తుల
నిరోధకగుణం ప్రారంభమగును. అనగా శక్తి యోగార్థుల వ్యక్తి
నిరోధక" యోగిగురువముడ ద తద్వక్తుల యొక్క నిరోధ భావమైన
యోగమును చేయుట ప్రారంభించును.

వీరైనా క్షేయ విశేషమునందు చిత్తవ్యక్తిని ఏకాగ్రము చేయుట
యందు రెండు ఉపాయములు గలవు.

**చిత్తవ్యక్తిని ఏకాగ్రము చేయుటలో
రెండు ఉపాయములు**

1) దృశ్య అగ్రతన ఏదో స్థాం పదార్థమైన ఏకాగ్రము చేయుట
అభ్యాసము చేయవలెను. ప్రథమంగా అది క్షేయకారమును పొందుట
ప్రారంభించును.

అర్థహాత్ర నిర్వాసం స్వరూప భావగ్రహణ పదార్థః

యోగవిద్యనం 9.3

దాగినమునందు క్షేయము నిజము ప్రారంభించగానే వ్యక్తి
క్షేయకారమును పొంది తనంబంబ కాను భావగ్రహణము. అంబంబ చాది
సంప్రకాశ సమాధి అందురు. అది క్షేయ విషయమును ప్రథమంగా
సూక్ష్మ, సూక్ష్మరస, సూక్ష్మ రమముగా చూపును. సూక్ష్మము చేయుటా
చేయుటా ఏదో ఒక భావ విశేషము వలన తీవ్రంగా వచ్చి వడలును.
ఇచ్చటి వరకు క్షేయ పదార్థము కృత్యము (ఏదో ఒక వస్తువు)గా
లిండును. అంబంబ ఏకాగ్రతయందు వచ్చునట్టి అనందమున చేర జ్ఞానమున
చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయవలెను. అనగా చూపు వస్తువు నుండి
చూపు వానివైపు ఏకాగ్రత మారవలెను. మనలో చూపునట్టి తనయందే

అర్థమును ఉంది అర్థమునే చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయుటకు ప్రయత్నించవలెను. ఈ సూక్ష్మకరణము "అస్మిత్" పరకు జరుగువలెను. ఈ సూక్ష్మకరణము అర్థముగా చెప్పబడినది.

2) భాష్య వర్ణనము బదులుగా మన యంతరి జాగ్రత్తయై యున్న అంతర్వేదనమైన కుండలని యొక్క క్రియలై చాగ్రమును ఉంచవలెను. క్రియల సంవిధ సంస్కారములపై ఆచారపత్ర జరుగుచుండును. క్రియలలో సరికొత్తగా నే ఎదురుగా ఉన్న సంస్కారములు ఊహించి లోపల నొక్క ఉందిన సంస్కారములపై క్రియలపై ఎదురు నిలచును. క్రియాశక్తి ఈ క్రొత్త సంస్కారములపై ఆచారపత్ర కార్యము చేయుచుండును. ఈ విధంగా సంస్కారములు మారుచుండుగా క్రియలు కూడా మారుచుండును. సాధకుని దేయము క్రియలతోపాటుగా మారుచుండును. సాధకుడు (శక్తి యొక్క ఆవేశముచేత) ఏర్పడు, పాపము, ఎదురుట గెంతుట, నష్టము, వణకుట మొదలైన క్రియలు, జరుగుచుండును, వాటిని సాధకుడు సాక్షి భావముతో చూచుచుండవలెను. చుట్టూరప్రకారం చిత్తమునందు ఏదో ఒక దేయము విశేషముపై ఏకాగ్రతయొక్క సంస్కారము ఉదయించుచుండును. ఏదో మంత్రము, ప్రతిమ రూపము, ప్రేమ మొదలైన భావములయందు చిత్తము ఏకాగ్రము అగుచుండును. వీనిని కూడా సాక్షిభావముతో చూచుచుండునలెను. సాధకుడు తాను స్వయముగా దేయమును మార్చుట చేయరాదు. సంస్కారములు మారుచున్నకొలది దేయము వస్తువు కూడ మారుచుండును.

యోగమార్గమున విజ్ఞానములు : సాధనయందు వచ్చునట్టి అధికంతుల విషయమై యోగదర్శనమున ఈ విధంగా ఇచ్చారు. "వ్యాధిస్యాననశయ ప్రమాదాలసాధ్య విరతి శ్రాంతిదర్శనాలల్ల భూమి కర్మాన వస్తి కర్మాని చిత్త విశేషా శ్లేశ్వరాయా" 1.30

లోగము, స్థానిక అనగా చిత్తమునందు అంతర్వేదము, సంకల్పము అనగా అనుమానము కలుగుట, ప్రపంచ స్థానికము, అర్థము కలుగుట, అవిరతి అలగగా విషయభోగములందు భోగ కలుగుట, ప్రాంతి భక్తిగము అనవసర విషయాల్లో కన్పించుట లేక అర్పించుట, సాధ్య కర్మములపై చిత్తము భూమికలు అందరపోవుట, ఉత్తమ భూమికలు అందరను అలగ నిలవక జారి క్రిందకు వచ్చిపెండుట, ఈ లోగముల విషయముల అలగ తరచుగా కలుగును.

దుఃఖ దౌర్భాగ్యసాధ్యులై జయస్వ కర్మ ప్రకాశము, 1.31

మానసికంగా విరతం. క్రోధము లేక కరుణ, జ్ఞానము, ఓనము వీటితో కలుగనట్టి, వణకుట, క్షాంతిని ప్రపించుట. ఇది కూడ చైతన్యమున వంటివి.

ఇందులో కంపము లేక వణుట గురించి సంకేతము కలుగ వచ్చును. శక్తి జాగ్రత్తయై, అంతర్మతమై ప్రేమాశ్రయై క్రియలను కలింపునపుడు వానిలో కంపము కూడా ఒక మంచి క్రియ, సాధకుని అందరు సాధకులకు ఇది కలుగును. కాని ఇక్కడ కంపము సాధకులో విచ్చుముగా చెప్పబడినది. సమాధానమేమంటే సమాధిలోనికి వెళ్ళు సమయములో కంపము క్షాంత ప్రకాశముల సూత్రముగా లేక క్రియలు జరుగ రాదు. భక్తిక ప్రాణాయామము వలె జరుగరాదు, ఈ క్రియలు చిత్తముని కలిగింపును. సంకేతములేదు. కాని సమాధి సమయమున ఇది విచ్చుచే.

జాగ్రత్తగా గమనిస్తే చాలావరకు ఈ విషయములు లోపలి నుండి కలుగుచున్నవి. మరొకటి అహార విహారములలో నియమము లేకపోవుట వలన వచ్చుచున్నవి. అన్న పానములలో నియమము లేకపోవుటలో వ్యాధులు కూడ వచ్చును కదా! అదే సంవిధ కర్మలపై కలిపి సాధకుని

వ్యాధిగ్రస్తుని చేయును. సాధకులు తమ ఆహార విహారములలో నియమాన్ని పాటిస్తే వాటివలన కలుగ వ్యాధులు మొదలై నది సాచారణంగా రావు.

ఆహారవిహార, సంకయము, ప్రమాదము, ఆలస్యము, వ్రాంతి దర్శనము మొదలైన విఘ్నములన్నియు చిత్తమునందలి సంచిత సంస్కారములు.

ఇది సాచారణంగా వాటి వరుస ననుసరించి చిత్తమునందు పుట్టి పైకి వచ్చుచుండును. అప్పుడు సాధనకు విఘ్నము కలుగును. కాని శక్తి జాగృతమయిన తరువాతనే ఈ వచ్చు విఘ్నములన్నీ క్షణమాత్రము కన్పించి పోవుచుండును. క్రియారూపములు పొందుచుండుటవలన విఘ్న కారణమయిన ఈ సంస్కారములు శీఘ్రముగా నశించి పోవును. ఇది వశించుటవలన సాధనయందు ఆనందమును ఉన్నతిని ఇచ్చును.

ఆహార విహారములందు నియమము పాటించుట చిత్తమునందు సంయమము కలియుండుట చేసినచో విఘ్నములు చాలావరకు రావు. ఇక తక్కిన విఘ్నములను గూర్చి వాటిని పోగొట్టుటకు యోగ దర్శనమున తిపాయము చెప్పబడినది.

తత్రప్రతి షేడార్థ మేక తత్త్వాభ్యాసః 1.32

వీటిని పోగొట్టుటకు ఏక తత్త్వమును అధ్యాసము చేయవలెను. ఏక తత్త్వము అనగా నేమి. దానిని ఎక్కడ చెప్పియున్నారు. ఈ విషయమున వ్యాఖ్యాతలు రకరకములైన అభిప్రాయములు చెప్పారు. కొందరు ఈశ్వరుని యందును, కొందరు ఏదో ఒక రూపము మీద, కొందరు పరమాత్మ మీద చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయవలెనని చెప్పారు. చాలామంది వ్యాఖ్యాతలు ఒక విషయాన్ని గమనింపలేదు. ఇది 'ఈశ్వర ప్రణిధానాహ్వా' అను సూత్రమునకు క్రింద వచ్చినది. ఇందులో ఏకతత్త్వమును గురించి సంకేతముగా చెప్పబడినది. అనగా మన అంతరంగమున జాగృతమయి వున్న

చైతన్య శక్తియే ఈ ఏకతత్త్వము. ఆ చైతన్యశక్తి యొక్క చిలామే ఈ స్పృష్ట అంశ. ఆ ఏకతత్త్వమే. ఈ ప్రపంచ మంతా వ్యాపించియున్నది. అదియే ఇచ్చట చైతన్యము అని పిలువబడుతోంది. దానినే అధ్యసించుటని ఈ సూత్రమున చెప్పబడినది.

ఆ దివ్యశక్తి కార్యకింపై మేల్కొనుటనే సుంద సంస్కారములు అన్నివారసలు, విచారములు కీటింపజేయును. ఈ విఘ్నములు అంతరాయములు అన్నీ సంస్కారములైన అచారపటి చిత్తమునందు పుట్టుచుండును ఇవి కీటించి చిరీనమైపోవును. సాధకులు ఈ చైతన్యము నందు అనగా అంతరంగమున జాగృతమైయున్న ఆ దివ్యశక్తియందు చిత్తమును ఏకాగ్రము చేసే అంతరంగా ఆత్మ క్రియంను, తీవ్ర తీవ్రతర, తీవ్రతరముగా జరుపుచుండును. సాచారణంగా సాధకులు తన ఏకాగ్రము శక్తి యొక్క క్రియంయందు పీఠముగా వుండలేదు. చిత్తము వంజలడుగుచుండును. చిత్తమునందు ఆలోచనల కలుగుకొనుటకే అది శక్తి యొక్క ఫలస్వరూపముగా వచ్చుచున్నది, అది కావలెదు. మరల సాక్షిధావములో చూడక ఆ ఆలోచనలవలెను తిరుగుచూ ఉండును. సాక్షి కుడు ఈ క్రియలు, దావనలు, విచారణలు అన్నీ శక్తి యొక్క క్రియలుగా భావించి శక్తి పైననే లక్ష్యమును పీఠముగా వుంచినచో ఈ సంస్కారములు వాసనలు శీఘ్రముగా కీటిందిపోవును. దీనినే యోగసూత్రకారులు సమాధి సారమునందు మొదటనే చెప్పియుంచెను.

తతః ప్రత్యక్షేతనాదిగమోఽప్యంతరాయా దావశ్య 1.29.

చేతన ప్రత్యక్షేతనగా మానసో విఘ్నములన్నీ పోవును. దాహ్య జగదక్షిణముఖముగా ఇంద్రియములయందు సనిచేయుచున్నప్పుడు చేతన అందురు. ఇదే చేతన కుద్రచైతన్యమై ఆత్మక్షిణముఖమై జాగృతముగానే దీనినే "ప్రత్యక్షేతన" అందురు. ఈ ప్రత్యక్షేతననే కుందరినీ శక్తి అని

విలుతులు. సాధకుని భగవంతుని నామముతో ఏదైన ఒకదానిని లేక విలుతులు. సాధకుని భగవంతుని నామముతో ఏదైన ఒకదానిని లేక ప్రణామమును నిరంతరముగా చక్కని భావనతో జపించిన ఈ చేరనయే స్రవ్యకేవలనగా మారును. మరియు చిత్తమునందలి సంస్కారములను పోగొట్టుటకు కార్యశీలము అగును.

మేము మొదటనే చెప్పాము. విఘ్నములు వచ్చుటకు కారణము చిత్తమునందలి సంవిధసంస్కారములే కారణము. శక్తిసంస్కారము లను క్రియలుగా మార్చుట వాటిని నశింపచేయును. దీనివలన అంతరాయములు కూడ లోలగిపోవును. శక్తి జాగ్రత్తమగుటతోనే సాధకుడు సాక్షి భావముతో వుండుట మంచి. జరుగుచున్న క్రియలనుమానూ ఉండుటయే. మేముగా ఏమి చేయనక్కరలేదు. చేయరాదు. దీనిపై దృఢత్వము కారకముగా ఏమి చేయనక్కరలేదు. చేయరాదు. దీనిపై దృఢత్వము కారకము యోగనూత్రకాతుడు 'ఏకరత్నాభ్యాసః', ఒకే రత్నమును అభ్యసించుము అన్నాడు. మనయందలి చైతన్యముపై చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయుము అన్నాడు. యెంతగా సాధకుడు చైతన్యముపై చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయునో అంతగా శక్తి కార్యశీలమై తీవ్రమగును, అంతరాయములను వేగముగా లోలగించును.

ఇప్పుడు మనము "భవసంహిత సంప్రమపటలమునందు" విఘ్నములు, వానికారణములు గూర్చి చెప్పుదుము.

—మానవునకు మోక్షము పొందుటలో పెద్దబంధము భోగమే. శ్రీ సంపర్కము, మంచి మెత్తటి పట్టువరువులపై శయనము. ప్రేషమైన అహారము, భవనములు, భవము ఇవన్నీ మోక్షహారమున విఘ్నములే అగుచున్నవి. తాంబూలపక్షణి, వాహనములు, మహారాజ భోగములు, బంగారము, వెండి, రాగి, సుగంధద్రవ్యములు, గోవులు మొదలైన సంపదలను సంపాదించుట, ఇవంతా విఘ్నములుకాకే అగును.

పాండిత్యమును ప్రదర్శించుట. వేదకావ్యములకు వ్యాఖ్యానము చేయుట, స్వర్య, గీత, శబ్దంగా విషయములను రచించుట, వేద, పితా, మృతంగ వాయిద్యములు వినుట, గుఱ్ఱములు, ఏనుగులు పక్షి తిరుగులు ఇవన్నీ భోగస్వరూపములైనవి కావుననే. ఇప్పుడు భగవంతుడైన విఘ్నములను చెప్పుచున్నాము. స్వీకరముచేయుట, భూట, భోజనము చేయుట, మోక్షమయమైన సాధనయందు ఉండుట, ఇంద్రియములను దిగ్గహించుట, చేయుచువున్న దానినిండుట, మంత్రోచ్ఛారణ నిరంతరము చేయుచుండుట, దానములు చేయుట, గొప్పగా కీర్తిని సంపాదించుట, తాది, చెరువు, కాననములు, ఉద్యానవనములు కట్టించుట, యజ్ఞములు, చేయుట, బాండ్రాయణం మొదలైన స్రవములు చేయుట, తీర్థాటనము చేయుట ఇవన్నీ భగవంతుడైన విఘ్నములే.

ఇక జ్ఞానరూపమైన విఘ్నములను చెప్పుచున్నాము. గోముదాననమున కూర్చొని అంతఃకుర్చికారకు తొలి మొదలైనది చేయుట. నాదీ సంపాదకము పొందుట, ప్రత్యాహారము మొదలైన ఏకాగ్రతను విధి గించు సాధనలు చేయుట, పొట్లను సంపాదించి చేయుట, ఇంద్రియముల నుండి శీఘ్రముగా రోనికి ప్రవేశించుట, నాదీ కుర్చికారకు తీవ్రమైన అహార విహారముల నియమములు సాటింపట ఇవన్నీ జ్ఞానరూపమయిన విఘ్నములు హాశయోగ ప్రవీణులను అనుసరించి యోగసాధనమున విఘ్నములను గురించి ఇప్పుడు చెప్పుట మంచినేదా అని చెప్పుచున్నాము. మొదటి ఉపదేశముననే ఇలా చెప్పారు :-

అత్యాహారః ప్రయాసశ్చ ప్రజ్ఞుర్వ్య నియమః గ్రహః
 జనసంగశ్చ తాల్యశ్చ షడ్విద్యోగో వినశ్యతి - 15
 విక్లిప్తిగా భుజించుట, శరీరశ్రమ, విఘ్నముగా చేయుట, విక్లిప్తిగా మార్చుట, కఠిననియమములు మిక్కిలి తీవ్రతతో ఆపఱింపట. (ఉదా)

రెలవారు యూమున మంది చరిలో చల్లదీసిళ్ళలో స్నానముచేయుట, రాత్రి స్నాయమున ఆకలి వేయుచున్నను భుజింపుటకు చాలాకొద్దిగా ఫలహారముచేయుట మొదలైనవి) చాలామందిలో స్నేహము, చిత్తముయొక్క చంచలత ఈ ఆరును యోగసాధనను నడవనరహను.

యోగసిద్ధియందు సహాయకారములు

హాళయోగ ప్రదీపికయందు యోగసిద్ధికి సహాయపడునట్టి కొన్ని విషయములు చెప్పబడినవి.

కత్యాహాళ్యా హస్తాద్వైతాశ్రమ శ్రీశ్రీ జ్ఞానాచ్చ నిశ్చయాత్
జననంగ వరిత్యాగః షడ్విశ్కాః ప్రసిద్ధ్యతి 11 - 16

1. 'విషయములయందు లగ్నముగునున్న చిత్తమును ఆపివేయుదును' అని మిక్కిలి కత్యాహాముతో ప్రయత్నించుట.
2. సాధ్యము_అసాధ్యము మొదలైన చక్కని విచారణ కలిగి సాహసముతో జీవితాంతము యోగము చేయుదుమ అని రైర్లముతో ముందుకు సాగుట.
2. జ్ఞానము_అనగా ఈ జగత్తు ఎండనూపుల వంటిది. ఇద్దరు నిజమైన సుఖములేదు. ఇది మిథ్య అని చక్కగా తెలుసుకొనుట.
4. నిశ్చయము_అనగా వస్త్రమునందు, గురువుయందు, మొక్కపోనట్టి నిశ్చలమైన విశ్వాసము.
5. శ్రద్ధా_అనగా గురువునందు, ఇష్టరై వమునందు, శాస్త్రమునందు, సాధనయందు పరిపూర్ణమయిన శ్రద్ధ కలిగియుండుట.
6. యోగము_అనగా యోగమునకు విఘ్నములు కలింపునట్టి వారి స్నేహమును వదలివేయుట.

7. ఈ ఆరును యోగసిద్ధియందు సహాయము చేయును. మేము మొదటే చెప్పినట్లు ఆత్మీయములుగా అగ్రుండునైన శక్తియందు సంపూర్ణమయిన సమర్థతా భావముతో వుండుట మిక్కిలి అవయోగకారి. కాని సాధనచేయుని ఇరల సమయములందు సాధకుడు శక్తియే ఈ అగ్రుండునంటిని ఈ విధంగా నవివిధోంది. అని అనుభవమునకు వచ్చేవారు ఎంతో కొంత ప్రయత్నచూర్వముగా చ్యవహార వ్యాపారములందు శుద్ధి పొడింపుట, కర్మశుద్ధిని కర్మముండుట, అట్లే శుభకార్యానుష్ఠానము చేయుట మంది. ఈశ్వర ప్రణానాత్మా ఈ సూత్రమును అనుసరించి యోగ దర్శనమున ఈ విధమయిన ప్రయత్నముల గురించి చెప్పబడినది.

మైత్రే భవణా ముదిరోపేషానాం సుఖదుఃఖః పుణ్యాప్యుద్య
విషయానాం భావనార గ్నిర్త ప్రసాదనం (యోగబ్రహ్మసం 1.98)

లోకవ్యవహారమున ఎప్పుడు సుఖము కన్పించినచో వాటియందు ఈర్ష్యగాని, ద్వేషభూగాని పొందక 'ఇది స్వీయము' లోకవ్యవహారాలో అని భావించుట. ఎప్పుడు దుఃఖముకలిగినచో అప్పుడు కరుణా కరుణ మొదలైన భావమును చిత్తమున ఏర్పరచుకొనుట. మహాత్ములు ముఖ లేక శుభ కర్మానుష్ఠానపరులు కన్పించినచో ప్రసన్నతా భావమును పొందుట, పాపాత్ముడు, దురాచారుడు కన్పించినచో ఉపేక్షాభావమును పొందుట జరుగవలెను.

చిత్తమునందు ఏదో ఒక విశేషభావము ఏ ప్రమాణా అభ్రుండునైన కుండా దానికి విరోధమైన భావమును సాధనగా స్వీకరింపుట చేయవలెను. సాధారణంగా మానవుడు లోకమునందు లాగము, ద్వేషము ఈర్ష్య, అధిమానము. ఇవరుల దోషములను ఎంపుట మొదలైన వికారములలో రమచిత్తమును చంచలముగా ఉండుకొందురు. విరోధ భావము ఈ చంచలతను పోగొట్టుటలో సహాయపడును. అట్లే లోకమున వ్యవహరించు

నపుడు మఱియు సారనలో విభక్తిములు ఇత రావు. చిత్తము భంధాలను వీడి నిమగ్నమును. ఇటువంటి దాహ్యా ఆధ్యాసమువలన శ్రమముగా నిట్లు ములు, విక్షేపములు తగ్గిపోవును. లేక దగ్ధమైపోవును. ఉదారవాసము వైరుగును.

అంతర్లంగమున ఏకతర్కమువై అభ్యాసము అనగా జాగ్రత్తమైన శక్తియందు ంక్షిమునుండుట. అట్లే బయటి నిట్టుమువై చిత్తమునందు విరోధ భావమును అన్వేషించుట. ఈ విధంగా త్విములు సాధనచేసిన కొంది మెల్ల మెల్లగా నిట్టుములు పోవును. చిత్తమునందు భంధాల పోవును అప్పుడు చిత్తము గీతలో చెప్పినట్లు సాధనకు యోగ్యమై వుండును.

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం షోగ్రహా !
విక్షుభ్య నిర్వృతాః శాంతో బ్రహ్మీ భూయాయ కవ్యరే! 18-33.

చిత్తమునందు అహంకారం, బలం, దర్పం, కామం, క్రోధం, మొదలైన సంబంధముల వృద్ధులు దగ్ధమై భవ్యమయిపోగానే చిత్తము నాది అను భావము లేక నిర్వృతముగా శాంతముగా బ్రహ్మీ జ్ఞానమును పొందు టకు యోగ్యముగా అగును. సాధకుని ప్రవచు కర్తవ్యము చిత్తము సంధరి వికారములు పోగొట్టాకొనుట. ప్రయత్న పూర్వకమయిన సాధన ద్వారా జాగ్రత్తమైన శక్తియందు నమర్చుట భావమర్చి ఉండుట లేక రెండు సాధనాలను జాగ్రత్తగా ఆనుషంఠుట ఏదో విధంగా సాధకుడు చిత్తమును దోషములనుండి విముక్తి తరించి దాననా రహితంగా చేసుకొన వలెను. అప్పుడు నిర్విషయముగా సారలీ సాగుచూ, ఆనందము కలుగును ంక్షిమును సాధించుకోగలుగును.

హాతయోగ ప్రకాశము

ఈ గ్రంథముయొక్క విషయము శ్రవణం యోగములే గలబం దించి యున్నది. అందుచే భక్తి, ఉపాసన, భజన భక్త వ్యవహార సంబంధమైన తక్కిన సాధనలన్నీ చదవి శ్రవణం యోగ విషయములు మాత్రమే చెప్పుటకు ఉద్దేశ్యముచేయబడ్డాయి. యోగము ప్రధానంగా 4 విధ ములుగా చెప్పుచున్నారు. మంత్ర, భావ, రంభ, రాజయోగములు. శక్తి జాగ్రత్తి కావపోతే ఈ 4 యోగములు చేర్చేటగా వుంటాయి. జాగ్రత్తి నొందిన తరువాత అప్పుడీగా హఠి మహాయోగము అనెను. సాధకునికు స్వయముగా అవసారి అవమంత్రము మరోసారి మరో మంత్రము జ్ఞప్తి వచ్చుచుండును. మరోసారి సాధకుడు హాతయోగ సంబంధమైన క్రియలు అనుభవమునకు వచ్చుచుండును, మరోసారి చిత్తము అంతర్బాహ మున అయిమగును. మరోసారి సాధకుడు దానిమున ఏదో ఒక విష యమునందు. చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయును లేక ఏ విషయము లేక పోయిన చిత్తము ఏకాగ్రమగును. అనగా వై నచెప్పిన నాచుని యోగము లలో ఏదో ఒక దానియందు మన చిత్తము స్వయముగానే ఏకాగ్ర మగుచుండును. అందుచే ఈ యోగము మహాయోగమని చెప్పబడినది. ఈ అధ్యాయంలో హాతయోగ సంబంధమైన విషయములే చెప్పబడినవి.

హాతయోగము యిక్కిరి ప్రాసనమైనది, శాస్త్ర నిష్ఠుత్వమైనది, వై జ్ఞానికమయినది. దీనిలోనికి వచ్చు క్రియలను మూడు భాగములుగా చెప్ప వచ్చును. ఆసనములు, ముద్రలు, ప్రాణాయామములు. ఈ మూడును కర్తవ్యత్యావిమానంతో ప్రయత్ని పూర్వముగా మాత్రమే చేయవలసినది. కాని శక్తి జాగ్రత్తము కాగానే క్రియలు వాటంపుట అధిగా అరుగును.

ఉదాహరణకు ఘోర ముద్ర కర్తృత్వాభిమానంతో జరుగును. హాళయోగ సాధకులు నాచక క్రందనున్న నన్నని గ్రందిని హాళివేసి నాచకను వెను కకు మడిచి రోనిక తీసుకొని వెళ్ళు ప్రయత్నమును చేయుదురు. ఈ పద్ధతి క్రియలో స్వయముగా జరుగును. ఘోర ముద్రలో ఇది చాలా క్రోధి స్థాయి రోనివి. ఎడమకంటే నాచకను వెనుకకు మడిచి రోసం మరలంబడుముగా పెట్టుట జరుగును. కాని పైనుండి అమృతబిందువులు నాచక పీఠిక రావు. నికానిక ఘోర ఎవలూట జరుగును. అంటే నాచక స్వయముగానే వెనుకకు మరలింబడుముగా అయి దానిపై క అమృత బిందువులు జారినట్లు దేనిలంగా ఘోర ముద్ర జరిగినట్లు చెప్పవలెను. ఈ విధంగా ఆసనముగా ముద్రలు, ప్రాణాయామము మొదలైన క్రియలు స్వయముగా ప్రయత్ని భార్యకముగా చేయునది. అదే శక్తి అంతర్ముఖ ముగా జాగ్రత్తమగుచోనే క్రియా హాళిమన. స్వయముగా వాటంతట అదేగా జరుగనది అని చెందు విధములు. //

అసనములు : ఆసనము అంటే కూర్చొను పద్ధతి. లోకములో 84 లక్షల జీవరాసులు కంటు. ప్రతి జీవిక ఒక విధంగా కూర్చుంటే సులముగా వుంటును. అందుచే ఒక్కొక్క జీవిక ఒక్కొక్క విధమైన ఆసనము (కూర్చొనే పద్ధతి) కంటు. ఈ విధంగా 84 లక్షల జీవరాసులకు 84 లక్షల ఆసనములు ఏర్పడి వున్నవి. దీనిలో 84 ఆసనములు ముఖ్యమైనవి. ఈ ఆసనములు శరీర శక్తిని పెంచుటకు, సాధనయందును ఉపయోగకరములై యున్నవి. కర్తృత్వాభిమానముతో ఆసనములు వేయుచు నన్నుడు శారీరముగా మంచి ఆరోగ్యము నిచ్చుటకు ఇది ఉపయోగపడును. ఆసనములకు మరయొక ఫలితము కంటు. సాధకుడు గత జన్మలో ఏమే ఆసనములను అభ్యసించి యుంటును. లేక రక్షకములైన జంతువుల జీవ రాసులలో ఎన్నింటియూంటును. ఒక్కొక్క జీవరాసిక ఒక్కొక్క పద్ధ

తిలో కూర్చొను అంబులు కంటు. వాటి సంస్కారములు సాధకుని చిత్తమునందు ముద్రలుపడి వున్నవి. శక్తి జాగ్రత్తమై క్రియాశీలమై ఈ సంపూర్ణ సంస్కారములను క్రియా దాశయముగా పరిణమింప చేయుటండగు. ఈ ఆసనముల సంస్కారము దాగానే సాధకుడు దాం కర్షణముచే ఆసనములకొక శేలిగా చేయుచుంటును. రసంరట కానుగా చేయలేని ఆసనములు శక్తి రస శరీరముల ద్వారా వేయించుటకు సాధకుడు చూచును. ఆసన సాధకునికు చెలియని ఎన్నో ఆసనములు ప్రయత్ని భార్యకముగా కాకు వింక ప్రయత్నించినా వేయలేనట్టి ఆసనములు ఆరని సాధనయందు అతి శేలిగా గుగడా చేయుటంటును. ఒక పిద యోగవలె శేలిగా చేయుటండగును. సాధనచేయని ఇరళ నమయములలో అదే ఆసనములు చేయవలెనే వేయలేదు.

- ఈ సాధనలో శక్తి జాగ్రత్తి నిండుటకు పిదాసనము మొదలైన వాటిలో కూర్చొన్ని మా శ్రేష్ఠ సాధన చేయాలి అని ఏమీలేదు. శరీరమును ఆరోగ్యముగా వుంచుకొనుటకు కొన్ని ఆసనములు అభ్యసించ వచ్చును. కాని సాధన సమయాంలో కాకుండా దానికొరకు చేరు నమయమును ఏర్పరచు కొనవలెను. నమచ్చలు యు క మయిన కర్తృత్వాలవలన రహితమైన సాధన జరుగునట్లుచే రెండవ సాధన కువలదు. కర్తృత్వాలి మాన యు కమైన ఆసనములుకొడ భాగస్వామిలతో ఈశ్వరుని సేవగా మారలేమే చేయుట మంచిది. లేనిచో ఈ ఆసన ఆధ్యాసమువలన కూడ సంస్కారములు సంపయమై ఆశక్తి చి త్తమునందు మొలగును.

ముద్రలు : మనుషుని అంతరంగమునందలి మానసిక శాసములను బాహ్యమునకు హాన కానములద్వారా ప్రకటింపట ముద్రలు అన (15)

ఆనన ప్రకరణము

వగ్నా ర్థే శ్చ మునిః : మత్స్యేంద్రా దై వ్యస్య యోగిణి :
అంగీక ర్తవ్యానాని కథ్యంతే తాని చిన్మయా ||

(హతయోగ ప్రదీపిక 1.20)

శగ్నము మొదలైన మునులు మత్స్యేంద్రుడు మొదలైన యోగులు
ఏ ఆననములను అంగీకరించిరో వానిలో కొన్ని ప్రముఖమైన వాటిని
చెప్పుదుము, ఇవ్వుట యోగులు, మునులు కర్తవ్యభిమానంతో
పిండునటి సాధకులకు తేలికగా వుండునట్టి కొద్ది ఆననములు మాత్రమే
సామాన్యమయిన వాటిని మాత్రమే చెప్పారు.

స్వస్తికాననము :

జానుర్వార్షస్తరే నమ్యక్ కర్తవ్యాపాద రతే ఉభే ||
ఋజుకాయ : సహాసేన : స్వస్తికం రత్ ప్రవక్ష్యతే ||

(హతయోగ ప్రదీపిక 51.21)

జానునంపు (సిక్రలు) మధ్యలో పాదతలమును వుంచి నమా
నముగా కూర్చొనుట స్వస్తికాననము అందురు, క్రియలలో కూడ దానం
రటు అవిగా స్వస్తికాననము జరుగును, ఈ ఆననములో కూర్చుంటే
సుఖముగా వుండును. కావున సుఖాననము అనికూడ అంటారు. నమన
మైన దుఃఖములను పోగొట్టునట్టి ఈ ఆననమును రహస్యముగా ఉండుట
ముంది.

నిద్రాసనము :

యోనిసానిక మంఘ్రీమూల ఘటిరం సంపీడ్య గుర్తేరరమ్
మేద్రే సంప్రణీవామ రంతు చిఱకం కర్తవ్యాహృతి సాపినమ్

హతయోగ ప్రకరణము

సాఱు : సంయమితేంద్రవ్యాఽ రంధ్ర గా వ్యగ్రో భ్రు వార స్తం
మోక్షం దై వ చిహ్నం తే రంధ్రం పిన్దానం ప్రోక్ష్యతే ||

(మోక్ష సంహిత 2.1)

సాధకుడు ఒక కాలమునందు రింగుమాలమునందు వుండి గర్భమును
కంతమూలమున వుంచి వెన్నెను నిలాడుగా భంది పూజుగా ప్రాచుర్య
మున చూడవలెను. దీనిని పిన్దానము అంటును. పిన్దానమునకు
ర్వరగా లభించును, దీనిలో నమానములను సాధనం చేయుటకు
అధ్యానమునకు విషయములనుండి ప్రాచుర్యం బంధము లేదు. దీని
మోక్షమును లభింపను. ప్రాచుర్యము అభ్యసించుట దీనిని పిన్ద
వృతు అభ్యసించవలెను. సంహిత పాదం కర్మకర్మములను
గ్రహించి యోగాని ప్రాచుర్యం చేయవలెను. ఆధ్వర్యం
శక్తి జాగ్రత్తమయిన రహస్య విద్యానము, పూజనము లేక ఇర
రములైన ఏ ఆననములలో కూర్చొనవలసిన అవసరము లేదు. ఏమిటగా
ఒకచోట తిమ్మిరి ఎక్కడ, ఏదైన ఒకచోట నొక్కివచ్చిన ఆ ఆననమునుండి
వచ్చును. సిద్ధ లేక నవ్యాననములు వాటంరట అవిగా జరుగుట క్రియగా
జరుగుదున్నప్పుడు ఆననము వచ్చును. క్రియ చూడవలెను ఆననమునకు
మారును క్రియాశక్తి నియవుగా కూర్చొనెట్టి పిన్దముగా కూర్చొ
నెట్టుటం సిద్ధ మొదలైన ఆననమున కూర్చొనెట్టుట క్రియగా జరుగును.
ఆ అంతర్శక్తి జాగ్రత్త పొందిన రహస్య వైన వర్ణించిన ఆననములు
కర్తవ్యభిమానములో ప్రయత్ని పూర్వముగా చేయవలసిన విధియు.
నమర్పణ వానములో ఊహనే కూర్చుంటే వాలు, ఆననములు, ముద్రలు
మొదలైనవి సంస్కారముల ననుసరించి స్వయముగా జరుగుచుండును.

పద్యాసమున :

నామోరు నిరవిషణింపీ నిరణం సంస్థాప్య భామంత
ఎవోరు సరి వర్షుమేని విరి నావృత్త్యావలంబ్యాం దివ్రుమే ॥
అంగుష్ఠే హృదయే నిరామ నిమిరం నానోగ్రహులో కర
విరత్ వ్యాధి వివాళావణవరం పద్యాసనం ప్రోచ్యతే ॥
(మేలంబ సంహిత 2.8)

నిమిరు సావిమును కుడిరొంబుర, కుడిపాదమును ఎడమ రొంబుర
చేరులలో కుడిచేతిలో యెడమరొం బొటనవేలు, ఎడమచేతిలో కుడిరొం
బొటనవేలు గట్టగా పట్టకొనవలెను. గట్టమును హృదయము వైపుకు
పంచునూ కుండుకొనవలెను గొక్కి ఉంబవలెను. నాసీకాగ్ర భాగమును,
(హృదయమును) చూచవలెను. ఇది సం రోగములు పోగొట్టునట్టి
పద్యాసనము. పద్యాసనమున కాలొని షారం, లేవక, కుంభకములద్వారా
ప్రాణాయామమును అభ్యసించిన యోగి తప్పక ముత్తరకగును.

ఉత్తానో వరదా కృత్వా దిఃసంస్థా ప్రయత్నతః ।
ఉఃఋషుక్యే రథోత్తానే పాణికృత్వా తరోదృశీ ॥
నాసాగ్రే విన్యసే ద్రాణ చంపములేరు తిహ్యయా ।
ఉత్తంభ్య చిమిరం వడిసుక్యతాప్య పవనం శవైః ॥
ఇదం పద్యాసనం ప్రోక్తం సర్వవ్యాధి వివాళనమ్ ।
దుర్లభం వినకేనాపి దీమతా అన్యతే భవి ॥

హాళయోగ ప్రదీపిక 1,47-48

ఇప్పుడు మధ్యేంద్రనాడుడు చెప్పిన పద్యాసనము చెప్పుచున్నాడు.
పాదమును రొడలపై వుంచుట, రొడలడుద్యనుండి చేతులను నేలపై ఉంచుట
దృష్టిని నాసీకాగ్ర భాగమున స్థిరముగా చూచుట, గడ్డమును కంఠమూలము

నందు పెట్టుట, ప్రాణవాయువును పైకి పీల్చుచుండుట, ఇది స్వర్లోగ వివా
ళంబైన పద్యాసనమని చెప్పుటయివచ్చును. ఇది అంతటి వాద్యముకాదు,
బుద్ధిమంతులైన యోగులు మాత్రమే చేయుగలదు.

ఇప్పుడు ఒక విషయం చెప్పాలి. మధ్యేంద్రవాయువు చెప్పిన పద్యా
సనము కాగా అనుభవముగల యోగులు మాత్రమే చేయుగలదు. పాదా
న్యూల వేయగలిగినవి కాదు కనుక సాధముల విటవ్వములై క పద్యాసన
ములు గమనించి వాటిలో తనకు సాధ్యమయ్యే వాటిచే అభ్యసించవలెను.
శక్తి జాగృతి నొందిన రుద్రవార వారివారి సంస్కారములను అనుసరించి
క్రియలు జరుగుచుండును. అభ్యసించవలెననే కోరికకుంకే గురువు పవిత్ర
మున ఉంటూ వారి నిర్దేశానుసారము చేయుటయివచ్చును.

కృత్వా సంభటితా కలా కృతంబు వివాహము పద్యాసనమ్ ।
గాతవి వడివి సన్నిధాను నిమిరం వ్యామంకృ తద్వేతపిః ।
తాలంబల మహాన మూర్త్య చనించె ప్రోచ్యాః శుద్ధి భావితమ్ ।
న్యం చంద్రాణ ముపైతి రోచమరులం శక్తి ప్రదానాంబః ॥
(హాళయోగ ప్రదీపిక 1.30)

చేతులను ఒకదానిపైన ఒకటి వుంచి తృతముగా పద్యాసనమున
కూర్చొనవలెను. గడ్డమును కంఠమూలమున వుంచి దిల్లమును అర్థ
వైపుకు మరల్చి ద్యాసనము చేయవలెను, మఱయు అపాన వాయువును పైకి
లాగవలెను. ప్రాణవాయువును భారంబుద్వారా క్రింఱు నొక్కుమించ
వలెను. అనగా ప్రాణ అపానములను సుమమ్మయిండు విలుబులు
ప్రయత్నము చేయవలెను. దీనివలన కుందరినీ శక్తి పెక్కింది యోగి
మిక్కిలి జ్ఞానము కలుగును.

ఇది సుమమ్మతో జరుగునట్టి క్రియ. ప్రాణ అపానములు సుమమ్మ
యందు కలిసినచో సమాదియొక్క స్థితి లభించును, లేక ఒకచే శరీరము

నందు ముఱవచ్చు నాటికి బంధుల బంధునదో మృత్యువు వచ్చును. శక్తి
 జాగ్రత్తయై ఈ క్రితం స్వయంజ్ఞగా ఈ క్రితం బంధువే అది ముఱవచ్చును
 బంధుల బంధునా ఏమి భవనాకేతు. కాదుకాదు. స్వయంజ్ఞగా బంధుగృహస్థుని
 కనూల అభ్యుక్తమ స్థితిని కల్పింపదు.

వల్లగా తెలిసిన గురువృద్ధ ఇటువంటిది నేర్చుకొనవలెను తప్ప
 స్వయంజ్ఞగా చేసినదో మేలగును కిదే బంధు గు ననకాశముండును.

పద్మాసన కేంద్రో యోగీ నాదీవ్యారేణ భూతిరదే
 మాతరం దారయేద్యస్తే సమస్తో నాత్రసంశయః

(హాశయోగ ప్రదీపిక 1.51)

పద్మాసనమున కూర్చొని యోగి అయినవాడు నాదీ ద్వారమున
 ప్రాణవాయుషను పూరింపడు పితృముగా పుండవలెను. దాముచే పితృ
 మైనదో అరడు ముఱవగును.

ఈ రోజుమున శక్తి జాగ్రత్తమైన తరువాత స్వయంజ్ఞగా బంధువనట్టి
 బంధు క్రియను పరింపారు. ఇందులో సాధకుడు కాను క్రియల్పి పూర్వ
 కథముగా చేయవలసినదేము లేదు. ప్రాణము ముఱవచ్చు నాదీ మధ్యలో పితృ
 మైత్రే శక్తి మైత్రేవేళును సహస్రార చక్రమున క్రమేణంబును. సర్వమ గుఱ
 నితో దాదర్శ్యము చెందును. మరియు యోగికి ముక్తి లభింపదు.
 ముఱవచ్చు నాదీయంటు వై నవెచ్చిన క్రియ శక్తి జాగ్రత్తి నొందిన తరువాత
 మాత్రమే బంధుగును. అంతకుముందుగా ఎప్పుడూ బంధుగడు. దీనికారకు
 గురుకేంద్రో కుండలిని జాగ్రత్తి నొందుట రప్పనిసరి అగును.

భద్రాసనము :

గుల్ఫావద నస్సస్యాలో వ్యుక్తైషేణ సమాహితం ।
 సాధాంగుష్ఠం యాభ్యాంబ భృత్వా కనన్యస్త దేశతః ॥

కాంతరం సమాసాద్య వాప్యాయాద రోకయోః ।
 భద్రాసనం తదే తేరత భృత్వా గ్లూ మాశయము

(కుండలి సుపాద 2.8)

లెండు మడమంటు అందరోకయల్పింక స్థావరము. కీర్తిమంది
 పద్మాసనమునందు వలె. అంగుష్ఠములతో సమకాలమున. కాంతర
 బంధమున వుండి నాప్యాయము చూడవలెను. దీని భద్రాసనము
 అంబురు. దీనివలన సరం రోగములు రోవును. స్వయం పితృమహా
 ప్రాంతరము కాగానే ఈ క్రియకూడ స్వయంజ్ఞగా బంధువును. గోళకేంద్రము
 తరలగా ఈ స్థితిలో వుండేవారు. అందుచే దీనిని గోళకేంద్రము అని
 కూడ అంటారు.

గోళకేంద్ర మిత్థాశు రథం పై పితృ యోగినః ॥
 ఏవ మానస మంగేతు యోగింక్రో భగవత్ప్రభుః ॥
 అర్థాసనీ న్నూరీకా శర్మిం ముద్రాది మనక్రియాః ॥
 ఆసనమ్ కుంభాకాపై చిక్రేణి ముద్రాబలం కలంబంతరా ॥

హాశయోగ ప్రదీపిక 1. 57-58

భద్రాసనము అను దీనిని గోళకేంద్రము అనికూడ అంటారు. ఈ
 ఆసనము వలన యోగికి శ్రమ ఉండదు. సాధకుడు నాదీ శక్తి కాలకు
 దీనిని ముద్రలతో కూడ ప్రాణాయామమును అభ్యసించవలెను. ఆసనములు
 కుంభకము, ముద్రలు సాధనలూడ భద్రాసనములోపాలు చేయవలెను.

సాధకుడు భద్రాసనములోపాలు ఇవా నాదీ ద్వారా అనుబంధా
 ప్రాణవాయుషను కీర్తనట్టి క్రియ బంధుగును. క్రియలలో సాధకుని
 ముద్రలతోపాలు వివిధ రకములైన ప్రాణాయామములు అనుబంధమునన
 వచ్చును. అప్పుడు సాధకునికు లక్ష్యము రప్పగా వచ్చింపదు. సాధకుడు

16)

భద్రాసనమును ఆత్మసేవించినచో దానిలోపాలు అనేకమైన ప్రాణాయామములు, ముద్రలు ఆత్మసేవించవలసి ఉంటును. యోగమునందు ఇవన్ని సుఖాలను పొందుటకు చాలా అవసరము కాని క్రియలుగా ఎవరికైతే భద్రాసనము స్వయముగా స్వీకృతులైనవైతే వారు తమవైపునుండి ఎక్కువ ప్రయత్నం చేసినచేతమే తేదు. మెల్లమెల్లగా వారికి సాధన మెరుగు చుండును. అవసరమును సరించి, క్రియలు జరుగుచుండును. అనుభవము స్వయముగా వచ్చును.

అత నాదాను సంధాన మభ్యాసాను క్రమోహితే
బ్రహ్మచారీ మితాహారీ త్యాగీ యోగ సరాయణః
శక్తా దూర్వం భవేత్పిర్దో నాత్ర కాత్యా విచారణాః
(హాతయోగ ప్రదీపిక 1.59)

క్రియలు జరుగుచు జరుగుచు సాధకుడైన యోగికి భద్రాసనముతో పాటు నాదాను సంధానముయొక్క ఆభ్యాసము స్వయముగా జరుగును. ఆస్పృహ బ్రహ్మచారి, మితాహారి, త్యాగి యోగ సరాయణుడుగా సాధకుడు ఉండిన ఒక సంవత్సరము తర్వాత పిదప జరుగును. చెప్పిన మూడుంటే ఒకనాదము వినిపించుచుండును, యోగి దానిని వినుటలో శ్రద్ధ కలిగి యోగ సరాయణుడుగా త్యాగముతో కూడిన జీవితము గడుపవలెను. నాదమును భద్రాసనములో ఉంటూ వినువలెను. ఈ ఆసనమున ఉంటూ నాదము వినుట మిక్కిలి మహార్యమైన భారమయినది. అందర్నాడయు బయటి భృతులను మ్రొంగవేయింతు. అందువలన సాధకునకు సుఖముగా ఆత్మసేవించుట జరుగును.

సింహాసనము :
గుర్వాన వ్యవణ సాగ్ధో శ్చ్యుత్కామేవోర్వై కాంగతాః ।
చిఠమాలో టూమి సంస్తః శ్చ త్వాన జానువోవఠి ॥

వ్యక్త వక్త్రో జలద్రంబ నాసాగ్ర మజరోశయేత్ :
సింహాసనం దవేదే తత్ సర్వ వాగ్ధివాళయే ॥
(మేరంద సంహిత 2.19)

రెండు మదములను పుగ్గర్కములుగా అందరోశయించి జాలంబర బంధమున ప్రూ మధ్యమున లేక నాసాగ్రమున దృష్టిని వుంచి చూడవలెననెను. దీనిని సింహాసనము అంటారు. దీనివలన సకల రోగములు పోవును.

వజ్రాసనము :-
జంభూత్యాం వజ్రబత్ కర్వా గుర పార్శ్వే సదా టచా ।
వజ్రాసనమ్ భవేదేతత్ యోగినాం పిష్టిధాయకం ॥
(మేరంద సంహిత 2.11)

రెండు చీక్కలను వజ్రమువలె గట్టిగా చేసి పార్శవులను గురమునకు రెండు ప్రక్కల వుంచవలెను. దీనిని వజ్రాసనము అంటారు. ఇది యోగులకు పిష్టిని కల్గింపును.

గోముఖాసనము :
పాచోఽ భూజా సంస్థాప్య వ్యవ పార్శ్వే నివేదయేత్ ।
స్త్రీ కాయం సమాసాద్య గోముఖం గోముఖా కర్మిః ॥
(మేరంద సంహిత 2.14)

భూమిపై రెండు పాదములను ఉంచవలెను. చేతులను చీపునందు రెండు ప్రక్కల ఉంచవలెను. దేహమును నిర్ణయింపుగా వుంచవలెను, గోవు ముఖమువలె ముఖమును పైకి ఎత్తవలెను. ఇట్లు కూర్చోదుట గోముఖాసనము అందుతు. శరీరమునకు యెరవవలె పు కడిపాదము పైటలు ఉచిత గోముఖము వంటి ఆకర్మి వచ్చును. క్రియలలో ఈ ఆసనము

దానంబు అయిగా జరుగును. స్వయముగా ప్రయత్నించుకొనిన మంది. కాన వరాను అన్నచో గురువువద్ద అభ్యసించుట మంచిది.

వీరాననము :-

వికపాద మరై కస్తిన్ దిన్యనేదురు సంస్థితమ్ |
 ఇరుసస్తిన్ సదా హ్యార్త వీరానన మితిస్మృతిరమ్ (మేరంద 2.15)
 ఒక రోజుపై రెండుపాదమునుంచి మఠియొక పాదమున అడుగు ననే కంబుట వీరాననము అందురు. ఇందులో సాధకుడు వీరునివలె కూర్చొనును. అట్లే అతని చిత్తమునందు వీరభావము అభివృద్ధి అగు చుండును. అందు గర్భింబును. హాంకరింబును,

ధనురాననము :

ప్రసార్యపాదా భువిదండ రూపౌ కరావస్థిన్నే ధర్మర పాదయుగ్మమ్ |
 కర్త్యాధనుస్తుల్య దివర్తి కాంగం నిగర్భ్య యోగి ధనురాననంబత్ ||
 (మేరంద సంహిత 2.16)

భూమిపై బోర్లగిలా పడుకొని పాదములు చాచి ఉంచవలెను. పాద చేతులు వీచువైపు ఉంచవలెను. రెండుపాదములు పట్టుకొనవలెను. పాదములను చేతులలో లాగుచు ధనుస్సువలె వంగవలెను లేక లేవవలెను. దీనిని ధనురాననము అందురు. మిగిలిన క్రియలవలెనే ఇది క్రియగా జరుగుట సుఖముగా వుండును. కేలికగా సుఖముగా ఉండును. లేనిచో చాలా కష్టముగా చేయవలసి వుండును. ధనురాననము అనగా శరీరము ధనుస్సు వలె వంగుట.

శచాననము :-

ఉ రానంశవవత్ భూమా శయనం తద్వచాననం
 శచాననం శ్రాంతి హారం చిత్త విశ్రాంతి కారకమ్ ||

(హాతయోగ ప్రదీపిక 1.94)

మృతునివలె శరీరమంబటిది విశ్రాంతిగా భవంతు మృత్యుకాలం భూమిపై పండుకొని వుండుట శచాననము అందును. ఇది శ్రద్ధను పోగొట్టును. చిత్తమును ప్రశాంతముగా చేయును.

గుప్తాననము :-

తానునో రంబరే పాదే కర్త్యా పాదాః గోచరమ్ ||
 పాదా పరిచ సంస్థాప్య గువం గుప్తాననం విదుః ||
 (మేరంద సంహిత 2. 18)

రెండుపక్కల మర్కటో పాదముండు పెట్టి (గుప్తాననమ్) అట్లే రెండు పాదముల మీద గువిమును వుంచవలెను. దీనిని గుప్తాననము అందురు.

మత్స్యాననము :-

ముక్త చంద్రాననం కర్త్యా ఉత్తాన శయనం బరేత్ |
 కూర్మరాకాణ్డం రోషేన్మృహత్కాణ్డనం తపోగోచరమ్ ||
 (మేరంద 1.19)

ముక్తాననము చేసి మోచేతులమీదుగా కుముడు వంచి ప్రకృతి త్రోవవలెను. అప్పుడు ఇది మత్స్యాననము అగును. దీనివలన శరీరము నందు రోగములు పోవును.

వశ్చిమోత్తానాననము :-

ప్రసార్య పాదా భువి దండ రూపా |
 నన్యస్త పాం శ్చితి యుగ్మవర్త్యే ||
 యత్పేన పాదాః ధర్మిలా కరాభ్యం ||
 యోగీంద్ర పీఠం వశ్చిమోత్తాన మహతాః ||

(మేరంద సంహిత 2.20)

కాళ్ళ వల్లగా దారి నేలపై భార్యార్థి దర్శిని కలసి మద్య
 వాగమున యుంది చేతులతో పాదములను పట్టియుండవలెను. ఇది
 యోగిం ద్ర పితమునంది అనగా పింహాసము చందిది. దీనిని పశ్చి
 మై త్తాన అననము అందురు.

గోరజైసము :-

కానుర్వలంబరే పాదా ఉత్తావ్యక్త సంస్థితా : ||
 గుర్వారా వ్యుద్య హస్తా ద్యా ము క్త నాద్యం ప్రయత్నః ||
 కంఠ సంకోచనమ్ కర్వయా నాసా గ్ర మవరోకయేత్ |
 గోరజైసన మిర్వాహారోగ్నినాం పిత్తి కారణమ్ ||
 (మేలంక సంహిత 2.22)

కొడతా. పిక్కలు మద్యలో పాదములను గు ప్తముగావుంది రెండు
 చేతులతో రెండు కాచి మదములను పట్టుకొని కంఠమును చంది నాసా
 గ్రమునందు దర్శిని నియవలెను. దీనిని గోరజైసము అందురు. ఇది
 యోగులకు పిత్తిని కలిగించును.

మయూరాసనము :-

దరామ వస్వవ్య కలయో నలాద్యం |
 రహస్యార్చితే స్థాపిత నాథి పాల్వమ్ ||
 ఉచ్చాసనో దండవ దుర్తిరఃశే |
 మయూరమేతం ప్రవదంతి పితమ్ || (మేలంక సంహిత 2.23)

అలచేతులను నేలమీద ఉంచి పాదములను కత్తువలె నేలమీద
 తిన్నగా వుంచి మొత్తము కలయమును మోచేతులపై న ప్చ్యులని నాఃః
 ప్రక్కగా మోచేతులను వెట్టి కలయము నంబటిని వెనుకవలె వైకి నిర్
 వలెను. దీనిని మయూరాసనము అందురు.

కుంభుకూటాసనము :-

మద్యగమం మహాపాద్య కామలోలై ర్భక్తే భా |
 కూర్వలార్యాం మహానో ముద్యః కల్యాణాశయమ్ ||
 (మేలంక సంహిత 2.24)

యోగి బద్ధాసనము చేసి రెండుచేతులను మద్యంబులో యుంచి
 దూర్చి నేలపై వెట్టి చేతుల బలముపై నేలయిటి వై కలయలు కల్యాణాద
 యము అందురు.

శలధాసనము :-

అతాభ్యః శతే కలయగ్మం బదే |
 దూమి మవస్వవ్య కలయో నలాద్యం ||
 పాదాళ భానేనై దిత ప్తి కార్వ్యం |
 వదంతి కీలం శంఠం యుగీం ద్రాః || (మేలంక సంహిత 2.24)

యోగి నేలపై ధోర్చుగిరా చంచుకొని రెండు చేతులను పక్షమునకు
 క్రిందగా వెట్టవలెను. రెండు పాదములను తిన్నగా ఉంచుకొని నేలపై
 నుండి వైకి చేవవలెను. దీనిని శలధాసనము అందురు.

యోగాసనము :-

ఉత్తానో చలతో కర్వయా సంస్థావ్య కామనోచరి |
 ఆననోచరి సంస్థావ్య ఉత్తానం కలయగ్మం ||
 పూర్వై రాయు మాకర్వ్య నాసా గ్రమురోకయేత్ |
 యోగాసనం లవేచేతత్ యోగీనాంయోగసాధయమ్ ||
 (మేలంక సంహిత 2.28)

సాభ్యులు రెండుపాదములను వైకెత్తి రెండుకొవలపై వుండును
 చేతులను వైకెత్తును. గాలిని పూరించుచు, కుండలము నాసా గ్రమున

యోగసనం అంతుడు. యోగ సిద్ధిని కలిగించు

దర్శిని వుండును. దీనిని

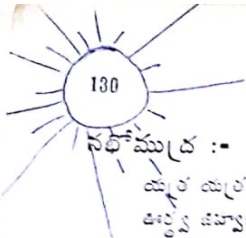
యోగసనం అంతుడు. యోగ సిద్ధిని కలిగించు

యోగసనం అంతుడు. యోగ సిద్ధిని కలిగించు

ముద్రా ప్రకరణము

ముద్రలలో ముద్రలు మరియు బంధములు అను రెండు విశేష ప్రకీయలు గలవు. ఇచ్చట ముద్రలను మాత్రమే పేరండనంహించు అను నరచి వర్ణించెదము. సాధనలో వీటికి విశేషమయిన మహార్యము గలదు. ముద్రలు 25. ఇవి మహాముద్ర, నరోముద్ర, ఉదీయూన, జాలంధర, మూల బంధ, మహాబంధ, మహావేద, శేవరి, చివరీత్యరణి, యోనిముద్ర, వ్రాణోశీ, శక్తిచాలిని, రణాంగీ, మాండలి, కాంభవి, చందచారణ, అగ్నిని, పాశిని, కాశీ, మాతంగి, భుజంగిని, యెదరై నవి. 17

హాఠ యోగ ప్రకాశము 129
ఏది సాధనకు మంగళకారి అగునో దానినే అధిధి చేర చేయించును. ముందుగా మహాముద్రను గూర్చి చెప్పవలెను.
మహాముద్ర :-
పాము మూలం వామ గుక్కే సంపీద్య ద్యుభయర్చితః॥
యామ్యుపాదం ప్రసార్యాటః కరేభ్యుః పదాంగుః॥
కంఠ సంకోచనమి క్రౌచ్చ్యా భూదోఽర్చ్యై నిశీక్షయేత్ ।
మహాముద్రాఽతా ముద్రా కర్తవ్యే చైవ నారదః ॥
(మొరండ సంహిత 9.6.7)
ఎదమ కాలిమదమతో గుహ్యంగమును ద్యుభయగా వాక్కి పట్టి వలెను. కుడికాలిని చాపి పాదాంగుఃములను రెండు చేతులతో పట్టుకొన వలెను. కంఠమును, సంకోచించిపచేపి త్రూ మధ్యమున చూచు ఘండ వలెను. దీనిని మహాముద్ర అందురు. ప్రాణవాయువును గట్టిగా పీల్చి కుంభించవలెను. శక్తి శాస్త్రుతి నొందిన రహనార ఈ ముద్ర యొక్క సంస్కారము చిరమునందు వుండేట్లుయితే ఏర్పడును. కుండలినీ శక్తి నిద్రాస్తావుంకే అట్టివారు మహాముద్రను అభ్యసించినచో క్రోధో పామును క్రాంతినచో ఎటు నడగవై లేదునో అట్లు కుండలినీ శక్తి లేది నిజ్యుంధించును. రహనార అంతర కుంభకములో లోపల గల ప్రాణవాయువును మెల్లమెల్లగా బయటకు నడలి వేయవలెను.
మహాముద్రను ముందు ఎదమకాలిలో రక్తావర కుడికాలిలో చేయుదురు. యోగమునందలి మిగిలిన సాధనంవలెనే ॥ మహాముద్ర ఆ సాధన వలన వచ్చిన అనుభవములు రహస్యముగా వుంవవలెను. ॥

సర్వోముద్ర :-

యస్య యస్యో స్థితో యోగి సర్వకార్యేషు సర్వదా ।
ఉచ్ఛ్వాసో వాః స్థిరో విశ్వా చార్యేర్వచనం సదా ॥
సర్వోముద్రా వినోదేనా యోగివాం లోగనానీ ॥

(ఘోరంక సంహిత 3.8.9)

ఎన్ని కనులలో భస్మను యోగి లన నాయకును వెనుకకు చుడిచి లోపలకు నెట్టి వుంచును. అట్టే ప్రాణవాయువును కుంభించి వుంచును. తీనిది సర్వోముద్ర అంటారు.

ఉద్ధీయాన బంధము :-

ఉదరే స్ఫుటే కానం నాథే హర్ష్యంతుకారయేత్
ఉద్ధీయానం కురుతే యత్ లక్షద్విశ్రాంత నుహాణగంః
ఉద్ధీయానం త్వహాంబో మృత్యుమారంక కేశరీ ॥

(ఘోరంక సంహిత 9,10)

హృద్ధిను, గుండను. అట్టే నాథికి దిగువనగం అన్నిసారులను నాథి వైపుకు లాగివలెననెను. తీనిది ఉద్ధీయాన బంధం అంటారు. ఈ బంధము శక్తి కాగ్నితికి మిక్కిలి ఉపయోగకారి. హాళయోగ ప్రదీపిక యందు ఇదే వివరాలున్నవి ఈ విధంగా చెప్పారు.

ఇద్దోయేన సుప్తమ్నాయాం ప్రాణస్తూతీయతే యతః ।
తస్మాద్ధీయానా నాభ్యోయం యోగిభిః సముదాహృతః ॥
ఉద్ధీయానం కురుతే యస్మాద దిశ్రాంతం మహాభగాః ।
ఉద్ధీయానం తదై వస్మాత్తత్ర బందోఽభిరీయతే ॥

హాళయోగ ప్రదీపిక 3,55-56

హాళయోగ ప్రాణము

బంధించబడిన ప్రాణము పైకి ఎగురుచు మునుప్పుడుండు అం శేగముగా ప్రవేశించును. బంధించబడి ఉద్ధీయాన బంధము అంటారు. ఈ బంధమున ప్రాణము (అంబుల శక్తి) పడి చల ఎగురుచు మునుప్పుడుండు ప్రవేశించుచు లేయును. అందువలన తీని ఉద్ధీయాన బంధము అంటారు. ఈ బంధమును సమర్థులైన గురువు యొక్క సమీపమునంటే అర్జునీంచవలెను. లేదా పేదలకు కే తి మృత్యు బయగును. అది అన్ని బంధములలో ముఖ్యమైనదిగా భావించబడుచున్నది.

జాలంధర బంధము :-

కంఠ సంకోచం కృత్వా విమకం హృదయేర్వరేత్ ।
కాలంబరే కృరే బంధే వోచకార బంధనం ॥
కాలంబరం మహాముద్రామృత్యోర్భ్య ఉయకాలనం ।

(ఘోరంక సంహిత 3.12)

కంఠమును సంకోచించుచు గర్జమును వంచి కంఠములము వంచు ఉంచవలెను. తీనిది కాలంబర బంధము అంటారు. తీనిలో పాటు ఉద్ధీ యాన బంధము కూడ చేసినచో ప్రాణము బ్రహ్మచారి లేక మునుప్పుచాటి లోనికి ప్రవేశించును. కంఠ సంకోచము వంచ బదా, దింగి, నాటుం స్తంబము స్వయముగా జరిగిపోవును. కాలంబర, ఉద్ధీయాన, మూం బంధములు మిక్కిలి శ్రేష్టమైనదిగా చెప్పబడుచున్నవి. హాళయోగ సాధనం యందు దీటి ఉపయోగము చాలా విస్తృతం.

మూలబంధము :-

పాఠినా వాచ సావస్య యోని హాకుంబయే త్తతః ।
నాభ్యగ్రంధి మేరుకంఠే సంసీద్యే యిత్వతః సుతీః ॥

మేల్లం వడిణ గుర్తుట ద్విభాబంధం సమాహారేత్ |
అలావివాహీ ముద్రా మూలబంధో నిగచ్ఛతే ||

(మేరందీ సంహిత 3. 14.15)

విదమ మదమను గుహ్యో ప్రదేశమును, ఈదిమదమలో ఉపసన పాగ మును నొక్కో స్థపవలెను. దీనిని మూలబంధము అందురు. అనగా గుదిము. లింగమునకు గలమధ్య భాగమును నొక్కో స్థపవలెనని అర్థము దీనిని మూలబంధము అందురు. ఇది కుండలినీ శక్తిని మేల్కొని జాన్వలలో మిక్కిలి గొప్ప భూయితను నిర్వహించును. కుండలినీ మేల్కొని క్రియా శీలమైయున్న సాధకులకు ఈ క్రియ స్వయముగా తేలికగా జరిగి పోవును.

మహా బంధము :-

వామ పాదస్య గుర్చేతు పాయ మూలం నిరొధయేత్ |
దక్షిణపాదయేత్ గుర్చే సంపీద్య యర్చుతః సుధీః ||
శనైః శనై శ్చాంతయేత్ పార్థి యోనిమాకుంభయేషన్వైః |
కాలందరే ఛారయేత్ ప్రాణం మహాబంధోని గద్యతే ||

(మేరంద 3. 18.19)

సాధనార్చన దై న యోగి యెడమకాలి మడమను యోనిసానమున ఉంచవలెను. ఈదికాలిని యెడమ కౌడపై పెట్టి కూర్చొనవలెను. ప్రాణ వాయువునులోనికి పీల్చి గదమును కంఠమూలమున నొక్కోపెట్టవలెను. యోనిని సంకుచింప చేయుటవలన మనస్సు సుషుమ్నా నాదీయందు ప్రవే శించును. ప్రాణవాయువును లోనల యెంతకాలము ఉండగలిగితే అంత నమయము ఉంది మెల్లిమెల్లిగా బయటకు వదలవలెను. ఈ విధంగా ఎడమకాలిలో ముందుచేపి తర్వాత ఈదికాలిలో చేయవలెను.

మహావేద :-

రూపయోవన లావణ్య వాగీలాం భుజుడు దివా |
మూలబంధ మహాబంధా మహావేదం చివాయా ||
మహాబంధం సమా పాద్య ఉత్తాగ్రం కుంఠకం చతేత్ |
మహావేదః సమాధ్యాలో యోగివాం పిర్తివాణుః ||

(మేరంద సంహిత 3.21.22)

ఈమ ప్రయత్నములో మహావేద అభ్యసించువారికి ఇది సుధీ వచ్చును. శ్రీ యొక్క రూపము యున్ననము, లావణ్యము. భుజుడును లేకుండా ఎట్లు నిర్లక్ష్యమో అర్థే మూలబంధ, మహాబంధ అత్యాగ్రముల మహావేద లేకుండా నిష్క్రమగును. ముందు మహాబంధమును అభ్యసించ వలెను. ఈరువార ఉత్తీయాస బంధమును అత్యాగ్రము చేయవలెను. ప్రాణ వాయువును లోపంనే ఆవలెను దీనినే మహావేద అందుతు. యోగి మహావేదను దీనిలో పాటు మహాబంధ మూలబంధమును లోకా అభ్య సించినచో అతడు యోగి శ్రేష్ఠుడగును కాని అంభోక్తి కాగ్యుతి నాందిన సాధకుడు పీడియందు ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించినచో అతడు అటు వంటి యోగికి అవశ్యకతను అనుసరించి క్రియలు వాబంధ అదిగా జరుగు ముందును.

ఫేవరీ ముద్ర :-

కపాలకుహారీ ఉచ్ఛ్వాప్రవిష్టా విసరీచగా |
ఘ్రావోర్మధ్యే గతాన్వస్థి ముద్రావనత ఖేసరీ ||

(మేరంద సంహిత 3.27)

118 నాంధ్రగానే ఈ సంస్కారములను కూడ వింది అప్పుడులే కాగ్రతి నాంధ్రగా చేయించును సంస్కారములను భోగ్యములు ఈ ముద్రలను క్రయముగా చేయించును ముంబుగా భూలక భోగ్యము.

యోనిముద్రను చేయుటకు మహోన్నతి కలదు. ముంబుగా భూలక ప్రాణాయామమువల్లగా మూలాశుక్రమున ప్రాణబాహువులో భూరింప బరము. దీనిని సంకోచింప చేయుటవలన ఇప్పుడు మూలాశుక్రమున రక్ష వ్యక్తిమును వ్యాసము చేయుము. ఆ మధ్యలో కోటికోటి సూర్యకాండల వంటి కాంతిగల మరయు కోటికోటి చంద్రులతో నమానమైన చంద్రులను కంబక కాంతి వరిచేయుము. దీని మధ్యలో అగ్నివలె ప్రకాశించుచున్న మహాశక్తిని వ్యాపింపజేయుము. ఆమె సూక్ష్మమైన వైతన్యముయై న పర మార్గతో కూడ సూక్ష్మదాసులతో జీవుని నుండి అభిన్నముగా ఉండుటను బాధనచేయుము. లేక గమనింపజేయుము. అప్పుడు జీవుడు సుఖుడౌను నాదిలో ప్రయాణింపజేయు ప్రహళిక్షముబడుగా పయనింపజుండును. అట్లే శక్తి సహా ప్రాణమునందు శివునితోపాటు విహరింప జుండును. ఆప్పుడు సురా లిండువులు జాబుపండును. వైకివేళ్ళన జీవుడు ఈ సురాశులను త్రాగి తిరిగి మూలాశుక్రమునగుం బ్రహ్మ యోనిలో ప్రవేశింపజేయు. ఈ యోని ముద్రకు కుందరిని జాగ్రతి చేయుటలో గొప్పస్థానము కలదు. జాగ్రతి నొందిన రహస్యాల కూడ ఈ క్రయనలన శక్తి అధికారికముగా ఆత్మయై వునకు ముక్తినిగా అభివృద్ధి అగుటంబడును.

వజ్రోపనిషత్ :-

భూమనన్వళ్యకర యో స్వరాజ్యాం ఊర్వం ఓపేత్పాదయుగం ౧౪౬ షే।
శక్తి ప్రభోవాయ చిరజీవనాయ వజ్రోముద్రాం కళయోపదన్తి॥

రెండు చేతులను నేంపై స్థిరముగా ఉంచుట రెండు పాదములు. అప్పుడు స్థిరముగా అకాశములోనికి ఎక్కట దీనిని వజ్రోపనిషత్ అంటారు. ఇది క్రయముగా రిక్షమునందు సంస్కారముల చలన అభివృద్ధి. అప్పుడు సాధులకు సాక్షాత్తులను చూచుట అనుభూతి బాంధవము. దీనివలన సాధులు ఊర్వ కేళిస్సుక్తులు అగును.

నక్ష్త్రాలనిషత్ :-

మాంధారే అర్చ్యశక్తిః కుందరి నిరచేదతా ।
శయరా భుజాకార సార్వ త్రివలయా ద్విధా ॥
యావత్ సాదిధితా చేకా రావత్తీచో పశుర్లతా ।
జానం నణాయిరే రావత్ కోటి యోగం సమర్థవేత్ ॥
ఉపాసయేత్ కనాలంబ యా పుంజకం భూకాత్ ।
కుందరిన్యా ప్రోకేతేన బాహ్యవ్యాసం ప్రవేదయేత్ ॥
నాటం సంపేక్ష్య చస్త్రీణా నన నగ్నో బహాఃపితాః ।
గోపనీయ గృహే స్త్రివ్యా శక్తివాలన మభ్యగేత్ ॥

(మొరంది సంహిత ౩. 48-52)

హారయోగ అభ్యాసము వ్యాధి కుందరిని జాగ్రతి కాలకు ప్రయత్నము చేయు సాధకులకు ఈ క్రయము ముక్తిని ఉపయోగించును. దీనివలన శక్తి జాగ్రతమగును. శక్తి సాధ యోగ సాధకులలో కొందరికి ఇది స్వయముగానే ఏర్పడును. కుందరిని మూలాశుక్రమున చూచునప్పుడే భుజులు ముట్టకొని పంతుకొని యుండును. అది ఇట్లు నిర్దింపబడబడిన అనగా జగదభిముఖముగా పనిచేయుటందగా సాధులు అజ్ఞానాభిముఖముగా ఉండును. పశుకులుగూ, ఏదియంగా అయితే రాజము తెలియటం రాజ్య చది కావలెనో బ్రహ్మారంధ్ర మార్గము తెలియటం కుందరిని ముద్రించుట చాలా అవసరము. నాటిని పస్త్రముతో మూసి రహస్యముగా ఇంటిలో

శక్తి వారిని ముద్రను అన్వేషించవలెను. వాస్తవికంగా అభ్యసించరాదు.

స్వయంసిద్ధ సాధకులకు నాశ్రయే వస్త్రము నుంచు అవసరమేమీ లేదు. వారు కేవలము శక్తి స్వయముగా ఈ క్రియను చేయుచుండుటచే కేవలం సాక్షిగా చూచెదరు. శరీరమునందలి శక్తిని అవిద రన వెంట లాగుకొని బ్రహ్మారంధ్ర మార్గములోనికి సుషుమ్నలోనికి లాగుకొని పోవుచుండుట సాధకునకు అనుభవములోనికి వచ్చుచుండును. సుషుమ్నయందు ప్రవేశించి ముందుకు సాగుచుండుటను సాధకుడు గమనించును.

సాధకుడు నాలు అంగుళముల వెదల్చుగల తెల్లని వస్త్రమును నాశ్రయించి నదుముహూర్తా దింధింపును. శరీరమంతటా భస్మమును పూసికొని సిద్ధాసన మున కూర్చొని ప్రాణవాయువును. లోపలివై పుకి పీల్చుచుండును మరియు అసానవాయువును పైకి లాగుచుండును. ఈ రెంటిని కలపుటకు ప్రయత్నించుచుండును. ప్రాణవాయువు సుషుమ్నా మార్గమున ప్రవేశించిన అనుభవము కలిగినవాకా సాధకుడు ప్రాణాయామ అభ్యాసము చేయుచుండును. అదే అభ్యసన ముద్రను అధ్యసించుచుండును. (రన గుహ్య ప్రదేశమును సంతులించజేసి వుండుట). శ్వాసను కుంభించుట వలన నిశ్చలము కుండలినినై చ త్తి కలిగి ఆమె మేల్కొని సుషుమ్నా మార్గమున ప్రవేశించును.

తాడాంగీ ముద్ర :-

ఉ ర్ల పశ్చిమో తానమ్ కృత్వాఽఽ తదాంగకృత్వత్ ।
తాడాంగీ సాసరాముద్రా జరా మృత్యు వినాశినీ ॥

(మేరంద సంహిత 3.11)

సాధకుడు పశ్చిమో తానమ్ కై రి రన పాల్కుండు గారిని నింపుచుండును. పాల్కు గారిలో పూర్తిగా దిండి కుండలెల రేక చెరువువలె అగును. దీనిని తాడాంగీ ముద్ర అందురు.

మాండూకీ ముద్ర :-

మాండూకీ ముద్ర :-
ముఖం నముద్రితం కృత్వా టిహ్య మూళా ప్రకాండేత్ ।
శనై ర్గ్రీ నేవమృతం రాం మాండూకీం ముద్రికాం విదుః ॥

(మేరంద సంహిత 3.12)

సాధకుడు నోటిని మూసి నాలుకను. టిహ్య మూలమును లోపం లోపలనే త్రింపుచుండును. అదే సహస్రదళ పద్మమువంటి భ్రమనర్థి అమృత దిండుభృంసన క్రాగు చుండును. దీనిని మాండూకీ ముద్ర అందురు.

శాంభవీ ముద్ర :-

నేత్రాంజనం సమాలోక్య ఆత్మారామం నిరీక్షయేత్ ।
సాభవే చ్ఛాంభవీ ముద్రా సర్వ రంధ్రేషు గోపితా ॥

(మేరంద సంహిత 3.13)

రెండు కనుబొమల మధ్యలో దృష్టిని స్థిరముగా ఏకాగ్రముచేసి పరమాత్మను దర్శించవలెను. దీనిని శాంభవ ముద్ర అందురు. ఆత్మారామం అనగా చిత్తమునందు క్రియలు చేయుచున్న చైతన్య శక్తియే. యోగి యొక్క చిత్తము వాసనా రహితమై, ఏకాగ్రమై చైతన్యమునందు నిమగ్నుమగును. దీనినే శాంభవీముద్ర అందురు. యోగ దర్శనమున దీనిని సాంప్రదాత సంద్రాసనమాది అందురు.

వాయవీయ చారణాముద్ర :-

యన్నిన్నాం జనశుంజ నన్నిభ్రమిదం డ్రామా న్దానం వరే ।
య ర్త్ర న త్వమయం యశా నహారం యత్రేళ్ళరో కేవలా ॥
ప్రాణాంస్త్ర ద్వియ సంజ మటికాం చింతాన్వితం చారయేత్ ।
యేషా కేగమనం కరోతి యా మిహాంసాన్ వాయవీ చారణా ॥
(మేరండ సంహిత 3. 77)

దీని చర్చము కామకవలె నల్లనిది. 'యం' బీజము ఈశ్వరుడు
దేవతా అస్తే ఇది సర్వగుణము. యోగబంధురో దీనిని ప్రకటమగునట్లు
హృదయమున వక్కగా నిర్మి కుంభక ప్రాణాయామముతో రెండుగంటలు
చారణ చేయవలెను. దీనిని వాయ వీయచారణా అందురు.

ఆకాశిచారణా ముద్ర :-

యత్ప్రొక్తా నురుక్షుద్ద వాఠి నద్వళం వ్యోమం వరం భాసిరం ।
లభ్యం దేవ సదాహేన నహారం బీజం హాకాదాన్వితమ్ ॥
ప్రాణాం స్త్ర ద్వివియ సంజ మటికాం చింతాన్వితాం చారయేత్ ।
యేతాం మోక్షకవాట శేవన కఠీ కుర్యాన్వితోచారణామ్ ॥
(మేరండ సంహిత 3. 80)

ఆకాశ తత్వము యొక్క రంగు సాగుర జలమువలె ఆకు పచ్చ
వై నది. (Sea Green) దేవతా నదా శివుడు, బీజము 'హం'గా వున్నది.
ప్రాణవాయువును కుంభించి 5 ఘడియలు వీనిపై చారణ చేయవలెను.

అశ్వినీ ముద్ర :-

అకుంబయేత్ గుద ద్వారం ప్రకాశయేత్ పునః పునః ।
సాభవే దశ్వినీ ముద్రా శక్తి ప్రథోదకాఠిణి ॥
(మేరండ సంహిత 3. 82)

హాఠయోగ ప్రకాశము

ఈ ముద్రలో యోగ గుణములు వారి వాటి సుఖోపయోగములు.
ప్రసాదము చేయుట లాగును. దీని ఆశ్వినీ ముద్ర అంటారు.
హాఠినీ ముద్ర :-

కంఠ స్పృశ్యే క్షిప్త్యాహా హాఠస్థితం బలంబమ్ ।
సాయేన హాఠినీ ముద్రా శక్తి ప్రథోదకాఠిణి ॥

(మేరండ సంహిత 3. 83)

సాయుట రెండు హాఠములను కంఠము మొదలై నిమగ్నము
వెట్టి ద్వితముగా హాఠములె పుండను. దీని హాఠినీ ముద్ర అంటారు.

కాకీ ముద్ర :-

కాకీ రంధ్ర చదా స్పృశ్య విచిత్ వాయుం శక్తి ॥ శక్తి ॥
కాకీ ముద్రా శుభేషా సర్వ లోగ విహాఠి ॥

(మేరండ సంహిత 3. 84)

సాయుట నాలుగు హాఠులుగా బయట వెట్టి కాకీ ముద్రచేసి
చేసి గాలిని మొదలైగా రోనికీ పిల్వకలను. అప్పుడు ఇది కాకీ ముద్ర
అగును.

ప్రాణాయామ ప్రకరము

గురంరో చెప్పినట్లు హాఠయోగమునందు కుంభించి మొదలైనుట
కాతీయమైన, వైశ్ణావమైన ముఖో ధిసాము ప్రాణాయామము. ఆసన
ముఠా, ముద్రలు, సహాయములు అగును. శేక ప్రాణాయామములు
శరీరమును సిద్ధము చేయును. సాయుట మొదలు ఆసనములు చేయును

శరీరమును దృఢపరచుకొనవలెను. విదన ప్రాణాయామము చేయవలెను. కానీ శక్తి జాగ్రత్తి పొందిన తరువాత ఆసనములు, ముద్రలు మఱియు ప్రాణాయామము వీరియొక్క విఘ్నములైన న్యూరాజములు స్వయముగానే వ్యర్థ మగుచుండును. బయటినుండి సంస్కారములు సంపదమగుట మార్గి లోఁగి సంపిత సంస్కారములు కీవించి పోవుచుండును. శక్తి జాగ్రత్తి నొందిన తరువాత కీటి చదునక్రమము మారును. ఏ విధంగా చిత్తమునందు సంస్కారములు సంపితమాయెనో దానికి వ్యతిరేకదిశలో అని క్రియలుగా వ్యర్థ మగుట కీటింఁబోవుచుండును. ఈ క్రియలను ఏ విధంగానైన అష్టది మందికాదు, నమర్చుట భావములో జాగ్రత్తమైన శక్తి మన శరీరము ద్వారా చేయుచున్న క్రియలను గమనించుచూ ఊరుకొనవలెను. అదియే కర్తవ్యము.

మేర్పొనిన శక్తి జానవతి అగుటచే సంపిత సంస్కారములు, వాసనలు, కామనలు, వికారములు, శారీరిక సామర్థ్యము, పుట్టు ప్రక్కల గల వాతావరణము మొదలై నవన్నీ చక్కగా అవగతము అగును. అందుచే శక్తి జాగ్రత్తమైన తరువాత ప్రాణాయామము యొక్క ఏ క్రియ శరీరము సహించరానిదిగా వుండదు. మనస్సునకు కూడ సహించని స్థితి వుండదు. సాధకుడు ప్రాణాయామమును స్వయముగా అభ్యసించినచో ఏదోవిధమైన శారీరిక, మానసిక భారలు కొన్ని ఏర్పడవచ్చును. కాని ప్రాణాయామము కూడ శక్తి క్రియలుగా చేయించినచో అప్పుడు సహించుట, నహించలేకపోవుట, అనుకూలత, ప్రతికూలత అను ప్రశస్తిలు వుట్టినపుట్టపు, అప్పుడు ప్రాణాయామము శారీరిక బలమును అనుసరించియే జరుగును. కుండరిని జాగ్రత్తి కొరకు సాధకుడు చాలా కాలము మిక్కిలి శ్రద్ధతో అభ్యసించుట చాలా అవసరము. లేక గురువు అనుగ్రహములో హామయిగా, సుఖముగా ఇది జరుగును. ఈ రెండు సమయములలో

కూర్చున్నప్పుడు భోజనమునకు సంకల్పము కలదు. శక్తి జాగ్రత్తి పొందిన తరువాత అన్ని సంస్కారములలోకాదు ఈ శక్తి సంస్కారములు మాత్రమే వీటి ద్వారా సంపితమగును. మహాయోగ ప్రకాశమునకు వీటిని ప్రకాశింపజేసెను.

కూర్చున్నచేదన కుండరము :

అననే సుఖచే యోగి బలైతి వై వాచం తతః ।
 దక్షిణాభ్యాగ్నమాత్యుష్య బహః క్షం బహుం శనైః ॥
 అకాకా నదా గ్రాగ్న విరోధావధి తుంభేత్ ॥
 తతః శనైః సద్యుధాభ్యాగ్నేయేభ్యుపసం శనైః ॥

(మహాయోగ ప్రకాశ 2.10)

సాధకుడు కుడి ముఖమునుండి అదగా వీరిగ వాటివల్ల గలది లోపలికి పిల్చువలెను. ఎంతవరకూ లోపం వుంచగలదో అంత వరకును లోపం చే వుంచవలెను. అదగా కుండరవలెను. మరల యెవడు నాటి నుండి లేక ఇదా నాటినుండి మెల్ల మెల్లగా బయటకు వదలవలెను. ముఖము చేదన ప్రాణాయామము అంచుట.

గరంలో ఇది చేసేపుంఠే వీటి సంస్కారములు చిత్తమునందు కలి వుంఠే శక్తి జాగ్రత్తి పొందిన తరువాత ఈ సంస్కారములు కలిగినప్పుడు సూర్యుడేదన ప్రాణాయామముగా ఈ క్రియ జరుగును. ఎంతవరకూ ఈ సంస్కారము వుంటునో అంతవరకూ ఈ క్రియ జరుగుచుండును. సాధకుడు తనవై వునుండి ఈ క్రియలను అప్పుడు మహాయోగిగా చేయుట చేయుట. సాహస్యముగా క్వాస లోపలికి పిల్చువలెను చెంబనే త్వరగా పిల్చుటను, కాని ఇదా మార్గముగా మరలెప్పుడు అతయొగిగా బయటకు వెళతాను, సాధకుడు అత్యసాధ్యమైన సాధన చేసేబట్టియే

 118
 ఆది కుండల వైపు 40కి పైకి,
 ఆది కుండల వైపు 3 EARLY BARK
 ముక్కల రుక్కలి.
 మూర్ఖులమునుకు ముందుగా శాబ్దములు పూర్తి చేసుకొని స్వాస్థము
 చేయుటకు పూర్వము ప్రాణాయామము చేయవలెను // సాధనముండి చేసిన
 రుక్కల 1 1/2 గంటలు స్వాస్థము చేయరాదు. 1 1/2 గంటల రుక్కలనే
 స్వాస్థము చేయవలెను // రాత్రిమునందు దినమున నాలుగుసార్లు సాధన
 చేయుట వివానముగా చెప్పబడినది.
 ఉజ్జాయీ కుంభకము :-

ముఖం సంయమ్య నాదీభ్యాహాక్రమ్య పవనం శనైః ।
 యథా లగ్నతి కంఠాత్తు హృదయావధి నస్యనమ్ ॥
 భ్రూర్వన క్కుంభమే త్రాణం రే హమేదయా నతః ॥
 (హతయోగ ప్రదీపిక 51)

సాధకుడు నోటిని మూసి ముక్కుద్వారా ప్రాణవాయువును మెల్ల
 మెల్లగా పీల్చి కంఠమునుండి హృదయము వరకు ఈ ధాగముంతా ప్రాణ
 వాయువుతో పూర్తిగా నిండిపోవునట్లు చేయును. ఉంపగలిగినంతసేపు
 ఆపై గాలిని కుంభించి యెడమ ముక్కునుండి ఆనగా ఇదా మార్గమున
 బయటను వసతిచేయవలెను. దీనిని "ఉజ్జాయీ కుంభకము" అందురు.

ఘోరంద సంహారలో ఈ క్రియలో మరో విశేషము చెప్పబడినది.
 ప్రాణ వాయువును లోపలికి లాగుచున్నప్పుడు దానిలో పాటు లన శరీరము
 నందలి విభిన్న ధాగములనుండి శక్తిని కూడా హృదయము వై పునకు లాగ
 వలెను. దీనివలన ఇంకా ఎక్కువ ఉపయోగము జరుగును.

 ఈ ప్రాణాయామములన్ని వాటంతట అవిగా జరుగుటయే మందిరి.
 మనము చేయుట ప్రారంభిస్తే కర్మశాస్త్రమాన యుక్త సాధనలోనికి
 చేరును. ఇంకవలన సంస్కారములు సంపితమగుట ప్రారంభించును.
 సాధనయందు సంస్కారములు కీర్తింపవలెను. సంపయము కారాదు.

హతయోగ ప్రాశ్నము

సంస్కారములు సంపయమగుట ప్రారంభిస్తే లోక మింక 4 క్షణ సాధన
 అయినా చిత్తము మదికనుగును కడవ అట్టి సాధనములు వివేకాత్మక
 పనికిరాదు.
 కీర్త్యాతీ కుంభకం :-

సీత్యార కుత్తార తాద త్రే ప్రాణే నై వ ధిక్కుంభకం ।
 విన మదాగ్ర దోగేన కావదేవో ద్విరీయః ॥

నోటిద్వారా 'సీ' అని ధ్వని చేయుచూ గాలిని పీల్చుచున్నది. ఉంప
 గలిగినంతకాలము కుంభించవలెను. తిరిగి రెండు ముక్కు ధిక్కుంభ
 ద్వారా మెల్లమెల్లగా వదలి చేయవలెను. ఇంక గాలిని నోటిలో చుట్టబ
 ముక్కుద్వారా గాలిని పీల్చుట పనికిరాదు. క్రియలద్వారా స్వయముగా
 జరిగినచో ఈ నియమములు పాటించవలెననరేము.

ఈ విధిన్నములైన ప్రాణాయామముల వలన నాలుగు ఉష్ణి
 పొందును. సాధకుడు నాటికొత్త కారకు మాత్రమే వీటిని చేయవలెను. శక్తి
 లాగలెనొందిన రుక్కల ఈ క్రియలు అలరి స్వాస్థ్యోత్సాహముగా
 జరుగుట ప్రారంభించును. అప్పుడు ఈ సంబంధమైన సంస్కారములను
 పోగొట్టుటకు క్రియలు జరుగుచుండును. అందుచే సాధకుడు తనచై ని
 నుండి క్రయల్పము చేయుట గాని జరుగుచున్న క్రియలకు అర్హులైతూగాని
 చేయరాదు. శక్తి ద్వారా చిత్తవృత్తులకు ఈ కార్యము జరుగుచుండును.
 సాధకుడు కాను స్వయముగా వినివేసినా అది సంస్కారములు సంపయము
 అగుటకే పనికివచ్చును.

శీలరీ కుంభకము :-

తస్మాయా నాయుమోర్విస్య భూర్వి ముక్త్యంతసోదానం ।
శనకైః (మూలః) డ్రాణాం తేచ్యువనం నుదీః ॥
(హాశయోగ ప్రదీపిక 97)

మొదలం బయటిక నాయకనుజాపి, పక్షయోగ ముక్త్యవల చేసి గాలిని దోనిక పిల్చవలెను. ఉండగలిగినంతసేపు గాలిని కుంభించి రెండు ముఖ్యపుటముల ద్వారా వదలవలెను. దీనిని శీలరీ అందురు.

భూర్వి

శ్చక్రీపాఠ ఏతీతురై న సాధకులలో పండుకొనియుండగా, నింది యుండగా లేదు. ఏరై న ఆసనమునందు భక్తికా ప్రాణాయామము జరుగుట చూస్తూ వుంటాము. కాని హాశయోగ ప్రదీపిక యందు పద్యాసనమున మాత్రమే వీనిని చేయవలెనని చెప్పబడినది. సాధకుడు స్వయముగా ఆస్తికను చేసేటట్లయితే పద్యాసనములో కూర్చొని మూత్రమే చేయ వలెను. కాని క్రియలుగా జరుగుతున్నట్లయితే ఈ ఆసనములో కూర్చొని మాత్రమే చేయవలెను అను నియమము ఏదీ లేదు. ఇట్లు పద్యాసనమును కూర్చొనుట గౌఠము అగును.

సాధకుడు పద్యాసనమున చక్కగా కూర్చొని మెడ, పొట నిట నిటానగా, సహాసముగా వుండనట్లు కూర్చొని ముఖమును చక్కగా మూసి రెండు ముఖ్య పుటములద్వారా చేక ఒకే ముఖ్యపుటముద్వారా గాలిని రేచించి (వదలి) తిరిగి వేగముగా గాలిని పిల్చవలెను. ఇట్లు అతివేగముగా గాలిని పిల్చుట, వదలుట చేయవలెను. సాధకుని అంతరంగమున గల మలినములు దీనివలన భస్మమైపోవును, దీనిని భక్తికా ప్రాణాయామము అందురు.

హాశయోగ భాషణ

క్రామరీ కుంభకము :-

వేగాద్దోషం భూరం భ్రాంగవాదం ।
భ్రాంగీవాదం తేవకం చుండ మందః ॥
యోగీంక్రాణా మేవ మద్యాసయోగా ।
చ్చిరే నానా భిదానంద రీతా ॥

(హాశయోగ ప్రదీపిక 98)

సాధకుడు తుమ్మెదవలె భ్రమించుట గాలిని మెల్లమెల్లగా రేచించ (వదలుట) వలెను. ముందుగా రెండు ముఖ్యపుటములద్వారా వేగముగా గాలిని పిల్చి, నోటిని మూసి తుమ్మెదవలె మెల్లమెల్లగా భ్రమించు చేయుట గాలిని వదలవలెను. ఈ విధముగా నానాభిదానము చేయుట దీనిని క్రామరీ కుంభకము అందురు.

మూర్త్యా కుంభకము :-

భూరకాంఠేగాఠరం బద్ధ్యాశాలందరం శ్చైః ॥
తేవయన్మూర్త్యునాశ్చేయం మగోమూర్త్యానుభవతా ॥
(హాశయోగ ప్రదీపిక 99)

సాధకుడు ముందుగా భూరకముచేసి కుంభించి శాలందర బంధము చేయవలెను. యెంతవఱకు కుంభకములో ఉంచగలమో అంతసేపటియు అట్లే వుండవలెను. తరువాత మెల్లమెల్లగా రేచనమును చేయవలెను. దీని వలన సాధకుని మూర్త్యువంటి సీత కలును. బయటి ప్రసంగము కలుగదు.

సాక్షులు దీనికాంక్షలు మంత్ర ఆసము చేయుటనే యుండురు. హుంఘ శ్రీపల్లవనే యుండురు. కానీ వారికి శక్తి అగ్రుతి నొందదు, అక్కే మంత్ర ఆసమువ్వాలా శక్తి అగ్రుతమగుటయే మంత్ర ఆసమునకు ఫలితము అని మనము చెప్పినా వారు విన్నారు. చేయు ఆసమునకు శక్తి అగ్రుతిని నొందుటయే అక్షయము అనికాచా వారికి తెలియదు. మనము చెప్పినా దినరు.

ఈ పుస్తకమున మొదటిభాగమున చెప్పినట్లు మంత్రమునకు మూడు స్థితులు కలవు, అదేదన, చేదన. మంత్ర చైతన్యము. అదేదన మంత్రము అనగా వాని శక్తి చేత చేదన అగ్రుతముకాదు. ఈ రకము మంత్రములు కేదం అక్షరముల సముదాయము మాత్రమే అగును. సాధారణంగా లోకంలో ఇలాంటి మంత్రాలు చాలా ప్రచారంలో ఉంటాయి. ఇన్పునకు అదే మంత్రాన్ని ఉపదేశం చేస్తారు. చెవిలో మంత్రము చెప్పబడుతుంది. దానిని ఆసము చేసుకుంటూ ఇన్పుకు స్వయముగా అగ్రుతిని పొందవలసి వుంటుంది, ఆ చెప్పిన గురువునకుగానీ ఈ ఇన్పుకు గానీ శక్తి యొక్క అగ్రుతి విషయంలో ఏమీ ఆలోచనయే వుండదు అట్లే ఈ విషయములో అక్షయముకాద వుండదు. హుం అరుగుడుంటును. అక్షల సంఖ్యలో ఆసము అరుగును. వంల ఫలింపని రైతువలె ఇదంతా వ్యవసాయే అగును. ఇన్పుకుకు ఈ చెప్పిన విషయంలో అక్షయమువుంటే అతడు మంత్ర ప్రతి పాదపమయిన చేదన చేక చెతన్యము యొక్క అగ్రుతిని సంపాదించుకో గలుగును. అనగా మంత్ర పీఠిని పొందును అప్పుడు మంత్రము పని చేయుట ప్రారంభించును. ఈ పీఠిలో ఆ మంత్రమును చేదన మంత్రము అంటుడు. అనగా మంత్రముయొక్క రహస్యముయిన చేదన చేక చెతన్యము అగ్రుత మయినచో అప్పుడు ఆ ఆసము చేక ఆ మంత్ర ప్రయోగము చేయుటవలన కోరికలు సిద్ధించుట ప్రారంభము అగును.

మంత్ర యోగ ప్రాశస్త్యము

చేదన మంత్రము అనగా చేదనా శబ్దములతోనూ మంత్ర శక్తి అగ్రుతై కాంక్షింపడు అగును. అక్షయ భావమందును గావించు ముంగుట.. శరీరమునకు పని ప్రారంభించుట మనము గుర్తించుట అంటే చేదన చేయుట ప్రారంభించును. దీనినే మంత్ర చైతన్యము అని అంటారు. సర్వ స్వస్థియందు పనిచేయుటన్న విద్య శక్తి యొక్క కాంక్ష రూపమే ఈ మంత్రము కాన్ని అక్షరములను కలిపి ఆ మంత్రమును కల్పించవచ్చును. అది నికానికి మంత్ర చైతన్యమును కాన్పులతో రూపము. మంత్రము యొక్క కాన్పునైన రూపము అంటే దానికొన్ని చైతన్యమే అయివున్నది. ఆ శక్తి యొక్క కాన్పులతోనూ మంత్రము అగ్రుతమగును. అదని లోపలి వ్యక్తి కాన్పు కాన్పులతోనూ అక్షయమై చూడ్రుతు. దాని నిశ్చయము చైతన్యమున అక్షయము అయి వున్నది. ఈవిధంగానే మంత్రముయొక్క అక్షయ మంత్రమునకు దాని యున్న చైతన్యమే. అక్షయ సమాహతు అయిది కలిపించుంటే. చూడ్రుతు అగును.

అదేదనమయిన మంత్రము యొక్క ఆసమును చేయగా చేయగా చాలా కాలమునకు అది చేదనాసను పొందును. అదేదనా మంత్రమును చాలా కాలము ఆపానుష్ఠానములు చేసేదేని మంత్ర చైతన్య అక్షయ పొందుట అదే ఉపాయము. మంత్ర చేదనమునే కుందరిని శక్తి యొక్క అగ్రుతి అంటురు. ఈ మంత్ర చైతన్యము పొందుటకు మంత్రానికి ఉపాయము సమర్థుడైన గురువు యొక్క వ్యవసాని పొంది చేదనామంత్రమును దానముగా పొందుట. దీని విషయములో మేము మొదటనే వివరించాము.

బంధకాలశక్తి లిక్తాన్త ప్రచార సంఘమునకు దివ్య శక్తి వర్షి
చేకే
(యోగవర్షి సం 3.98)

దోగముల వాసనలు నిలింపై సంస్కార రూపమైన బంధములు నిలింపై చిత్త శక్తి యొక్క ప్రహార సంహారములు అనుభవ గమ్యము కాగానే అతనికి ఇతరుల శరీరములందు అవేశమును ఉన్నది చేయు శక్తి వచ్చును. అటు వంటి సిద్ధ గురువును ప్రార్థించి ఆయన అహుగ్రహమును పొందు ప్రయత్నమును చేయవలెను. గురువు యొక్క చిత్తము ఆవరణలు లేనిది శక్తి యొక్క కాగ్రతి మరియు పైకి వెళ్ళుట కింకను దిగి వచ్చుట మొదలైన అనుభవములు కలిగినట్టి ఆ గురువు యొక్క చిత్త శక్తి విమలని చిత్త శక్తితో పాదార్థ్యము పొందును. అయినకు విమలనిపై ప్రేమ అతనికి చేరు చేయవలెను. భాగము విక్కిరిగా కలిగివుండును. విమలని చిత్తముగను గురువు ఇచ్చిన మంత్రము ప్రస్తుతీకమగును. వెంటనే ఈ మంత్రము ద్వారా విమలని చిత్త శక్తి అంతర్ముఖమై కాగ్రతమగును. అనగా నమస్కారైన గురువు యొక్క కర్మకర్మలతో ఆ భవముతోనే మంత్రము చైతన్యస్వరూపిణి విమలనిక లభింతును.

మేము ఇదివరలో చెప్పినట్లు మంత్రముగా అక్షరసమూహము కాదు, చైతన్యము మాత్రమే. ఆ చైతన్యమే, శరీరము మరియు చిత్తము లందు కాగ్రతమై, క్రియా శీలమై సంస్కారములను అనుసరించి విభిన్నములైన క్రియలను చేయింపను. దీనికి ఆచారము అతని చిత్తము నందలి సంస్కారములే. చిత్తము నందు జరుగు అన్ని క్రియలు శక్తి ద్వారా మాత్రమే జరుగును. అది ఆ సాధకుని భుక్షణ ప్రయత్నముతో జరుగును. క్రియా శక్తి మానసికమయిన కోరిక నుండి స్వతంత్రమయి సంస్కారముల ఆచారముగా క్రియలను చేయును. దీనివలన చిత్తమునందు నేను చేయు చూస్తును. ఆను చాపముపోయి సాక్షి భావము వచ్చును. అప్పుడు అంతరంగమున జరుగిన క్రియలు కూడ చా స్వవికమయిన నామస్కారణ లేక మంత్ర భావము ఆగును.

మంత్రయోగ ప్రకాశము

క్రియా శక్తి ప్రకృతియే కాక భూతా భూతా భూతములుగా కాలగింపిన మంత్ర శక్తిని సర్వస్వము దాగియుండును. అట్లే అనుభవమునందు ఉండును. మంత్ర శక్తిని అనుభవ లేక భూతములు యొక్క భావాల క్రియలు ద్వారా దీక్షను పొందిత అవి ఆ క్రియలనే అలంకరింపను. దీనివలన నామ స్వరూప చేసిన స్థితి లభింపను.

శక్తి కాగ్రతమయిన రథవార నామస్కార స్వరూపముగా జూరం దుండును. కనుక మనవి భావించి కర్మకర్మలవలన నామస్కారము అవసరములేదు. అనేక అట్లు చేసినచో అంతరమున జూరం దుండునేమియును. అట్లే కర్మకర్మలవలన యుత్తమయిన జీవము మొదలైన వాటి క్రియల సంస్కారములు సంధింపగుట ప్రారంభమగును. భావన సంధింప సంస్కారములు కలిపించి అగోచరము సాధించుట వలన క్రిందకు దిగివచ్చును. || అందువలన సాధించు జీవము, దీక్ష, గానము, మొదలైనవి, మంత్ర శక్తి లన శరీరమునందు క్రియలు చేయుటా వున్న నమయమున మాత్రమే చేసికొనవచ్చును. లేనిచో ఈ జీవములక క్రియలను అపి చేయునదిగా వుండును. ||

ఏ మంత్రమును అపింపవలెను : అన్ని మంత్రములు సరవూర్తి యొక్క నామములే కనుక అన్ని మంత్రములు సమానము. అనే విభిన్నమనకు విభిన్నమైన రూపములు. అందువలన ఈ మంత్రము గొప్పది. ఏ మంత్రము గొప్పదిగాను అను భావములు నిర్మలములు. కాని మంత్రము లలో చేసిన, అవేసిన లేక మంత్ర చైతన్యము అను చేయలు గుంపు. గురువుద్వారా ఇవ్వబడిన మంత్రము గురువుయొక్క అంతర్భావన యందు ప్రస్తుతించుటవలన చేసినానందమై తక్షణముననే ప్రకాశమును కల్గించు

వచ్చె యుండును. సాధకుడు మంత్ర జపము చేయువలసిన అవసరము వుండు అప్పుడు అతని కారకు గురువు ఇచ్చిన మంత్రమే ఉత్తమమైనదిగా వుండును. ఎందువలన అంతే చేరనావంతము అగుటవలన మంత్రము క్రియాశక్తిని కార్యశీలముగా ఆక్షయముననే చేయుగర్వి వుంటును. అట్లే తిరుగుటగా, నవరుచుగా, చేయుట. కూర్చోంటు, నిద్రపోవుట, మేల్కొనుట గురువ ర్తమైన ఆ మంత్రమును ఎల్లవేళల జపింపవచ్చును. ఒక్క విషయము మాత్రము సాధకుడు గు ర్తింపవలెను// అదీక్షితులైన వారి సమక్షంలో క్రియలు చేయరాదు. మనస్సులో మాత్రమే మంత్ర జపాన్ని ఎక్కడైన చేసుకోవచ్చును. అదీక్షితుల ఎముల మంత్రజపము చేస్తూవుంటే క్రియలు ప్రారంభమైతే వాటిని ఆపుట సాధకునకు చేరకపోతే వెంటనే సాధకుడు మంత్ర జపము కూడ ఆపవలెను. వారియెదుట మంత్రజపము కూడ చేయరాదు.//

క్రియలలో వచ్చునట్టి మంత్రము

శక్తి యొక్క నామములలో మరియొక నామము హస్తకృత శక్తి. శక్తి జాగ్రత్తమై సాధకుని అంతరంగమున క్రియాశీలము అనగానే మిగిలిన క్రియలవలెనే రక రకములైన మంత్రములు ప్రకటమగుతును. ఎన్ని అక్షరములు గలవో ఆవన్నీ కూడ మంత్రములుగానే చెప్పబడు చున్నవి. ఈ జన్మమున, పూర్వ జన్మలలో సాధకుడు ఏ ఏ మంత్రములు జపించెనో ఆయా జపములు వాటి ప్రతి పాటితమైన దేవతలు వానిపై చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయునట్టి సంస్కారములు సంధితమై వుండును. సంస్కారములు ఊహించునట్టి స్థితిలో ఆయా మంత్రములు వాటి సంస్కారములు ప్రకటమై ఎదుటికి వచ్చును. అప్పుడు లోనోనుండి వచ్చు చున్న ఆ మంత్రము క్రియా యోగముగా అగును. మిగిలిన క్రియల వలెనే మంత్రజపము, అను క్రియ లోనోనుండి ఏర్పడును. అప్పుడు వాటిని అస

మంత్రయోగ ప్రకాశము

రాదు. శక్తిలోనుండి వాటిని అర్పించి క్రియలు కూర్చి దోగింపవచ్చు. గదా! అటు యందు వచ్చుచు రాములో సాధకుడు అర్పించు అర్పించు మాత్రమే సాధకుడు చేయవలెను. అట్లే రాములు ఏమి చేయరాదు. శక్తిపాఠ దీక్షయందు గురువుఇచ్చిన మంత్ర మహావ్యయము

శక్తిపాఠ దీక్ష, స్వస్తి, ద్వస్తి లేక మంత్రములో ఈయవచ్చును. దీనిలో సంకల్పము లోటుగావుండును. అనగా సంకల్ప మనాశ ద్వస్తి, సంకల్పసహిత స్వస్తి, సంకల్పసహిత మంత్రము లేక కేవల సంకల్పము కూడ దీక్షలో ఉపయోగించబడును. ఈ సంకల్పము ఇచ్చు పేరు కాలక చేయుటకలెఱుగ్గుది. ఇప్పుణ్ణి అంతరిత శక్తి అంతర్ముఖము లాగ్గుత మగు అకు గురువు ఇచ్చినట్టి మంత్రము అవసరమగును. ఇప్పుణ్ణెక్క అంతరిత శక్తి స్వస్తి, ద్వస్తి లేక కేవల సంకల్పములో మేల్కొనినలో సాధకు లైన ఇప్పుణకు క్రియలు అర్పించుగును. అందు మంత్ర జపము లేదు స్థితి నుండి చాలా హాసము ముందు పోలు వుండును. // శక్తిపాఠ మార్గమునందు కాలకు మహాత్ములు మంత్రములేనందానే దీక్షను ఇచ్చి చూపుచు, వారి మేము మంత్ర సహాయమున దీక్ష, అను నక్షమనందేవుంటా న్నాము. ఎందువలనంటే ఇప్పుణకు మంత్రము చక్కని అలంబనగా వుండును. క్రియలు ఎల్లప్పుడు వుండవు. సాధకుని సంస్కారములు సాధకుకు అనుకూలముగా ఉండవు. అందుచే మర్కటాలో క్రియలు గుష్టముగా వుండును లేక కన్పించకపోవును. ఇప్పుణకు క్రియ యొక్క అనుకూలి అనలే వుండదు, అప్పుడు సాయుధ ఏమి చేయవలెను? అతని వద్ద గురువు ఇచ్చిన చేరనామంత్రము వుండినలో దానిని జపించినలో సాధకునకు క్రియాశక్తి యుండు మంత్ర చేరనము కలుగునట్టి అవకాశ ములు ఎక్కువైతే క్రియలు వేగముగా ప్రసారమగును// ఇదికాకుండా

21) మంత్ర శుశ్రీషు

సాధనము కుర్చొననట్టి ఇతర సమయాలలో తిరుగాడు మందే సాధకులు ఇష్టర ననుసరించి అతనివద్ద గురు ప్రద తమైన కుండలములను పుండుట విక్రీయి అవసరము. అందువలన మేము మంత్ర సహిత దీక్షకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నాము. అదియే ఎక్కువ ధన్యోకాఠి అని అనుకుంటున్నాము. మంత్ర రహితమైన దీక్షలో సాధకుడు అలంబన లేని వానివలె నిరాశ్రయి వలె అనిపించును.

క్రియలతో పోల్చిన మంత్రజపము గౌణము :-

కొందరు మంత్రము దానిపై ఏకాగ్రత విషయములో యొక మోహం వుంటుంది. అంటే వారు క్రియలను ఆవివేసి మంత్ర జపమును చేయుచుంటారు. మేము మొదటే చెప్పినట్లు క్రియాశక్తి యొక్క క్రియాశీలతయే నిజమైన మంత్రజపము. అట్లే గురుప్రద తమైన మంత్రముద్వారా వచ్చుచున్న క్రియలను ఆవివేసి మంత్రజపమును ప్రారంభించుట. ఇది చాలా హానికరం. క్రియలు అగ్రాధీయినపుడు మంత్రజపము చేయుట ఉపయోగకరము. సాధకుడు తన చి త్తమున లేక శరీరమున క్రియలు అనుభవము పొందుతూఉంటే వాటి అనుభూతియే మంత్రజపము అగును. // అందుచే క్రియలను ఆవివేసి గురువు యిచ్చిన మంత్రమును బలవంతముగా జపము చేయుచుంటుట. బుద్ధిమంతుని లక్షణముగాదు, మంత్రము అగ్రాధీయ స్వయంసిద్ధముగా క్రియలు ఆరంభము అగుటయే మంత్రజపమునకు వాస్తవికమైన లక్ష్యము. దానివలననే సాధకునకు నిజముగా మేలు జరుగును.

అజపా జపము

చాలాసార్లు శక్తి సాతదీక్ష తరువాత జపము అను క్రియ ప్రారంభ మగును. దీనిలో సాధకుని ప్రయత్నమేమీ వుండదు. ప్రయత్నమేమీ లేకుండా శ్రమయేమీ లేకనే కొంత జపము జరుగును. ఇది గురు

మంత్రయోగ ప్రకాశము

ప్రద తమైన మంత్రములకు వాస్తవ్యులు. తేక ఏదో మంత్రములోఁబరి నుండి ప్రారంభమై అనే మంత్రజపము జరుగవలెను. అది సాధకుని తెలియవచ్చును. తెలియకపోవచ్చును. ఆ మంత్రములను సంతకారములు మొదటనే వానిలో భుండ్ల భుండ్లవచ్చును. ఈ విధంగా అజపా జపము క్రియాధానముగా ప్రవహించవలెను.

అజపా జపము చాలా స్థాయిలో జరుగవచ్చును.

1) ఉచ్చస్వరమున జరుగుట :- మన నోటిని ప్రత్యేక మయిన నియంత్రణ పీఠీ కేసర్లుకు నోటిద్వారా శబ్దముగా తేక మెల్ల మెల్లగా ఏదో మంత్రోచ్చారణ జరుగుచుండును సాధకుని ఆ అనుభవము వచ్చును. ఏదో శక్తి అదృశ్యముగా వుంటూ తనకేత నావస్థలోఁబ చేయించుచున్నది అని అనిపించును.

2) శబ్దము బయటకు రాకుండా జపము జరుగుట :- ఇందులో పెదవులుమాత్రము కదలుచుండును. నోటినుండి వాణింపబ అదిగా జపము సాగుచుండును. ఇది మొదటి జపముకంటే నుంబ మైనది.

3) పెదవులుకూడా కదలకుండా జరుగునది :- సాధకుని దాగ్ధము నోటిపై న వుండును. నోటిలోనుండి మంత్రజపము సాగుచున్నదని సాధకునికు అనుభవము పుండును. ఇది పై రెంటింటికంటే నూర్కడి మయినది.

4) అజపా జపము :- నోటిద్వారా కాకుండా మనస్సులో జరుగుచుండును. మనస్సు జపము చేయుచున్నట్లు సాధకునికు భక్తిగా తెలియును. ఇది పై న చెప్పిన మూడింటికంటే నూర్కడిరంజయినది.

9) సోమము అజాసాజన స్థానమున మనస్సునందు మంత్రోచ్చారణము చేసి నిమగ్నమును. రసరోజుము జరుగుచుండుట కాను దినుషుండును. ఇది దైవదాన్వీని అన్ని విధులకంటె సూక్ష్మమైనది. అజాసాజనము యొక్క ఈ స్థితిని స్వీకార శక్తి యొక్క క్రియా హాసములే. సోమమునకు జంతులో వర్జితమైన క్రమ కలుగును, సోమము విక్రియావిశేషమునందు అన్యులు కాలాదు. అర్చిత అజాసాజనమునైన కుల మోహమును పెండ్ల కొనకాదు. చిత్తమును దీనికి బంధింపబడినట్లు చేయరాదు. అనగా ఏదో ఒక ననుయములో అజాసాజనము సాగకపోకే మనస్సును విచారములో ముంచకొని ఇచ్చింది చెప్పుకొనరాదు. ఇదిహాడ పూర్వ సంస్కారానుసారము. క్రియవలెనే జరుగునట్టిది. తర్జుంబంధమైన పూర్వ సంబంధ సంస్కారము ఊహగానే మరోసంస్కారము దాని సంబంధమైన క్రియ సంస్కారము ఊహగానే మరోసంస్కారము యొక్క క్రియకూడ స్వయంబుబులు వచ్చును. అప్పుడు అజాసాజనము యొక్క క్రియకూడ స్వయంబుగా అగిపోవును. ఏచో ఒకక్రియ ప్రత్యేకముగా జరుగుచుండుట సాధ్యము లక్ష్యముకాదు. ఎన్నిక్రియలు జరిగినా అవి అన్ని సంస్కారానుసారముగా అసంస్కారము లన్నింటిని ఊహింపజేయుటకే క్రియలు జరుగుచుండును. ఆ సంస్కారములు ఊహింబుటలోనే ఆ సంబంధమైన క్రియలుకూడ అగిపోవును.

అయయోగ ప్రకాశము

ఏదైనా వస్తువునందు, పదార్థమునందు, ఏదైనా కాలమునందు ఉన్నది చిత్తమున ఎల్లప్పుడు అదేకాలము నిండబడుచుండు లక్షణము దర్శింపబడును. అందు యోగముయొక్క ఆకాశశక్తి అర్థము మనలో కాలంబంధముగా వినిపించుచున్న నాదముచై మనస్సును ఏకాగ్రముచేసి తనకు కాలము దానియందు రీసము అగుట లక్షణముగలదు అందుకు. దీనిని అనాహార నాదము అందురు. దేనినినా వస్తువును కొద్దిగా (అనాహారము) నంప కర్మము కలుగును. ఏమి గొట్టబడకనే కర్మము వస్తువు కలిగి దీనిని అనాహార నాదము అందురు. మహాయోగమునందు హాతయోగము మంత్రయోగము కంటేవల్ల నాదయోగము లేక లక్షణయోగమునందు కంటే పోవును. సోమము లక్ష్యము అర్జునీనిని పొందుట, అందులే అనాహారము ప్రలు అనాహారము వల్ల అగును. అజాసాజనమునైన కుల అర్చిత పుంబు. అచేదియంగా రస అంతరంగమునందు ఉన్న నాదమునైన కుల చైకాగ్రమునందులో సాక్షికానందులో భూగోచరమునందు. దానిచై అనర్చిత విధింపబడుచు.

సోమము బయట ఏదాననా లేకపోయినా ముగియబడిన మందివాసనలు రసరోజునందు ఉన్నప్పుడున్నవాటిని అనుభవించును. అర్చితములు కన్పించని చక్కని చిత్తమునందు సోమము జూపబడుచును. అనగా రోజుది దర్శింపబడు అందు చూపబడుచును. అర్చిత బయట కర్మము లేకపోయినా వినిపించునైన నాదమునే అందు వినిపించుచును. సోమము చిత్తము ఆ నాదమును వినిపించు చిత్తవృత్తి నాదముగా మారిపోవును. సోమము రసకరణను హాసముగా మారిపోవును. ఈ స్థితి లక్షణముగలదు.

అంతు. యోగవల్సనమున నిబాతి ప్రావములో ఈ సూత్రము కంఠము.

శక్తకాల్ మా ప్రనిర్వాసం స్వయాస భాస్యనివసమాది: ||-3

తనను కానుగా భాన్వము కావలెను. ఆర్థముచూ ప్రముగా అధానముగా మిగిలిపోవలెను. దేనిని సమాధివృత్తి అందురు. ఇక్కడ సమాధి అంటే సంప్రకాశ సమాధి. చిత్తమునందు ఒక్క ర్థ్యయము మిగిలిన ఒక్క వృత్తి చిత్తమునందు మిగిలిన అప్పుడు సంప్రకాశ సమాధి చూత్రమే కలగును. అసంప్రకాశ సమాధి కలగును. దృశ్యము కన్పించనంతవరకూ ఏ నాదము వినించనంతవరకూ ఏ భావము మనస్సున లేకుండా పోయే వరకు చిత్తము సనిచేయుటనే యుంటును. చిత్తమునందు ఏ సత్యగుణ భావము మిగిలిపోవచ్చు అప్పుడు కలగునట్టి సమాధి సంప్రకాశ సమాధియే యగును. అసంప్రకాశ సమాధిలో చిత్తము సనిచేయుట భూతిగా అగుపోవును. దానిలోపాలు ఈ జగత్తుయొక్క భావము భూతిగా, సంభూతి ముగా చిలినమై పోవును.

ప్రత్యక్షము, నాదము, జగత్తునకు సంబంధించినవే. ఆర్థ్య కంటే కిన్నముగా ఏ దృశ్యము కన్పించినా, ఏ శబ్దము వినిపించినా, అంత వరకు జగత్తు నిందియేయుంటును. అనగా అసనములు, ముద్రలు, ప్రాణాయామము, విశిష్టములైన మంత్ర ఉచ్చారణలు, నామ స్మరణ, రతకములైన భావనావిచారణలు అన్నీ ఈ దృశ్య జగత్తునకు అంగములు చూత్రమే. శక్తి జాగ్రత్తమయి ప్రతి ప్రసవక్రమములో గతిశలమయి సని చేయునపుడు ఇవన్నీ కూడా సాధకుని మేలకొలకే వృత్తి అనుభూతి కలిగించి వ్యసోపుపంటును. ఇదేవిధంగా నాదాను సంధానరూపమయిన అనాహార నాదము కూడ చిత్తంయమునకే వినియోగ పడునని తెలివొనవలెను.

(బ్రాహ్మణ ప్రసూత్యాగ్ని వాలో నానాలో మూర్తా , వ్యూహానే కలాకాలోనే బ్రాహ్మణీ మాక్షిక్యా: * 33 అనా అంబికాలో కేలిక్టా క మూర్తా , మక్ష్యే మన్వం కన్యా లో అంబికావల జ్ఞానాణి: అస్తేతు కంఠతే చంకేనా క్రమవస్యకా: * అథవానా విదానా: (బ్రాహ్మణీ మాక్ష్య మాక్షిక్యా: * 35 మూత బ్రాహ్మణాణీతు మూతేకాల్పా కల్పా , శ్రోతే మాక్ష్యం మాక్ష్యశ్రం నాదేవేవ మావ్యాకేవ * 36 మనమువ్యృజ్యవా మాక్ష్యే మన్వృజ్యలాభానే , రమమాణ. మాక్షిత్వం మనోనాన్వ్యక్త కాంక్షిత్ * 37 యుత్ర ట్రాచి నాదే లగ్న ప్రవచం మన: * శ్రోతే శ్రోతస్తి టాత్వానేనస్యాం చిరీయతే * 38 చిస్కృత్య నరం బాహ్యం నాదే మూంబు చక్షువ: ఏ! టాయోఽత నిహసా చిదాకాశే చిరీయతే * 39 ఏదాసీన న్నలో టాత్వానదా కల్పసేన సంయమి: * ఏనగ్నీ కారంకే ననోగ్నావమే వాన కాంక్షిత్ * సవ్య చింతాం నమన్వృజ్యసంవ్య దేవ్తా వివర్తిత: * నాదమేవాను సంధ కల్పాన్నాదే చిత్తం చిరీయతే * (కావలెందోమందో)

సాధకునికి ఒక అకాగ్ని సమయములో నాదము ప్రాంతమకలను. మన అంతరంగమునుండి భృని వైద్యుగా వేరుమాగా నానాభావములుగా వినింపబడుతును. సాధన ముండు సాగే కొంత నాదము మాక్ష్యము, మాక్ష్యశ్రవణము. మాక్ష్యశ్రవణము అగుచుంటును. ప్రాంతంయమున ఉత్తములు

మేఘములయందు విన్వింపునట్టి శర్దములు, భేరీవాదము, యుల్లర్త నాదము, మృదంగనాదము, ఘంటానాదము, సగానా శర్దము, విన్వింపు మందును, కింకీటి ధ్వనులు (విరుగంటలు), వేణు, వీణ, త్రవమలనాదము, మురుగునుయిన నాదములు విన్వింపుమందును. క్రమముగా ఈ ధ్వనులు సూక్ష్మమయి ఇంకా సూక్ష్మమయి వివిధరతులుగా మన అంధరంగమున వినిపించుచుండును.

సౌభిక్షుడు వెదగా విన్వింపు నాదముకంటె చిన్నగా విన్వింపు నాదమునందు అంధకంటె ఇంకా చిన్నగా విన్వింపు నాదమును క్రమముగా వినుచు ఇంకా ఇంకా సూక్ష్మమయిన నాదముపై మనస్సు వెట్టవలెను. సాధ కునకు మేఘకలిగే విషయమేమంటే వెదగా విన్వింపునాదముపై మనస్సుంది క్కాంధకాలము విని మరల అతి సూక్ష్మముగా విన్వింపు నాదముపై మనస్సును వెట్టవలెను. మరల టాగా నెదగా విన్వింపు నాదము నదకు రావలెను. మనస్సును భంధలము కానీయకుండా ఇదరమైన నీ విషయ ముల మీదకు పోనీయకుండా జాగ్రత్తపడవలెను. మనస్సునకు స్వాభావి కంగా నీ నాదముపై ఇవ్వలకలిగి నిలచునో ఎప్పుడు స్థిరము పొందునో అప్పుటనే లయము కూడ అగును. ఇప్పుడు మనస్సు సంసారకమయిన ఈ టాహ్య ప్రపంచము మీద ఉదాసీనమగునో జీవుడును నాదముతోపాటు పాఠలో నీరువలె ఏకాకారమయి చిదాకాశమున లయము అగును. జీవునకు నీ నాదమునందు ఇవ్వల కలుగునో ఆ నాదమునందే మనస్సు వెట్టవలెను. ఆ నాదమునందు జీవుని చిత్తము లయమగును, అందువలన జగత్తునందలి నమస్తములైన చింతలు, ఆశయ, వాసనలు క్యాగముచేసి అన్ని వేస్తలను వదలి అంధరంగమున విన్వింపుచున్న ఈ నాదమును అనుసంధానము చేయవలెను.

మకరందం పిఠన్ భృంగో గంధాన్ నాపేక్షరే యథా ।
నావానక్రంశదాచిర్లం విషయం నహికాంక్షతి ॥

అంధయోగ ప్రకాశము

- 108
- 109
- 110
- 111
- 112
- 113
- 114
- 115

(నాథునివాదము)

పుష్పముల మరలంధమును కిచ్చి జిమ్మెద వాడి వాణులు గోరలు, అట్టె నాదమునంటి అర క్షేపణలు ల వాణు గ్రోణుట్టి ధ్వనులు విషయ వాసనాహాసముయిన మరలంధమును జిచ్చుచు గోరలు, కుర్చులు నాదమును వినుచి ల మరలలో మునిపోవును. అట్టె మరలంధమున నాదమును వినుచు నమస్తముయిన అంధరంగ శక్తియందుగా ముం సంసారమును మరల వినియెదములై అందులు తుల్యులు భారీయింను. విషయ వాసనలు అను టవ్యాగననమునకు లంధులట్టె మరలంధమున నీరుగుచు వాడెడు వేమిగానెట్టె ల నాదము చిచ్చుల యుండునంద అంధకమునండ్లి వినియిన అంధరంగమునకు నాదమునట్టె చిచ్చులు. మనో టాదముయిన తంధులు అంధరంగములు నాదము చిచ్చుల యుండునంద. అట్టె మనో టాదముయిన తంధులు అంధరంగ నాదము టుంధుల తు గ్రమ్మవలె నమస్తముగా ఉండును.

అంధరంగ నమస్తము గోకా వేణులతో టుకా ।
బ్రహ్మ ప్రణవసంధ్యునాదో టోగ్ధులయోధులః ॥
మనస్త్రలంఠయంతా తిచ్చిస్తో నమస్తము ।
వాసనాకాశ సంధర్శి యానభ్యుంధా ప్రవర్తతే ॥

విశ్వంతర్పురం బాహ్య స్వరూపమయతే :

నిశ్శబ్దంబుననసా వన్నాదాంతేఽపి మనోనృసి ॥

48

నశబ్ద్యాపరే ఓదే నిశ్శబ్దం పరమంపదమ్ ।

నదానాను సంభాసత్సం సదాఽపి నాశవేత్ ॥

49

నిరంజనే విరియతే మనోవాయూ నసంశయః ।

నావికోటి సహస్రాణి బిందుకోటి శరానివ ॥

50

(నాదబిందువనిషత్)

బ్రహ్మో స్వరూపమయన ప్రణవము (ఓంకారము)నందు, యెడడు మనస్సును లగ్నము చేయునో వాడు నాదతోగృతి స్వరూపుడగును, ఈ స్థితిలో మనస్సు కూడ ఆతాళోగ్రియందు లయమగును. ఈ స్థితినే భగవంతుడైన దిష్టువుయొక్క పరమ పదముగా చెప్పారు.

సోఽపి మనస్సునందు ఆకాశరూపమైన సంకల్పము విస్ఫుటికాకా వుంటూ వుండునో శబ్దముల కిచ్చారణ లేక శ్రవణము జరుగుమా ఉండునో ఆ శబ్దము నిలిచిపోయి నిశ్శబ్దము కాగానే వాడుపరమాత్మను ప్రత్యక్షముగా అనుభవింపవచ్చును. మనస్సునందు నాదము విచ్చుడుబుడగా మనస్సుకు స్పర్శమురాదు. నాదము సూక్ష్మము, సూక్ష్మరరణు, సూక్ష్మతమము అగుమా వివరకు విరినముకాగానే అమవస్కృప్తి (మనస్సులేని స్థితి) కదాగును.

శబ్ద సహితనాదము అక్షర బ్రహ్మమున విరినమై ఓణింది పోవును. అప్పుడు ఈ శబ్దరహిత నాదమునకు పరమపదము అనిపేరు. నాదాను సంభాసము నిరంతరము జరుగుచూపుంటే, వాసనలన్ని పూర్తిగా నశించిపోవును. అప్పుడు మనస్సు ప్రాణముకూడ నిరాకార బ్రహ్మమునందు విరినమైపోవును. కోటికోటి నాదములు అనేక వేల బిందువులు ఆ నిరంజన మైన బ్రహ్మమునందు ప్రణవరూప నాదమునందు విరినమై పోవును.

అయయోగ ప్రకాశము

నాదము విచ్ఛింబును వలెను వాటిలో ముఖ్య వికారము అయిన నాదము సంప్రకార సమాధి అందును. అనానంద నాదము ముఖ్యముగా కూడ లగ్నమగునది మార్గరమ అగుచుండును. దిష్టువుయొక్క కార్యగ్రాంత అర్థలో విచ్ఛింబుచుండును. దైర్ఘ్యము దిష్టువులో తారల్యమునకు పది ఓవుడు, నాదము, దిష్టువుయొక్క కార్యగ్రాంతము కార్యగ్రాంతము మయన విచ్ఛింబు అన్నిసూచ అర్థలో విచ్ఛింబుచుండును. అప్పుడు సంహారయోగ్లో అంశము అయిన అర్థ మా ప్రకారే కేవలముగా ముగియించును. ఇంకా ముందుకు వెళ్ళి స్వతంత్రమయిన లోక అర్థి క్యాన్ని వనది సంహారయోగంబు లిసమగును. లేక సంహారయోగి తానుగా చూచును.

నర్మలం ప్రలయంబు యాంతి బ్రహ్మో ప్రణవ నాదకే ।
 సర్వానసా వినిరుక్తః స్వస్వ చింతా దివర్తతః ॥ 51
 మృత వర్తిస్త్యే యోతి సముక్తానాత్ర సశయః ।
 శంబ దుండునాదంబు సశ స్థితి దివారణ ॥ 5
 కావ్యనాథయే రేహా ఉన్మనాగ్రహసయా బ్రహ్మం ।
 నానాతి ససోపసం నభూఃబం నభూఃబంబరా ॥
 నమాసం నావయాసంబ సంతర్క క్యాదు నమాదినా ।
 అవస్థా ప్రయమస్మేతి నది ర్తం యోగిసః సదా ॥
 జాగ్రన్నిద్రా వినిరుక్తః స్వరూపా వస్థరామియాత్ ॥
 దృష్టిః స్థిరాయస్య దినాసన్వళ్యం,
 వాయుః స్థిరాయస్య దినా ప్రయర్షమ్ ।
 చిత్తం స్థిరం యస్యస్థివాసంబంబం,
 సబ్రహ్మకార నరనాద రూపః ॥

(నాద బిందుః)

అయితే యోగి నిష్కలంబంగా ముద్దులు. అందుకొక స్వప్నం. నాకు: నును అను మూలు అనునను రాటును: సంసారమును అన్ని చింతలను విడిచి వదిలివేయవలె అంటారు. అందును. అది స్థితిలో యోగి శంఖ మంది నానిముల విను (నినింపను) అతనిక అనునస్థితికి కల్గును. మంది నానిముల విను దేవతలక అందును. అతని శిరోస్థములు. అది స్థితిలో అందు కల్గును అతడు మానమును (గౌరవమును) అది స్థితిలో అందు ముందును. అతడు సమాధిని పొంది వీడినన్నింటిని ను అను అంటారు. అతడు సమాధిని పొంది వీడినన్నింటిని ను అను అంటారు. అతడు సమాధిని పొంది వీడినన్నింటిని ను అను అంటారు.

నాకు: అయితే యోగి నిష్కలంబంగా ముద్దులు. అందుకొక స్వప్నం. నాకు: నును అను మూలు అనునను రాటును: సంసారమును అన్ని చింతలను విడిచి వదిలివేయవలె అంటారు. అందును. అది స్థితిలో యోగి శంఖ మంది నానిముల విను (నినింపను) అతనిక అనునస్థితికి కల్గును. మంది నానిముల విను దేవతలక అందును. అతని శిరోస్థములు. అది స్థితిలో అందు కల్గును అతడు మానమును (గౌరవమును) అది స్థితిలో అందు ముందును. అతడు సమాధిని పొంది వీడినన్నింటిని ను అను అంటారు. అతడు సమాధిని పొంది వీడినన్నింటిని ను అను అంటారు.

శ్రీ ఆదినారేన నహిదకోటి లయం ప్రకారం కథితా జయశ్చి ।
 నారాను సంధాన మేక మేవ మనామహే ముఖ్యరమం
 అయానామ్ ॥ 66

శ్రీ ఆదినారేన నహిదకోటి లయం ప్రకారం కథితా జయశ్చి ।
 నారాను సంధాన మేక మేవ మనామహే ముఖ్యరమం
 అయానామ్ ॥ 66

శ్రీ ఆదినారేన నహిదకోటి లయం ప్రకారం కథితా జయశ్చి ।
 నారాను సంధాన మేక మేవ మనామహే ముఖ్యరమం
 అయానామ్ ॥ 66

మున్ను. నోరు, చేతి వ్రేళ్ళతో మూయును. అంతట నునుకూచు చూర్ణము నుండి ప్రవర్ణముగా, పుష్టముగా, విశ్వయముగా నాదము వినించును.

అరంభావస్థ :-

దాహ్యంగ్రంధి వేచేబోవుచే దాహ్యనందంః శూన్య సంభవః ।
విద్రవః క్షణం వేహేనాహారః బ్రూయాదేద్యనిః ॥ 70

దివ్యదేహాశ్చరేణస్య దివ్య గంధ ర్వరోగివాన్ ।
సంపూర్ణ హృదయ శూన్యః అరంభో యోగవాన్మయే ॥ 71

దాహ్యంగ్రంధి విడిపోవును. శూన్యము నుండి అనంద వికాసము కలుగును. అమృతమైన ఆనాహార నాదము వినిపించును. అంతట శరీరము దివ్యముగా మారిపోవును. శరీరమంతటా దివ్యగంధము సువాసనలు నిండి పోవును, ఆరోగ్యము వృద్ధియగును. చిత్తము సంపూర్ణముగా శూన్యమై యోగయుక్తము అగును.

బ్రహ్మాంగ్రంధి భేదనము అనగా శక్తి జాగ్రత్తమై అంతర్మూలము అగుట కుండలినీ జాగ్రత్తమై చిత్తమునందు మిక్కిలి అనందానుభూతి కలుగును. సాధకుని చిత్తవృత్తి సంసారము నుండి వేరగుట ప్రారంభించును దీనివలన చిత్తము అంతర్మూలము అగుచు దివ్య జీవనము యొక్క వికాసము ప్రారంభమగును. శరీరము నుండి సుగంధ పరిమళము వచ్చుచుండును. స్వయం సిద్ధ సాధన ప్రారంభమగును. సాధకునికి ఆనాహార నాదము వినిపించుచుండును. కర్త (చేయువాడు) కర్మ (చేయుపని) కరణము (చేయునట్టి విషయము) లేక జ్ఞాన (తెలియువాడు) జ్ఞానము (తెలియునట్టి విషయము) జ్ఞేయరూపే (దీనినన్నింటిని గమనించువాడు.) ఈ దాహ్య త్రిపుటి స్థానమున మానసిక స్థాయిలో కుండలినీ శక్తి ద్వారా ఆనుష్ఠానము ప్రారంభమగును. సాధన స్వయముగా జరుగుచుండును.

విద్య ముఖ్యయోగము

బంధులను విద్య ముఖ్యయోగముగా దాకయిన ముఖ్యమైనది అనందము లైన త్రిమూల అగును. తదాత్మ విద్య ప్రకారము విద్యయే ప్రాంతమగును. దీని ప్రారంభావస్థ అనందము.

మూలావస్థ :-
ద్వితీయాహారం బ్రహ్మీ స్వర్ణ వామ్నోమై దివ్యః ।
వ్యూహనవోచేద్యోగీ జ్ఞానీ లేచ నమస్తోతః ।
విష్ణుగ్రంధే ప్రతో శేచార్చనమానంద భావః ।
అలికాన్యే విమర్శకృ లే శర్మస్తావేదే ॥ 72

రెండవైన మూలావస్థలో ప్రాణవాయువు మర్మ వాసి అయితే సుమమ్మలో వైకి ప్రాణుల ప్రాంతమగును. అప్పుడు యోగి అనందము స్థిరక వచ్చును. అప్పుడు అతడు లేచానామగుండును. మరలను విష్ణు గ్రంధి భేదించును. అట్లే మరలనంద మాతరమును, మరలజ్ఞాన సూచకమయిన భేషీనాదము వినిపించును. మరలనగా కలయక విధిగా నీటిలో నించునో ఆ విధంగానే శరీరరూపమయిన కలయక శక్తిలో భారించ బడుచుండును. శరీరము సంపూర్ణముగా నిర్మలము అగును. చిత్తమునందు సర్వగుణ ప్రదానముగా దాచములు వుండును. వాసనలు, రోతలు, దీర్ఘ రములు క్షీణించిపోవుచుండును. సాధకుడు మిక్కిలి ప్రసన్నముగా ఉండును, వైరాగ్యము పెరుగుచుండును. చిత్తమునందు ఆర్మకజ్ఞాన వృద్ధి అగుచుండును. శరీరము మనస్సు ప్రకృతిముగా ఉండును. బ్రహ్మారంభ మార్గము స్పష్టమగును. సాధకునకు ప్రాణవాయువును సుసుమ్మయించు నిలుపుటలో సమర్థత కలుగును. నాదము మేగముగా వినిపించుచుండును. అది సరసముగా మధురముగా ఉండి సూక్ష్మమగుచుండును. ఈ విధిలో ఆహార వాయువును నాదమును దివిచ్చునటు తనలో తీసుకొని విడుదల చేయు పరక పైకి వెళ్ళును. అంతట యోగి జగత్తును దాటిపోగొనిన సమ

దగును. రూపలావణ్యములు కలిగి చక్కని ఆరోగ్యముతో నేవలవల
కాంతి గలవాడగును. వికుర్త చక్రమున ఉండునట్టి విష్ణుగ్రంథి భౌంప
బడును. పరమానంద (ప్రాప్తికి వచ్చునని సూచన అయిన విష్ణుర్త (బల వాచ్య
విశేషము) లేక భేరీ శబ్దము, కంఠ ప్రదేశము నుండి వినిపించుట
ప్రారంభించును.

పరిచయావస్థ :-

- ౮౪ ర్పరీయాయాంతు విజ్ఞేయో విహాయో ముర్తం ద్వనిః ।
మహాశూన్యం రదాయో సర్వసిద్ధి సమాశ్రయమ్ ॥
- ౮౫ చిత్తానందం రదా జిత్వా సహజానంద సంభవః ।
దోషదుఃఖ జరావ్యాధి తుదానిద్రా వివర్జితః ॥
- ౮౬ రుద్రగ్రంథిం యదాభిత్వా శర్వపీఠ గతోఽనిలః ।

(హఠయోగ ప్రతీపిక)

మూడవదైన పరిచయావస్థలో సాధకుడు మృదంగవర్షిని విను
చుండును. మహాశూన్యము నందు వాయువును సంయమము చేయును.
ఇందుచే సహజసిద్ధి కలుగును. చిత్తమునందు ఉదయించుచున్న ఆనంద
మును జయించి సాధకుడు ఆత్మానందము పొందును. వానికి దుఃఖము,
జరా, రోగము, ఆకలి, నిద్రలేమి, దోషములు పోవును. రుద్ర గ్రంథిని
చేపించును, అంఠ ప్రాణము బిచ్చిని పీఠమును (సహస్రారము) చేరును.
ఈ స్థితిలో అణిమ, లఘిమ, మొదలైన అష్టమహాబిద్ధులు కలుగును
ప్రూమధ్యస్థానమున గల మహాశూన్యమునందు ప్రాణము ప్రవేశించును.

పరిచయావస్థలో శక్తి జాగృతమై విడిన్న క్రియల అనుభూతి
బర్గించిన రర్వాల్ రన పరిచయము కల్గించును. అనగా సాధకుని అంఠ
ర్యమున అట్లే దాహ్య ప్రపంచమున ఒకే శక్తి పనిచేయుచున్నదని
అనుభవమునకు వచ్చును. ఈ అనుభూతిని కల్గించును. ఈ స్థితిలో

కుండలినీ సిద్ధ మహాయోగము

లయయోగ ప్రకాశము

సాధకుడు చూచుటకు అన్ని విధముల చనిపోయినవానివలె ఉండును.
పరిచయావస్థ సౌందిన సాధకుని చూడ్రమే పిచ్చులు అందరు. ఇతరు
జగదరీలమైన శక్తియొక్క లాభమును పొందియున్నాడు.

నిష్పత్తి అవస్థ :-

- 76 నిష్పల్లై వైఠవః శబ్దః క్వణ త్వీరాక్వణో భవేత్ ॥
- 77 ఏకీహారం రదా చిత్తం రాజయోగాభివానకమ్ ।
సృష్టి సంహారకర్తాసో యోగీశ్వర సమో భవేత్ ॥
- 78 నాదము యొక్క "నాద అవస్థను" నిష్పత్తి అందుకు, ప్రాణము
ప్రహారం ప్రము వరకూ వెళ్ళును. వెలుపు యొక్క చురు నాదము
వినిపించుచుండును. ఇది మెల్లమెల్లగా వీదానాదముగా మారును. ఈ స్థితిలో
చిత్తమునకు ఏకాగ్రత వచ్చును. ఇందుచే రాజయోగపిద్ధి కలుగును. యోగి
సంహారశక్తి కలవారై సర్వ సృష్టిని నశింపచేయు సామర్థ్యము కలిగి
ఈశ్వరుని వలె అగును. శక్తిమంతుడై ఉండును. హఠయోగము నుండి
యోగిని రాజయోగమునకు మార్చునట్టి అవ్యాసము కావలెను. లేనిచో అతని
పరిశ్రమ నిష్ఫలముగును. రెండు కనుదాహల చుక్కలలో అక్షా చక్రమున
ధ్యానము చేయుట వలన నాదము వినిపించుచుండును. చిత్తము ఇచ్చట
లయము అగును. ఇప్పుడు రాజయోగము, అట్లే మనస్సును ఉన్నసిద్ధి
కలుగును.

మందబుద్ధులైన వారికి ఈ నాదయోగము మిక్కిలి సరళముగా
సుసాధ్యముగా వుండును. నాదను సంధానముచలన అనిగా అనాహార
నాద శ్రవణము చలన ఏకాగ్రత రూపమైన సంప్రత్యాల సమాధి అభిండును.
దీనివలన ఆత్మానంద ప్రాప్తి కలుగును. ఇది ఆగురువుయొక్క అను
23)

గ్రహము వలన కల్గునట్టిది. అనాహార నాదమును అంగుష్ఠములతో చెప్ప
లను మూసినచో కుడిచెవిలో స్పృష్టముగా వినించుట ప్రారంభమును, దీని
వలన యోగి చిత్తము ఏకాగ్రమై లయమును పొందును. అరనికి అనంప్ర
క్షాళ సమాధి కలుగును.

విక్షేపమును జయించుటచే సుఖప్రాప్తి

అభ్యస్య మానో నాదోఽయం బాహ్యమాప్యణితే ధ్వనిమ్ ।
సక్షేద్యక్షేప మఖిలం జిత్వా యోగీసుఖీ భవేత్ ॥

83

నాదమును వినుట అభ్యసించుటచే చిత్తమునందు బాహ్యజగత్తు
యొక్క శబ్దములు అతనియందు ప్రవేశించవు. దీనివలన యోగి క్షణ
మాత్రములో అన్ని విక్షేపములపై విజయమును పొందును. పిద్దుడు
అగును. నాదమునందు చిత్తము లీనమై ప్రాసంగిక దృశ్యములు విషయ
ములు అరనికి అంటకుండ పోవును, సాధకులు ఆ నాదమునందు లీనమై
ఆనందమును పొందుచు విషయ వికారములను జయించును.

వివిధ నాదముల వర్ణన

- అదౌ జలధి జీమూర ఘోరి జల్లరీ సంభవాః
- మధ్యే మర్దల శంఖోత్థా ఘంటాకాహల జాస్తథా ॥ 85
- అంతేతు కింకిణీవంశ వీణాభ్రమరని స్వనాః ।
- ఇతి నానావిధానాదాన్ శ్రూయతే దేహమధ్యగాః ॥ 86

సాధకునకు వివిధ రకములైన నాదములు వినించుట ప్రారంభం
చును. అభ్యాసము పెరిగేకొలది సూక్ష్మత సూక్ష్మమైన నాదములు వినిం
చును. ప్రారంభమున సముద్రపు హోరు తరువార మేఘ గర్జనలు భేరీ
నాదములు తరువార రుల్లరీ నాదము వినించును. అభ్యాసము పెరిగేకొలది

మర్దల ధ్వనులు, శంఖనాదము, ఘంటానాదము, వినించును. దవరిలో
వేయి, వీణా, తుమ్మెర రుంతములు వినించుటైన, సూక్ష్మమైన నాద
ములు వినించును.

మేఘ గర్జనలవంటి పెద్ద పెద్ద నాదములు వినిపిస్తూంటే అంత
కంటే చిన్నవిగా ఉండే నాదములపై చునప్పు తుంది వినుట అభ్యసించ
వలెను. ఆ చిన్నవట్టి అభ్యాసము దృఢముగా అభ్యేకార్థి వారికి వలం
పెద్దగా వినిపించునట్టి నాదమును వినుట అభ్యసించవలెను. దారియందు
దృఢముయిన అభ్యాసము వలనగానే సూక్ష్మమయిన, అతి సూక్ష్మమయిన
నాదము నందు చునప్పును వెట్టి చిన్నవలెను. ఇట్లు విడిచిపెట్టెనై నాదములు
వినుచుండగా ఏ నాదము చినునప్పుడు చునప్పు విక్రమంగా ఏకాగ్రము
అయినో దారియందు ఆ నాదమునందు చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయువలెను.
ఇక ఏ విషయముల మీదకు చునప్పు పోనియరాదు.

మనసు యొక్క చంచలత్వమును నగింపజేయుట

- ఇద్దంతు నాద ణరేణ మన స్ఫుర్యత్త వాపంధి ।
- ప్రయోతి సురరాం ధైర్యైర్ చ్చిన్న పక్షిః జగోయతా ॥ 87
- సర్వ వింశాం పరిర్యజ్య సాపరాసేన చేతసా ।
- నాదమేవాను సంరేయో యోగ సామ్రాజ్య మిచ్ఛతా ॥ 88

విషయ వాసనలు ఉద్యానవనము వంటివి. చునప్పు చుచోన్నట్లయిన
ఏనుగువంటిది. ఇందు తిరుగుచున్న చునప్పు అను ఈ ఏనుగును ణంఠం
చుట చాలా కష్టము. దీనికి నాదిరూపమైన అంబుకము మిక్కిలి ఉపయోగ
కరమైనది. దీనిచలన చునప్పు విషయములనుండి ఈవలలు వచ్చి నాదము
నందు నిమగ్నమగును. ఎవరికి యోగ సామ్రాజ్యము ప్రావలనను ఆకాంక్ష
కలదో వారు నాదాను సంధాన రర్చులులు కావలెను.

అవనిలో స్వేచ్ఛగా తిరుగాడుతున్న మృగము లేక జంకను పట్టు
 అవనిలో స్వేచ్ఛగా తిరుగాడుతున్న మనోహాసమైన జంకను
 కొనుటకు వల నిట్లు లభియొగవడునో. నాద శ్రవణము లేక శక్తి
 బంధించుటకు నాదము అక్షేపయోగవడును. నాద శ్రవణము లేక శక్తి
 ద్వారా అరుగుచున్న క్రియలను అనుభూతి పొందుటమాత్రమే చాలదు.
 క్షిణిలోపాలు అనన్తమయన కర్మానుష్ఠానము కూడ మిక్కిలి అవసరము.
 ఈ కర్మానుష్ఠానమును యమము అని యోగపరి భాషలో పిలిచిరి. యమ
 నియమములను హాటింపు సాధకుడు శక్తి యొక్క క్రియల ద్వారా లేక
 నాదముద్వారా మనస్సును బంధించగలుగును.

మనస్సును పాదరసముగా చెప్పినచో పాదరసము గంధకమునలన
 చంపలంబోయి స్థిరత కలిగినట్లు నాదమువలన చంపలంబు వీడి మనస్సు
 బిరాంబమయిన బ్రహ్మకూపమయిన ఆకాశమున విహరింపును.

నాదశ్రవణం: ఓప్రమంఠరంగ భంజంగమః |

విస్మయ్య సర్వమేకాగ్రో బుద్ధ చిన్మహివావతి || 97

కాశే ప్రవర్తితో వహ్నిః కాష్టో నసహ శాప్యుతి |

నాదే ప్రవర్తితం చిత్తం నాదే నవహరియతే || 98

ఘంటాదినాద సక్తస్తద్ధాంఠః కరణాహారిణస్య |

ప్రహారణ మపిసుకరం శరసంచాన ప్రవీణచేత్ || 99

నాదమును వినుచూ మనోహాసమయిన స్వప్నము శీఘ్రముగా అన్ని
 విషయములనుండి ఉదాసీనమయి ఏకాగ్రతను పొందును. అటు ఇటు తిరు
 గుట హని స్థిరమగును. నిస్వయ అంటుకొనిన కరైయందు పున్నట్టి అగ్ని.
 కరైలోపాలు శాంతము అగును, నాదమునందు లీనమయిన మనస్సు నాద
 ములోపాలు లీనమైపోవును. ఘంటాది శబ్దములపై ఆసక్తి మయి నటమయి
 ఉన్న జీవ రూపమయిన మనస్సును ప్రహారించుట చాలాతేలిక. వీర పురుషు
 లై న యోగి దీనిని తేలికగా సాధింపును.

వాయుకవలిన ఆత్మైక్యం పరమమద మర్తన

అనాహారస్య శబ్దస్య భ్రూకా భ్రూకాశ్చే ||
 భ్రూకాశ్చే భ్రూకాశ్చే భ్రూకాశ్చే ||
 మనస్త్రయం యాతి రద్విష్టాః పరమంబదైః ||
 సర్వైరా ప్రకాశించుచున్న చైతన్యము అనాహార నాదముద్వారా
 నివాసము చేయును. ఈ శబ్దమునకు విశ్రాంతియైన అట్లు
 విధములైన కుత అకుత వృత్తులలో కూడ భావ్యమయినాలోతు శేషముగా
 మిగిలివున్న ఆ శబ్దమే దిమ్మపు యొక్క పరమవదము. ఇట్లు భూమి
 పదమే సర్వస్వాకృతమయిన అర్థ లేక పరమాత్మ లేక పరమకాశము లేక
 పరమపదము అని అర్థము చేసుకొనవలెను. ఈ విధంగా మనస్సు
 లయము అగుట అర్థయింకే జరుగును. మనస్సు చాలి సంపంపములు
 అగిపోవుట అంకే అర్థమితిని పరమ పదమును పొందినట్లే.

తావదకాశ సంకర్షాయావస్త్రితిః ప్రవర్తతే,
 నిశ్చబ్దః తత్పరం బ్రహ్మ పరమాత్మేతి గీయతే || 101

యత్కించినాద్దరూపేణ క్రూయతే శక్తి కేవలం,
 యస్తద్వాంఠో నిరాకారః సయేవపరమేశ్వరః || 102

అనాహార నాదకూపమయిన భ్రూని వినిపిస్తావుంకే ఆకాశమునందు
 అది వినిపించుచున్నది. అనగా అట్లుట లకాశము కలదు. శబ్దము ఆకా
 శమునందే వుట్టును. మనస్సు శబ్దములోపాలు లయమైపోయినచో అప్పుడు
 శబ్దాలీనమయిన ఆ బ్రహ్మమును సరవార్య అని పిలువవచ్చును. సకం
 పృత్తులు నిరోధించుట లయమయిపోయి శేషరూపమైన ఏ రర్థమయితే
 మిగిలియుండునో దానినే పరమాత్మ అందురు. అనాహార నాదముగా ఏది
 వినిపిండుచున్నదో అదంతా శేషం శక్తి యొక్క రూపమే, నాదశక్తియే

ఇంకేమీకాదు. ఎప్పుడు ఇది రీసమైపోయిపో అప్పుడు కృత్యమున మైన. నిర్గుణ మైన మానవరూపమైన. ప్రాణాత్మ మున్నగు. అన్ని తత్వములు చివరకు సర్వప్రాణమునందు చిరీనము లగును.

సర్వేహాలయో సాయీ రాజయోగస్య స్థితమ్ |

రాజయోగ సమాఖారః శుభుషః కాలవంభకః || 103

అర్జుణం ధీమం హఃః క్షోరమూదాసీన్య జలం త్రిభః |

ఉన్ననీ తల్పలలికా నన్య వీవస్రవ ర్తే || 104

హాతయోగము. లయయోగము మొదలై నవనీని రాజయోగము వలన ఏర్పడి కలిగింపను. రాజయోగమున స్థిరపడిన యోగికలమును కూడా వంధింపగలుగును. అనగా కాలమునకు కట్టుబడదు, మిక్కిలి తీర్మమైన అయురాయమును పొందును. లేక అనేక స్థితులను పొందును. తత్వము (చిత్తము) విత్తము వంటిది. హాతయోగము క్షేత్రము (ప్రాణము) వంటిది. ఉదాసీనర (వైరాగ్య) నీరు వంటిది. ఈ మూడింటిని కల్పించి ఉన్ననీ అను కలపవల్సియు శీఘ్రముగా మొలకై తీరబడును. వైన చెప్పిన రోజున తత్వమునకు అర్థము చిత్తముగా హఃయబడినది. ఉన్ననీని ఆవనలవలన చిత్తము పరివర్తన చెందును. భీష్మప్రవేశములందు గల ప్రాణ అపానములను ఒకదానిలో ఒకటి కలుపుట హాతయోగమునందలి ప్రాణాయామముయొక్క క్రియ ఈ హాతయోగము ఇదట క్షేత్రము (ప్రాణముగా) చెప్పారు. క్షేత్రమువంటి ఈ ప్రాణాయామమునందు పన్నునీతి అను కల్పలత భుజుచున్నది. విషయ వాసనలనుండి అర్థే జగత్తునందలి అన్ని పదార్థములనుండి ఉదాసీనరూప మైన వైరాగ్యము నీరుగా ఉపమానము చెప్పబడినది. ఉన్ననీ అను కల్పలత ఈ పదాసీనర అను జలములో అభివృద్ధి అగును. చిత్తము

లయయోగ ప్రకాశము

ప్రాణ, అపానములకు హాతయోగమునా విషయములనుండి వైరాగ్యము కల్పబడంబడు ఉన్ననీ అను అర్థ ప్రకాశమున కలగంబును. సదానాదాను సంపానంబు యేర్పే కావలెననియు. నిరంజనే విఠియింకే బిల్వం చిత్తవృద్ధిః |

|| నారమును నిర్వల్లనా అమనంబులకు కలువంద కావలెననియు. ప్రాప్యతు, చిత్తము. ప్రాణము రెండూ ప్రాణాత్మకంబులు యిందు లగును. ||

105

ఉన్ననీ అవస్థలో కడలకలు వృందన్

శంఖముండు నావశ్చనోతోలిక వాచః |

కాన్యక ఊయకే దేహం ఉన్ననీస్వస్థయా కృపయే || 106

ఉన్ననీ అవస్థలో యోగికి శంఖ చింబులకలములు వినిపించును. ఇంకే నారములు కూడా వినిపించును. శరీరము కష్టాలతోపాటు వికారములతోపాటు. రెండూ ఆత్మయందు లయమైపోయి వుండును. చిత్తము ప్రాణాత్మ వింపవు.

సర్వానసా నిర్మర్కత్తః స్వస్థినితా వినిర్వః

పుంపల్లవై యోగీనముక్తో నాత్రసంకేతాః || 107

ఉన్నినీసీతిని పొందిన యోగి అన్ని అవస్థలనుండి తిరస్కారము విముకుడై పనిపోయిన వానివలె నిర్గుణముగా కన్పించును. కాని అతడు ముక్తుడు. అనగా మోక్షమును పొందినవాడు. ఈ విషయంలో గ్రంథ హామ అక్కరలేదు. జాగ్రత్. స్వప్న. మనుషి. మూర్ఖ. మరణము అది కీవునకు ఏ అవస్థలు. యోగి ఈ అవస్థలు ఏ అవస్థలను చాటియే యుండును.

అన్నివిధముల కాలించిన పనినాక అందు కర్మ లక్షణాలవలన యోగ
బాలింను పొందును.

కార్యతే నిరకారేన కార్యతే నన కర్మణా " 108
కార్యతే నిర కేనాది యోగీము క్తః సమాధివా "

స్వబుద్ధులను అలని తినలేదు. అది అతని కర్మల అలని
కానినలేదు. లోకమునందు యెవరు నాకా యింద్ర. మంద్ర, రంధ్రములు
నైయోగింది అలని నీకను చేసికొనలేదు. సమాధిని పొందిన ఆ యోగి
అన్నివిధముల ముఖ్యులై పండును.

నగుండుం నునం యాసం సవ స్వర్గు సవిస్వరమ్ |
నాకానం నననం నే తి యోగీ ము క్తః స్వమాధివా " 109

సమాధిని పొందిన యోగి గంధము. రసము. హాసము. స్వర్గు.
నాదము అట్లే లేనవారు. సకాలవారు అనుజ్ఞానము విలీనమై పోవును.
ముగించును. దుర్బంధము. అని వాసన రెండు రకములు. ముఖ్యం. ఆహ్లా
(పుణ్యం). కలు (కారము) కషాయ (వగురు) తిక్త (చేదు) లపణ (ఉప్పు)
అని రకములు ఆరు విధములు. హాసము ఏడు రకములు కుక్క (తెలుపు)
పీకా (సనుపు), నీల (నీలము), హారీ (ఆకాశపు), లోహారీ (ఎరుపు).
కపిళ (ఉవారంగు), చిత్ర (దివికములైన వర్ష సమస్వయము) అని
హాసము ఏడు విధములు, స్వర్గు మూడు విధములుగా ఉండును. శీతము
(చల్లదనం). ఉష్ణము (వేడి) అనుష్ట శీతము (సమశీతలము). శంఖ.
దుండవ, పీకా, మేళు, సముద్ర నాదము లేవియును అతనికి వినిపించవు.

చి త్తం సను పం నో జాగ్రత్ స్మృతి వరితమ్ |
సవా సమేతి నోదేతి యస్యా సౌ ము క్త యేవనః " 110

అంతయోగి క్రోధము

వాని కర్మము అందు అన్నిటికూ విధింపబడినది. అట్టి కర్మములు అందు.
క్రోధము అందు అందు అన్నిటికూ విధింపబడినది. అట్టి కర్మములు అందు.
అవి కూడా అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.
అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు. అట్టి కర్మములు అందు.

సవికారాక క్రోధము సమాధిం పుటాంశా |
సమాధిం నావనానంద యోగి యు క్తః స్వమాధివా " 111

సమాధియందు యోగి క్రోధములు, మోక్షములు, భాగ్య.
అవిహాసములు అను ఈ ద్విబంధములు తెలియవు. ఇవిన్న కారణాలవలన
చి త్తమునందు చూత్రము ఉత్పన్నమగును. చి త్తము సర్వవిధముల వివి
ధమై యుండుటచే ఏవిధమయిన అనుభూతులు అందు ఉండును.

స్వప్నోజాగ్రద సస్థాయాం ను క్షుప్తోఽపిచింతితే " |
విశ్వాపోద్వృణ్ణ హీనశ్చ నిశ్చలం ము క్తః సమాధివా " 112

జాగ్రదసస్థలో హృత్తి అహంగము కంపాకై వుండును. కాని
నిద్రించుచున్న వానివలన వుండును. ఉద్వాగన. విశ్వాసములు అలనిక
24)

సంస్కారములను సాక్షాత్కరింపు ధానుబవలన పూర్వ జన్మ జ్ఞానము కలుగును. అధ్యాసములో సారన చేసినాకూడ ఈ స్థితి కలుగును. అధ్యాసము చేసి లక్ష్యమును సాధించు కానవచ్చును లేక శక్తి క్రియలను కలిగించుటలో ఈ స్థితి కలుగునప్పును లేక కలింపకనూ పోషణు పూర్వ జన్మ జ్ఞానము దానికి కలుగవలసివుండు ఆ విధమయిన క్రియలు జరుగుచూ తగిన సమయములో దానికి అజ్ఞానము కలుగును.

సంస్కారములకు ఒక వరుస కలదు. వాటియందు తారలమధ్యము కలదు. సంస్కారములను క్రియలుగా పరిణామము కలిగించు సానమున చిత్తవృత్తి సంస్కారములమైననే మనసు ఏకాగ్రతలో నిలిచినచో అనగా సంస్కారములను సాక్షాత్కరించుకొను క్రియ జరిగినచో అప్పుడు ఈ సంస్కారముల వరుసను అనుసరించి మెనుకకు వెళ్ళుచూ సాధకనక పూర్వజన్మ జ్ఞానము కలుగును.

అధ్యాసము వలన ఈ క్రియ యందు సిద్ధికలుగును. శక్తి యొక్క ఈ క్రియలకు సిద్ధులు ఏవీ లక్ష్యము. కావుననుక ఇచ్చట వీటి ఉపయోగ మేమీ వుండదు. సాధకుడు తగిన సమయమున తన సంస్కారములపై చిత్తమును ఏకాగ్రముచేస్తే తన పూర్వజన్మల జ్ఞానము కలుగును. అట్లే ఇతరుల సంస్కారములపై ధ్యానమును ఏకాగ్రముచేస్తే వారల పూర్వ జన్మలుకూడా తెలియును.

కాయరూప సంయమాత్ తద్రాహ్య శక్తి సంతే
 వజ్రః ప్రకాశా సంప్రయోగేన్ స్తదాసమ్ || (8-21)

శరీరము యొక్క రూపమునందు సంయమము కలుగగానే ఆ రూపమును గ్రహించునట్టి శక్తి (ముటుప్రకృతిలవారిలో) సంభించును కంటికి. ప్రకాశమునకు గల సంయోగము విడిపోవును (ముటుప్రకృతిల వారిలో). దీనివలన సాధకుడు అంతరాసమగును.

రాజయోగ ప్రకాశము

రాహ్యగ్రహణము (వెలుగు) శరీరమును ప్రకాశపరుచుచున్నది. అతని కంటివలన చేరినట్లుండవలె మీ శరీరమునై నుండునై. ఇది జ్ఞానము అతనికి తెలియును. మీరు ఏదోవిధంగా మీ శరీరముయొక్క గ్రాహ్య శక్తిని అతనికి కల్పించుదు. మీ రూపము అతని చిత్తమునై ప్రకాశపరుచు ఆపట్ట మేము సంయమము గురించి కొంత చెప్పాము.

నవుడు ఒకప్పుడు ఏకాగ్రత కలుగును. మఱియొకసారి కలంపండును. ఏకాగ్రత కుడిదికే దాగిత, ద్యానము, చేయము, అను ప్రశస్తి ఏర్పడును. అప్పుడు దీనిని ద్యానము అందురు.

ఈ త్రిపుటి నగించి వృత్తి చేయకావచ్చుగా వారి మీద మున్నారో దానియందే మీ ద్యానము, మరియు సమర్థి ఏర్పడినచో అనగా ఈ మూడునూ ఒకే చేయమునందే నిలచినచో దానిని సంయమము అందురు.

సాధకుడు చక్కని అధ్యాసము వలన కాయము మరియు రూపము నందు ఈ సంయమమును సాధించి స్థితి పొందును. క్రియాశక్తి కార్య మగు శీలతలో మరకొందరికి క్రియలుగా స్వల్పస్పృద్ధముగా ఈ అధ్యశక్తి కలుగును. వారికినీనియందు ప్రవేశ్యముగా ఆశక్తి ఏమీవుండదు. సాధన

రములు క్షీణించును. చంపలర ర్గ్యభోయ సంయమము పెరుగుచుండును. అప్పుడు ఎప్పుడు, ఎక్కడ. ఏ విషయముపై సంయమము కావలసినది కోరుకుంటే ఆ విధంగా సంయమము ఏర్పడును. తాళపువెది లభించిన తాళముకీయుట చాలా తేలిక. సంస్కారములు పూర్తిగా క్షీణించినచో సంయమము కలుగుట చాలా తేలిక. ఏనుగు మొదలైన వాటి బలమును పొందుటకు సంయమము చాలా అవసరము. కేవలము దానినించిన లేక సంకల్పము చేసిన ఆ విధమైన బలము కలుగుదు.

ప్రవృత్త్యాలోక న్యాసా యోగ్యే వ్యవహార విప్రకృష్ట త్తానమ్ (3-25)

చిత్తవృత్తి సూక్ష్మ ఇంద్రియముల మీద, సూక్ష్మ విషయములపై న విశ్రాంతమైనప్పుడు దివ్య రూపములు, దివ్య గంధములు, దివ్య రసములు, దివ్య కర్ణములు, దివ్యమైన స్వర్ణ వస్తువును. కంటికి కనిపించని మధూర మైన విషయములుకూడా కనిపించుట జరుగును. ఇదివరలో చెప్పినట్లు విదులు కల్పితములని, అకల్పితములని రెండు రకములు. ఇప్పుట మేము అకల్పితాలైన పిదలను గురించి వరించాము. సాధకుడు ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతి కొకక సమర్పణ భావము క్రమంగా సాధనచేయుచుండును. అతని మనస్సులో ఏ పిదలైనా ననూ కోరిక ఉండదు. శక్తి క్రియలను చేయుచుండగా సంస్కారములను క్షీణింప చేయుచు చంపలరను పోగొట్టును. దీనివలన సాధకునిలో స్వాభావికంగా ఏకాగ్రత, సంయమము వచ్చును. దీనివలన అకల్పిత పిదలు కలుగును. సాధకుడు వీని విషయంలో పూర్తిగా ఉదాసీనంగా ఉంటూ ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతి కొరకు దృఢముగా సాధన చేయవలెను.

భువన తానమ్ సూర్యే సంయమాక్ (3-26)

రాజయోగ ప్రకాశము

సూర్యునియందు సంయమము క్షీణితో అనుభవమొకప్పుడు తలగును. మొదట ఆధ్యాత్మిక మంతా సూర్యుని ఆశ్రయించి అతని తోలికంగా కనిపించు సూర్యులకాదు. సూర్యుని చాత్రంబున కల్ప మూలమువచ్చులో మహా అందలంగులు భూమివలనగా మార్చియో ప్రవేశమును సూర్యుని కనిపించు. అంతర్లీన ముదాన్ని వాటి కనిపించు సూర్యునియందు ప్రవేశము అనికూడా అందుకు. ముదాన్నిలో అరనికి భువనము యొక్క తానమ్ సకాళముగా కలుగును. వంద్రే తారా పూజా తానమ్ । (3-27)

వంద్రే తారా పూజా తానమ్ । (3-27)

వంద్రే తారా పూజా తానమ్ । (3-27)

ఈ దానినియందు సంయమము చేసిన తారలచ వాటి తానమ్ (Astronomy) కలుగును. అర్థే మ్రుచునిపై సంయమము అనిన వారి గతులను గూర్చి తెలియును. ఇప్పుట చంద్రుడు, మ్రుచుడు వాదాత్మికవి కాక సుషుమ్న నాదిలో కనిపించునట్టివై వుంటును.

గౌణములు అగును. విటాతి సాధమునందు "నాట చంద్రే తారా పూజా తానమ్" "కంఠ, హావేతి త్విసాసానివృత్తి" హావ్యుకాకాం పైశ్యై" "మూర్ఖాత్తోగిషి సిద్ధ దర్శనమ్." "ప్రాచాద్యా స్యక్తై". మొదలైన వన్నీ పిదల విషయంలో గమనించి ఖక్కగా అర్థము చేసుకొనవలెను. వై న చెప్పిన విషయాలన్నీ వాటికి చివరము కూడ జగత్తునందలి స్థాలవిషయమే, ఈ విషయములు చిత్తమునందు ఏకాగ్రత కలిగిస్తే స్యయముగా అనుభవమునకు వచ్చును. ఇవన్నీ శక్తి తాగరత్త అంటుంది

వీర గ్రామము చేయగానే కలగునట్టి జ్ఞానమునకు ప్రాతిభిజ్ఞానము అందురు. ఈ ప్రాతిభిజ్ఞానము సంప్రజ్ఞాత సుబాధిలో ఉత్పన్నమైతి. దీనినే సాస్విత్వ. సంప్రజ్ఞాత లేక అర్థమణి అనే పేర్లతో వ్యవహరు. క్రియాశక్తివ్యాపార జరుగునట్టి క్రియంలో ఈ స్థితి స్వయముగానే లభించును.

(9-34)

చిత్తవృత్తిని హ్యాయమాకాశమునందు సంయుక్తము చేయగలిగితే అంతరంగము యొక్క జ్ఞానము కలగును.

చక్ష్మణోపు సూత్రమునందు జ్ఞానస్థి కొరకు చిత్తము యొక్క- విశేషస్థితిని చేర్చుచు యోగ సూత్రకారుడు ఇట్లు వ్రాయుచున్నాడు.

సత్త్వ భువన యోగ్యతా సంకీర్తయోః ప్రత్యయా విశేషోభోగః సర్వార్థా స్సార్థ సంయుమాత్ పురుషజ్ఞానమ్ || (9-35)

ఐతి సత్త్వము అర్థే పురుషుడు రెంటునూ అన్ని విధముల కనపడుచున్నది. దీనిలోపలను గలది, రెండి యొక్క అవ్యక్తస్వ అవ్యాజము యొక్క జ్ఞానము పలన ధోగము కలగును. ఆర్థకు ఇతర మైన భేదమాత్మకై సంయుక్తము చేసినచో పురుషుని యొక్క జ్ఞానము కలగును.

సత్త్వము అనగా ఐతి అచేతనము, జడము పరిణామము గలది. పురుషుడు అనగా ఆర్థ్య. చేతనము పరిణామము చేసింది, రెంటూ విజాతీయములు. ఈ రెండిటి ఒకప్పుడు కూడ సంయోగము కలగుదు. కానీ ఈ రెండింటి విషయంలో వేర్వేరుగా స్పష్టమైన జ్ఞానము మనకు కలగదు. కొంత కొంతగా దుశ్చింతముగా పీడి జ్ఞానము కలగును. మిథ్య పిల్లస్యూతూ పరివర్తన చెందు నట్టిది-అవ్యాజన స్వభావము గలది. రెండునూ ఒకే గుణమును గలిగి యున్నట్లుగా కన్పించుచుండు చిత్తములో ఆత్మయొక్క-

రాజయోగ (భోజనము)

చైతన్యశక్తి తాదర్శ్యము వెంటబంధించి చిత్తమును అర్థయొక్క జ్ఞానము చేర్చగా రుణము. ఈ తాదర్శ్యత, సంతోషము దోషములను వాచనమునందు. పుట్టా విధంగా ఈ తాదర్శ్యము చిహ్నమునలో ఇందులంపనే చిత్తశక్తి కలిగించుచును. అర్థయందు విస్తరించుచు. మాత్రము యొక్క అవలంబన లొంగుచు అర్థే అర్థము లేక చిత్తము చేర్చగా వెలుగునటు. అదాత్మికత తప్పదుగా భావించి. ఈ తాదర్శ్యమును దోషగ్రాహణ సంయమనము స్వయంగా అర్థయందు చేయుచున్నది అనగాను, చిత్ అనగా ఐతి స్వయమునందు ప్రయోగమును తన్ను చైతన్యమునై సంయుక్తము కలగానే అర్థయొక్క జ్ఞానము కలగును. ఇది ఐతి స్వయము కంటే, చిత్తము కంటేకాక భిన్నము. ఇదిచేత చేతనము గుంపలి అహంగ్రహ విచారణ అర్థయొక్క జ్ఞానము నందరి నిదివ్యాజన ప్రక్రియ కూడా అయి వచ్చును. చిత్తవ్యాజనము కంటే చేతనముకాదు.

శక్తి ప్రతి ప్రసవ శ్రమమున ముందు పాగుచు అర్థమై చిహ్నమును, అప్పుడు సంస్కారములు వాసనలు వాటి అర్థమై చిహ్నమును. చిత్తమునందు పురుషుని అర్థయొక్క చైతన్య ప్రకాశమునై వీరగ్రామ అగుచు; అప్పుడు అర్థమే చిత్తమనకు అను జ్ఞానము కలగును. చిత్తము మరియు అర్థయొక్క ఈ తాదర్శ్యమే బంధనకు కారణము. ఇదిచేయగా తన్నుట్టిది. అని వెలియించున బంధనము పోవును. దీనినే జడము, చేతన గ్రాంతి విశిష్టము (విజ్ఞాన గ్రాంతి విశిష్టోపుల). 'ఇది చిత్తము ఇది జడవర్ణము' అనుజ్ఞానము కలగానే సారథునకు అర్థమై చిత్తము వేర్వేరుగా తన్నుట్టిది. అను ఈ జ్ఞానము శక్తి యొక్క క్రియంలో స్వయముగానే కలగును. అది చేక పాపుచు దీనిని

పొందుటకు స్వయముగా కృషి చేస్తే అతడు ఈ బంధనను ఇంకా పెంచుకొనును. క్రియలు ఆచారంగా శక్తి దీనిని స్వయముగా తానే యిచ్చును. ఇప్పుడు చిత్తము. ఆత్మ వేర్వేరుగా చక్కగా భాపించును.

తతః ప్రాతిభ శ్రావణ వేదనాదర్శాస్వాద వా రాజాయంతే || (3-36)

ఈ విధంగా బుద్ధి సత్యము అనగా చిత్తము పురుషుడు అనగా ఆత్మయొక్క విషయంలో వేరువేరుగా జ్ఞానము కలుగగానే జ్ఞానరూపియైన ఆత్మయును సూర్య ప్రకాశమునకు ముందు ఉండునట్టి సంధ్యా కాలమువలె దివ్య శ్రవణము, వేదవ అనగా దివ్య స్మర్య, ఆదర్శము అనగా దివ్య దృష్టి, ఆస్వాదము అనగా దివ్య గంధము ఉచ్ఛన్నము అగును. సాధన యందు శక్తి చేయుచున్న క్రియలలో ఇట్టి స్థితి కలుగగానే యోగదర్శన మున మొదటిది అయిన సమాధిపాదంలో శివ సూత్రములో వర్ణించబడిన "విషయ వరీవా ప్రవృత్తిరుత్పన్నా మనసః స్థితి నిబంధినీ" అను స్థితి వచ్చును. అంతట స్వయముగానే చిత్తవృత్తి దివ్యస్మర్య, దివ్యరసము మొదలైన వాటిపై సాధకుని చిత్తము వృత్తి నిరోధమును కల్పించును. ఈ విషయములో సాధకుడు వేరుగా చేయవలసినదేమీ లేదు.

తేనమాధా ఉపసర్గాప్యతానే సిద్ధయః (3-37)

ఈ పిడ్డలన్నీ సమాధిని పొందుటకు మార్గమునందు ఆడ్డంకులుగా చెప్పవలెను. కాని ఇవి తప్పక వచ్చును. శక్తియొక్క క్రియలపై మనస్సును ఉంచుచూ మర్యన వచ్చుచున్న పిడ్డలను ఉపేక్షించవలెను.

శక్తి చేయుచున్న క్రియల పక్షము వహించి దానినే ప్రధానముగా భావింపచూ ఈ మధ్యలో వచ్చు పిడ్డలను సాధకుడు ఉపేక్షించవలెను. సాధకుని ఏకాగ్రత ఆత్మస్థితిని పొందుట అనగా సమాధిని పొందుటకుగా ఉండవలెను. మధ్యలో వచ్చునట్టి ఈ పిడ్డలు కొంచెము కూడా సహాయ కారులు కావు. తప్పని సరిగా విఘ్నకారులు మాత్రమే. స్వయముగా

క్రియలలో ఈ పిడ్డలు కలిగినచో తప్పక అవి మహత్వ భావముగాను ఆచరణముగాను ఉండవను. ఎందువల్ల అంతే దీవంత సాయని ప్రితి తెలియను. అర్చాత్మక ఉన్నతి విషయంలో ఇవి విఘ్నకారులు పని చేయును.

కర్మకములు, అర్చకములు, అవి పిడ్డలు తెలుసు తిరుము. చిత్తమునందు పిడ్డలకంటె కల్పన చేసి. సాధన చేసి పొందించుకొన్న పిడ్డలు కర్మకములు. ఈ కర్మకములైన ఈ పిడ్డలకు అయిదు ఉందిను. వాని ఆయువు అయిదోగానే పిడ్డి కూడ విలీనమైపోవును.

సాధన చేయుచుండగా పుట్టెయొక్క కల్పన పిమ్మి రేకుంచానే పిడ్డి లంఠించినప్పుడు దీనిని ఆకర్మకములు అందురు. ఈ రెండు కళముల పిడ్డలు కూడా ప్రవర్తించుట లేక ప్రయోగించుట చేయరాదు. సమాధిని పొందుటలో తప్పక విఘ్నకారులు అగును.

నష్ట దర్శిడ్రువైన వానికి చాలా కొద్ది భగము లభించగానే అతడు చాలా సంకోభపటి కృతార్థుడైన వానినిగా తనను భావించుచు చూయు కాళ్ళు దాచుకొని కూర్చొందిన పిడ్డలకుగా అట్టే విక్షిప్తము అగుచు జగత్తునందు ఆసక్తము అయిన చిత్తమునకు వైన చెప్పిన పిడ్డలు లభించుట దర్శిడ్రునకు కొద్ది భగము లభించినట్లు ఉండును. ఉత్ప అర్చాత్మక భూమికడ పిడ్డలయందు మనస్సు కరుణకుంకే లంఠించవు.

బంధ కారణశైలికాల్ త్ ప్రవార సంవేదనాప్య చిత్తస్య పరశరీరావేశః || (3-38)

పురుషుని యొక్క (సరమాత్మ యొక్క) జ్ఞానము కలుగగానే బంధన కారణములు శిథిలమైపోవును. చిత్తము యొక్క సంకలనములు ఆనుభవమునకు వచ్చును. ఇతరుల శక్తిరములయందు ఆవేశమును (కుండ

శక్తికర్మకములు

లనీ శక్తి యొక్క అవేశము) తిప్పిస్తుము చేయగలగు సామర్థ్యము వచ్చును.

ఇవంతా ప్రాణాధిపాతనము కలిగిన తరువాత మూత్రమే వచ్చును. సంస్కారములు వాసనలు పూర్తిగా ఓటింది చిర్రతది కలిగిన తరువాత మాత్రమే అర్చన యొక్క ప్రయోజన ప్రకాశము కలుగును. దీనివే "బంధ రాలయము నిశంకను పొందుట" అంటుట బరదాని తర్వాత ఒకటిగా ఆర్చన యొక్క శక్తులు ప్రకటింపబడు అగును. ప్రాణాశక్తివై నియంత్రిత కలుగును. ఇందులనీ శక్తివై సాధకునకు అతికారము లభించును. ఆమె అనుగ్రహమువ్వారా ఆమె శక్తిని (కుండలినీశక్తి) యిప్పుట కావలెనంటే అప్పుట కార్యశీలము చేయగలను లేక అవసరమును బట్టి నియంత్రింప గలను. దీనినే ఈ సూత్రమున "సంకరీరావేశః" అని చెప్పిరి. చైతన్య శక్తి యొక్క సంకారమువై సాధకునకు నియంత్రిత కలును. యోగియొక్క ప్రాణ, ఆపాన, సమాన, ఉపాన, వ్యాస, వాయువులవై నియంత్రిత కలును. దీని ఫలితమును రాధోవు సూత్రమున చెప్పుచున్నారు. "ఉపాన జయార్ జలసంక కంటకాదిన్య సంగః ఉక్తాంతిశ్చ" || (3-39)

ఉపాన వాయువువై జయం కలుగగానే నముద్రము, నది, జలా శయము, బురదగుంటలు, ముళ్ళు మొదలైనవాటివై నడచుచున్నందు వాని స్వల్ప యోగికి అంటుదు. నడచి వెళ్ళిపోగలను, తన ఇంద్రియములు సంకప్రాబాదులతో సంకాయ ప్రవేశము చేయును.

ఉపాన వాయువువై జయము కలుగగానే అగ్ని, జలము, ముండ్లు, వీటివై నడుచునట్టి శక్తి కలుగును, ఆకాశగమనము చేయగలను.

తే నమాచా ఉపసరాః

ఈ పీఠాలు అన్నీ సమాధికి విప్పురూపములు అందునల్ల నడచి చేయబడినవి. సాధకుడు వీటివై మనస్సు వెటరాదు. నరకాయ ప్రవేశము

రాజ యోగ ప్రకాశము

గురించి కావలెనంటే అర్చనకాలమున... యోగి అందఱులు విక్రీడి కిష్టమైన పరిస్థితులలో కూడా ఓటు అందగలరు. "సమాన జయార్ జలసంక..."

సమాన వాయువువై యోగి అయితే అందఱులు ఆది కలుగునట్లు ప్రయోగించి చూచును. ప్రాణాశక్తి ప్రతి ప్రయోజనము అర్థముగా పోవుచుండగా పీఠాన్ని స్వయంగా వేస్తును. అది యోగి తన ప్రయత్నమేమీ చేయును.

అనే ప్రాణము శరీరము నందు కలవలం చేయవలెనంటే మేల్చు వెల్లుబడినవి. నోరు, నాసికార్థా లోనీ, అయితే ప్రయోగించి మనస్సు మరయు నాసికాగ్రమునుండి వ్యాపయము వలన ప్రయోగించి నట్టిది. ఉపసమాను శరీరమునందు నిలుచుచున్నట్టి, అందఱు వాయువుని ప్రాణనాయువు అంటురు.

దీనుట, త్రాగుట వాటివలన పిర్లుటవచ్చు అప్పుడందు, మీ మొదలైనవాటిని వాటి వాటికి తగినట్లు సమానముగా అలా అవలంబించుట చేర్చునట్టిది. వ్యాపయమునుండి వాటివలన అందఱులు, వాయువును సమానవాయువు లేక సమానప్రాణము అంటురు.

మలమూత్రములు, చెవులు, గుర్తులు మొదలైన వాటిని బయట నెట్టివేయనట్టిది, నాడనుండి అరికాళ్ళ వలన వ్యాపయ అందఱులు. అపాన వాయువు లేక ఆపాన ప్రాణము అంటురు.

అన్నీరసము మొదలైనవాటిని సంకాయించి చైతన్యముగా నాసికాగ్ర భాగమునుండి నిష్క్రమణగా వ్యాపయించి అందును, ఉపాన వాయువు అంటురు.

వారినెల మిక్కిలి నూత్నరూపియై స్వప్నరా తిరుగును. ఇవరులకు కని పించదు.

మహిమ :- ఈ సిద్ధివలన నాగము, నగము, నగరమువలె అసగా ఏనుగు, స్వప్నము. నగరము అంతటి శరీరమును పొందును.

అమిమ :- ఈ సిద్ధివలన యోగియొక్క శరీరము మిక్కిలి తేలిక అగును. గర్భిణీవలె తేలికగా ఆకాశమునందు తిరుగును.

ప్రాప్తి :- లోకమునందు కాను కోరిన ఏ వస్తువునైనా తేలికగా పొందగలుగును.

ప్రాకామ్యము :- ఈ సిద్ధివలన యోగియొక్క కోరికకు అద్దంకి యేమీ ఉండదు, అతడు భూమియందు, నీటిలో, అగ్నిలో వాయువుగా మారిపోవును. అట్లే ప్రకృతిలోని యే వస్తువు, అయినా కోరినంతలో అతనికి లభించును.

వశిత్వము :- సమస్త భూతములు, వస్తువులు, వదారములు.

ప్రాణులు, పరిపితులు అతని వశమునందు ఉండును. కాను స్వయముగా ఏ పరిపితులకు లొంగడు. దీనిని వశిత్వము అందురు. పంపభూతములు కూడా యోగియొక్క సంకల్పమును అనుసరించి రజు స్వాధానిక దర్శము లను కూడా మార్చుకొనును. యోగి అగ్నియందు ప్రవేశించి కాలకుండా అయిటికి వచ్చును. నీటిపై నడుచును. మునిగిపోడు. అడము అతని శరీరము నందు అటు నిటు వెళ్ళును. కాని లెగడు. గొప్ప విషయముకూడ అతనిని ఏమీ చేయదు.

ఈశత్వము :- జగత్తును ఇట్టింపట, పాలింపట, నశింపజేయుట ఇట్టి సామర్థ్యమును ఈశ్వరులు అందురు. మిగిలిన సిద్ధులవలననే ఈ అస్త

మహాసిద్ధులను కూడా యోగి ఉపేక్షలేక ముండుట అర్హులైనందు కారణ సాగిపోవును. కైవల్యమును పొందుటే ఆశ్రయ పుణ్యమునను.

దూపలానాశ్రమముల ప్రజల సంహారసత్కారము సంకల్పము 9.18 అందమైన రూపము, కాంతి. మంచులము, ప్రజల సంహారసత్కార దృఢదేహము దీనిని కాయసంపత్ అందురు. ఇదిహావా భూత అయియుండు లభించును.

గ్రహణ స్వరూపా స్మితాస్వ యావ్యవస్థ సంపూర్ణిం ద్రుడు

అధికా : 9.17

ఇంద్రియముల యొక్క గ్రహణము, స్వరూపము. అద్భుత, అస్థి, యము అట్లే అర్హులము అను ఈ బదింటిపై సంపూర్ణుడు అధునిగా ఇంద్రియములను అనుపిద్ధి కలుగును.

ఇట్లు ఇంద్రియములు గ్రహించుట (అయా దిషణములను అనుగా కన్నువారా రూపము, చెవివారా శబ్దమును (గ్రహించుట) దీనిని గ్రహణము అందురు, సాత్విక, అహంకారము కారణముగా ప్రకాశరూప మైన ఇంద్రియముల రహస్యములను స్వరూపము అర్హుడు. ఇంద్రియముల కారణముగా అహంకారము వానియొక్క అపిర్ల, అను మూలక రూపము. మహా రహస్యము నుండి పరికామముగా ప్రకాశము. శ్రీయ పీఠి. శింధు గుణము ఇవన్నీ ఇంద్రియముల యొక్క అస్థియము అను పేరిట నాల్గ రూపమై ఉన్నది. గుణము అను పేరిట పురుషులకు లోకానందములను సంపాదించునట్టి సామర్థ్యము కలిగి ఇంద్రియములకు అర్హులము అను రిష రూపము చెప్పుచున్నది.

ఇంద్రియముల యొక్క ఈ 5 రూపములపై శ్రమముగా సంపూర్ణ మనము చేసినచో అయా ఇంద్రియములపై ఇయము కలుగును.

ఇంద్రియ జయమువలన కలుగునట్టి ఫలమును రాజోపు సూత్ర ములో చెప్పుచున్నారు.

9-48

రహోమనో వర్వం వికరణభావః ప్రహానజయశ్చ ||
మనోజబము అనగా మనస్సు పోయినంప వేగముగాను శరీర ములో ఆయా ప్రదేశములకు చేరుట (ఉదా:- ఢిల్లీనగరం అనుకోగానే శరీరములో ఢిల్లీ నగరమునకు చేరుట.)

దేహము లేకుండానే ఇంద్రియములవ్వారా కోరినట్టి దేశమునందు, కాలమునందు వృత్తి ఏర్పడుట, దీనిని వికరణభావము అందురు. అనగా దేహము లేకుండానే ఆయా ప్రదేశములకు వెళ్ళి అనుభవములను పొంది వచ్చుట.

(ఉదా:- ఢిల్లీలో ఉన్న యోగి అప్పుటనే యుంటూ కాశీలోని విష యములను చక్కగా చూచి చెప్పును.)

అఖిలమైన కార్యములు వాటి కారణములు వరమునందు ఉండు కొనుట అనగా అవ్యక్త ప్రకృతి జయింపుట, దీనిని ప్రహాన జయము అందురు. ఈ మూడింటిని యోగమార్గమున మధుప్రతీక అందురు, ఇవి ఇంద్రియములు, సంపభూతముల జయము వలన కలుగును.

ఇప్పుడు వివేక భాగతి అనగా పురుషుడు మరియు ఐది సర్వము వేరువేరుగా ఉండుటను తెలియునట్టి ఆ జ్ఞానముయొక్క నిరూపణ చెప్పబడినది. వాటికి గల మరొకన్ని ఫలితములను చెప్పుచున్నారు. భగవతీ యైన కుండలినీ సాధకునియందు వీనిని అన్నింటినీ స్వయముగానే కలింపును, 95వ సూత్రమునందు ఐదిసర్వము మరియు పురుషుడు వేరుగా ఉండట ఆ జ్ఞానము కలుగుట చెప్పబడినది. ఇప్పుడు వాటి ఫలితమును చెప్పుచున్నారు.

సర్వపురుషాన్య భాగతి యా త్రనన్య సర్వభావోష్టా త్వర్వం
సర్వజ్ఞత్వర్వంప 9-49

పురుషుడు ప్రకృతి వేరువేరుగా భావించు పద్ధతుగానే అట్టి యోగి సకల వదార్తములయొక్క యవార్థ జ్ఞానము లభించును. అందు సర్వ శక్తి మందు. సర్వజ్ఞుడు అందు ఈశ్వర భూతుడై.

జడములు, చెలనర్థములు అయిన త్రిగుణములలో భూతవ అన్ని పదార్థములు క్షేత్రజ్ఞుడైన అర్చకు (వాస్తవానికి అతడు మన ప్రభువు) తోగర్థ వస్తువులుగా మరియు ద్వైతస్థువులుగా ఉండును. అట్టియోగి సకల ప్రపంచానికి ప్రభువుగా చెప్పవలెను. లేద అతడు స్వార్థి అట్టి స్వార్థికి సకల భూతములు అతని సంకల్పము ననుసరించి వేవకుండాకా వలెను చేసినెట్లును. అలనితీ భూత, భవిష్యత్తు, వర్తమానములు వాటి సరికాదు ములు చక్కగా తెలియును, యోగి సరికాషతో "సర్వభావోష్టాత్వర్వం" అనగా సర్వజ్ఞత్వ కలుగును. దీనినే వికోరసిద్ధి అంటారు. ఇందు అన్ని విధముల శోకారోహితుడగా అగును. సాముడైన యోగి ఇంతటితో తల్పిని పొందును. ఈ సిద్ధులు, ఐశ్వర్యములు. ఈ జ్ఞానమునందు కూడా అసక్తి లేద అర్చకజ్ఞానము కొరకు ప్రయత్నించును. ఇట్టియోగి సైరా గ్యమునందు ఇంకా ఉర్తమును, ఇంకా ఉర్తములు అయిన స్థితులను పొందును. చివరగా సమాధిస్థితిని పొంది కృతిఃకృత్యుడు అగును. ఈ సిద్ధులన్నీ పురుషార్థములు కావు. వాటియొక్క ఆ రావణములు మాత్రమే.

సంయుక్తము అంటే నిజానికి వివేక భాగతియే. సైరాగ్యముయొక్క ముఖ్యమైన ఫలముకూడా వివేక భాగతియే. దీనిని పొందుటలో సాధుడు చాలా జాగ్రత్తగా ప్రవహించవలెను. అప్పుడు పురుష ప్రయత్నమేమీ లాభములేదు. సాధకుని కర్తవ్య మేమంటే శక్తి చేయుటన్న ప్రయం యందు సమర్పణ భావముతో ఉండుటయే. అయితే ఈ వివేక భాగతి

అమె కర్మఫలం లభింపనని మా ప్రాణే. ప్రయత్నములో సాధనచేసి సాధింపకొనునని కాదు.

రక్తై ర్నాగ్నవి దోష భీషణయే కై నల్యమ్ || 3-50

వివేక బ్యాలి విషయక వైరాగ్యము కలుగగానే రాగద్వేషములు వాసనలు మొదలైన దోషములకు భీషణారమైన అవిద్య తీణింపను. అర్థంతుకమైన దుఃఖిన్వర్తి పూర్వకమైన, స్వయాన ప్రతిష్ఠారూపమైన కై నల్యము కలుగును. క్షేత కర్మములు పోగానే ఈ ఆనుభవము కలుగును. "వివేకజ్ఞానము బుద్ధియొక్క భర్తృము. బుద్ధి ఆకర్మ కాదుకదా; అందు వలన బుద్ధికాదా హేయమైనది. అనగా పరిత్యజింపదగినది, పురుషుడు బుద్ధికంటే వేరుగా ఉంటున్నాడు. అపనియందు పరిణామము లేదు." ఇట్టి భక్తిని వైరాగ్యము కలిగిన పురుషుని చిత్తమునందు కార్మిగా మిగిలి యున్న క్షేత్రీషములు నిశ్శేషముగా దగ్ధమైపోవును, అప్పుడు ఆధ్యాత్మిక ఆది చౌలిక, ఆది దైవికమను అన్నిరకముల దుఃఖములనుండి పూర్తిగా విలస్పటికి ముక్కుడై కై నల్యమును పొందును. ఇదియే పురుషునకు అర్థంతుక గుణ వియోగము. అనగా మాయా రహితుడు అగును. దీనినే స్వయానమునందు ప్రతిష్ఠితుడు అడరురు. ఇదియే యోగమునకు పరమ లేక పరమ సీమ అయిఉన్నది.

సామ్య పనిపంధ్రణో సంగసక్తి యాకరణం పునరనిష్ఠ ప్రసంగాత్ 3-51

చేపరలు వచ్చి దేవలోకమునకు రమ్మని ఈ యోగవద్ద ప్రార్థనలు చేయుదురు. అప్పురసలు, చేపకాకణములు వచ్చి స్వర్గలోకమునకు అహోర్వ నింటురు. వీరిలో సాంగర్థము పనికిరాదు. ఆశ్చర్యము పడరాదు. వారు వెటు ప్రలోభములకు లొంగరాదు. లేక గర్భమును పొందరాదు. నీటిలో నీది కలిగినా మరల అసన మరణ రూపమైన దుఃఖము కలుగును.

యోగమునందు ఏ భూమిలో చేపరంతుంది ఇట్టి విత్తుములు కలుగును. అనునని విచారణము.

యోగులయందు నాచక భూమికలు లేక తరగడలు కండ్లు, కర్మిక, ముఖము, ప్రక్షాళోగ్రి, అతిక్రాంత అది వాటివర్ష.

సంయమమునందు తర్కబుకై భువి ర్ణాకము మొదలైన విత్తు లకు ఉస్కబుకై ఉన్న యోగి కర్మియోగి అని లేదు.

సమూతిద్వారా ఋతంభరా ప్రజ్ఞను పొంది. అర్థే భండ్రులు అందు మును కోరుకున్నట్టి యోగి మునుతి లేక ముఖభూమి యోగి అందురు.

పంప మహాభూతములయందు, ఇంద్రియముల వైకల్య అభిముఖ పొంది. విరోధము మొదలైన నిమిత్తాలకు ఉన్మూలకై ఉన్నయోగి ప్రక్షాళోగ్రి యోగిగా అందురు.

అసంప్రజ్ఞాత సమూతిద్వారా కేవలము చిత్తముయొక్క లయము మాత్రమే మిగిలియుండిన యోగి అతిక్రాంత కావనీయ యోగి అందురు.

వీరిలో ప్రవములైన కర్మియోగిని గురించి యే చేపరలు ప్రార్థిం పరు, అప్పుడు యోగమున ప్రారంభమున ఉన్నవారు మాత్రమే.

మూడవస్థాయీలో గల భూతేంద్రియ జయములను కలిగిన యోగి అణిమారి సిద్ధులు స్వయముగానే వచ్చునుగనుక చేపగణములు అతనిని ప్రలోభవైట్టలేవు.

నాచగవస్థాయీలో ఉన్నట్టి అతిక్రాంత కావనీయ యోగి పరమ వైరాగ్య సంపన్నుడు అగుటచే వేదినీ అతడు అనేకచేయును.

ఈ విధంగా ఋతంభరా ప్రజ్ఞ కలిగిన ద్విరీయ స్థాయీని యోగి చేపరలద్వారా ప్రలోభపట అనకాశము కలును. ఇతనికి సిద్ధులు ఇంకా

కలుగలేదు. నరను వైరాగ్యము స్థిరపడేడు. అందుచే దేవరలు ఇరనిని ప్రలోభ నెట్టుదురు. మునుపటి భూమియందు గల ద్వితీయ శ్రేణిలోని యోగిని ప్రలోభ నెట్టుటకు విమానముపై అస్పృశనలతో ఒక దేవరవచ్చి ప్రార్థించును. "యోగిరాజా! మీరు ఈ విమానములోనికి రండి. ఇవన్నీ దివ్యభోగములు వీరంతా ఆస్పృశనయి! జలామృత్యువులను పోగొట్టునట్టి ఇదే దివ్య లాసాయనము! ఇది కాదు సంభారముగల దివ్య విమానము! ఇవన్నీ మిత్రాలకే వచ్చినవి. మీ భోగముల కొరకు కల్పనృక్షము సిద్ధము గాను ఉన్నది. ఈ వదిల్రమైన మందాకినీ నది మీ స్నానముకొరకు సిద్ధముగా ఉన్నది. ఈ పీఠము, మహారీ గణములు మీకు స్వాగత సత్కారములు ఇచ్చుటకు సిద్ధముగా ఉన్నారు, ఏ యోగ బలముతో మీ చెవులు, నేత్రములు దివ్యములై శరీరము ప్రజ్ఞమవలె దివ్యముగా మారినదో అదే యోగబలముతో మీరు ఈ భోగములు అన్నింటిని సంపాదించుకొన్నారు. అందువలన అజరులు, అమరులు అయిన దేవతలకు ప్రీయమైన సులభమైన ఈ భోగములను అనుభవించండి! ఈ దేవతల యొక్క అస్పృశనల చూడటకు ఆకర్షణ్యపోకుండా, లోభ వడకుండా, ఆసక్తిని చూపించక వారిని దూరముగా ఉంచవలెను. అరడు ఇట్లు విచారణ చేయవలెను." యోగ సంసార చూపమైన దుఃఖ సాగరమునందు నేను మాటిమాటికీ జనన మరణములు పొందుదు. అవస్థయనరుచున్నాను. అజ్ఞాన అంధకారమునవడి వెదుకు లాడుతున్న నాకు యోగిరూపమైన ప్రజ్వలిండునున్న దీపము వచ్చినది. ఇది దుఃఖములను, అంధకారమును పోగొట్టును. విషయ రూపమైన వాయువు యోగిరూపమైన దీపమునకు విరోధి. వాసనా రూపముగా అనేక విషయ భోగములు, ప్రస్తా. వీటినుండి ఉత్పన్నమగు, అందువలన విషయ భోగములయొక్క అన్ని ప్రలోభములనుండి దూరముగా నుండవలెను. ఈ యోగజ్ఞానమును పెంచుకొనవలెను. విషయరూపమైన మర్కతృష్ణలోపడి సంసార దూషమైన అగ్నిలోపడి దగ్ధముకాలాదు." మనసునందు ఇట్టి

వికారల అనేకసార్లు వికారించి కృతము చేయకలరెను. ఇట్లు వికారించి దేవతల మాటలను అంగీకరింపరాదు. గర్భమును పొందరాదు. అట్టి వారిని తిరస్కరింపనూ రాదు. కానీ ఇట్లు ప్రార్థింపవలెను. 4. దేవతలారా! మీకు, ఈ అస్పృశనలకు నమస్కరింపడుచున్నాను. మీకు అభయము కలుగు గాక! మీరు నాయందు దయరంపండి ఈ భోగములు మీకుమాత్రమే లభి యున్నవి! అని వారిని చకలి నమాధిస్తూ భాగ్యవంతును.

"నేను బాలా గొప్పయోగిని. దేవతల భావా నమ్మి ప్రార్థించుచున్నాను." అని ఈ విషయయిన గర్భమును పొందరాదు. ఇట్లు గర్భవతి నమాధినుండి కారిపోయి మరల జనన ముల కల్గెనునందు తగులు కాలను. మరల విషయ వాసనలు పెరుగునూ అరడు యోగిదేవులు అగును.

ఇప్పుడు సర్వజ్ఞులను పొందుటను గురించి చెప్పుచున్నాడు. నర్మ జ్ఞుల వలన దివేక జన్మ జ్ఞానము కలుగును. సంయమము వలన తగిన సంయమంలో తగిన విధంగా న్యయముగా ఇది లభించును.

క్షణ ప్రక్రమయోః సంయమాత్ వివేకం జ్ఞానమ్ (118.52)

క్షణము మరియు దాని ప్రమక్షున సంయమము చేసినచో దివేక జ్ఞానము కలుగును.

భూమియొక్క ద్రవ్యమును వికాసించునంటూ పోగాపోగా ఒక చిన్న భాగము మిగులును. ఇక దానిని విభజింపలేదు. దానినే వరచూ ణువు అందురు. అర్చికలము విభజించునూ పోగాపోగా ఒక భాగము ఇక విభజింపలేదు. దానినే క్షణము అని పిలువారు. కాంక్షు ద్రవ్యముగాని. వదార్థముగాని కాదు. దానికి దా సన్నితయే యేమీలేదు. అది కల్పనమా ప్రకృతి. కాంక్షు యొక్క క్షణములు వాటి ప్రవాహము దా సన్నితముకావు. అందుచే

క్షణము క్షణములయొక్క ఈ ప్రవాహము అంతా కల్పన మాత్రమే. కాని ప్రాణుల జీవనములో ఈ కల్పనకు చాలా మహాస్వభూతమైన ప్రవాహము గలదు. అనియేదైన జీవులలో క్షణములో వికల్ప వర్తి కలిగి అసగా అర్థములేని విషయములలో యేదో అర్థము ఉన్నది అని అనుకొని లోక వ్యవహారమునందు ప్రవర్తింబుచున్నారు. సాహసోత్కముగా యాస్తే ఇది సావ్యముకాదు. విషయమేమంటే క్షణములయొక్క నిరంతర ప్రవాహములో నిజమేమీలేదు. సాధకుడు సాధన చేయుచూ చేయుచూ ఉండగా వాగ్నిము స్వయముగానే ఇట్టి క్షణము. క్షణముల యొక్క ప్రవాహమువైన వీశాగ్రము అగును. అంటట అలనిలో విచేకముయొక్క జ్ఞానము కలుగును. ఈ జ్ఞానముయొక్క ముఖ్య ఫలితము కైవల్యమును పొందుటయే. దీని విషయము 48వ సూత్రములో చెప్పబడినది. అచ్చట దీనిని కాలకమ అని చెప్పిరి. దీనికి మరయొక ఫలముగా ఇచ్చట మరియొక ఉదాహరణ కూడా చెప్పుచున్నారు.

కాలి లక్షణ దేవై కస్యకాస్వచ్ఛైరాత్మో స్థవః
 క్రతి ప్రతిః

(9-53)

కాలి. లక్షణము, దేవముయొక్క భేదమును నిర్వచనక పోవుట వలన సమాన పదార్థముల యందు వాటి భేదములను తెలియుట వివేక జ్ఞానము వలన కలుగును.

లోకమునందు అన్నిసదార్థములయొక్క పరస్పర భేదము వాటి జ్ఞానము కాలి. లక్షణము, దేవము అను ఈ మూడు కారణముల వలన ఏర్పడు చున్నది. కాని ఒకే కాలి. ఒకే లక్షణము, ఒకే దేవమునందు గలిగిన అనేకమైన విషయములలో ఒక విశేష పదార్థమును పట్టుకొనుట వివేకమైన జ్ఞానమువలననే సంభవించును. వివేక జ్ఞానము వలన యోగి యొక్క విశేష దృష్టి యెంతగా పెరుగునంటే ఒకే విధముగానున్న

కాలి యోగ ప్రకాశము

వేదకాలి వస్తువులో ఒక భాగమును అ కలువన గుంబి వస్తులో గలదు. ఏ భాగము వలన లోకము. వస్తువులను అలనిలో ఉంచుదు.

ఉదాహరణకు వేదకాలిని గుర్తించు భాగమును గుర్తించు భాగములను అలనస్తువైన ఒక స్థానిక భేద వస్తులో భేద కలుగ కలదు కలది కాని పట్టుకొనుట ఈ వలనలేదు. కాలి కలువన గుంబి కాని వివేక జ్ఞానము కలిగిన యోగి భేదగా వలన కలువన గుంబి. ఇది వివేక జ్ఞానమునకు అనంతర కలువన యోగి అనన వాటి యందు కూడా మునుపైయున్నది. ముందు పాశ్చాత్యులయందు... అట్టి జ్ఞానము కై వునది.

ఇప్పుడు వివేక జ్ఞానముయొక్క వాస్తవ కలువన కాలి స్వభావమును వర్ణించుచున్నారు.

కాలకం స్వస్తి విషయం స్వస్తికా విషయమునకు వేద వివేక జ్ఞానమ్ ||
 9.54

సంసారసాగురము నుండి రలించి పట్టికాటు జాగ్రత్తవలన అన్ని పదార్థములను తెలిసికొనును. వాటి విశేష పదార్థముల కూడా అలని 70 యును. అట్లే భూత, భవిష్య, పరమాన కాలములో ఉంచునట్టి. 801వది మాధ్యులు చెందినట్టి అన్ని పదార్థముల జ్ఞానము అలని 70 కలుగును. మఱియు వాటి అన్నింటి జ్ఞానము వలనగా ఉపకారి లక్షణాల ఒకటి కలువన ఒకే సారీగా ఒకే క్షణమున వాటికా నమంతా అలని 70 కాసింబును.

కై సంస్కము కలుగుటలో యొకరి ఉపదేశము లేకుండానే లన స్థానికు భేదముగా భూతకాలమున, భవిష్యత్తున, పరమానమున గల అన్ని పదార్థములయొక్క మరియు స్మరియైన, నూళ్ళయైన అన్ని పదార్థములయొక్క

జ్ఞానము కలుగుట వివేకజ్ఞానము అందుకు. దీనిని పరిపూర్ణ జ్ఞానము అందురు. సంప్రజ్ఞాత సమాధి కూడా ఈ జ్ఞానమునందు చాలా చిన్నదైన ఆంశ మాత్రమే. యోగ పరిభాషలో ఈ జ్ఞానమునకు తాకకము అనుపేరు. దీనిని పొందిన యోగి ఇది కర్తవ్యము. ఇది అకర్తవ్యము అనుభావమునుండి అరీతదై యుండును. బ్రహ్మజ్ఞానమునందు ఉన్నవాడు. జీవన్ముక్తుడు అని చెప్పబడును. శక్తి యొక్క క్రియలు కారణముగా సాధకునిలో ఈ వివేకజ్ఞానము క్రమముగా, స్వయముగా లభింపును. సాధకునియందు ఆపన్నుడు అహంకారము కలిగితే దాని పరిణామముగా వివేకజ్ఞానము క్షీణత చెందును. అందువలన సాధకుడు శక్తి యొక్క క్రియలయందు తన సాధనయందు యే విధమైన అభిమానమును, అహంకారమును పొందరాదు మనస్సులో, ఐద్రికో, ఇంద్రియములతో సహా నవర్చన భావముతో ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతి కారకు ఆ శక్తి యందు శరణాగతి పొంది సాధనలో కూర్చొనవలెను. సాక్షిభావముతో కూర్చొనుట తప్ప గురి ఇంకేమీ చేయరాదు. తన ప్రయత్నము అహంకారము శక్తి యొక్క ఈ క్రియలలో విలీనము చేయవలెను.

సంయమనము గురించి చెప్పిన తరువాత కైవల్యము కలుగునట్టి ఒక క్రియను గూర్చి చెప్పుచున్నారు.

సర్వ పురుషయోః శుద్ధి సామ్యేకై వల్యమ్ || 9-55

ఐది అక్షే పురుషుడు శుద్ధి సమానముగా జరిగినప్పుడు మోక్షము కలుగును. పురుషుడు (ఆత్మ) యెంత పవిత్రముగా ఉంటే ఐది కూడా అంతగా సర్వజ్ఞము అగును. చిత్తము పరమ పవిత్రము కాగానే కైవల్యము లేక స్వరూప ప్రతిష్ఠ కలుగును, చిత్తము నందలి శుభ, అశుభ సంస్కారములు ఐదివై పడునట్టి ప్రజ్ఞ యొక్క సంస్కారములు పూర్తిగా నశింపును.

తస్మాద్వి నిరోధే సర్వ నిరోధాన్నిశ్చిజ సమాధిః || (1.51)
 చిత్తమునందు ప్రతి రంభిత్ మగలమన్న అర్థములకై కైవల్య ప్రకాశము అట్టి కాదర్శకములు వలరి అర్థములకే ప్రసన్నము లగును. అంతట నిర్మల సమాధి కలుగును.

యోగ బల్యనము నందు దాని మాత్రము ఇట్ల చెప్పబడినది. పురుషార్థ భావనానాం గుణానాం ప్రతి ప్రజ్ఞా కైవల్యం స్వరూప క్షుద్ధి స్థా నాదితి శక్తి రితి. (1.51)
 కర్మకార్యను పొందుటచే పురుషార్థములు తనోపమగును. ఐద్రి మొదలైనవి దాటి దాటి గుణములలో సహా దాటి మూల కారణములందు లయమైపోవును. ఆపన్నీ పురుషుని యందు లయమగును. దీనినే కైవల్యము అంటారు. మరయు స్వరూప ప్రతిష్ఠా అందుకు. ఇంతే తన శక్తి యెదుట యేమీ జని నిలబడదు కనుక అది భావా అర్థములకు లేక పురుషునియందు విలీనమైపోవును.

వివిధ అనుభవ ప్రకాశము

సాక్షిగా ఉంటూ, గమనించుచూ యోగి భవ శరీరము నందు అద్దే చిత్తమునందలి యోగసంబంధమైన అనేకములైన అనుభవములను ప్రత్యక్షముగా చూచును. అతడు ఏద్యుట, నవ్యుట, అరచుట, పాతుట, కళ్ళవలె గంతుట, కోలివలె ఎగురుట మొదలైన విశిష్టములైన క్రియలు చేయును. వాటిలో కొన్ని యోగసంబంధమైన క్రియలను, అప్తే మరెకొన్ని అనుభూతులను ఇచ్చుట వర్ణించుచున్నాము.

సాధకుడు సాధారణంగా వేగముగా కదలుట, ఎగురుట, లేక నవ్వుట, ఏడ్చుట, మొదలైనవి మాత్రమే క్రియలుగా భావింపను. అరనికి ఈ అనుభవములు రాకుండా ఇతరులైన సాధకులలో ఈ రకమైన క్రియలు చూడగానే మనస్సులో సందేహము కలుగును. నా శరీరముపై ఇట్టిక్రియలు ఏల కలుగుటలేదు? ఈ విషయంలో చెప్పవలసినది ఏమంటే ఒక్కొక్కసాధకుని చిత్తభామిక ఒక్కొక్క విధముగా ఉండును, అంతరంగమున గల సందిక సంస్కారములపై ఆధారపడి సాధకునకు క్రియలు జరుగుచుండును, ఇతరులను అనుసరించుటగాని, గాభరా వడుటగాని లేక శీఘ్రముగా క్రియల వేగమును పెంచుటకు గాని చేయుటకు ప్రయత్నించరాదు ఒక సాధకునకు దీక్ష నిచ్చిన తరువాత అసలు క్రియలే కలుగలేదు, వానికి వేదన కలుగును. అర్థే చీడుట మాత్రమే కలుగవచ్చును. నాలుక లేక ఆరు నెలలు అతడు ఏడుచునే ఉంచెను. ఇట్టి క్రియా శక్తియొక్క పని మాత్రమే. తరువాత కొన్నిళ్ళకు అతని యందు వివిధములైన క్రియలు ప్రారంభమాయెను. అందరికీ ఎగురుట, చూకుట మొదలైన క్రియలు కలగా లని లేదు. కాశీరకమైన క్రియలు మిక్కిలి స్థూల భూమికలలో జరుగును.

వివిధ అనుభవ ప్రకాశము

కాలి ప్రత్యక్షముగా కనిపించుచుండుటనే సాయకుడు కీడియించి కొంతగా అకలిచుడు అగును. మరలను మిక్కిలి అస్మానములో సాతకయించి కూర్చొనును. శక్తి వివిధములైన డీక్షలందుంచి ఒక విధములైన అనుభవములు కలిగించును, కొన్ని క్రియలనుకొన్ని సాయకుడు ఏమీ చెలియడు. ఇవి క్రియలు అని వాళ్ళు భావించనే కావలెదు. ఏలో ఒక విషయము నందు స్వతహాగా ఏకాగ్రమగును. త్యాగ భాగ గమిస్తే అది క్రియ అని వారికి చెలియను. సాధకుని చిత్తమునందు ఏకాగ్రతకు సహాం లించిన సంస్కారములు కలవు. భ్రాష్ట్ర భగవంతుడు లేక గతంలో ఏలో ఒక విషయముపై చిత్తమును ఏకాగ్రము చేయుటకు, అదే శక్తిలో కల్పి త్యాగమానముతో, ప్రయత్నించుట అరిగినది. వాని సంస్కారములు చిత్తము నందు సంచితములు అని మేల్కొనగానే ఆ ఏకాగ్రత యందు క్రియల ఏర్పడినవి.

కొందరు సాధకులలో అంతరంగమునుండి స్వయముగా కలిగియు వచ్చుచుండును. క్రియారూపముగానే అవి వచ్చుచుండును, అతడు ఏమి చుండి విషయములపై కలిగియు చెప్పును అంతే అతని నిత్య కీడిక ములో చెప్పుతున్న కలిగియు విషయకంగా అతనికి ఇట్టి సంబంధము లేదు. ఆయుర్వేదము, జ్యోతిషము, సంగీతము మొదలైన మేధావులగానూ సంబంధము లేని విషయములు కలిగియు నంటు వచ్చును. ఇక్కడి కా ప్రీయమయిన స్వర్ణసంబంధముయిన ముద్రలు స్వతహాగా చేసి చూపించ గలుగును. మొదట అతనికి ఇటువంటి అనుభూతులు ఎన్నుచూలేవు. శక్తి కొంగ్రతి నొందగానే యేమీ ప్రయత్నము లేకుండానే ఎట్లు కలుగుచున్నది? ఇది ఆలోచించవలసిన విషయము.

మరెకొందరు సాధకులకు వివిధములైన సజ్జం, జంతువుల కణములను అనుకరించును. (మిమిక్రీ) సాధకుని గిది బయట ఎవరై ల నింబడి

నింటూటంలే నిజంగానే గునిలో కుక్క, పిల్లి, ఆవు, పెంపాము, కోకిల, కోతి ఉన్నాయని అనుకొనును. ఇవన్నీ సంస్కారములు లేకుండా ఏళ్లా కలసిను. శక్తి జాగ్రతి నొంటగానే సొచ్చిన యుండరి సంస్కారములు తిరగిబడును. బయటి నుండి లోపలకు సంస్కారములు వెళ్ళుట హాని తిరగిబడును. బయటి నుండి లోపలకు సంస్కారములు వెళ్ళిపోవుచుండును. కొన్ని లోని సంధిల సంస్కారములు బయటకు పొయటకు ఒక సమయము క్రియలు సంస్కారములుగా సంభయము పొయటకు వెట్టివేయు చుండును. అట్లే కొన్ని క్రియలు సంస్కారములను బయటకు వెట్టివేయు నవిగా ఉండును.

మేము ఇప్పుడు అనుభూతుల గురించి కాకుండా కొందరు సాధకుల అనుభవములలో కలిగిన క్రియలను గూర్చిన వర్ణన చేయుచుము. దీనివలన సాధకుల ప్రశస్తులకు చాలామటుకు సహజానములు కలుగును.

1) చట్టయొక్క లోపరి భాగము నుండి ప్రాణశక్తి క్రింది నుండి సనిచేయుట మొదలుకొని జాగ్రత్తముయి. క్రియాశీలమై. నిరసితమై వైవిధ్య విగురుకు చెట్టును కూడా పెంతును అట్లేవర్తి చేయుచుండునో. అట్లేనిరంగా శక్తి జాగ్రతి నొందగానే సాధకుని ప్రాణశక్తి సుమహ్నూ మారమునందు వైక్తి ఎగురుట ప్రారంభింతును. దీని అనుభూతి సాధకులలో నివిధ రక ములుగా ఉండును. శక్తి మూలాచారము నుండి సర్పము వలె వైక్తి ప్రాణ ములుగా కొందరికి అనుభవమగును. కొన్నిసార్లు దీనిలోపాలు కొన్ని చుండుట కొందరికి అనుభవమగును. కొన్నిసార్లు దీనిలోపాలు కొన్ని శరదములు కూడా వినిపించును. ప్రవాసంగా శక్తి కడతాటున్న అను భూతియే కలుగును. శరీరమునందు శక్తి కడతరల ప్రారంభించగానే దానిని శక్తి చాలనము అని అందురు. కానీ నిజంగా శక్తి చాలనము ఎప్పుడు జరుగును అంటే శక్తి సుమహ్నూ మారమునందు ప్రవేశించిన రత్నావల అనుభూతి సాధకునకు స్వయముగా తెలియుట జరిగిన రత్నావలనే శక్తి చాలనము కలిగినది అని చెప్పవలెను. ప్రతి ఒక్క సాధకునికి ఇట్టి అను

భూతి కలుగవలెను అని ప్రత్యక్షించిన పిత్రాంశము వీటి కేట. ఈ అను భూతి కలుగబోకే అతని కుండలికేక్తి ను అనుభూతిలోకి ప్రవేశించనే లేదు అని అనరాదు. రత్నావల తొమ్మిదో అంశం ఈ అనుభూతి కలుగవచ్చును. ఒక అనుభవము కలుగుట. కలుగబోవుట వీటి తూడా పిత్రాంశము వీటి మనము చెప్పగలిగినది కాదు.

2) కొందరు సాధకుల శరీరము సాధా సమయములో అన్నికలి రచించుచుండును. అ సమయములో రత్నావలకులో జూస్తే భువము వీటి ఉండదు. మామూలుగానే ఉండదు. అరకు అన్నికలి మంతులవర్షధరి చప్పలు కేవలము భావన మాత్రమే. దీనిని వివేకంగా మరకొంతకు సాధకులకు చాలి శరీరము మంతువలె రత్నా అన్నదిని చిత్తుచుండును. నిజానికి శరీరము వేవేకమేలేదు కల్లబడనూలేదు. కేవలం అజాబంబీ అనుభూతి మాత్రమే. కలుగునున్నది. కొందరు సాధకులకు కడు శరీరము చిన్నదిగా అయినది అనిగాని లేక కాగా లాక్షగా పెరిగిపోయినది అని గాని అనుభవము కలుగును. శరీరము నిజంగానే చిన్నది కావచ్చు. పెద్దది కావచ్చు లేక కేవలము అనుభూతి మాత్రమే కావచ్చును. మా గురువేత్తలైన శ్రీ స్వామి విష్ణుశర్మ మహారాజుకు చిన్నతనంలో జడవంటి ఒక అనుభూతి కలిగినది, అయిన శరీరము గది అంతా క్రిందా వైన అంతా పూర్తిగా నిండినట్లు భావన-నిజానికి అట్లా యేమీ జరుగలేదు. కేవలము అనుభవము మాత్రమే.

3) కొందరు సాధకులకు శక్తి జాగ్రత్తము కాగానే ఒక మరు. గంటాయి త్రాగినదానివలె లేక యేదైనా మరుసదానము త్రాగినదానివలె శరీరమునందు అనుభవము కలుగును. అ స్థితిలో లేకుట. జూక్యానుట కూడా త్రాగినదానివలె తూలుటా చేయుచుండును. అట్లే మామనదీవారికి

కుండలినీ సిద్ధ మహాయోగము

అతడు త్రాగినవారినవలెనే ఉండును. కాని ఆ మత్తు సాధనకు సంబంధించి నది. శక్తి యొక్క ఒక క్రియ మాత్రమే. గురువానాక దేవ్ చెప్పేవారు. "శ్రుతువుయొక్క నామముతో కూడిన మత్తు వగలు. రాత్రికూడా ఉంటూ ఉన్నది." ఈ మత్తులోపాటుగా నివిధరకములైన శాకీరక. మానసిక క్రియలు జరుగుచుండును, శరీరము ఊగులు, తిరుగులు, నాట్యముచేయుట, కంపించుట మొదలైనవి. సాచకుడు ఉన్నస్థితి నుండి ఉద్భవర స్థితిలోనికి వెరుగుచూ ఉండగా క్రమముగా ఈ స్థితులు సామాన్యముగా, సహజముగా అనిపించును. అట్లే ఈ జగత్తు నిర్ణయము అయినది అను భావన లక్ష్యంగా రోచుచూ, ఈజగత్తు అనిర్ణయము అను భావన వెరుగుచుండును. మత్తు వంటి ఈ స్థితి సాధన మధ్యలో కలుగును. సంస్కారముల ఆచారముగా క్రియలు మిక్కిలి వేగముగా జరుగుచున్నప్పుడు సాధకుని చిత్తము జగత్తునుండి దూరము అగుచూ శక్తి యొక్క క్రియల యందు పూర్తిగా లగ్నము అగును.

4) కొందరు సాధకులకు శరీరముపై చీమలు పాకుచున్నట్లు ఉండును. కొందరు సాధకులకు ఈ అడుభూతి సుషుమ్నామార్గము నందు కలుగును. నిజానికి ఇవన్నీ శక్తి బాలనమువలన జరుగుచున్నవి మాత్రమే. ఆ శక్తి ఒకవస్తువు నర్పమువలె ఒకవస్తువు చీమ ప్రాకినట్లు సాగుచుండును. ఈ క్రియలు శరీరముపైన జరుగుచోఉంటే శక్తి శరీరమంతా కదిలింపచూ సుషుమ్నా మార్గమునందు ప్రవేశించుటకు పోవుచున్నది. అట్లే అక్షుట వేగము వెరుగుచూ పై స్థాయిలోనికి పోవుచున్నదని గమనింపవలెను. లేక సుషుమ్న యందు ఇట్టి అనుభూతి కలిగితే శక్తి ఊర్జ్వముగా పైపైకి వెరుగుచున్నదని అర్థము. అట్లే చీమలు ప్రాకినట్లు ఉన్నప్పుడు గోకవలెనని బుద్ధి పుట్టును. అట్లే సుషుమ్నా మార్గమునందు అనగా వెన్నుముక యందు గోకుకానవలెనను కోరిక కలుగును.

వివిధ అనుభవ ప్రకాశము

కుండలినీ శక్తి నాలని రకముల గలవి కండ్లు, పీచు, నల్లము కన్ను, పక్షి, ఇందులో చీమయొక్క గతి అట్టి కండ్ల మెల్లగా జరుగును. చీమ కాను వెళ్ళవలసిన దోటికి చాలా మెల్లగా చేరును. అట్లే కుండలినీ మెల్లగా చేరవలసిన దోటికి చేరును.

5) మరొకవరు సాయులకు ఈశక్తియు ఈవలెనే చేరుగా ఉన్నట్లు తెలియబుండును. అర్థమునందు చూపుట లేక అవలంబించి చూచుకొన్నట్లు సాయులకు ఈ శరీరములకు చేరుగా చూచును. చాలా సార్లు సాయులకు ఈ శరీరములకు చేరుగా ఉంటా వినిపించిన క్రియలను చేయుచున్నట్లు అనుభవమునకు వచ్చును. ఇట్లు చల్లంబగానే చాలా సార్లు సాయులకు గాఢకానడి కబ్బు లెరుగును. తరువాత పాంచీ ఇట్టి అనుభవ మును అనిచేయును. ఈ అనుభవమును స్వభావరంగానము అంటారు. ఇది ఆవ్యాధికి ఉన్నదిలో మిక్కిలి సహాయకాఠిగా ఉండును.

శరీరము మఠియు దానిని ఆచారము చేసుకొని భవచేయు చున్నట్టి శక్తి అభిన్నముగా ఉండుటచే మనుష్యుడు శరీరముపై అసక్తి కలిగి ఉండును. ఎవలెనా యోగి ఈ శరీరమును లసనుంటి చేరుగా అనుభవ మును పొందితే లస శరీరమునందు అసక్తి లగ్నపోవు చుండును. నిజానికి ఈ అనుభూతి సూక్ష్మ శరీరము. సూల శరీరము నుండి చేరుగా అగుట వలన కలుగును. ఇదే విధంగా మరొకవరు సాయులకు సూల శరీరము వలది సూక్ష్మ శరీరములో లోకాంతరములు. చేత చేశాంతరములు తిరిగి వచ్చుచుండురు. సూల శరీరములోనికి వచ్చిన తర్వాతచాలా అల్పము చూచి వచ్చిన దృశ్యములు వక్రంగా గుర్తుకూడా ఉండును. వీనిని ఆచారముగా చేసుకొని ఒక స్వతంత్రమైన విజ్ఞాన రాశ్రముకూడా అభిన్నస్థితి అయినది. కానీ శక్తి సార్ల దీక్షను పొందిన సాయులకు ఈ అనుభవము వలన లస సాయులయందు నిర్లక్ష్యము చూసక ముండుట సాధ్యమైనది. ఒకవేళ సాధకునకు సూక్ష్మ శరీరములో యిచ్చేగా తిరుగునట్టి అనుభూతి

దానపోతే ఇట్టి అనుభవములో ఆ సక్తివహించి సాధకుడు ఈ అనుభవము కారకు లహారహా సదుట పనికిరాదు, అట్లు జరిగితే సాధనకు అద్వంకి కటాగును, అందువలన సాధకునకు ఇట్టివి, ఇటువంటివి అయినా ఏ అనుభవములయందు కూడా ఆసక్తి వహించక ఉదాసీనుడుగా చూస్తూ ఉంచవలెను. అద్యాత్మిక మార్గమునందు సాగిపోవలెను.

6) సాధకుని చిత్తమునందు సంకల్పరూపముగా వివిధములైన భావములు సంభవమగుచుండును వీటినే నవనవములు అందురు. ఇవి రాద్రము అనగా రీతబము, అద్భుతము అనగా ఆశ్చర్యము గొల్పునట్టిది, శృంగారము, హాస్యము అనగా నవ్వు పుట్టించునట్టి భావము, వీర. కరుణ, భయానక, భీమత్వ, ప్రేమ అనగా భక్తిలోహాదినట్టి, భావము, శాంతము అని లొమ్మిదిరకములు.

శక్తి అంతర్భుజముగా జాగ్రత్తయై సంస్కారముల ఆధారముగా ఆ సంస్కారములను క్రియలుగా పరిణమింప జేయుచుండును. అప్పుడు సాధకుని అంతరంగమున క్రియలుగా నవనవములు ప్రకటింపమగును నవనవములయందలి ఒక్కొక్క భావము చిత్తమునందు కలుగగానే దానికి అనురూపముగా సాధకుని క్రియ ప్రకటితము అగును. ఉదాహరణకు సాధకుని శరీరము క్రోధములో కంపించు చుండును. అప్పుడు అతడు క్రోధముతో ఎగుడు చుండును. దూకుచుండును. విభిన్న రకములైన భావభంగములు వెట్టుచుండును. అంతట సాధకుని క్రియలో రాద్ర భావము ప్రకటితము అగుచుండును. ఏదై నా ఆశ్చర్యకరమగు దృశ్యము సాధనయందు కన్పించగానే అతడు ఆశ్చర్యముతో అద్భుతరసము యొక్క భావములను ప్రకటితము చేయుచుండును. ఈ విధంగా సాధకునిలో తన అంతరంగమునుండి వివిధములైన కామోత్తేజకమైన, రతి జనకమైన భావములు, క్రియలు జరుగుచుండును. వాటిని అడుపులో వెట్టుకొనుట

చాలా కష్టమగును. వీటిని శృంగారభావము అనవచ్చును. ఒకసార్లు అకారణముగానే నవ్వులు ప్రారంభించును. అట్లనగా అగులంకా నవ్వు చుండును. అంతట దీనిని హాస్యభావముయొక్క క్రియగా చెప్పవలెను. ఈ విధంగా కరుణ, భయానక, భయ, అప్రే కాంక్ష లభములు ప్రబంధించుచుండును.

ప్రేమభావము వివిధ స్థాయిలలో ప్రకటింపబడును. వాటి సంస్కారములుకూడా వివిధములుగా ఉండును. శక్తికి తనవికలంకలు భావ్యలగి భావము, సోదరులనుకు తనసోదరియందు ప్రేమ, స్నేహాభిరుతు తన స్నేహితునిపై ప్రేమ మొదలైనవి. భార్యభర్తలయందు ఆసక్తిలో క్రోధింప నవ్వగుణాదార్యకమైన ప్రేమకూడా ఈ వర్ణములోనికి వచ్చును. సంవిక సంస్కారములు శక్తివ్యారా బయటకు వెట్టివేయుచుండగా చిత్తము అంతా భావములలో తరంగిత మగుచుండును. ముఖమునందు ఆ రకమైన భావము కలుగుట, కాళ్ళు చేతులలో ఆ రకమయిన ముద్రలు చూపించుటా వ్యక్తము చేయుచుండుట జరుగును.

నిజానికి ప్రేమ అనగా భగవంతుని యంకరి ప్రేమయే సరియైనది. వైన చెప్పిన ప్రేమయొక్క అన్ని స్థితులుకూడా, మోహము లేక ఆసక్తి యొక్క వివిధములైన రూపాంతరములుగా ఉండునాయి. భాగ్యుని యందు కోరికలో క్రోధింప భక్తిని కలిగి ఉన్నప్పుడు సాధకుని సాధన అంతా ఉపాసనను బదులుగా భాగ్యుని నుండి కాన్పి రాకకనుయిన కోరికలు కోరుచు. వాటికొక ప్రేమ ఆసక్తి కలిగి ఆ భావము వెలుగుచుండును. అప్పుడు భాగ్యుని సాధన అంతా కేవలము ఆ కోరికలను తీర్చుకొనుటకు మాత్రమే చేయుచున్నట్టిదిగా ఉండును. ఈ విధంగా కోరికలలో చేయు చున్న ఉపాసనకూడా ప్రేమయొక్క తరగతిలోనికి రాదు. భాగ్యుని గూర్చి నమర్పణ భావములో నిష్కామముగా ప్రేమభావన కలిగి ఉన్నప్పుడు

మాత్రమే ప్రేమ అని చెప్పవచ్చును. సాధకుడు ఓగుతుంటే ఇంకేమి గోరంటా కేవల ప్రేమను చూపించినట్లు మాత్రమే అని నిజమైన ప్రేమ అగును. || సాధకుడు అట్టి నిష్కామమైన ప్రేమను కలిగి వారిని చెందు కొనుచూ గోరంటా నమిలేకుంటా సాధనయందు సాగిపోవలెను. ||

సాధకుడు నిష్కామ ప్రేమయే అయినను కర్మకర్తా మానముతో సాధన చేసినప్పుడు అట్టి సంస్కారములవూడ చిత్తమునందు సంపిత మగును. శక్తి జాగ్రత్మై ఈ సంస్కారములపై ఆచారపడి కార్యము చేయుచున్నప్పుడు అంతట సాధకునకు స్వయముగా హృదయము ప్రేమతో నిండిపోవును. గొంట గదదమై. నేత్రములు ప్రేమా క్రువులతో నిండిపోవును. ప్రేమతో నిండిపోయి సాధకుడు పాటలు పాడును. సంగీ తము పాడును. ప్రేమాత్మకమైన నాట్యములో ముద్రలు చూపించును. ఆ ప్రేమాచేతమున మఱువ భావముతోనిండి సాధకుడు నాట్యము చేయును. ఈక్రియలు అన్ని సాధకుని అంతరంగమునందలి ప్రేమరసముయొక్క ప్రకటి తరణ గనుక స్వయముగానే వ్యక్తమగు చుండును.

చిత్తమునందలి సంపిత సంస్కారములు. నవరసములు. అకుభకర మైన రమోగుణ రమోగుణ సంస్కారములు ఉండును. అట్లే శుభంతర మైన సర్వగుణ సంస్కారములుకూడా ఉండును. ప్రాసందికమైన సౌందర్యమును చూపి ఒకడు ఆశ్చర్య చకితుడై దానిని చూచును. ఆ విషయమునందు ఆనందము అగును. చిత్తమునందు ఆ రకమైన సంస్కార ములు సంపితమగును. మరియొకడు సాధనయందు ప్రకృతి సంబంధ మైన సర్వగుణమైన దృశ్యమును చూచును. లేక భగవంతుని సుందరమైన ఆద్యులములైన టాపమును చూచును. వానికి ఆ దృశ్యమువలన ఆశ్చర్యము కలుగును. అంతట ఆ సంస్కారములు చిత్తమునందు సంపితమగును. శక్తి జాగ్రత్మై అంతర్మథమై సనిచేయుట ప్రారంభించగానే ఈ సంస్కా

చివర అలాంటి ప్రకారము

రము అర్పించి క్రియలుగా అయితి నెక్కొట్టుచుండును. అంతట ఈ సర్వగుణ సంస్కారములు నిర్మూలమై ఉత్త సర్వగుణ రసములు ప్రకటితమగును. అట్లే అశుభ. కలహము. కలహము సంస్కారములు నిర్మూలమై అశుభ క్రియలు అయింతుండును. ఇట్లు ప్రకటితమైన కంఠి అని ఈ సందర్భములైనా అశుభ సంస్కారములైనా సుఖానుభవములు ఉభయముగానే పరిణమింతుండును. ఎందరైనా అంశే అర్పించుట దిత్తమై కొంత మాత్రమే అయింతుండును. అశుభ సంస్కారములు నిర్మూలమై ఎంత అవసరమో శుభసంస్కారములు నిర్మూలమై అంశే అయింతును. ఈలా ఈ సందర్భముల రెండూకూడా చిత్తమునందు అదరంగా ఉంటు న్నున్నది. చిత్తమునందలి ఈ సంస్కారములు వానము. వికారములు. వ్యవ సాయములు నిర్మూలముగా భోగ్యనీకారి సాధకుని చిత్తము లోకము లోకము లోని పొందదు.

అందువలన సాధకుని శక్తి అందర్నొకటూ. తాగినందు కారాణి క్రింద భుంజుకొనుట. నిటాటగా కూర్చొనుట. విద్యుత. వజ్రము. ఆద రులు. నాట్యములేయుట. పాటలు. గేయము. నేయము కవలలు. కన్ను పలి డాకుట. ఆననములు. ముద్రలు. ప్రాణాయామము. అంతరంగమున వివిధములైన దృశ్యములు. అంతర్భావములు మొదలైన ఈ రేక అశుభ విశేషములు ఏమైతానీ. ఎన్నెన్నాకానీ అయింతుండును అట్టి సాధకునికి శుభముకొలెట మాత్రమే. మంగళమునా కలిగింతుండు మాత్రమే అయి గు చున్నది.

7) కొందరు సాధకులకు ఊషధివ్యాజ్య వినులవల్ల అది క్రియ మాత్రమే అయింతుండును. సాధకుడు ఊషధి క్రియగా కొందరకు. అందుచే క్రియలు అయింతువది విద్యుత రసము. ఇట్లు చెప్పవలసినట్లు. సాధనయందు వినుల వల్లమకూడా స్వయముగా క్రియ. కొన్నివిషయం తరువాత సాధకునకు ఇందము లైన క్రియలు అయ

గుట ప్రారంభించును. అయితే ఆ క్రియలు ప్రారంభమయ్యేంతవరకూ స్వీరముగా కంఠాగా సాధనచేయుట అవసరము. సాధారణంగా సాధులు ఊరిగ్రామము, మిక్కిలి వేగముగా జరుగుచున్న కార్యక క్రియలనే క్రియలుగా భావింపరు. చెనుట, పట్టుట, అంతరంగమున దృశ్యములు కన్పించుట, అంతర్వాసము, చిత్తమునందలి ప్రసన్నత, కవితృము కలుగుట. అంత సాధకుడు క్రియలుగా భావింపడు. ఈ క్రియలన్నికూడా సాధకునకు ఉన్న తిని కలిగింపబడు మిక్కిలి మహాత్వము కలిగియున్నవి.

8) సాధనయందు మిక్కిలి సూక్ష్మమైన క్రియలకు హఠా విశేషమైన సానము కలదు. ఒక్కోసారి సాధకునకు క్రియలు వీచి వుండవు. కానీ కారీకంగా, మానసికంగా మంచి ఆరోగ్యవంతుడుగా ఉంటున్నా కూడా ఒక్కోదోటనే కూర్చొని ఇక ఆచటనుండి లేవడు. కదలడు. ఆ కూర్చొనుటలో మిక్కిలి ఆనందానుభూతి పొందుచుండును. "ఎందుకు ఇట్లు కూర్చొనుచుంటివి? అని ఎవరైనా అడిగితే అతడు వీచి చెప్పలేడు. కేవలము ఇదే చెప్పును. "కూర్చుంటే హాయిగావుంది" అంటాడు, ఇది మిక్కిలి సూక్ష్మమైన క్రియ ఇకముందు మంచి తీవ్రమైన క్రియలు ప్రారంభము కావటానికి మార్గమును కుదిరేయుచున్నది. చాలాసార్లు ఉగ్రమైన క్రియలు జరిగినతర్వాత ఊరకే కూర్చొనునట్టి క్రియ జరుగుచుండును. అప్పుడు మిక్కిలి ఆనందము, శాంతియొక్క అనుభూతి కలుగును. ఒక్కోసారి సాధకుడు గాఢానాడును. "క్రియలు ఎందుకు జరుగుటలేదు?" అని, అతని చిత్తస్థితిని అనుసరించి ఇదిహా మిక్కిలి అనశక్తమైన విషయమే. అతని చిత్తమునందు ఉగ్రమైన క్రియలు జరుగునట్టి సంస్కారము ఇంకా మిగిలిఉంటే ఈ క్రియలతర్వాత మరల ఉగ్రమైన క్రియలు ప్రారంభమగును. లేనిచో సాధకుని క్రియలయొక్క స్థాయి స్థూలమునుండి సూక్ష్మ

వివిధ అనుభవ ప్రకాశము
ముగా చూడడు చూడడు చిరకాలాభిక్షణ. ఇది సాధనయొక్క అభ్యుపైతియే.
293

9) ఓక్ష అయినవెంటనే కొండలు సాధకులకు అభ్యుపాసనలకు రక్షణ కాలముగా అగుట స్వయంబుగా ఒకక్రియ అయిఉన్నది. ఇది మిగిలిన క్రియలను అభ్యుపేయను. చిత్తము నందలి ఇమతలతో ఆ కర్మకర్మలను సంస్కారము ఎదుటకు వచ్చియున్నది. దానిని కలవారమునందుండి కొంగింపడు. క్రియలను పెంచుటయందు శక్తి లోకముగా ప్రవృత్తి చేయుచున్నది. దీని ప్రవృత్తిలకు ముగింపు కాలమునకు శక్తి అవ్యక్తముగా క్రియలు చేయుటనే యున్నది. చిత్తమునందలి ఈ సంస్కారమును క్రియాశక్తి క్రియలుగా మార్చి దోగొక్కానే సాధకుని అభ్యుపాసనగా చేరితీరవలెను. వెంటనే క్రియలు ప్రారంభమగును. సాధకుడు దీనిని క్రియగా భావింపడు. చురుకైన చురుకైన లోకాధిపతులు దోగొంటకొనుటకు ప్రయత్నించును. ఈ ప్రయత్నములో విఫలమయ్యే తనకు కానే పెంచుకొనును.

10) శక్తి అంగులముదాగానే కొండలు సాధకులకు ప్రసంధమునై తీవ్రమయిన వైరాగ్యము కలుగును. ఈ వైరాగ్యము కలిగియున్నప్పుడు అది చెప్పరాదు. సాధకుని చిత్తమునందు చాలా సంస్కారములు. దానకు ఉన్నాయి. విషయములపై, కర్మలపై అనేక ఉన్నది. శక్తి అంతర్ముఖముగా అంగులము కాగానే దానికి అస్థిరమయిన వైరాగ్యము కలిగినది. చాలా సార్లు సాధకుడు సనస్థుడైయుంటుంటే ప్రయత్నించును. చిత్తమునందు ఇంకా సంస్కారములు ఉంటుంటే ఈ సనస్థుడైయుండనే ఉండదు. అది స్వాధ్యాయమైనది కాదు. శక్తి క్రియలు చేయుటయొక్క లక్ష్యము కర్మ నివృత్తియే. శక్తి సంస్కారములను క్రియలుగా మార్చుచు

పోవుచుండగా సాచునకు ఇది కర్తవ్యము. ఇది కర్తవ్యముకాదు అను భావము ప్రజముగా య ప్రమేషోవును. విషయములపై ఆసక్తి ఆకర్షణ రగ్ని పోవును. దానిలో కర్మకూడా రగ్నిపోవును. సాధకుడు ఆధ్యాత్మిక మార్గములో ఆహుతులై ఉత్తరోర్ధముగా ఉన్నతని పొందుచుండును సాధకుడు తనవైపునుండి కర్మను త్యాగముచేయుట, అను ప్రయత్నము చేయరాదు. చిర్రక్షణి కలిగి కర్తవ్య-ఆకర్తవ్యము అను భావము పోగానే కర్మ తనంపట రానే అగిపోవును. సాధకునకు స్వాభావికమయిన నివృత్తి లభించును.

11) కొందరు సాధకులలో స్వరము వికీర్ణము అగుట అను క్రియ జరుగుచుండును రకరకములైన ధ్వనులు వాని ముఖమునుండి వచ్చుచుండును. చాలాసార్లు అరదు ఇట్లు మాటలాడుచుండును. అని అతనికి అర్థము కావు. వినేవారికికూడా అర్థముకావు. ఇదేదో మరోభాష అని మాత్రము తెలియుచుండును. ఇది ఏ భాష అంటే ఎవరికీ తెలియదు. కొందరు సాధకులు తమక్రియలలో పకు, పక్షి, సింహము, పిల్లి, కుక్క, కప్ప. కోకిల పావురము, ఎద్దు. మేక మొదలైన వాటిధ్వనులను నోటిద్వారా వెలువరింపచుండును. దీనివలన సాధకునకు చాలా ఆనందము కలుగును. దీని ఆర్జము ఏమంటే సాధకుని చిత్తమునకు చాలా భాషల పకు, పక్షుల స్వరములు సంస్కారమునందు సంవికృతై ఉన్నాయి. శక్తి జాగ్రత్తము కాగానే శక్తి క్రియలుగా చూడబడు ఓణిర చెందుచున్నది. స్వర వికల్పికి సంబంధించిన ఈ క్రియలలో సాధకుడు ఒక్కొక్కసారి గరించుచుండును. హృంక రించుచుండును. ఒక్కొక్కసారి పీత్యారము చేయుచుండును. ఒక్కొక్కసారి చిటపటలాడుచుండును. లేక ఏడుపుండును. లేక నవ్వుచుండును లేక పెద్దగా వికటాటహాసము చేయుచుండును. ఒక్కొక్కసారి నోటి ద్వారా మృదంగము, ధోలక్, తబలా, మురళి మొదలైన స్వరములను వెలువరించుచుండును. అనగా చిత్తమునందు ఏ వికల్పయన సంస్కారములు

వివిధ అనుభవ ప్రకారము

ఉంటున్నాయి శక్తి అంభోర్ధముగా కార్మిక గాండగానే ఆ వివిధైవ క్రియలే జరుగుచుండును. ఈ క్రియల్ని సాచుని చిర్రక్షణిగాతని సూక్ష్మమే జరుగుచున్నది. అధ్యోగ్గ కర్మలతో ఇది చాలా అనుభవము.

12) కొందరు సాచులు సాచులలో చాలాసార్లు అంభోర్ధమున వివిధధ్వనులైన కార్మిక కార్మిక ధ్వనులు వాటివారము జరుగుట కాదు అనుకుంటున్నారే కానీ కార్మిక ధ్వనులు వాటివారము జరుగుట కాదు ఆ విధంగా లేక తులసిదాస్, హులదాస్, శీరోదాస్, మిదాలయ వీరిలైన వారు వారు క్రియల్ని సాచులకుగా ప్రాసించి కావు. వారి అంభోర్ధమున స్వయంకంగా ప్రకటింపబడును. ఈ విధంగానే కొందరు సాచులకు ఇట్లు కవిత్వము వినిపించుచుండును. సాచునోనికి దానిలోను అతనికి కవిత్వము రాదు. కవిత్వములో ఆ విషయములో అతనికి ఈ కీలకంబో యెట్టి సంబంధము లేదు. వ్యవసాయము చేయునట్టి ఒక సాచుడు అటు రేల్వేము, టోల్లరేజ్ము, సంగీరము లేన అంభోర్ధమునండి కవిత్వము బయటకు వచ్చుచుండుట గమనించును. దీని అర్థమేమంటే అతని భార్య జన్మలలో యేదోవిధంగా అయా విషయములలో సంబంధము లేదు. అతడు కొన్నిదాషంలో కవిత్వము చెప్పును. చాలావారు, కాలివిజ కీలకంబులో ఈ జన్మలో అతనికి ఆ దాషలేకీ సంబంధం లేదు.

ఈ విషయము చాలా విచిత్రముగా అభ్యుంచును. సాచులకులైన వ్యక్తి వీటిని ఈశ్వరుడివ్వివన నడువడగా దానించి సంరోషమును. దాని తరల్యవేర్త అయిన యోగి దాని మూలములోకి వెళ్ళి రహస్యమును తెలు గొనును. అనుభవములను అనుసరించి స్పష్టమైన గుర్తింపులను వచ్చును. ఒక విషయము స్పష్టమైనది గలదు. సంస్కారములు సంవికల్పములు కానంటే క్రియ ఏదీ జరుగదు. అచారము లేకుండా శక్తి ఏ సేవి చేయదు. పంచ లేకుండా కేవలము విడువ్వు గాని ఈయలేదు. ఇదే విధంగా కలికా

సంబంధమైన లేక అలాసా సంబంధమైన సంస్కారములు సందికమై చిత్తమునందు లేకపోతే శక్తి అట్టి క్రియలను చేయలేదు. అచారము ఓణింది పోగానే అసగా సంస్కారములు పూర్తిగా ఓణిందగానే ఇంకా చేయవలసిన పనియేమీ లేకపోతే శక్తి కూడా తన ఆక్రమమైన ఆర్కరయందు విరిగిపెట్టెట్లును. అట్లే సాధకులకు సమాధిస్థితి లభించును. అంతట కాశి 85 మైన, మానసికమైన. వార్ధికమైన క్రియలేవీ ఇక మిగిలిఉండవు.

18) కొందరు సాధకులకు శాస్త్రీయ సంగీతము యొక్క రాగ, రాగిణులు స్వయముగా ప్రస్ఫుటితము లగుచుండును. వారు వంశ వరం పరంగా వచ్చుచున్న విభిన్నములైన, శాస్త్రీయమైన రాగవర్ణాలని అనునది, చి అలాసన చేయుదురు. అట్లే ముద్రలు చూపించుచుండురు. చాలా గొప్ప సంగీత విద్వాంసుడు కూడా ఇంచ సహజముగా చేయలేడు, మేము స్వయముగా ఇట్టి సాధకులను చూచాము. వారి సంగీత క్రియలను విన్నాము. వాటి ఆచారంగానే ఇది వ్రాయుచున్నాము.

14) కొందరు సాధకులకు నిద్రలు, మహాతుక్కులు, మహాపురుషులు. గురువులు భగవంతుని యొక్క వివిధ రూపములు కన్పించును. పర్వ శములు, నదులు, వనములు, సముద్రములు కన్పించును. అట్లే మంది రములు, తీరములు, దేవాలయ శిఖరములు. ఆట్లే శ్రీశానము మొదలైన వాటిని చూచును. అనేక రకములైన పుష్పములు, రంగులు, తరంగములు. ఈతా-ఈత దృశ్యములు కన్పించును. ఇది సాధకుని చి త్పితిని దోర్భిత కము చేయును ఈ సమయమునందు సాధకుని చి త్తము సత్వగుణ ప్రధా నముగా ఉన్నదని చెప్పవచ్చును.

15) ఒక హిందూ సాధకుడు సాధనలో పెద, పెదపెదగా "అలా. అలా" అని అరచుచుండెను, పక్కనేకూర్చొన్న మరో సాధకులకు ఇది బాగుగా అనిపించలేదు. అతడు "అలా అలా" అనుచున్న ఈ సాధకునిని

రెండుమూడు రెబ్బలు చేసెను. ఈ సాధకుడు హిందవు. మరొకడు అతని క్షిపిరములో ఒక్కసారి కూడ "అలా అలా" అని అనుచుండలేదు. అందువలన "అలా అలా" అని ఎండుక అడుగు చున్నాడు.

"అలా అలా" అని అడుగు చేయుటలో లోపములేదు. ఇదికూడ పశ్చిమదని ఒకనామమే కాని హిందవు అగుచే ఇట్టి సంకేతము కలు గుట సహజమే. కాని ఇట్టి అలా అలా వచ్చుటలో అర్థముగా ఈ విష యంలో విచారణచేసే పూర్వజన్మలో అతడు తప్పక చున్నందువలన అనుసరించినవారై ఉంటారు. ఆ సంస్కారములు వారి ది త్తమునందు గలవు. అవి క్రియగా ప్రకటింపబడుచుంకగా అతడు అలా అలా అని అరచుచుండెను.

పై విషయంలో మరోసందేహమేమింకే అంశక్తి కాగ్యుతిని పొందగానే ఇట్టిది కలుగునని ఆ రెండవ సాధకుడు తెలియుచు గదా! అతడెల కొత్తను: ఆ రెండవ సాధకునిలో అలాగై చేసినదానము గలదు. అది సంస్కారముగా ఉంటూ అది క్రియగా చూచుచున్న సమయములో పక్కన ఇరడు "అలా" అనుచు చేయుటవలన దానిని సహించలేక అతడు కొత్తెను. ఇద్దరు సాధకులు రమ రమ సందిక సంస్కారములను ఓటింప చేయుటకు సాధనయందు కూర్చొంటున్న వారే.

17) కొందరు సాధకులకు కొన్ని వికత్రవలయన క్రియలు అరుగుల కలదు. తనలో ఒక వ్యక్తి కూర్చొని ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పు చుండును. కాను ప్రశ్నవేయుట లోనలి వ్యక్తి సమాధానము చెప్పట ఈ విధంగా సాధనా సమయము అంతా ప్రశ్నోత్తరములు సాగుచుండును. అతనిలోనుండి ఆ సమాధానము స్పష్టముగా వినిపించుచుండును. ఇదికూడ పూర్వ సంస్కారమువలన మాత్రమే అరుగుచున్నది. అన్ని క్రియలు సంస్కారముల ఆచారముగా మాత్రమే అరుగును.

నాలుగు విధములుగా ఉంటున్నారు. వీరిలో అతిపూత్రతమ అను సార కుటు శ్రేష్ఠుడు. భవసాగరమును దాలులలో దక్కటి నమర్దర కలవాడుగా ఉండును.

మందోచ్చాహీ నుసమ్మాగో వ్యాధి స్తోగరు దూషకః ।

లోధీ సాసమతి శ్చైవ బహ్యోః పనితా క్రయః ॥

దసలః తారకో రోగీ సరాధీనోఽతి నివృతః ।

మందాదారో మందవీర్యో జ్ఞానవోఽస్య మృత్యుమానవః ॥

ద్వార దాదే భవేత్పిద్ధి రేతస్య యుర్వృతః పరః ॥

మంద్రయోగాది కాఠీ జ్ఞానవోఽస్య గురుణా ధృవః ॥

(భవసంహిత 5, 11-18)

ముందుగా మృదు సాధకుని లక్షణములు చెప్పుచున్నారు. ఉచ్చాహము తక్కువగా కలవాడు మూఱుడు, వ్యాధి గ్రస్తుడు, గురువునందు దోషములు వెత్తుకువాడు, లోధీ, సాస భావములు కలవాడు, మిక్కిలిగా భుజించు వాడు. శ్రీల వశమునందు ఉండువాడు, చవలుడు, ఎల్లప్పుడు దుఃఖించు భావము గలవాడు, రోగీ, సరాధీనుడు, మిక్కిలి కఠిన స్వభావము కలవాడు. మెల్లగా పనులు చేయు స్వభావము కలవాడు. మందమైన వీర్యము, బలము, కలవాడు. వీరిని మృదు సాధకులు అందురు. ఇట్టి సాధకులకు మంద్ర యోగమును ఉపదేశించవలెను. గురువు యొక్క ప్రసన్నచేతు పొంది సాధకుడు ప్రయత్న పూర్వకముగా సాధన చేసినచో పన్నెండు సంవర్సము లలో సిద్ధిని పొందును.

సమబుద్ధిః క్షమాయుక్తః పుణ్యా కాంక్షే ప్రీయంచరః ॥

మధ్యస్థః సర్వకార్యేషు సామాన్యః సాగ్ధస్మి సంశయః ॥

ఏరత్ జ్ఞాత్వైవ గురుః క్రియతే ముక్తి రోఽయః ॥

(భవసంహిత 5, 19)

సమయమైన బుద్ధి గలవాడు, క్షమాచుండుడు. (ఉక్త్యుగంధాదు) పుణ్య పండును పొందుటకు లోభిలో కుభవశ్రమ చేయువాడు. ప్రేమముగా మాటాడువాడు, అన్ని విషయాలలో మధ్యగా ఉండువాడు. అందరి యింజనమానమయిన దావము. కలవాడు. ఇతనిని మధ్యమ సాధకులు అందురు. ఇట్టి సాధకులకు "లయయోగమునందు" అతివారిగా గమనించి గురువు లయయోగమును సాధనగా చేయవలెను.

పీఠబుద్ధిర్ యే యుక్తః స్వాప్నతో వీర్య దానపి ।

మహాశయోదయా యుక్తః క్షమావాన్ సర్వ దానపి ॥

శూరో వయస్యః శ్రద్ధావాన్ గురు సాధ్య భూతః ।

యోగా క్యాసరలశ్చైవ జ్ఞానవ్యక్త్యాది మాత్రణః ॥

ఏరస్య పిద్ధిః షడ్యరే భవేద కాగ్ధ స యోగః ।

ఏరత్పై శ్రీధీయతే తీరో హతయోగశ్చ సాంగః ॥

(భవ సంహిత. 5, 20, 22)

పీఠమయిన బుద్ధి కలవాడు, లయయోగమునందు ఆత్మత కలవాడు. స్వప్నప్రభుడు, వీర్యవంతుడు, పురుషార్థములన్నీ సంపాదించువారి ఉన్న వాడు, మహాశయలు అనగా ఉదారమైన దిలకలు కలవాడు. దయగలవాడు క్షమ అనగా ఓర్పు గలవాడు, సర్వవంతుడు, శూరుడు, సమాధియందు శ్రద్ధగలవాడు. గురు చరణములు పూజించు స్వభావము గలవాడు. యోగా క్యాసరమునందు ఆసక్తి గలవాడు. ఇతరు అలయప్ర సాధకులు అని చెప్పవలెను, ఇట్టివారికి గురువు అన్ని అంగములలో హతయోగము అభ్యసించ జేయవలెను.

మహా వీర్యాన్నితోచ్చాహీ మనో జ్ఞః శాల్కవానపి ।

శాస్త్రజ్ఞానాభ్యాన శీలశ్చ నిరోఽహిశ్చనిరాకః ॥

31)

నవమూసన సంపన్నోమిరా హాఠీ. శివేంద్రియః ।

నిర్మయశ్చ కుర్తిత్ వాదా సర్వజనాశ్రయః ॥

అధికార స్థిరీ ధీమాన్ యదేచ్ఛా వస్తీతః శ్చమి ।

సుఖో భక్తి చాకీవ గుప్త చేష్టః ప్రీయం వదః ॥

(గీవ సంహిత 5, 23..25)

“అధిమాత్ర రహ మ సాధకుని లక్షణములు చెప్పు చున్నాడు. శాస్త్రములు దాగా తెలిసినవారు:” ఉత్సాహవంతుడు, కూతుడు, మంచి భక్తి-టి శాస్త్రజ్ఞానము కలవాడు, వాటిని అభ్యాసమునందు ఉండుకొన్నవాడు, మోహము లేనివాడు, దుఃఖపడునట్టి స్వభావము లేనివాడు, నవయోవన మంది ఉన్నవాడు, మితాహాఠి. శివేంద్రియుడు, భయములేనివాడు. సన్నిత్ర మైన ఆపరణ కలవాడు, అన్ని సనులు చేయుటయందు సమర్థుడు, ఉచార మందు, దానము చేయు స్వభావము కలవాడు, సర్వజనులు ఆశ్రయింప వంతుడు, దానము చేయు స్వభావము కలవాడు, స్థిరమయిన చిత్తముగలవాడు, నట్టి స్వభావము కలవాడు, అధికారవంతుడు, స్థిరమయిన చిత్తముగలవాడు, జుద్ది మంటుడు, యెల్లప్పుడూ సంరోషముగా ఉండువాడు, తృప్తిగలవాడు, ఓర్పుగలవాడు, మంచి శీలము గలవాడు, ధర్మా పరణయందు యిష్టర కల వాడు, గంభీరుడు, ప్రీయవాక్యములు పలుకువాడు—

శాస్త్ర విశ్వాస సంపన్నో. దేవతా గురుపూజకః ।

జన సంగ విరక్తశ్చ. మహా వ్యాధి వివర్తితః ॥

అధిమాత్ర తరో. క్షేయః స్వయ్యోగస్య సాధకః ।

త్రిశ్శృంపర్శుః సిద్ధిరేగతసానన్నా త్రసంశయః ॥

స్వయ్యోగాథి కాఠీ చనాత్ర కార్యావివారణా ॥

(గీవ సంహిత 5, 26..27)

శాస్త్రము నందు విశ్వాసము కలవాడు, దేవతలను, గురువులను పూజింపువాడు, మానవ సంఘములతో కలియుట యందు విరక్తి కలవాడు.

మహా వ్యాధులేదీ లేనివాడు, యోగభాగము వంట దుష్కృతి యుష్టర కల వాడు, అయిన సాయుని అధిమాత్ర రహ సాయునిగా దేవులను, ఇట్టి వాడు భక్తిగా అభ్యసించినచో మూడు సంవర్షాలలో సిద్ధిపొందును. అదే ఇతరు అన్నియోగములను అభ్యసించుటలో అధికంగా ఉండును. ఇందు సందేహమేమీ లేదు.

నాలుగు రకములైన యోగములు. నాలుగురకములైన సాయుని గలవు. వారి వారి అధికారముల ననుసరించి వారి సాయుని యోగములు ఉండును. వారిస్థాయి ననుసరించుచున్నారు. అవి లోబద్ధి, బద్ధియంతు సంవర్షములు వట్టను, ఒక ప్రశ్న ఉన్నది సాయునిలో వలె — నలై సంవర్షములు గడిచినా ఎక్కడ ఉన్నవారు అక్కడే ఉన్నారు, ఉన్నది కలుగుటలేదు. కాని ఇక్కడ వీధిని పొందుటలో ఎక్కువలో ఎక్కువ నన్నెందు సంవర్షములకంటే లెప్పరేను, వీధిని పొందుటలో సమయమును నిశ్చయించుటలో వారు పొందుకొని లేదా సాయునిలో వీరై నా పొందుకలు కలవా

అధ్యుత్కృత ఉన్నదికొలకు నిశ్చయించునచి నవయము సంయోగకే, సమర్పణ భావములో. ప్రకృతో సాయుని చేయువాఠి వీధి కలుగును. వారిలో ఎన్ని దురుణములు. ఉన్నా లేర సద్గుణములు ఉన్నా వారు వాటి అన్నింటిని సమి ర్త చి ర్తములో. సమర్పణ భావములో సాయుని చేయవలెను. కాళా మంది సాధకులలో సమర్పణ భావము ఉండదు. అదే సాయుని నిలంప రక్షులు వారాప్రవాహమువలె నిలంపరక్షులుగా చేయును. అందుచే నాలు సంవర్షములే కాదు జన్మలు గడిచినా అప్పుటనే ఉండును. → వీ యెం ది వే

ప్రతిమా ఉపాసన :-

ప్రతిమా ఉపాసన అనగానేమి? ఎట్లు చేయవలెను? దీనికి కుండేమి? మొదలైన విషయములను గురించి ప్రకాశము చేయుచున్నాను. ఇది కన్పించు

నర్తకచరితమును ఇచ్చును. కన్యింకకుండా ఫలము వీయును. శ్రీతిమను చరిత్రముల వలననే సాక్షునకుల సవిద్ర భావము ఉదయించును, ఇందు సంహేయమేలేదు. దీక్షమును వెలిగించి నేత్రములు స్థిరముగా ఆ శ్రీతి మ్వై ఉంది స్థిరముగా చూచును. ఆ శ్రీతిమా ఎప్పుడు భూనస్యము నందు కన్యింకుట ప్రారంభించునో అంతట అతడు భాగీ ప్రదేశమునందు ఉత్త ఆకాశములో చూచుటకు సమర్థుడు అగును.

ఉత్త ఆకాశమునందు చూచుట ప్రారంభించిన రత్నావర ఆదియెదుట కన్యింకుట మాని హృదయాకాశమునందే కనిపించుట ప్రారంభించును. అంతట సాక్షునకుల పరమానందమును కలుగును. ఈ భ కర్మలు చేయునపుడు తప్ప సమయములో, పాపము పోగొట్టుకొనుటకు, పుణ్యము వృద్ధి చేసు కొనుటకు, సాక్షుడు ప్రతిమా ఉపాసన చేయుట మంచిది. అతడు తప్పక శ్రీయస్సు పొందును. యెవరైనా సాక్షుడు శ్రద్ధా విశ్వాసములతో, నిరం తరము ప్రతిమా ఉపాసనను అధ్యాసము చేసినచో అతడు తన హృదయము నందు తన ప్రతి బింబమునే తప్పక చూచును.

అంగుష్ఠాభ్యాసము ఘేద్రోత్రే తరస్థి ధ్యానం ద్విరో భవే ।
 నాసారంద్రేవ మధ్యమాభ్యాసనామాభ్యాసం ధులం దృఢమ్ ॥
 నిరుద్ధ్య మారుతం యోగీ తరై వకురుచే భృశమ్ ।
 తదాతరణ మాత్మానం తోగ్ధిరూపం సహశ్శ్రీతి

(1వ సంహిత 5, 95-98)

సాక్షుడు తన రెండు అంగుష్ఠములతో రెండు చెవులను, రెండు చేతుల రింధి వేళ్లతో రెండు కంఠను, రెండు మధ్య చేళ్లతో రెండు ముక్కు రంధ్రములను బంధించవలెను. రెండు అణచి త వేళ్లతో ముఖమును మూయవలెను. ఇట్లు యోగి ప్రాణవాయువును బంధించి మాటి మాటికి ఇట్టి ఆధ్యాసములు చేయును. అతడు తప్పక హృదయాకాశమైన

జ్యోతి స్వరూపమయిన ఆత్మయొక్క ప్రతిబింబమును చూచును. అతడు అత్మ దర్శనము యొక్క ఆనందమును పొందును.
 తత్తేజో దృశ్యతే యేన క్షణ మాత్రం నిరాకలమ్ ।
 సర్వపాప వినిర్ముక్తః సమాది భవజాంగతిమ్ ॥
 నిరంతర కృతాభ్యా సాద్భోగీ విగఢశల్యః ।
 సర్వదేహాది విస్మృత్య రదభిన్నః స్వయంగఢః ॥

(2వ సంహిత 5, 97-98)

సాక్షుడు ఒక్క క్షణమైన హృదయాకాశమునందు కన్యించునట్టి ఆస్మిత్యోగి యొక్క శ్రీతిబింబము నందు స్థిర చిత్రముతో ఆ రేఖమును దర్శించును. అతడు స్వరూపముల నుండి విముక్తుడగును. అట్లే భగవద గతిని పొందును. చి త్రకుర్చితో యే సాక్షుడు అత్మయొక్క ప్రతిబింబ రూపమైన శ్రీతీకను యెవడు దర్శించునో వాడు తన శరీరమును, శరీరము ద్వారా జరుగుచున్న సర్వ కర్మలను భిన్నమైనవిగా గమనించును. అట్లే అత్మ తత్వము నందు అభిన్నతతో స్థిరముగా ఉండును. "నేను అత్మను" అను జ్ఞానమును పొందును.

నా డీ శు ర్ది

శాస్త్రములందు నాడులలో మలము అర్థముగా ఉండునని చాలా యొక్కవగా చెప్పుదురు. కానీ ఈ మలము ఏమిటి? ఎక్కడిది? దీనిని గురించి మేము చూచినంతలో యొక్కచా ఏమీ సమాధానము కన్పించలేదు. మా ఋద్ధి ననుసరించి చూస్తే వాత, పిత్త, కఫ సంబంధమయిన వికృతల నాడులలో నిండి యుండును. దీనివలన చర్మమయిన అర్ధంకి ఏర్పడును. ప్రాణాల్క్రి యొక్క అవరోధములను కొలగించుటకు మార్గమునందు సయ నింపవలయుటకు నాడీకుర్చి అవసరము. లేనిచో అతడు నాడులయందే ఉండి

బోలు ముఖ్యములైన వయస్కులలో అలస్యము జరుగును. ఇందు కొలను ప్రాణాాయామమును నాటికొని కొలను క్రింద వెచ్చించుచున్నది.

మూల్యములను నివారణకు సంసార తస్యరా!

శుభానాదీనికాశానంతరి యమీనాం మూనర్త్యునూనూర్త్యురః ||

(బ్రాహ్మయోగ ప్రవచివ 2.10)

సోమకుటు ప్రాణవాయువును బానా నాదీ ద్వారా అనగా యెదమ ముక్కు నుబడు ద్వారా లోనికి నీర్మి లగిన సమయము వలకు కుంఠించి మిసిన సింగునాదీ అనగా కుడిముక్కునుబడు, ద్వారా చేవకము చేయ వలెను. అనగా బయటకు వదలవలెను. మరల మింగునాదీ ద్వారా అనగా కుడి ముక్కునుబడు ద్వారా గాలిని లోనికి నీర్మి వీలై నంతవరకు కుంఠించి ముల జనా నాదీ ద్వారా అనగా యెదమ ముక్కుద్వారా కేవలము చేయ వలెను. అనగా గాలిని వదలవలెను. ఈ విధముగా మూకుల నెంఱు అభ్యసించినచో అనరోపము లొంగి నాదీకర్మి కలుగును.

కాని సోమకుటు ఆహార విహారముల యందు తినుట, ద్రాగుట యందు నియమమును పాటించవలెను. లేనిచో మాటిమాటికి నాడుల యందు మలము చేరుటనే యుండును. అప్పుడు మాటి మాటికీ నాదీకర్మి అవసరమగును. ప్రాణాయామము యొక్క ఈ క్రియ కూడా చిత్తమునందు సంస్కారముగా సంఠితమగును. శక్తి అంతర్భుజముగా శాస్త్రము కాగానే స్వయంసిద్ధ సాధన ప్రారంభము కాగానే చిత్తమునందలి సంఠిత సంస్కారముల అనుసరించి నాదీకర్మికారకు ఈ వెచ్చిన ప్రాణాయామము కూడా క్రియగా వచ్చును. శాస్త్రులని పొందగానే శక్తి అర్పితకములైన క్రియలను ప్రారంభించును. అందువలన చిత్తకర్మి, నాదీకర్మి, వాసనా క్షయము, మనోనాశనము మొదలైన అన్ని క్రియలు స్వయముగా జరుగు

లుండును. ఇది అంతటిగా అభ్యసారిత వాదీకర్మి అభాగానే అన నాడులలో మలము చేరి అర్థంక కలుగును.

ఆరంభ ప్రక్రమములు

షట్కర్తం ధోషకారణం ద్వింశతిం చోక్తమ్సంభవః |
స్వదేహీ యన శానంతికాయం పద్మింతం యోగిణః ||

(గోళ 2 చర్చ 1. 18)

శక్తి క్రియాశీలమయినవంసనే రమోగుణ. రులోగుణములు అవ్యంభ కాంఘ, అనగా సంఠిత సంస్కారములు అన్నవంకాంఘ శక్తి క్రియాశీలమై ఉండును. అంతఘట (రమోగుణ, రులోగుణములు) ధోషవలకు చిత్తము ఏకాగ్రము కాదు. చిత్తమునందు సంస్కారములు కలిసి క్షేణకా కాలము నందు ఏకాగ్రము కానంతవఱకు ఏకాగ్రత కలుగును. కలఱు, వుష్పములు, క్షరిమ, మహాత్ములు, నమద్రము, దేహాంఘ కలఱులు మొదలై నవి సార్వత్రిక ద్విశ్యములు వీనిపై చిత్తమునకు ఏకాగ్రత కలుగును. ఇవన్నీ ఈ ద్విశ్యములు. లోనలి ప్రక్రమములు. అకాశము మొదలై న ఈ ద్విశ్యములు వస్తువులన్నీ ఏదో ఒక ఆకారములపై చిత్రితములు మూలకము లగును. ఏదో ఒక లక్ష్యమునందు చిత్తము స్థిరము కాకపోతే ఏకాగ్రత కలుగుదు, శానము కలుగుదు.

చిత్తము యొక్క స్వభావము భవంభల మనకున్నది. దాని ఆలోచన నలను అభుటకు యెంభ ప్రయర్పించినా అది యెంకా యెన్నువగా భవంభలములు ఉపద్రవములు కలిగింఱుటంఱును. క్రియాశక్తి చిత్తమునందు సంఠిత సంస్కారములను హాకొట్టుట చిత్తమునకు సాధ్యంభలమయిన ఏకా గ్రకా హారమును సరికవర్మము చేయుటంఱును. చిత్తమునందు సంఠిత సంస్కారములై భవంభలకల కాలఱుములు. క్రియలో ఏకాగ్రతకు సంఠం తించిన సంస్కారములు భుజినభుట చిత్తమునందు అయా దినయములపై

వికాగ్రుం కలుగును. ఇట్టి వికాగ్రుం స్వప్రయత్నము వలన కలుగును. అయినను స్వయంసిద్ధ సానభలో శక్తి యొక్క క్రియల ద్వారా స్వయముగా జరుగును.

శక్తిమునందు అరు అధారములు లేక చక్రములు లేక తమలములు గంపు, మూలాధర, స్వాధిభాన, మణిపూర్వక, అనాహార, విశుద్ధ, ఆకాశ, జలము అంబరములైన చక్రములే, వాస్తవానికి ఇవి శక్తి యొక్క చక్రములు. కాని భౌతిక శరీరము నందు గల నాడీ కేంద్రములపై వీటి అనుభూతి కలుగును. చిత్తవృత్తి కిటికో ఏదో ఒక కేంద్రముపై ఏకాగ్రము కాగానే రత్నంబంధమైన దేవి, దేవతలు, రంగు, ధ్వని, ఆకర్షణ మొదలై నవాటిపై ఏకాగ్రుం కలుగును. దీనికి ఆధారము ఆ చక్రమై ఉండును.

లక్ష్యము రెండు విధములు. ఒకటి బాహ్యము, రెండు అభ్యంతరము, బాహ్యలక్ష్యము నాపికాగ్రము లేక ప్రామధ్యము మొదలై నవి. మన అంబరంగమున హృదయ కమలము లేక ఇర్రుములై న చోట చిత్తవృత్తి స్థిరముగా ఉండినచో వీనిని అభ్యంతర లక్ష్యము అందురు.

సంబంధం కోమములు (బదు ఆకాశములు) ఈ విధంగా ఉంటున్నాయి. మొదటిది శ్వేతస్వరము కోగ్ని స్వరూప ఆకాశము. దీనిరత్నంబంధము కోగ్ని స్వరూప మైన ప్రకాశవంతమయిన ఆకాశము. ఆ ప్రకాశమునకు లోపల యాడిదస్వరములో కోగ్ని స్వరూపమయిన మహాకాశము. మహాకాశము నకు లోపల సీలవరము కోగ్ని స్వరూపమయిన రత్నకాశము. దీనికి లోపల విద్యుత్తువలె ప్రకాశించుచున్న సూర్యాకాశము కలదు.

సాధకుడు శక్తి యందు శరణాగతిని పొంది సాధనయందు కూర్చొని గానే శక్తి యొక్క క్రియల స్వరూపముగా అరసి చిత్తము ఈ బదు ఆకాశములలో యేదో ఒక దానియందు స్థిరముగా నిలుచును, వానికి బాహ్య

ఇానము చిలు స్తమిపోవును, మరియు అభ్యర్థనైన ఆనందముతో కలుగును. అతనికి శరీరములో సంబంధము చిటిపోవును. చిత్తము ఇంకా ఇంకా ఏకాగ్రము అగుచుండును.

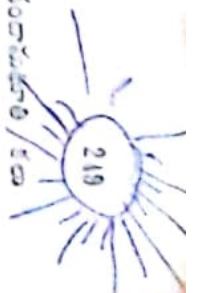
దీనివలె వేరుగా ఏకాగ్రుంబాధ లాభసాధులలో కడకు అధారములు గంపు, వీనియందు చిత్తము ఏకాగ్రమై మార్గము కలిగియుండు అగును. వీటియందుకూడా మనస్సును బంధంబడుగా ఏకాగ్రము చేయుటకు ప్రయత్నింపరాదు. అటుచేసిన చిత్తము ఇంకా బంధము అగును. నమస్కరణ దావములలో సాధనయందు కూర్చొనుట చూత్రమై సాధకుని కర్తవ్యము. శక్తి స్వయముగా అవసరము ననుసరించి క్రియలు చేయుచుండును.

పదహారు ఆధారములు :-

1) ప్రథమ ఆధారము పాదాంగస్థములు, ఏకాగ్రుం అనుక్రియ స్వయముగా ప్రారంభము కాగానే మొట్టమొదట సాధకుని లెకరియన్న నేత్రములు రన పాదాంగస్థములపై స్థిరముగా అగును. అట్లే అంబరంగమున చిత్తవృత్తి ఏకాగ్రమగును.

2) రెండవది మూలాధారము : క్రియాశక్తి స్వయముగా సాధకుల నుండి మూలాధారమునకు వేగముగా వెళ్ళును. దానిలోపాలు చిత్తములూద మూలాధారమునందు ఏకాగ్రమగును.

3) గుహ్యధారము : దీనియొక్క సంకోచము, చికానము క్రియలలో స్వయముగా జరుగుచుండును. ఇందు ప్రాణశక్తి కలియుటకు అపాన వాయువుకూడ సుషుమ్నా మార్గమునందు కలసి పైకి యోగియుండును. మరియు అర్చుట మనసు ఏకాగ్రము అగును.

4) కుక్ట స్తంభన : వీర్యము ఊర్జ్వలేరము అగును. వీర్యము యొక్క ఈ క్రియయందు చిత్తము స్వయముగా సహజముగా ఏకాగ్రము అగును.

5) ఉదీమానసంబంధము : పరచిత్తమునందు ఏకాగ్రత కలుగును. చైతన్య శోగతి స్వయానముయొక్క చాగ్రతము జరుగు చుండును. క్రోధము, మొదలైన విదోబక మంత్ర జపము జరుగుచుండును, నాదము కూడా ఉత్పన్నము అగును.

6) హృదయారాధము : చిత్తస్వత్తి హృదయారాధము నందు అనగా ఆనాహార చక్రమునందు ఏకాగ్రమగును. ఆ చక్రము వికసించును. కమలము వికసించినట్లు. అట్లే ఏకాగ్రత పెరుగుచుండును.

7) కంతాచారము : దీనియందు విశుద్ధిచక్రము గలదు. గడము క్రిందికి వంసుకు కంతమూలమునందు నొక్కొకటిను. ఇదికూడా స్వయముగానే జరుగును. నీ ప్రయత్నమేమీ అక్కరలేదు. పలనస్వయానముగా ఇదా, పింగళనాడులయందు ప్రవహించుచున్న ప్రాణవాయువు స్థిరమగును. ప్రాణవాయువు స్థిరముగా ఆయ్యే కొద్ది ఏకాగ్రత ఇంకా ఇంకా పెరుగుచుండును.

8) జుద్ర ఫుంటికాచారము : ఇది కంతమూలమునందు గలదు. చెండు అంగుళములుకలిగి లింగాకారముగా పైనుండి క్రిందకు ప్రవేశించుచున్నది (చిరునాటుక). క్రియలలో నాయక వైనుకకు పురలి రోనిక సాగుచు కంతమూలమునందలి ఈ చిరునాటుకను చాకును. దీనిని ఘోషరీ ముద్ర అందురు. ఇందువలన చిత్తస్వత్తి స్వయముగానే కంతమూలమునందు ఏకాగ్రము అగును. మరియు పైనుండి జారుచున్న రసమును లేక ఘోషర సమును లేక అమృతరచిందువులను క్రాగును యోగి ఆధ్యాత్మిక మార్గమున వెరుగు చుండును.

వివిధ అనుబంధ ప్రకాశము

9) ఉచ్ఛ్వాసములక్షణము : నాదము ముండుట అట్లై పాం క్రోధము అండురు. ఇట్లు కేయలవంశ ఏకాగ్రత పెరుగుట కలిగి ఉద్ధి కలుగును.

10) ఉచ్ఛ్వాసములక్షణము : అర్జునాగ లతలక్షణము : ఇచ్చట మున్ను ఏకాగ్రము కాగానే కదిల్చుచు చెట్టు కత్తి కలుగును.

11) ఉచ్ఛ్వాస దంతమూలారాధము :
12) నాసికాగ్రహార : నాసికాగ్రమున చిత్తము స్థిరముకాగానే మనస్సు రస భంజంబను పదిలివేయును.

13) నాసికామూలారాధము : దీనిపై చిత్తము స్థిరముకాగానే శోగతి దుర్బలము ప్రారంభమగును.

14) క్రూ మద్యాదారము : ఇచ్చట చిత్తము స్థిరముకాగానే కాలవై శోగతి ప్రకాశము జరుగును.

15) నేత్రారాధము : ఇచ్చట ఏకాగ్రత కలుగగానే ఇంద్రుడును పరె రంసులు గుండ్రముగా శోగతియును కన్పించుట ప్రారంభించును. ఇచ్చట ఏకాగ్రముకాగానే ఆ శోగతి స్థిరమగును.

మరియొక కర్తవ్యం అనుసరించి సహజము అలారుములు ఈ విధంగా యిచ్చారు: 1) మూలారాధము 2) శ్వాసస్థానము 3) మణిశాలారము

- 4) అనాహారము 5) విశుద్ధి 6) అక్షా 7) లింబు 8) అర్జుండు (చంద్ర వంక) 9) రోదసి 10) నాదము 11) నాదాంబు 12) కత్తి 13) వాగ్వికా 14) సమాని 15) రోశని 16) చిత్తవంబంబంబు.

మూలశోకమునందు సబ్బక్రములు, వీరవారాధముల వర్తన భిన్నముగా ఉన్నది, అందువలన సహజము అలారుముల చెంబవ సర్వలం

ఉచితముగాలేదు. శక్తి జాగ్రత్తినొందగానే శరీరమునందు యెచ్చటనైనా ఏకాగ్రతను స్థిరము చేయుటయు, అనుభయే ఉచితమైనది. శాస్త్రముల యందు శక్తి యెప్పుడు క్రియలను గూర్చిన వర్ణన చాలా కొద్దిగా ఉచ్చారు. అది చాలదు. వేయి, లక్షలు లక్షములుగా క్రియలు ఏకాగ్రతలు. వివిధములైన సామ్యులలో వివిధరూపములుగా వివిధములైన ఆచారములవై జరుగుచు అనుభవమును కలిగించుచున్నవి. వాని అన్నింటి వర్ణన నామకరణము సామ్యముకాదు, శాస్త్రములందు నిరంతరసాధన చేయు చున్నవారిలో కలుగునట్టి క్రియలను మాత్రమే వర్ణించారు. శాస్త్రములందు వర్ణననట్టి క్రియలు ఆసలు జరుగుటయేలేదని ఆనరాదు. ఆనలేదు.

విద్యను ములైన ఏకాగ్రతలను గురించి | వైశ్వానరులో చెప్పబడినది. ఇట్టి ఏకాగ్రతలు ఆత్మానుభవమువల్ల మాత్రమే సంపాదించగలము. కాని ఈ ఏకాగ్రతల నిజమైన ఫలమును శక్తి జాగ్రత్తినొంది క్రియాశీలమై స్వయంముగా ఆయా ఏకాగ్రతను కల్పించినప్పుడు మాత్రమే పొందగలము.

CND

వైశ్వానర ప్రకాశము

యోగవర్ణనమున ఐదు రకములైన సిద్ధుల వర్ణనలందు. అ ఐదును ఈ విధముగా లభింపదు. —
 అనాశిష్య మననం; సమాధిశా; సిద్ధులు; |

(యోగవర్ణనము 4.11)

అన్య, ఉన్నది మంత్రము, రసస్మృ, సమాధి ఉండవలె ఐదు రకములైన సిద్ధులు గలవు.

సిద్ధికి అర్థము గ్రంథులకములుగా ఉండున్నది. అశబ్ది, అశబ్దము, గరిమ యొలలైన అస్థిసిద్ధులు సూక్ష్మ ప్రసంభవమును సంభందించినది, స్థూల ప్రసంభవమునందు ఐది సిద్ధులుగా గమనింపవలెనున్నవి. ఈ సిద్ధులు సారకని వృత్తి అగ్రణ్య ముఖముగా ఉన్నప్పుడు అభిగమ, అర్థే జనము, రసస్మృ యొలలైన వాటియందు అనేకవిధ కలింపదు. లోకంలో మానవుడు సాచారణంగా ఒక మహాభక్తిని యొక్క ఆచార్యులక ఉన్నతని ఈ సిద్ధులవలన లెక్కచేయవారు. చమత్కారమువలన ప్రకా విభులై భౌతికమయిన ఆశలను పూర్తిచేసుకొనుట కొరకు అ మహాభక్తుల వెంట పరుగెత్తుచుండురు. కాని యోగవర్ణనమున విభాతి పాదమున చెప్పినట్లు సిద్ధులవలన ఆకలిపరై యోగికి అలని ఆచార్యులక మార్గము నకు, ఆచార్యులక ఉన్నతకి అర్థంకి వస్తుచును.

ఈ సూత్రమునకు మరో అర్థము చెప్పవచ్చును. కొందరు సార కలు పుట్టిన క్షణమునుండి సిద్ధులుగా ఉండురు. భవత్కారము చేయునట్టి ప్రతిభ వారిలో అనగ్నిం; ఉండును. వ్యాఖ్య అన్వయించు వారికి అట్టిసిద్ధి

దంపలను పది అస్త్రే విషయములను ఆహారముగా స్వీకరించుటవారి అంపర్యముగా, స్వయముగా వెళ్ళును. అస్త్రే చిరము సర్వగుణములైన విషయమునందు దేయూకారమును పొందును. చెరస్వ శక్తి ఇంద్రియములు మనుషులోపాలు సంయుక్తముగా కార్యశీలములు మరియు బహిర్ముఖముగా ప్రవహించుటవలనగా మనస్సు ఇంద్రియములు అంపర్యములు కానేకావు. శక్తి అంపర్యములు కావటమే తుండలినీ శక్తి జాగ్రత్తముగుల చేర మేల్కొనుటగా ద్వైబడుతున్నది. దీనివలననే సాధులని సాధన సహజము, స్వాభావికము అగును. ఇట్టి సహజ సిలిని పొందుటకే యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార మొదలైన వివిధసాధనలు ఆప, అనుష్ఠానములు ఓటి ఆధ్యాత్మము రూపబడినది, గురువుయొక్క శ్రవణ రూప ఇంప కారకే పొందువలెనని చెప్పబడుతున్నది. శక్తి జాగ్రత్తము కాగానే సిద్ధుం యందు మోహమువలది సాధకుడు ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతి కొరకు ఉచ్ఛ్వాహ ములో ఉండునో అప్పుడు శక్తి సంపిత సంస్కారములు ఆధారముగా పని చేయుట ప్రాపంభించును. సాధకుడు ఈ సాధనను సమర్పణ భావములో చేయవలెను. అనగా ఏకాగ్రతను చేయకారమును పొంది సాధన స్వాభావి కము అగును.

పైన చెప్పిన ఐదు సాధనా పద్ధతులు లేక ఉపాయములు ఒక్క పరమ సిద్ధి కొరకు మాత్రమే ముందుకు సాగుచుండును, స్వాభావిక సాధనా రూపమయిన పరమ సిద్ధి కలిగే వరకు సాధకుడు జనము, లేవనూ, యోగాభ్యాసము చేయుచునే యుండును. జన్మ ప్రారంభమునుండి కుండలినీ శక్తి జాగ్రత్తమయ్యుంటే, సాధకుడు జన్మ ప్రారంభమునుండి స్వాభావిక సాధనచేయుచు ఉండును, వానికి కర్మకాణ్డీమానములో సాధన చేయ వలసిన ఆవసరం లేదు. ఇట్టి స్వాభావిక సాధన ప్రారంభము కాగానే అతర్చిత సిద్ధులు లభించును, ఈ సిద్ధులు వాసనా రహితమయిన చిరము నందు అంపరత శక్తియొక్క బహిర్ముఖ ఫలస్వరూపముగా కలుగును.

శ్రీపంగి ప్రకాశము

కాని సాధకుడు ఈ పిల్లలకుంట అర్చియవలెనా అనవలెనా అంటూ సాధనకుంట కర్మకర్త అవలెనా. శక్తి అంపర్యము. జాగ్రత్తమై స్వాభావిక సాధన లభించుటవలన అర్చయవలెకర్త శక్తి శక్తి యొక్క శ్రీయ మాత్రమే. మొదట ఆ శక్తి అంపర్యమువలన సాధనమొనర్చును. జాగ్రత్త నొందిన రహదాళ ప్రతి ప్రవచ ప్రవచనం కార్యశీలములు ముదము తున్నది. అయి పని చేయుటకు అలాంటి ఈ అంపర్యము లేక శక్తియ అయి ఉన్నది.

అంపర్యంక రాజోప మాత్రమునందు ప్రకృతి విషయములో యోగ దర్శనము ఇట్లు చెప్పబడున్నది.

“కార్యంపర పరిణామః ప్రకృత్యాభావతో” (1.1)

ఉత్పత్తు లు శరీరమునుండి వచ్చి శరీరములోని జీవములను ప్రకృతి అనుగుణములు. అవి ప్రకృతి యొక్క ప్రణామము కారణముగా అనుగుణమున్నవి. ప్రకృతి యొక్క ప్రణామము అణువిణువులైన దాన్ని పుట్టు ప్రవహించుటనే యుంతును. జీవించి లాంటి జీవించి పుట్టు ప్రకృతి అనగా భవిష్యోగానే అనబడుటవలన మాష్యుశరీరము అస్త్రే ప్రకృతి అంటారు. అని సంపరకారముల మాష్యుశరీరములపై అణువిణు పుట్టి వచ్చింది. ఇక్కడ గమనించ వలసిన విషయమిదియే ఏమో శరీరము నాశనమైపోయినా ప్రకృతియొక్క ఈ ప్రణామము ప్రవహించు వచ్చి యుండును. అందుచే పరిణామ స్వభావముగా అణువిణువు ప్రకృతి మాష్యు శరీరము మలియొకరూప శరీరమును చలించును. ప్రకృతి యొక్క ఈ చెరస్వ ప్రణామము శక్తిలోపాలు ప్రకృతియొక్క కారకర్మము వలన ఏర్పడుతున్నది. చెరస్వ శక్తియొక్క సంయోగముచేతలంగా అద ప్రకృతి ప్రవహించదు. మరీయు పరిణామమునుకాక విధించివచ్చును. మాష్యు శరీర మునందు లేక చిరమునందు శక్తి జాగ్రత్తము కాగానే అది చిరము

నందు సంభ ప్రాణములలో ఒక విశేషమయిన పీఠిని స్థాపించును. అంతట దాని క్రియలవలన ప్రకృతియొక్క ఈ ప్రవాహము కూడ ప్రకాశింపఱుము అగును, కీషునియొక్క చిత్తమునందలి వానల వలన నందిన సంస్కారములకు అనుకూలముగా మరియొక శరీరము లభింపును. సంస్కార శక్తియొక్క క్రియలు ఉండవు. పీఠులుకూడ ఉండవు. ఆత్మస్థితిలో

అత్యయొక్క చైతన్యశక్తి జగదభి ముఖముగా ప్రవహింపఱుచుండగా సూక్ష్మ జగత్తునందలి పీఠులు కలుగును. అట్లే ప్రతిప్రసవ క్రమమున శక్తి జాగ్రత్తముకాగానే పరమసిద్ధిరూపముగా స్వాభావిక సాధన ప్రకటమగును. సూక్ష్మ శరీరము ఒకదేహము నుండి మరొకదేహము నందు ప్రవేశింపగానే శక్తియొక్క జాగ్రత్తికూడ సూక్ష్మ శరీరముతోపాటు వెళ్ళును. ప్రకృతియొక్క ప్రవాహముకూడ మనుష్య దేహము ధరింపఱుటకు నవోయము చేయును. ఇస్వరడు ఒక ప్రశస్తి కలుగుచున్నది. సాధకు నకు జన్మ ప్రారంభమునుండి శక్తి అంతర్ముఖమై జాగ్రత్తినిపొంది పరమ పీఠి రూపము లభించినదిగదా! ప్రకృతి ప్రవాహముకూడ దానిలో నహయము చేసినదిగదా! ఇక ఇతర సాధనలు ఎందుకు చెప్పారు? అవి చెప్పుటలో యోగ సూత్రకారునకు అవసరమేమి ఉన్నది? ఈ విషయంలో పరంజలి మహర్షి రాజోవు సూత్రమునందు ఇట్లు వ్రాశారు.

నిమిత్తమ ప్రయోజకం ప్రకృతీనాం పరణ భేదస్తు తరః క్షేతి కవత్.

(4.9)

రైతుగిరస్సుపై కుండవెట్టుకొని ఆ సీటిలో పొలమును రక్షిపి పంట నండింపలేదు కాని పంట నందుటకు, నీరే ప్రతిబంధకములు కొల గిండుకొని పొలములోనికి వెళ్ళును. అట్లే జనరసములు మొదలై నని ప్రతిబంధకములను తొలగించుటకు కేవలము నిమిత్త మాత్రములుగా ఉండును. అంతకు మించిన ప్రయోజనములేదు.

తైదల్య ప్రకాశము

261

విషయము యీమందే శక్తి మనదృశ్యములందు మొదటి నుండి ఉంటూనే ఉన్నది. అలాగే ప్రకృతి ప్రవాహము కూడ కీషుని పేట కొరకూ కార్యలరై ఉంటూ ఉన్నది. కాని సంస్కారములు వానల వలన అకరణగా ఏర్పడుటవలన, కీషునకు శక్తియొక్క ప్రకృతియొక్క ప్రవాహముల అనుకూలము వచ్చుటలేదు. శక్తియొక్క ప్రవాహము అలాగే జగద్రమములుగా వర్ణమై, నష్టమై పోవుచున్నది. యీ ప్రకారంగా ప్రవాహాన్ని ఆత్మోక్తములుగా మర్చిపోయిన ఆత్మోక్తములుగా ఉ కలిగింపఱును. యెవరికైతే శక్తి జన్మ ప్రాయంకమునందే ఆత్మోక్తములుగా లభించినదో వారు ఆ లాభమును పొంది ఆత్మోక్త వాగ్మయజ ఉత్తమ స్థితులను నిరంతరము పొందుచు వెళుచున్నాము. యెవరికైతే ఇట్టి స్థితి జన్మ ప్రాయంకము నుండి ఉంపరో, వారు జగద్రమముల మొదలై నది స్థితి రించి చిత్తమునందలి వానల వికారములు సంస్కారములయొక్క అవలంబములయిన అవరోధమును తొలగించుకొని చైతన్య శక్తి ఆత్మోక్తములుగా మేల్కొని పనిచేయు కర్మి చేయుదురు. అలాగే జగద్రమముల మొదలై నది ఆత్మస్థితిని పొందుటకు ఉపయోగింపఱును. కాని ఆత్మోక్తములలో గల అధ్యకులను తొలగించుటకు మాత్రము ఉపయోగింపఱును. అంతకుమించి ప్రయోజనమేమీ లేదు.

కర్మ పీఠాంస

“కర్మా కుక్ కర్మణ్యంతయోగి నత్పివిక వికరేనాహ” (4.11)

జగత్తునందు సామాన్యజీవి కుక్ ము, కర్మము మఱియు దుశ్రుతము అను మూట విధములైన కర్మలచేయును, నర్మగుణములైన, తార్కికములైన శాస్త్రాని కూలమైన పుణ్య కర్మలు కుక్ ము అందును. రుచోగుణ, రమ్యా గుణములతోను ఆసక్తికోసము, కూడిన మఱియు కర్మలన్ని మనములో కూడిన పాపకర్మలు కర్మము అగును. మరొన్ని కర్మలతోకాంతపాపము.

కార్య ఫలమును కలిపి యింటను, వాటిని ముగ్ధుల కర్పణ అందురు. ఈ మూడు రహస్యముల కర్పణ వర్ణనల నుండి ఏర్పడునందు కర్పణ ఫలముల విషయములు అనక్తి. కర్పణమునకు ముఖ్యముగా విస్తరులు మిన్నది. ఇవి సామాన్యులైన సంపాదకీవులు కర్పణ చేయుటకు. సవతిగా ఉంటున్నది. కాని యోగి అనక్తి లేక కర్పణమునకును లేక కర్పణ చేయుటకును, అందువలన అతనికర్పణ ముఖము. కర్పణముకాదు. యోగి చేయుట అట్టి కర్పణవలన నుండు. లేక అతని సంస్కారములు ఏదీ కూడ సంపాదకములు కావు. అందుచే కర్పణను గురించిన వాసన నరియైన దృష్టి కోరము విస్తరులు అననము, యోగి కర్పణమును అనక్తిని పొందు సామములో కర్పణమును ఏర్పడునందు విస్తరులుకానును. కర్పణమునకు చేయుటకు కర్పణ సంస్కారములను కలిగించును.

కక్తి కాగిర్పణముకాగానే సాధకుని అంతరంగమున అద్వైత బాహ్య అగ్రతన సంస్కారా లక్షణము కక్తి ఉంటూ సనిచేయుచున్నదను అనుభూతి కలుగును. అందువలన అగ్రతనవలది ప్రతీతి సంభవన. ప్రతీతి విషయము వాటి కార్యకలాపము కక్తి కీర్తన విస్తరులు. సాధకునకు లన కర్పణము మానము లక్షణ అని ప్రతీతికముగా స్పష్టముగా తెలియును. ఇక అందు నిమిత్త మా ప్రయోగముగా ఉంటేపోవును. నికానికి అగ్రతనవలది ప్రతీతినికీ వేనుక లక్షణములు కక్తి మా ప్రయోగముగా ఉంటున్నది. ఈ విధంగా సాధకు ను లన కర్పణము చేయుచున్నందు అనుభూతి బాధము కాని ప్రతీతి కూడ బాధము కాని ఉండక అన్ని బాధములు సమాప్తమగును. ఇట్టియోగి అందుకు, సంస్కారలక్షణములనే కర్పణము చేయుచున్నాడు. కాని అతని చిత్తము సమభూతిమన ఉంటూ కర్పణ ఫలములతో ప్రకాశితము చేయి కారణము ఉంటేపోవును. ఇందువలన అతని చిత్తమునందు సంస్కారములు సంపాదకములు అనిపోవును. కాని యోగి అను కర్పణ అను సామములందు ప్రవృత్తులై ఉన్నను అతనికి భూతాకర్పణ లేకపోవుటచే

చైతన్య ప్రకాశము

లక్షణములు అర్థ కర్పణ కాదు. అద్వైత కర్పణము అతని చేయలే చేయు. అందుచే సంస్కారములు సంపాదకముకావు.

సంపాదక ధీని అతని కర్పణములను వాటి వలన అనుభూతి ముగానే రావలెనని కోరికతో ఉంటూ కర్పణముగా వాడు. అతనిని పొందుచున్నాడు. ధీని సంతోషమున చిత్తమునకు అతని సంస్కారములు సంపాదకములు చేయకానుచున్నాడు. వాటి వలన అర్థ కర్పణ యోగి సామ్రాజ్యము ఈ విధంగా యున్నాడు.

లక్షణములు (1)

అర్థ కర్పణము, విస్తరులు అందు కర్పణ వలన వాటి సంస్కారములు సంపాదకములు సంపాదకీవులు అనుభూతిముగా వాటి చిత్తమునందు వాసనలు చేయుచుండును.

సంపాదక అయిన ధీని అనక్తితో కర్పణ చేయును. లక్షణములను యున్నవలన సంపాదకము పొందునని సంపాదకీవులు. వాటివలన అందు లేక అనుభూతి పొందును. ధీని వలన అతని కర్పణ సంస్కారములు లేక విస్తరుల సంస్కారములు సంపాదకము అగును. అట్టి సంపాదక కర్పణ సంస్కారములు అనుభూతిముగా చిత్తమునందు వాసనలు ఉండుండును. భూతి సంస్కారములు (అనక్తి) చిత్తమునందు ఉండుండునానే అతని వాసనలు, అద్వైత భూతికాన విస్తరుల సంస్కారములు (అనక్తి) ఉం యింకానే అతని వాసనలు ఉండుండును. అనుభూతిముగానే అనుభూతి అర్థ కర్పణ అను భూతికానములు, అనక్తి కర్పణములను చేయును. అతని వాసనలు చిత్తమునందు ఉన్నానే అతని కర్పణ అనక్తి కలుగును. అద్వైత భూతికాన విస్తరుల వాసనలు అయినానే భూతికాన

మిశ్రమైన కర్మల చేయును. కాని దుర్మమనందరి ఈ వాసనకు నశించి తిరిగి. ఈ విషయంలో యోగపుస్తకమున ఇట్లు చెప్పిరి.

కాలి దేశకాం వ్యవహారా నామహాన స్వర్ణం సక్రమి సంస్కార యోగేనాన త్కార (4.9)

క్షిప్తులు శరీరమును వదలి మరో శరీరములోనికి వెళ్ళినను వది. ఇలాంటి లేవ వంద జన్మల గడిచినను చిత్తమునందరి సంపిత సంస్కార ముల అస్తే వాటి అం స్వరూపముగా పుట్టినవానన యెక్కడికి నశించదు. సంస్కారము, సంస్కారాశయము నందు సంపితము అగును, సంస్కారా శయము సూక్ష్మశరీరముయొక్క అంగము. అస్తే ఆ సూక్ష్మ శరీరము ఒక శరీరము నుండి మరో శరీరములోనికి, ఆ శరీరమునుండి మూడవ శరీరములోనికి ప్రవేశించుచుండును. అస్తే ఆ సూక్ష్మ శరీరమునందలి సంస్కారముల కూడా ఒక శరీరమునుండి మరో శరీరములోనికి మారు చుండును. ఈ విధముగా వానన ఎప్పుడికి నశించదు. ఏ చిత్తమునందు వానన ఒకసారి స్థిరపడినదో అది ఆ చిత్తమును మీది యెప్పుడు బయటకు వెళ్ళదు.

దేశము విడిచి వెళ్ళినా వానన నశించదు. భీర్తియందు నివసించు వారు భీర్తిని వదలి దొండాయి వెళ్ళినా లేవ అమెరికా వెళ్ళినా అదని చిత్తమునందలి వాననలు వానిలో పాతే వెళ్ళును. అస్తే సూం శరీరము యెక్కడకు వెళ్ళునో సూక్ష్మ శరీరము కూడా వానిలో పాటుగా వెళ్ళును. చిత్తము కూడా వానిలోపాతే ఉంటును. చిత్తమునందు ముద్రవేయబడిన సంస్కారములు ఆ సంస్కారములపై ఆకారపడి దిలసించిన వాననలు అవ టనే యుండును. సక్రమి వృత్తి పనిచేయునపుడు చిత్తమునందు వానన ఉదయించును దేశములు మారినెళ్ళినా వెంటరావహానదు.

వైకృతి ప్రకాశము

ఇట్లు యెంతకాలము గడిచినా వానన ఎలాగో ఉండును. అదే జన్మల గడిచినా వానిలో కూడా అదే యుండును నుండును కాని వానన క్షిప్తు వెళ్ళుటకే వానన. అదే జన్మల యుండును నుండును కాని వానన శరీరము అర్థమనే యుండును. సంపిత సంస్కారములు ఉండునాకప్పు డివేక వానన అదటనే ఉండును. యుండును నుండును వానన క్షిప్తు వదలును. అలా వానన యెక్కడికి నశించదు. అదే యుండును నుండును కలుగగానే వెంటనే లేచి నిలుచును.

ఈ వానన క్షిప్తు వెంట యెప్పుడు మొదల ప్రాణంపై వచ్చినదో అనునది ఏమీ తెలియదు. క్షిప్తు అప్పు డి యెప్పుడు వచ్చినదో ఈ సంబంధమైన ఇతిహాసము మన్యుల పుట్టినదో అప్పుడిదియే వానన క్షిప్తు చిత్తమునందు ఉంటూ ఉన్నది. అందువలన అది అలా. ఈ యుండునా యెప్పుడూ ఏమీ చెప్పలేదు. లేదీ అది. అంతకు ఉండలో ఉంటు అలా అందుకు, ఈ విషయంలో యోగనాస్రకాండలు ఇట్లు చెప్పిరి.

కాపాను వారిత్వం దాక్షో నిత్యకర్తః | చిత్తమునందలి సంస్కారములపై ఆకారపడి ముద్ర వేయబడు చుండును. మరయు అవి అనంతమైనవి. వాటిని తెల్లకెత్తుట ముం దుం దునుకాదు. (4.10)

ఇదివరలో చెప్పినట్లు వాననకు మొదలు మన్యులో తెలియని కారణము చేత అవారి అని వివరపడినది. చిత్తమునందు కల్పించుచున్న ఈ వాననలు దాళా చిత్తలొంగుచి. వాననలు ఇట్లు అనుభవంగా ఉండు టకు ఒక కారణము గల్పించుచున్నది. క్షిప్తుల ఎప్పుడుగా క్షిప్తుల యుండుటకు ఇష్టపడుచున్నారు. విందులేవి : అంతే జన్మలనందలి ముఖము లను అనుభవించుటకు కోరిక గలిగియున్నాడు. అట్టి వానన మనస్సునందు (34)

సంబంధమై ఉన్నది. ఇప్పుడు ఈ వాసనకు గల కారణము కుంభు దానిని గల ఆశ్రయము దేనిని ప్రక్షుగాని ఇది ఉంటూ ఉన్నది: ఈ దీక్షయందులను విచారించినచో ఉంటును. ఇది తెలియజేసిన కీర్తులు వాసనలను నిచ్చు లోననలేదు. వాసనలను ఒడిచుటకు అది దేనిని ఆశ్రయించి ఉన్నచో ఆ ఆశ్రయమును పోగొట్టవలెను. దానియొక్క స్థావరమును ఓటింప జేయవలెను. దానికి గల మూలకారణమును పోగొట్టవలెను. ఇత మిగిలిన కుంభును నను భావముతో అనుభవించి నమా ప్తిని పొందింపవలెను. యోగవర్జనమును అనుసరించి వాసన అనాది. దానికి అంతముకూడా లేదు. దేనికి అంతము ఉంటునో దానికి అది కూడా ఉంటును. అందువలన వాసన ఎల్లప్పుడూ చిరిచి ఉంటున్నదియే. అయిననూ సాధనదు రసమాధము నందు ఆనరోధముగా ఉంటున్న వాసనలను పోగొట్టుకొనుటలో నిరంతరము ప్రయత్నపడుట కావలెను. రోకముతో సంబంధము వలన వాసనలు వృద్ధి రాదు. చిత్తమునందు ఏర్పడియున్న మాయ యొక్క ఆవరణ ఇంకనూ మనోభావము కారాదు సాధకులకు యేదో విధంగా ఈ వాసన సీరసించి పోయి ఉపశాంతి ఉండవలెను. సాధనయందు అర్థముగా కారాదు. ఇన్ని జన్మలుగా వాసనలు వెరుగుట దాని వలననే జగత్తనందు సాధకుడు తీవ్రం యుయే కష్టముగా నున్నది. రోకమునందలి ఈ దుఃఖములకు కారణము ఈ వాసనయే.

యోగవర్జనము ద్విరీయపాదమున వాసన, సంస్కారము లేక క్షేమమునకు ప్రసన్న. ఈ, చను, విచిన్న. మఠియు ఉదాహరణ అని నాయన పితృలు గలవు. వాసనను సాధనవ్వారా అది తిరిగి అభివృద్ధికానట్టి వెరుగు డల పొందునట్టిస్థితిని చిత్తమునందు ఏర్పరచవలెను. దీనినే వాసనాక్షయము అంటారు.

తైత్తిర్య ప్రకాశము

రాధాశ్రు మాత్రమున తానానా ప్రకాశం ఈ సమాధి...
 హేతుకతా ప్రకాశం...
 తైత్తిర్య ప్రకాశం...
 (తైత్తిర్య ప్రకాశం 1.11)

వాసనకు కారణమేమిటా ఇట్టి వాసనయొక్క తరలయేమిటా...
 అనుభవించవలెను: దీనిని సాధనముగా ముడి...
 నగా చేసినాని ఇది చిహ్నం...
 వైకా ఈ నాయన విషయమునకు పోగొట్టినట్లు...
 జన్మనను.

కీర్తులు రోకమున అవత్తి రోక వర్జనమునామయో...
 వారి చిత్తమునందు అనిత్య ముదై న సంకల్పములు ఉంటూ...
 కీర్తుని చిత్తమునందు ఇత అతుల సంస్కారములు సంబంధ...
 ఈ సంబంధ సంస్కారములే చిత్తమునందు వాసన కీర్తులు...
 ఉన్నవి. ఏ చిరంగానై నా చిత్తమునందలి సంబంధ సంస్కారములు...
 సంబంధించినచో వాసనకార వృత్తులుగా సంబంధించును. వాసనలు సంస్కారములనంగనే ఇట్టి బంధును భుంజుకొనుచున్నవి. వాసనల భుంజుకొనకా తిరి, అయిత్య అనే రోగములు భావముగా ఉంటాయిన్నాయి. కీర్తులు ఈ రోగములందు రోగిని చరలంపవలెను. చిత్తమున కుంభునామయంబి ఉంటున్నానవలెను. చిత్తమున ఏదీ ప్రకాశమునని రోగిని...
 అందువలన కీర్తునగునందు సంస్కారములు సంబంధించుట వలననేమిటా. అందుచే చిత్తమునందు కీర్తురొప్పుచున్న వాసన కీర్తులు...
 సంబంధించును. ఈ విధంగా వాసనలపై గట్టిపెట్ట వలెను. వాసనల కీర్తులకు కారణమగుచున్న సంస్కారములు ఓటింపవలెను లే సంబంధ మగుటను అనివేయుట, వాసనల "చిరం"ను అపానముగా మార్చుట అవసరము.

అర్చ్యుడు ఆలోచించవలసిన దేమంటే వాసనకు ఆక్షయము అది యెడల ఉంటున్నది; అది శుభ్రముగానే ఉన్నది. వాసనకు వివాస సాసము చిత్తము. ఇట్టి చిత్తమానయిన గృహమునందు పరిష్కేతులకాకా వాసనలను బట్టియే వికసించుచుండును. అనగా చిత్తమునందు సంస్కారములు వికారములు ఎంత ఎక్కువగా ఉండునో మానసిక బంధులకకాక అంత అధిరమగా ఉండును. అట్లే కమోగుణ, కమోగుణములు ఎంత ఎక్కువగా ఉండునో అట్లే వాసనకాశయన చిత్తమయొక్క స్థితికాకా దోషభూయస్కులు ఉండును. చిత్తమునందు వాసనకాకా కాలా బంధుగా ఉగ్రరూపముగా ఉండును. సాళకుని కర్మవ్యవేషమంటే కన చిత్తము నందు ఈ రకమయిన పరిస్థితులను పోగొట్టుకొనుటకు చిత్తమునందు పడి చున్న వాసనల కాళ్ళు విరగగొట్టవలెను. అది బయటకు పారిపోవునట్లు చేయవలెను.

వాసన జగత్తునందలి శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములందు, ఆయా విషయములపై తిరుగుచుండును అందువలన బలమును పొందుచుండును. బలవృద్ధిచుచుండును. చిత్తమునందు వాసనలు ఉంటే దానికి ఆకలి కఱగా మానవుడు విషయములను అనుభవింపటకు పరిగెత్తుచుండును. చిత్తమునందు వాసనలు పెరుగుటకుగాను సంస్కారములను సంపయము చేయుటకు మార్గమును జాగుచేయుచుండును. నెయ్యివేస్తూ ఉంటే అగ్ని ఎట్లు ఎక్కువగా ప్రజ్వలించునో అట్లే విషయభోగములవలన వాసనలు కనలు మాని ఇంకాఇంకా పెరుగుచుండును. విషయములపై ఆకర్షణ అనర్థి పెరుగుచుండును. దీనివలన చిత్తమునందు సంస్కారములు సంపితము అగుట పెరుగుచుండును. ఇదంతా వాసనలవలననే జరుగుచున్నది. సాళకుడు కనమునను ఇంద్రియములందు నియుక్తణ ఏర్పరచి విషయములను అనుభవింపటనుండి విరక్తుడై ఈ మార్గమును అపి వేయ గలుగును.

వైభవ్య ప్రకాశము

వికోపరంగా వాసనయొక్క శాబ్దం, రుచి, ఆక్షయము. అలంకరణ, వీటిని పోగొట్టగనే వాసనకాకా పోవును. అర్చకుడు కను విండవలసివచ్చు దేమంటే వాసన వీటింకాక అదా కేమి? అంతకుండు కుడినా. వచ్చి యుగములు గుడినా. వీటికు వచ్చిపోయెళ్ళు కాలము అర్చకుడు వాసనకాకా అనుగడు అది ప్రాసమువచ్చును. అందునే అర్చకుడు వాసనలు పోవుట అంటే కేమి? వాసనలపోవుట అదానాటి అర్చకుడు?

చిత్తమునందు వాసన నాకావ్యవహారో ఉండును. క్రమ ప్ర. అదర్ చిద్విన్న. క్రమ మానములు. వాసన చిత్తమునందు చిత్తములవల్లనే వి రకమయిన క్రీయ చేయకుంకా ఉండినదో కేమి క్రమ ప్రమ అండు. కాని జగత్తునందు అనుకూలక కఱగానే కేర అనుకూలక కేరకాకాకా ఇట్టి క్రమ ప్రవాసన ఉగ్రరూపము లింపి చేడను. వాసనయొక్క ఈ పీఠిలి ఉదారము అండుకు. వాసన ఈ ఉగ్రరకమ వరతి కాంతయైపోకే కేమి చిద్విన్న అనన్ అండుకు.

చిత్తమును కూటలో నాటడకు, ఇది ఆ చిత్తమునకు క్రమ ప్ర అనన్. ఇది అంతులింపి చ్చక్షుకును. దానియందు క్రమము కఱగును. అంతలా దీనిని ఆ చిత్తమునకు ఆ క్రమమునకు "ఉదారస్థితి" అని చెప్పు చున్నాను. సంకమకోపి కూటపై సంపదములు, అంతకు దీనిని చిత్తము యొక్క చిద్విన్న అనన్ అని చెప్పుచున్నాను. వాసనకు కూట ఇట్టి స్థితికే కంపు వాసన ఉదారస్థితినుండి చిద్విన్నపై క్రీందపరికోళ్ళకు ఈ విధంగా వాసన పెరుగుట, చిద్విన్నమగుట నిరంతరము జరుగుండును. చిత్తమునందు బంపుకు కోణము. బంపుకు క్రోధక బంపుకు కామము, మోహము, ఈర్ష్యా, ద్వేషము యెదలై న పితృ మాహుండును.

వాసనకు నాల్గ అవస్థలందు దారిని "రను" అందురు. ఇది నిజానికి స్వరంప్రమేన స్థితికాదు ప్రభు వ స్థితికి అంతురంప్రమేన ఒక స్థితియే "రను" అందురు. వాసనయొక్క సరివ రన చెందుతున్న ఒక స్థితి మాత్రమే. ప్రభు స్థితిలో ఉండుగానే వాసనను. శక్తి జ్ఞానము, యోగము, నామస్మరణ లేక నిష్కామ కర్మయోగము, మొదలైనవాటి ద్వారా తిరిగి ఉపాస్థితిని పొందలేనంతగా దుష్కలము చేయవలెను. అది తిరిగి ఉపాస్థితిని (వెలుగులు) ఇక ఎన్నటికి కలుగరాదు. ఇట్టి స్థితిని వాసనయొక్క "రను" అవస్థ అందురు.

శనగలను వేయించినచో ఆకారమునకు అది శనగలుగానే ఉండును, కాని అది భూమిలో నాటిక అంకురింపవు. వాటిలో వేయించుటవలన అంకు రించు శక్తి నొందినది. ఈ విధంగానే వాసన "రను" అవస్థను పొందగానే జీవులు లోకమునందలి సంపర్కములలో తిరుగుచున్ననూ వాని చిత్తము నందు నాసన అంకురింపము కాదు. అనగా ఉపాస్థితి అవస్థను పొందదు. దీనినే వాసనక్షయము లేక వాసనలు లేకుండుట అని చెప్పబడినది.

శక్తి జ్ఞానమై చిత్తమువై ఆకారపడి పనిచేయును. దివిధములైన క్రియలను కల్పించుచుండును. చిత్తమునందలి సంచిత సంస్కారములు, ఆ వాసనలు ఆకారముగా క్రియలను కల్పించుచు, వాటిని "రను" అవస్థలోనికి తెచ్చి వదలివేయును. అది తిరిగి ఉపాస్థితి అవస్థకు ఎన్నటికిరావు. వాసనలు చిత్తమునందు ఉంటూనే ఉండును. కాని రను అవస్థలో ఉంటూ అవి ఇక ఎన్నిటికి దుఃఖమును కలిగించలేవు. శక్తి ప్రతి ప్రసవ ప్రముఖమున ముందుకు సాగుచు చైతన్యమునకు జన్మమైన ప్రకృతికి గల తాదాత్మ్యమును వివగిల్చి ఆకృత్యంబును విలీనమైపోవును. అంతట చిత్తమునందు గల వాసనలన్ని క్రియాహారమై పోవును, అవి ఉండుట లేకపోవుటలో పెద్ద తేడా ఏమీ ఉండదు.

శక్తి ఈ విధంగా క్రియలద్వారా చిత్తమునందలి వాసనలకు తిరిగి అవి ఏమిచేయలేని వస్థితిని కల్పించును. క్రియలద్వారా సంస్కారములను ఉదారణచేయును. చిత్తప్రకాశమయిన ఇంద్రియ లక్షణములను, అంతములు స్వస్వగుణము వర్ణింపగలను.

వాసనలు క్రియాహారమయిన స్థితిలో ఉండిపోవును. క్రియలు అకార ముగా సంస్కారములు భూతగా ఉండిపోవును. ఇంద్రియములు, మనస్సు, దాహ్యాజగతులను తిరుగుట ద్వారా అంతములయ్యగలను. సాధ కుడు సాధనద్వారా చిత్తమునందలి వాసనలను ఉదారణ చేయవలెనని ఇది కలుగదు. అనగా సాధనచేయుట చాలా అవసరము.

వస్తువు ఒక్కటి - జ్ఞానము అనేక రకములు

లోకము ఒక్కచేకాని దిగున్నదై న భక్తులకు లోకము దివిధ రకములుగా కల్పించుచున్నది. నలుగురు భక్తులకు ఒకే దివ్యులుగా ఒకే లోకమునందు కూర్చొనెట్టి వారియెదుట ఒక భృత్యులను ఉంచి దానిని చిత్రింపమని చెప్పింది వారు నలుగురు ఆ ఒకే చిత్రమును చూచేటగా వేస్తారు. కాని వారియెదుట ఉన్నచిత్రము ఒక్కచే. ఇకేదివలెగా భక్తు లును ఒకరు మంచిగా రచిస్తారు, మరొకరు చెందిగా అనుభవించారు. కాని ఒకేవస్తువు ఒకరికి మంచిగా మరొకరికి చెప్పిగా ఉండదు కదా! కొందరికి ఉప్పొందనము ఇష్టము కొందరికి కిషి, కిటికి కారణమునకు లోకమునందు వెదికితే కనిపించవు మనుష్యుని చిత్తమునందు లించును. చిత్తస్థితి ననుసరించుచే మానవునికి రుచి, స్వభావము వెలుగుచుండును. ఎదుట ఒకేవస్తువును ఉన్నాకూడా చిత్త భూమిల ననుసరించుచే ఒక వదారమునకు, ఏదో ఒకవ్యక్తికి, ఏదో ఒక దృశ్యమునకు, ఆ దృశ్యము నందలి ఒక భాగమునకు విశేషమయిన మహాభక్తులను ఇచ్చును. అలాగే మరొక వ్యక్తి అదే భావమును చిత్రించుచు దామ్యులందరి మరోవస్తువుకు

మరో దృశ్యదాగమునకు విశేషము చూపించును. ఈ విధంగా ఒకే చిత్రమును చిత్రించినానా నలుగురు నాటగు లకములుగా చిత్రించుదురు. ఈ విధంగానే ఒకటి మరోవ్యక్తివై వ్రేమ లేక ద్వేషభావము ఉండవచ్చును. అభావమునుండి మాత్రమే యెదుటివ్యక్తిని చూచును. నల్లని కళ్ళతోడు వెలుగునంటే దృశ్యము నల్లగా కన్పించును. అదేవిధంగా ఎరుపు, పసుపు కళ్ళతోడుతో దృశ్యము ఎరుపుగా, పసుపురంగుగా కనిపించును. అనగా చిత్రరూపమైన కళ్ళతోడును, అనుసరించియే వ్యక్తి కొందరికి మంచి వాడుగా కొందరికి చెడ్డవాడుగా కనిపించును. నిజానికి ఏవ్యక్తి చెడ్డవాడు కాడు. మంచివాడు కాడు. అతడు కర్మచేయుదు లనను లాను లోకము యెదుట ఉంచుకొనుచున్నాడు. కాని అతని ఆ స్వభావము అనుసరించియే వ్యక్తులు తమతమ కండ్లతోడుల ననుసరించి చూచుచున్నారు. వారికి అతడు ఆయా రంగులలో కన్పించును. ఇట్లే మానవుల రుచి, ఆలోచనలు ఇష్టానిష్టములు చిత్రభూమికల ననుసరించియే యుండును.

ఈ విషయమునందు యోగ సూత్రకారుడు ఇట్లు చెప్పుచున్నారు.
 మస్తుసామ్యేపి చిత్ర భేదా త్రయో ర్విభక్తః పన్థాః ॥ (4.15)

మస్తువు ఒక్కచే అయినా చిత్రముయొక్క స్థితి సంస్కారములు, వాసనలు, యొక్క ఢిన్నతపంపన ప్రతి చిత్రమునందు ఆయా పరిస్థితులతో భేదములు ఉండుటచే ఉన్నది, ఒకే వస్తువైనా దాని విషయమై ఆలోచనలు, విచారణలు, అనుభవములు వేరువేరుగా ఉండున్నాయి, ఒకేవస్తువు లేక పదార్థము, ప్రాణి, పరిస్థితి లేక దృశ్యము చిత్రభూమిక ననుసరించి మంచి లేక చెడ్డదిగా, మిత్రుడు లేక శత్రువుగా, గుణవంతుడు లేక దుర్మార్గుడుగా, పాపాత్ముడు లేక పుణ్యాత్ముడుగా, ఉచితమైనది లేక అనుచితముగా శుభము లేక అశుభముగా విభిన్నములైన అనుభవములు కల్గించుచున్నవి. తల్లి బిడ్డను ప్రేమతో చూచును. ఆలాగే మారుటి తల్లి అదేబిడ్డను ద్వేషించును.

చును. ఒక్కొక్క చిత్రమునందు ఉదయించినట్టి జ్ఞానము భ్రమముగా స్వయంప్రకాశముగా మందినానే. ఉపాసనార్థము అతని ముఖ్యములు. వాసనలు, భావనలు, విచారణలు, దృష్టికోణముల ననుసరించి తన్ను తన్ను ముగా అగుచున్నది.

రాజోవు సూత్రమునందు ఇదే విషయమును చిత్రించుచు ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు.

నవైక చిత్రతంత్రం వస్తుభేదః ప్రమాణ కంఠరా కింపాత్ ॥ (4.16)

ప్రత్యేక ప్రమాణము ననుసరించి ఒకే వస్తువుయొక్క యొక్క జ్ఞానము కలుగును. కాని ఒకేవస్తువు విభిన్నమైన వ్యక్తుల చిత్రభూమిల ననుసరించి వేరువేరుగా కనిపించును. చిత్రములకా మిత్రులైన వాన వైక శీలముగంది, అనగా మిత్రులైన మిత్రులొందిననే యుండును. ఒకవారి ఒక వస్తువునందు శుభముగా అనిపించును. అదేవస్తువు మరొకవారికి తమ వార మన చిత్రభూమి ననుసరించి అశుభమైనదిగా అనిపించును. ఇదివిధంగా మిత్రులు శత్రువులుగా, శత్రువు మిత్రులుగా మారుచుండును. మస్తువుయొక్క యధార్థము ఒక్కచే కాని లోకములో వారి వారి చిత్రభూమికలను అనుసరించి వివిధములుగా కన్పించుచున్నది.

అప్పుడు మానవునకు ఒకప్పుడైనా యొక్క జ్ఞానము కలుగదా యోగ సూత్రకారుడు ఈ సంహేయము విచారణను అందించును.

తదుపరా గోపేక్ష్యాద్విచిత్ర వస్తువస్తు జ్ఞానాత్ ॥ (4.17)

యేదైనా వస్తువుపై మానవుడు ఉపేక్షి తావమును కలిగి ఉంటే అంతట ఆ వస్తువు యొక్క యధార్థ జ్ఞానము మానవునకు ప్రకటమగును.

అగ్రతయొక్క యువార్థ జ్ఞానము కలుగుటకు భవ సంపద వాసవయ, వికారములు, వికారణలు, దృష్టికోణము వేరుగా పెట్టి రక్షణ భావములో సూక్ష్మ దృష్టిలో చూచినవలెను. అప్పుడు వస్తువుయొక్క సర్వమైన జ్ఞానము కలుగును. లేకుంటే అగ్రతనందరి యేవనువైనా చిరస్థితి ననుసరించినచే కనిపించును. ఇప్పుడు చిరమునందరి లోపలిభాగమును అందు పుట్టుచున్న వృక్షలను సూక్ష్మదృష్టిలో చూచినచో ఆవృక్షులు కూడా దృశ్యమొకటిగా కన్పించును. ఆవృక్షులను చూచునట్టివాడు ఆర్త్య లేక పురుషుడు అయి ఉండువాడు. ఈ విధంగానే మానసిక సంకల్పములు, వింల్పములు, వాసనలు, వికారములు, వికారణలు చూచుటకు క్షణిక భవలేనట్టి ఆర్త్యయొక్క అవసరము గలదు. చిరము నెనుక ఆర్త్య భర్త్యము లేకపోవే అగ్రతనందరి ఏ వస్తువు లేక చిరమునందు యేవృత్తి యొక్క జ్ఞానము లేక అజ్ఞానము కలుగుట సంభవముకాదు.

దృశ్య అగ్రతనందరి అన్ని వస్తువులు వదలములు ఆ పిరిసితులు చూచుచుండును. అట్లే కన్పించు దృశ్యము ప్రతీక్షణము భవ భవ చెందుచునే ఉన్నది. చిరస్థితి కూడా ప్రతీక్షణము చూచుచున్నది. చిరమునందరి వాసనలు, వృక్షులు, వికారములు మానసిక సంకల్ప. వికల్పములు అన్నికూడా చూచుచునే ఉన్నవి. చిరమును మనము బయటి ప్రపంచము యొక్క దృష్టికోణము నుండి అంతరికముగా లెక్కించుచున్నాము. ఆర్త్యయొక్క దృష్టి కోణమునుండి చిరము దానియందు కలుగుచున్న క్షణికా మధులు అన్ని బయటివిగానే చెప్పవలెను. కామమును ధరించి చిరము చాటిగానూ, లోభమును ధరించి లోభిగానూ, క్రోధమును ధరించి క్రోధిగాను, మోటుచున్నది. వృక్షులు అనునది. — చిరము యొక్క ధర్మము. యే చిరమునందఱులే వృక్షులుపుట్టుటలేదో ఆ చిరము నిర్దక్షమైపోవును అనగా చిరము యొక్క అస్పీక్షము సమాప్తమైపోవును. ఈ విధంగానే దృశ్య ప్రపంచములో పరస్పరము, సముద్రము, వనము, నగరము,

తైశంగి ప్రకాశము

నూరుగ్రహులు, ధ్రువులు, మొదలైన అన్నిటిలో కలిపిన అక్షరమునే అక్షరము అందులకు అగ్రతను మిదాగి అక్షరము, నూరుగ్రహులు నూరు అక్షరములు. ఆర్త్య అక్షరే భవములు. క్షణిక మతము నిర్దక్షమైపోయి, భవము కల్పన మాత్రమే. వాన భవకాదు. ఇంకా కల్పనములే అక్షరములందును గుండులు యోగము యొక్క అక్షరము.

యోగమునకు ఆధారము చిత్తమే

యోగము యొక్క నిషేధము చిత్తమై అక్షరమిచ్చి అక్షరమై అయినది. చిరమునందరి వృక్షులు సంస్కారములు. చిరమునందరి మనస్సు చిరమునకు. లోకమునకు, గల సంబంధము. చిరములు ఇంద్రియములలో సంబంధము. చిరమునకు అర్థలో సంబంధము కలిగి దివారినే చిరమే యోగ నిషేధమునకు అక్షర సంబంధము ఉండునట్టిది. ఇప్పుడు మనము సంబంధముగా చిరములో కలిసిపోయి గల సంబంధములను వివరించెదము.

చిరము-ఆర్త్యలో గల సంబంధము :- చిరము అక్షరము అక్షరము అగ్రతను అంగముగా ఉన్నది. ఇది బల యోగమునందు. శక్తి దీనిలో కలియకపోవే ఘని చేయలేదు. వాచాలము కలియలేదు. యెటులుగదో అట్లే చిరభావమైన జ్ఞానయంద్రము ఘని చేయటకు అర్థయొక్క చైతన్య శక్తి కలియుట చాలా అవసరము. అర్థయొక్క చైతన్య శక్తి అదమైన చిరములో పాటు కలియుటచే అది చైతన్య వంకరై ఘని చేయుచున్నది. ఈ క్రియలో అచైతన్యమైన అర్థ దిశా శక్తి చిరము నందు కలుపుట వంక అగ్రత మనసుంటి దిన్నముగా కల్పించుచున్నది. పరిణామముగా అది అచైతన్యమునుండి చైతన్యమును పుట్టుచున్నది. ఈ

విధముగా చిత్తమునకు పైన అవిద్య కేవల మాయ యొక్క అవరణ ఏర్పడి నది. అవిద్య యొక్క అవరణ ఏర్పడుటచే చిత్తము 'నేనేచైతన్యమును' ఇట్టి విద్యా భావము అహంకారము, అస్మితా, అణవమలము, జీవభావముచేత జీవాత్మలవెక్కియగుచున్నది. నిజమైన సాక్షిభావముగల ఆత్మ విస్మయిలోనే పడినది. జీవాత్మ-వాస్తవానికి 'ఉపద్రష్ట' అగును. కాని అంతల ననే ద్రష్టను అని స్థితిగా భావించును. ఇట్లు జీవుడు అన్ని కర్మలకు కర్తగా, భోక్తగా అగుట సుఖవంతుడు, దుఃఖవంతుడు అగు చున్నాడు. ఆత్మయొక్క చైతన్య శక్తి చిత్తముపై ప్రతిబింబించుచు చిత్త శక్తిగా మారుచున్నది. ఆత్మకు మరియే చిత్తమునకు గల సంబంధము చైతన్య శక్తి వలన ఏర్పడుచున్నది.

చిత్తము మరియే వాస్తవములు :- చిత్తమునకు శక్తి యేమీలేదు కాని ఆత్మయొక్క చైతన్య శక్తిని తనదిగా భావించుట వలన జీవభావము ఉదయించుటచే అప్పుట ప్రతిబింబించిన శక్తిని తనదిగా భావించును. ఇంద్రియముల ద్వారా శక్తి చేయుచున్న పనులను చిత్తము తనదిగా భావించి కర్మకర్తాభూతమును వెంటకొనును. కర్మకావము కలుగగానే కర్మకర్తలను వస్తునట్టి సంఘటనను తనకు అనుభూతముగా కలుగజేయునని క్రోధం కొనును. దీనివలన కుభలేతే అకుభలే సంస్కారములు చిత్తమునని సంఠిత మగుట ప్రారంభించును. ఇట్టి సంఠిత సంస్కారముల వలన చిత్తమునందు వాసన ఉదయించును. వాసనా విశేషము చేత కాదు, క్రోధ, భోగ్య, మోహ, మదహార్పక్యములు పెరుగును. చిత్తరూపమయిన ఈ జ్ఞాన యంద్రమునకు ఎన్ని క్రియలు ఉంటూ ఉన్నాయో అవన్నీ వాసనకు అనుభూతముగానే ఉంటూ ఉంటును. వాసన చిత్తమునందు ఉంటూ వికారములను పుట్టింపను. అట్లే ప్రవృత్తులను పుట్టింపను. వాసనయే చిత్తమునందు "ఈజగదు నిర్వృతమయినది" అను భావమును కల్పిగా ఉంటున్నది. వాసనయే చిత్తమును కలంగితము చేసి కార్యశీలముగా చేయును. చిత్తమునందలి

చైతన్య ప్రకాశము

సంస్కారములు కూడా అది చైతన్యముతో కలియుట వలననే సంఠితము అగు చున్నది. వాసన కూడా శక్తి యొక్క సంకల్పము వలననే కలుగుచున్నది.

చిత్తము మరియే మనస్సు :- మొదట ప్రావణ్య మనస్సు చిత్తము యొక్క ఒక క్రియ మాత్రమే. చిత్తమునందు సంకల్ప వికల్పములే చిత్తమునందు క్రియగా అగుటలంబడు. దానినే మనస్సు అంటారు. వాసన చిత్తమునందు పుట్టిని ఉదయించలేదు. అదేగా వాసనా భావముగానే చిత్తమునందు పుట్టి ఉదయించును. అప్పు డి యొక్క అనుభూతముగానే సంకల్ప వికల్పార్థముగానే మనస్సు యొక్క అస్థిత్వము ఏర్పడుచున్నది. జగద్రేషులమైన వాసన అణవయినదిగా, అకారములమైన వాసన కుభవరముగా వెల్లువలుచున్నది. కుభ వాసన, కుభవల్ప ద్వారా సంకల్ప వికల్పార్థమైన కుభవరమైన మనస్సును ఏర్పరుచును. మనస్సునందు సంకల్ప గుణమైన కుభవరమైన సంకల్పము భుజిగానే కీర్తి, పూజా, పాఠాదులులు, ఆప, తపములు, చేయుట ప్రారంభించును. మనస్సునందు తమోగుణ, తపోగుణ, అకుభ, సంకల్పములు భుజిగానే కీర్తి అనన్తి మోహము, కామము, ప్రమాదము, నిద్ర మొదలైన కారణములు ఉదయించును. అదే భావములలో జగద్రవనందు సంకల్పము ప్రారంభించును. మనస్ సంకల్పపు వికల్పములు కలుగుటకు శక్తియే దాటి ద్వారా జనించేయుచుంటును. చైతన్య శక్తి చిత్తములో కూడి సంకల్ప వికల్పార్థమయిన క్రియ చేయుకోపోతే మనస్సునకు అస్థిత్వము ఉండును. పూజాభంగా మనస్సు విషయాల్ని ముఖముగా ఉండును. మనస్సును సంస్కారముల ప్రవాహము లుగొగదల్చి ముఖముగా ఉండును. మనస్సును సంస్కారములతో ప్రేరేపించును. మనస్సు దమించునవిగకాదు. మనస్సును యెంత ఎక్కువగా దమించిన అది ప్రతి క్రియ లుగొనుముగా అంత రీప్రముగాను బంధించలే

వై 1 నిగిరి మనలను ఆశ్రయించును. సాధనమునకు దానిని సముకానుట సాధ్యముకాదు.

దివ్యము మరియు బుద్ధి :- చిత్తమునందు విచారణ అను క్రియ జరుగుచున్నప్పుడు దానిని బుద్ధి అందును. ఈ బుద్ధివలనా చిత్తము నందు కీర్తియొక్క సంయోగము కలుగుటవలననే విచారణభావమైన క్రియ జరుగుటా బుద్ధిగా అన్వేషణమునకు వచ్చుచున్నది. ఈ బుద్ధి రెండురకములు అగా ఉంటున్నది. మొదటిది మనస్సులో మనస్సు వెనుక పోవునట్టి బుద్ధి. ఇది మనస్సు యొట్టు ఆలోచించినా రానుకూడా అట్టి ఆలోచనయే చేయును. దానికి కాలిత్యము అనౌచిత్యము అనునది. చైతన్యము.

రెండవది మనస్సును రగన వెనుక ఉండుకొని కరుణలు, మనస్సు నందు ఒక సంకల్పము లేక నికల్పము కలుగగా వివేకము తీవ్రముగా ఉంటూ ఆపట్టి నిర్ణయమును బుద్ధి లేన వివేకములో చేయును. ఆ సని చేయువలనా, మానవలనా అనునది వివేకములో నిర్ణయించును. ఈ సని పాపమో, పుణ్యమో? ఇది చేయుటవలన కల్పత మంగళము జరుగునా? అమంగళమో? దీటిని తొగ్గలేగా నిర్ణయించును. బుద్ధియొక్క ఇట్టి వివేక సంకల్పమైన నిర్ణయము మనస్సు స్వీకరించును. మనస్సు, బుద్ధి ఈ విధముగా వివేకవలనమైన నిర్ణయము దీనికొని నినిదేసిలో అది సాధనమునకు కళ్యాణమును కలిగించును లేక మనస్సు ప్రాధాన్యత వహించి బుద్ధిని విషయాధిముఖముగా లాగుకొని పోయినచో జీవనము అభయములే జరుగును.

సాధనకాలము బుద్ధి పరిశుద్ధమగుట చాలా అవసరము. బుద్ధియొక్క ఆపరిశుద్ధత అంతు అది రెండువిధములుగా ఆలోచించుట, ఉచితానుచితముల విషయములో నిర్ణయము చేయలేక పోవుట, దేసిన నిర్ణయమునందు సంకేతములు కలుగుట మొదలైనవి. బుద్ధి పరిశుద్ధముగా ఉండు నికల్పయోగ్యమయిన స్థితి చక్కగా కలుగును. ఏ విషయమయినా బుద్ధియెదుటకు

రాగానే వెంటనే ఉలిగివైస. ఉపయోగమైన భిక్షువులను ఇచ్చును. అది మనస్సునకు తప్పనిసరిగా, సహజముగా స్వీకరించబడినదా ఉండును. బుద్ధికి ఈ పరిశుద్ధత వలన పాపాలు, చింతన, మనము, సత్సంగ కళ్యణము, మొదలైన వాటివలన లభించును. బుద్ధి యెంత పరిశుద్ధమనా సొందిత సాధింపి చిత్తమునందు వైరాగ్యముకూడా అంత ప్రబలము అగును.

దివ్యము మరియు వృత్తులు :- చిత్తము చలించు వృత్తులకు మునిషమైన సంబంధము గలదు. చిత్తమునకు నాచార్యులుగా ప్రధానమైనది. మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము, సంస్కారములు, కీడిలో ఏదో ఒక వృత్తులవలన ఇది పనిచేయుచుండును. సంస్కారములవలన బుద్ధివలన వాసనలను అభావముగా చేసికొని వృత్తులు ఉదయించుచుండును. చిత్తము నందు యెట్టి వృత్తి ఉదయించినా దానికి అనుకూలముగా సంకల్ప వికల్పాత్మకముగా మనస్సు కలుగును. దానిని అనుసరించుచు బుద్ధివలన విచారణ చేయును, వృత్తులవలననే బంధమును సొంది అహంకారము గుర్తుగా రూపమును సొందును. యోగుదర్శనమున వృత్తులను అభావముగానే చేసుకొని యోగవిషయమును చింతించినారు, యోగ పరిచాషలో "యోగ భీర వృత్తినిరోధః" అన్నారు. అనగా చిత్తవృత్తులను నిరోధించుటయే యోగము అని నిరోధించవలసినదే

"రచాద్రుషుః స్వరూపేవస్థానమ్"

అర్చయోగ్య స్వరూపస్థితియందు నిలువను. చిత్తమునందు వృత్తులు ఉదయించగానే "వృత్తి సారూప్య వివరత్ర" అర్చకుకూ వృత్తి యొక్క అనురూపముగా భావించును. ఈ విధంగా యోగమునందు విషయమంతా వృత్తి యొక్క ప్రకృతినే తిరుగుచుండును.

వత్తి అనగా నేనుంటే చిత్తము తలంగిల మగుటయేగా దానినే వ్యతి అంటారు. చిత్తమును సోపనముగా భావించినచో అంటు తలంగములు వృక్షవింపవను. అనేనివలగా చిత్తమునందు తలంగములు వృక్షులుంటును. అందుచే ఇరువదైన దాలామంధి మహాత్యులవలె యోగ సూత్రకారుడు మనస్సును వట్టగాని భావనవలెను. యోగమునకు అధార భావముగా వ్యతిని వట్టగానను. వ్యతియే వాసనలకు అనుభావముగా ఉంటును. అందుచే వ్యతి నిరోధములు దాననుట ఊహించుట అవసరము. సంస్కారములు అశక్తిలో. కర్మకర్మానుభవములో కర్మ చేయుటవలన సంపితమగును. అండునలన సంస్కారములు ఊహించుటకు మొదట వ్యవహారములందు చరితువలన అవసరము. తర్వాత వాసనలు ఊహించవలెను. తర్వాత వ్యతి నిరోధము జరుగును. అనగా వ్యతి నిరోధమునందు వాసనాక్షయము, సంస్కార క్షయము అదే వ్యవహార కుద్ది మూడును కలిసెను. వ్యతి నిరోధము జరుగగానే సంకల్ప వికల్పాత్మకమైన మనస్సు స్వయముగానే నిరుద్దము అగును. చిత్తమునందు వ్యతిని అనుసరించితే సంకల్ప వికల్పములు ఉద్దయించును కదా: చిత్తమునందు అసలు వ్యతియే వికల్పములు సంకల్ప వికల్పాత్మకమైన మనస్సు అసలు వృద్ధినే వృక్షురుగదా: వ్యతి నిరోధము జరుగగానే దివాలదా రూపమైన క్రియ కలిగిన ఐద్ది స్వయముగా శాంతింపను. ఈ విధంగా చిత్తవ్యతి నిరోధము జరిగితే, దానియొక్క ఆన్నిక్రియలు నిరోధమగును.

వ్యతియే వృక్షుటక చిత్తమునకు చిత్తకీలో సంయోగము కలుగుట అనివార్యము. ఈ సంయోగము కలుగుతుంటే చిత్తకీలదా ఉదయించనే ఉదయించదు.

చిత్తము మరియు యింద్రియములు: - చైతన్యశక్తి అర్పి నుండి ఉదయించి చిత్తములో కలియును. అంటు జడ చిత్తమునందు

శ్లోకం (తాళము)

వ్యతిని బట్టి అవలంకము. తద్వ్యావృత్తము కలుగు వ్యతిని చిత్తమంటారు. చిత్తమునందు అండునలన వృక్షులుంటును. అందుచే ఇరువదైన దాలామంధి మహాత్యులవలె యోగ సూత్రకారుడు మనస్సును వట్టగాని భావనవలెను. యోగమునకు అధార భావముగా వ్యతిని వట్టగానను. వ్యతియే వాసనలకు అనుభావముగా ఉంటును. అందుచే వ్యతి నిరోధములు దాననుట ఊహించుట అవసరము. సంస్కారములు అశక్తిలో. కర్మకర్మానుభవములో కర్మ చేయుటవలన సంపితమగును. అండునలన సంస్కారములు ఊహించుటకు మొదట వ్యవహారములందు చరితువలన అవసరము. తర్వాత వాసనలు ఊహించవలెను. తర్వాత వ్యతి నిరోధము జరుగును. అనగా వ్యతి నిరోధమునందు వాసనాక్షయము, సంస్కార క్షయము అదే వ్యవహార కుద్ది మూడును కలిసెను. వ్యతి నిరోధము జరుగగానే సంకల్ప వికల్పాత్మకమైన మనస్సు స్వయముగానే నిరుద్దము అగును. చిత్తమునందు వ్యతిని అనుసరించితే సంకల్ప వికల్పములు ఉద్దయించును కదా: చిత్తమునందు అసలు వ్యతియే వికల్పములు సంకల్ప వికల్పాత్మకమైన మనస్సు అసలు వృద్ధినే వృక్షురుగదా: వ్యతి నిరోధము జరుగగానే దివాలదా రూపమైన క్రియ కలిగిన ఐద్ది స్వయముగా శాంతింపను. ఈ విధంగా చిత్తవ్యతి నిరోధము జరిగితే, దానియొక్క ఆన్నిక్రియలు నిరోధమగును.

ఇంద్రియములను విషయములనుండి దూరముచేసి, విషయములనుండి వేరవేయుటను "చనుము" అందురు. ఇంద్రియములను మనస్సునుండి వేరు చేయుటను "శమము" అందురు. ఈ విధంగా దమము మరియు శమమునకు ఆర్థము ఇంద్రియము నిగ్రహము అట్లే మనో నిగ్రహము అని చెప్పవలెను. శమ, దమములయందు వీధి కలుగుటనే యోగ పరిధాషలో ప్రత్యాహారము అనిచెప్పిరి. అనగా యింద్రియములు తమతమ అహోలములను విషయములను వదలి ఇంద్రియములు అంతర్ముఖము కానిచో చిత్తవృత్తి కూడా (మనస్సు) యేదో ఒక విషయమునందు స్థిరముగా ఏకాగ్రముకాదు.

సహజముగా మనస్సు ఏకాగ్రముగానే ఉండును. కాని పది ఇంద్రియములు అట్లే వానికిగల అనేక విషయములు వాటి సంపర్కమువలన అది భంపము అగుచున్నది. ఇదంతా శక్తి ప్రసవక్రమమున ఉండుటచే జరుగుచున్నది. శక్తి ప్రతిప్రసవ క్రమమున రోపివైపుకు పనిచేసినచో అనగా చేతన ప్రసక్తిచేతనగా మారుట లేక కుండలినీ శక్తి అంతర్ముఖముగా జాగ్రత్మగుటతో ఇంద్రియములు బహిర్ముఖతను వదలి అంతర్ముఖముదా అగును. అంతట మనస్సుకూడా అంతర్ముఖమై ఏకాగ్రత యొక్క లాభమును పొందును.

చిత్తమునకు విషయములతో గల సంబంధము: చిత్తమునకు విషయములతో సంబంధము ఇంద్రియములద్వారా జరుగుచున్నది. చిత్తశక్తి చేతనారూపముగా మారి విషయముల సంబంధములోనికి వచ్చును. అంతట విషయములు ఆధారముగా ముఖము వంటి అనుభూతి కలుగును. వాస్తవాలికి జగత్తునందలి విషయములు జగత్తువలెనే జడములు, వానికి స్వయముగా దుఃఖమునుగాని, సుఖమునుగాని యివ్వగలిగిన సామర్థ్యము లేదు. కాని చిత్తశక్తి చేతనగా రూపము ధరించి ఇంద్రియములద్వారా సంబంధము కలిగి ఉండును. అంతట ఆయా విషయములు జీవునకు

చైతన్య ప్రకాశన

సుఖము లేక దుఃఖమును జన్మలతో సంబంధము లేకుండును. అగతి మరియు వాటి విషయములలో చైతన్యము కాలక్షయము. కాంతివలెనే చిత్తమును విషయముల ప్రకాశనము చేయును. కాంతివలెనే చిత్తమునందు సంస్కారములు సంబంధములు. అకాంతలైత చిత్తములు కీటిండులతోపాటు వాటి సంబంధములతోనూ అభిజన్మలను. చైతన్యము కలుగగానే జీవునకు విషయములపై అర్థ చైతన్యము, అర్థ వాటియందు ఉపాసన వహించును. అంతట చిత్తము ప్రకాశన మగును.

చిత్తమునకు వికారములతో సంబంధము: కాదు, ప్రోక్, లోక, మోక్ష, మద, ద్వేష, కల్యాణి, సాత్విక, అభాంకారము యెవలె శని చిత్తమునందు వాసనల కారణముగా వికారములు కలుగుచున్నవి. అయితే సంస్కారములు, వాసనలు, ప్రభుత్వ, ఉపాసన, కూడా నాలుగు స్థితులు ఉంటున్నాయి. జీవునియందు సాధారణంగా అన్ని వికారములు ప్రస్తుతస్థితిలో ఉండును. దాహ్యముగా అనుభూయంతులుగానే ఒకటిగాని అనేకముకాని ఉదయించి ఉపాసనలను పొంది ఉపద్రవమును కలిగించును. వికారములవలననే వాసనలను జీవము దుఃఖ మొనరును. అయినా కూడా మూలములు ఈ వికారములనుండి వచ్చుచున్నవి. సంస్కారములచేత ఈ వాసనలు చిత్తమునందు ఉంటూ ఉన్నాయి. వికారముల కారణముగానే మూలములను కల్పించుచున్నది. వికారములు యెంత బలముగా ఉంటే వాసనలు కూడా అంతబలముగా ఉండును. చిత్తముకూడా అంతగా భంపముగా ఉండును. అన్నికూడా అంతమందము అగును. జీవుడు విషయములయందు కర్మలయందు అంత అధికముగా ఆసక్తి వహించును. అందుచే దుఃఖమును ఇంతా దుఃఖమునే పొందుచుండును.

చిత్తము నురియు అహంకారము :- అహంకారముకూడా

అవిద్యులలన చిత్తమునందు ఉదయించుచున్న ఒకక్షేపము. చిత్తమునందు అవిద్యయొక్క అవలంబన వీర్చుకగానే ఐదియందు వివేకర భావము కలుగును. చిత్తమునందు "నేనే చైతన్యమును" అనుభావము ఉదయించును. చిత్తము నిజానికి జడము. అది చైతన్యము అని అనుకొనుట భ్రమ మాత్రమే. దీని వలన నిజమైన చేరన యొక్క శక్తి అదృశ్యము అగును. మరియు ఈ భ్రమయొక్క భావము యెట్లెదుట ఉంటును. ఇందువలననే అత్యంత పురుషుని ద్రవ్య అనియు చిత్తమునందరి చైతన్య భావమునకు ఉపద్రష్టా అని చెప్పబడినది. దీనికే ఇతరములైన పేర్లు జీవభావము. జీవార్య. అహంకారము. అన్విత, అణవమలము మొదలైనవి.

ఇది ఉదయించగానే జీవభావము చిత్తమునందు ఏర్పడి శరీరము నకు ప్రభువుగా మారి స్థిరముగా కూర్చొనును. అట్లే దీనివెనుక అనేక భావములు వికసించి అభివృద్ధి అగును.

చిత్తమునందలి వాసనలు, కోరికలు, కామనలు. వికారములు, కామ. క్రోధ, లోభ, మోహము మొదలైన వికారములు జీవించుటలోపాటు అహంకారము కూడి జీవించుట ప్రారంభించును. చివరకు ఒక సమయము వచ్చును, వాసనలు, వికారములు జీవించినవి. కాని నిర్మలమైన నిరుదమైన అహంకారము శేషముగా మిగిలి ఉన్నది. ఈ అహంకారము అత్యయొక్క చైతన్యశక్తి. అట్లే జడశక్తి యొక్క సంయోగమువలన ఇది ఉదయించునది. దీని విషయమున యోగదర్శనము ఇటు చెప్పుచున్నది.

దృగ్బుధున భుక్తోరేకాత్యంతే వాస్త్వికా, 2.7

దృశ్యశక్తి అనగా అత్యంత. అట్లే దర్శనశక్తి అనగా చిత్తములకు ఏకాత్యంత అను భావము కలుగగానే అన్విత ఉదయించును, అత్యయొక్క చైతన్యశక్తి ప్రతి ప్రపంచ ప్రపంచ అత్యయందు విలీనముకాగానే అన్విత

చైతన్య ప్రకాశము

కూడా అనగా జీవభావము వాటిలోపాటు వివేక ప్రకాశము. చిత్తమునందలి అహంకారము దోషముల శక్తి అంశదృశ్యముగా కాని చైతన్యము అగుట వలన అహంకారము.

ఈ విధంగా చిత్తాహంకారముతో జీవించు ప్రపంచ వాసన, మనస్సు, ఐదితో కలసి జగత్తునందు భద్రాభయములైన అన్వితార్యముల కారణముల వున్నవి. కాని అహంకారము చిత్తముయొక్క మూలభావము సంపాదనములను సంవిత్తము చేయుటలో ముఖ్యకారణము అయివచ్చి, చిత్తము యొక్క ఈ గతినిజులను గడువింపట, వెలకొనుట, భావలు, అర్థము మొకొనుట అనునట్టి శక్తి. ద్రవ్య చిత్తమునందీ వేరుగా ఉండునట్టి. ఇట్టి వేరుగానున్న శక్తియే చైతన్యతో కలది శ్రీయం. చేయుచున్నది.

యోగదర్శనమున దీని విషయము ఇట్లు చెప్పబడినది.
యదాకాత్యంత చైతన్య శక్తి ప్రకాశం సేవ్యం సేవ్యం సేవ్యం సేవ్యం

చైతన్య, పురుషుడు లేక అర్థుడు అనుభావముగా కానీ ఉండనట్టి చిత్తమే విషయముగా లేక దేయముగా ఉంటును. దానికి స్వాధి అయిన అర్థుడు చిత్తమునందలి సకల చైతన్య అన్ని వేరంతో చేయుటనే ఉంటును. ఏంతువలన అంతే అగ్య పరిభాషము లేనిది.

చిత్తమునందలి చైతన్య, సంకల్పములు, వికారములు ఏర్పడటా మారినోపుటలందును, సాక్షిభావమున ఉంటూ సాక్షిభావములేని పురుషునకు ఈ చైతన్యంబిది మాటుల సహజము సామాన్యతేని ఈ చైతన్యం వంటి అర్థుకూడా ఒక్కటి అని అనుకొనును.

చైతన్య సామాన్య మితరంధ్ర 1.1

కాని అత్యంత చిత్తమునందలి కామ, అని పరిభాషము లేనట్టిది. ఈ చైతన్యంబిది సాక్షిభావమున గడువింపబడుతును. ఈ చైతన్య సంకల్ప

ఈ విధంగా చిత్తమునందు ఆత్మయొక్క జ్ఞానము జగత్తు యొక్క అజ్ఞానము కంటే ఉంటున్నాయి. చిత్తము శుభా శుభములు పెంపిస్తే ప్రసాదం వస్తుంది. అందుచే చిత్తము జగత్సంబంధమైన సంస్కారములను మాత్రమే ప్రతిబింబించి వస్తువని అనుకొనరాదు. నిర్వృత్యుడు, బుద్ధమైన ఆత్మయొక్క స్వభావం గుణములు మాత్రా చిత్తమునందు ప్రతిబింబిత మగుచున్నది. కాని చిత్తము పరివర్తన కీలమైన, అనిర్వచ్యమైన జగత్తునకు మాత్రమే అంగియై ఉన్నది.

జగద్రములమై ప్రకాశా శీలమై ఉంటుంటే చిత్తము జగత్తును ప్రవృత్తముచేయున గమనింప గలుగుచున్నది. ఆత్మ యొక్క చైతన్యము స్వభావిత గుణములు చిత్తమునందు ప్రతి బింబితమగుచున్నను అది ఆత్మ యొక్క అనుభవమును పొందుటలేదు. ఇదియే చిత్తమును ఆత్మ కంటే భిన్నమైనదిగా గుర్తించ జేయుచున్నది. అట్లే దీనియొక్క పరివర్తన శీల స్వభావము ఆత్మకంటే నికారీయమైనదిగా దర్శింపజేయుచున్నది.

ఈ దృశ్య జగత్తు అంతా పురుషునకు అనగా ఆత్మకు ధోగము లేక ఆన వర్ణము ఉంటున్నది. "ధోగాన వరారం దృశ్యయో" చిత్తము ధోగాను భవమును పనకాలకు పొందుటలేదు. సాధనా, భజన, అనుష్ఠానములు, యోగ ప్రాప్తికి ప్రయత్నము తన కొరకుగా చేయుటలేదు. చేరనమైన ఆత్మనుండి భిన్నమై ఆనందం ప్రమే జడమైన చిత్తము శుభా శుభములైన అన్ని పనులు ఆత్మ కొరకు మాత్రమే చేయుచున్నది.

ఇట్లు చిత్తము యోగమాత్ర కాదు చిత్తమునందలి వాసనలు, చిత్తముతో ఆత్మకుగల సంబంధము వివరించారు. మొదట చెప్పినట్లు

చైతన్య ప్రకాశము

చిత్తమే వాసనలకు ఆశ్రయమై ఉంటున్నది. ఆశ్రయంలేని నిశచలము వాసనలకు అంబునగా ఉంటున్నాయి. ఆశ్రయంలేని ఆశ్రయంలేని వాసనలు ఉన్నాయి. అట్టి ఆశ్రయమైన వాసనలకు ఆశ్రయమై ఉంటున్నాయి. చిత్తమునందు, నుండు ప్రకాశములు, అంబునమున్నాయి. వాటిని, చిత్తము, ముగా ప్రకాశించుచున్నది. త్రిగుణములు కూడా ప్రకృతి యొక్క తత్వము కాంక్షలు ఆత్మ ప్రకాశమును ఉంటున్నది. అందువల్ల ప్రకృతి యొక్క తత్వములు కూడా పరివర్తన మగుచున్నాయి. ఈ విధంగా తత్వం ఆశ్రయమై చైతన్యమా మాత్రమే ఉంటున్న యుంటును.

త్రిగుణార్థమైన ప్రకృతి తత్వం తో సర్వములని చిత్తము అప్పుడు దీనిని ప్రకృతి తత్వముగా చెప్పుచును. ప్రకాశమునందు ప్రకృతి దీనిని ప్రకాశింపును. అప్పుడు దీనితో యే తత్వములు ఉంటాయి. ప్రకృతి పరివర్తన వాసనలయొక్క ప్రకాశన, తంతు, అప్రకాశము, అంబున స్వభావంగా పురుషుడు నిశచల, పరివర్తన చెందునట్లుగా. అంబున తత్వం ప్రకృతి ప్రకృతి యొక్క తత్వం అంబున అంబున అనే విధంగా పురుషులు ఉంటును. అనగా ఆత్మ పురుషులు ఆత్మ యొక్క స్వభావం గుణమైన శక్తి యొక్క పరివర్తనములు చెంటును.

కాని చిత్తము దాని చిత్తములు అనగా వాసన, వృత్తి, వికారములు వికారాలు వీటి యందు పరివర్తన జరుగుచున్న యుంటును. అంబున ఆత్మ కూడా దీనితోపాటు పరివర్తన చెందుచున్నట్లు వాసనలు ఆత్మ

స్వయం ప్రకాశమయినది. చిత్తము దాని సరికామముల ప్రకాశంబయినది. దీనియందు ప్రకాశంబయినట్టి ప్రకాశము ఆ దీనియందలి తరంగములలో తరంగిత మగునున్నట్లుగా కన్పించును. కాని ప్రకాశము విదులబరేదు. దీని మూలము విదులబరేదు. ఇట్లే ఆత్మి. ఆత్మయొక్క చేతనాత్మ. ఆత్మయొక్క స్వాభావిక గుణవర్తముల సరివర్తన లేనట్టిది. కాని సరివర్తన బంధుబున్నట్లు కాసింపదు. యే మానవునకు ఆత్మయొక్క ఈ నిజస్థితి అనుభవమునకు నచ్చులో వానికి అగుట విరిసమయిపోవును. వాడు కర్మకాక్షేపి. ఈ విధంగానే చిత్తముకంటే భిన్నముగా ఆత్మయొక్క ఆప్టివ్యమును గమనింపట ఆత్మము చేసుకొనుట చాలా అవసరము.

ఇప్పుడు యోగులర్చనమున సరమార్గ లాభమును పొందిన ఆదికాగి అయిన కీర్తనకు—సామాన్య కీర్తనకు గల భేదమును యోగులర్చనమున ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు.

విశేష దర్శనః ఆత్మభావ భావనా నివర్తితి: (1.25)

చిత్తము కంటే వేరుగా ఆత్మ తర్కమును అనుభవమున గమనించు చట్టి మానవునకు ఆత్మభావ భావన నివర్తమయి పోవును. "పూర్వజన్మలోనే నేనేమిటి : ఏయే దేశములలో పుట్టితిని : నా నిజ స్వరూపమేమిటి : ఈ కీర్తనము పంప మహాభూతముల నమ్మేటగుముచే పుట్టినచా లేక భిన్నమైనచా తర్కాది అన్మలలో యెట్టి కీర్తనమును ధరింపదును : యే దేశములో నిట్లు ఉండును : దీనిన్నింటిని ఆత్మ భావము అందురు. ఇట్టి ఆత్మ భావము యొక్క భావన విశేషణ జ్ఞానము కలిగేవరకు ఉండును. నమూనీ కలుగగానే ఈ ఆత్మభావన కూడా చిత్తము యొక్క పరివర్తన శీతల వంసనే విద్యుతీకరణ అతనికి తెలియును. ఆత్మ భావ భావన కలిగిన చాదే నిజమయిన

2. కంఠ ప్రకాశము

అతికారి, నిజాతి కలకాశి అశకు అధ్యాయంలో (Sriyogam. 10) తర్వాత యోగుల్యన వర్తనలయ్యై క డ్లిని చిత్తము యొక్క స్వయం ముఖి దర్శనయ్యైదు.

తదా చిత్తే చిత్త్వం 2. కంఠ ప్రకాశం చిత్త్వం
ఆత్మ భావ భావన కీర్తన — చిత్తే భావనా కలకాశి చిత్తే
సంకుచై న వానియొక్క చిత్తము చిత్తముయొక్క అధ్యాయో 2. కంఠము
నకు అధ్యయనముగా ఉంటును. చిత్తే భావనము ముఖి చిత్త్వయ్యైదు.
(ప్రవాహము అగ తనవంబలి దిగదెల్లొకముంకై తి గలుగు. మీ ప్రవ
నకు 2 (ప్రవర్తితులు అగవడ ముకై ఉంటును.

యోగి యొక్క చిత్తము చిత్తమునకు అధ్యయన అధ్యయనముగా ప్రవర్తింపదా : అది ప్రవృత్తి గలది. అయితే యోగి లోక వ్యవహారములలో అతే యొక్క దేహతేను. ఈ విషయములు యోగి నూ ప్రకారము ఇటు దర్శనయ్యైదు.

తచ్చిద్రేఘ ప్రవర్తియో న్నరాతే సంహృత్యైః (1.11)

చిత్తే సంకుచై న భువభువి చిత్తము చిత్తే భాగి ముగ్ధులలో ప్రవహించు తుంకును. పూర్వమునుండి ఉండున్న సంహృత్యయినాకా ప్రకృతే నచ్చుచుండును. చిత్తముయొక్క సంహృత్యయినా ప్రవం ముగా ఉంటే చిత్తాధ్యయనముగా ఉంటును. కాని పూర్వ సంకుచ సంహృత్యయినా ఉంటే అగవడముగా వ్యవహరింపబడుతుంది. ఈ విధంగా సాధులకు సంహృత్యయినా ఉంటే, లోకవ్యవహారమునకు చెదలోనూ వ్యవహార

లింపఁ జూచును. మరల్య మరల్యలో సంస్కారములు తలయొత్తినప్పుడు

అత్యంతియో అభివృద్ధిలో వ్యవహానము (అలస్యము) కలుగుచుండును.

ఇట్టి వ్యవహానము (అలస్యమును) పోగొట్టు కొనుటకు తపాయ

మును యోగిని ప్రకాశింపఁ చెప్పవచ్చును.

(4-28)

హానమహాం శ్రేణదు క్షమ ||

వ్యవహానము నందలి ఈ సంస్కారములను ననివేయుట శ్రేణదు

లను పోగొట్టుకొనునట్లుగానే పోగొట్టుకొనవలెను. పూర్వమునందలి యోగా

బాధలు ఇచ్చే చెప్పిరి. యోగసాధనలో జపసమయంలో చిత్తము నందలి

శ్రేణదులు దగ్గరై తదివ్యక్తునందు అది లింగి వెరగ గలిగిన, పుట్ట గలిగిన,

నమస్కారం పోగొట్టుకొన్నది. ఈ విధంగానే యోగసాధన ద్వారా పూర్వ

సంస్కారములు కీణించి పోవును. లింగి అంతులింపనట్టి శక్తి వాటికి

నశించును.

చివ్లే సంస్కారములు క్రమముగా అభివృద్ధి చెందుచుండును. అట్లే

చిత్తమున అది బహుశఃము లగుచుండును. పుణ్యతాన సంస్కారములు

క్రమముగా నిరోధింపబడును. తర్వాత నిరోధ సంస్కారములు చివ్లే

సంస్కారముల సానమును రీజుకొనుట ప్రారంభించును. మరియు నిరోధ

సంస్కారములు వృద్ధి పొందుచు చివ్లే సంస్కారములు కీణత చెందును.

ఇక నిరోధ సంస్కారముల కీణత ఆసంప్రక్షాళన సమాధి వలన మాత్రమే

జరుగవచ్చును. అందువల్ల సాధనకు చివ్లే సంస్కారములు పుట్టగానే సంతు

ష్టై పూర్ణకానరాదు.

ఇట్లు చెప్పవలసిన విషయముగలను. ఇవన్ని శక్తి ప్రతి ప్రసవ
క్రమమున జాగ్రతి నొందిన తర్వాతనే సంభవించును. సాధకుడు తన

తైదంత్య ప్రకాశము

ప్రతులముద్దానము మరలన్ని సంస్కారములను నుడయించు నేరగాను.

శక్తియొక్క క్రియలో నాకుతు కర్మకర్మములను ముగియవ

పూర్ణకాననలో సంస్కారములు సంభవించుట అవసరము. అందువలన

సాధకుడు ఉత్పన్నీ ప్రతి మంది ఉద్ధారణ. తర్వాత అత్యంత్య కాలవలన

అందుకొనవచ్చును. అందువలన చైన దెచ్చిన పుణ్యంపై శక్తి అవసరముగా

జాగ్రత్తైన తర్వాతనే నమస్కరణ కారములో సాధన నేరములను ద్వారా

చక్కగా లభించును.

ప్రసంఖ్యానేష్యంత్యమనన్య నర్వలా చివ్లే కార్మకర్మ

మేను సమాధి: (4-29)

చివ్లే కార్మకర్మ కలుగగానే, సంస్కార మొకటి వలన చివ్లే కార్మకర్మ

వాలియందునలా అనక్తి శ్రేణిపూర్ణమనన్య చివ్లే కార్మకర్మ

తలిగియుండును. అందుచే తర్కమేము అను మేను సమాధి

యొప్పుతును.

అక వ్యక్తికి ఋణమిచ్చి వారి నుండి ప్రతి చెంపట్టి ఉచ్చాగ్రము

చేయవలెనే అక చివ్లేగా అది మంచి పనికా: ఈ చివ్లేగానే చివ్లే కార్మ

మునకు తలముగా "సర్వజ్ఞులను పొందుటలో, కోరిక చేయవలె. అంత

చిత్తమునందు చివ్లే కార్మకర్మను నిరంతరం పుట్టుతును. తీరికే తర్కమే

సమాధి అందుకు, నిరంతరమైన, ద్విరమైన సాధనవలన మన చైన

గ్యము యొక్క అభ్యాసమువలన పుణ్యతానము చెందు సంస్కారములు

నశించును. చిత్తమునందు చివ్లే కార్మకర్మ నిరంతరం పుట్టుతును.

తీరికే తర్కమే సమాధి అందుకు. ఇదియే సంప్రక్షాళన సమాధియను

ఉచ్చాతమనీతి.

మేఘమునకు అర్చము యిది. చిత్తమునందు విషయములు, జగత్సంబంధములైన లేక పుణ్యానములైన సంస్కారములు పూర్తిగా పోయినది. కాని ఆనందమునందు పుణ్యాన సంస్కారములతోపాటు మధ్యమధ్యలో జగద్రముఖమయిన జ్ఞానము ఉంటున్నది. ఇదికాకా పోయి ధర్మము అనగా అర్చయిస్తూ స్వాధ్యానిక గుణములు చిత్తమునందు నిరంతరము ప్రతిచిందింతుట ధర్మమేఘ సమాధి అందురు. ఈ సీతిలోకూడా చిత్తవృత్తి పూర్తిగా నిరంతరము కాదు (అర్చయిస్తూ చేతనాశక్తితో జడచిత్తమునకు, తాదాత్మ్యము పూర్తిగా పోలేదు), అందుచే చిత్తమునందు ఒక సర్వగుణ మైన, ఆత్మాత్మముఖమయిన వృత్తి మిగిలి వుండును. అందువలన ఈ సమాధి అనంతప్రజ్ఞాత స్థితికిరాదు, దీనిని సంప్రజ్ఞాత సమాధియొక్క ఉత్పతమ స్థితిగా చెప్పారు. యోగసూత్రకారుడు ధర్మమేఘ సమాధికి ఫలస్వరూపముగా ఇట్లు చెప్పిరి.

తతః క్షేత్రవర్మ నివృత్తిః

(4-30)

ధర్మమేఘ సమాధి వలన క్షేత్రములు, కర్మలకు శాశ్వతముగా నివృత్తి కలుగును. క్షేత్రములు అనగా అవిద్య అస్మిత, రాగము, ద్వేషము అభినివేశము, కర్మ అనగా సంపిత కుడా కుభ సంస్కారములు మరియు ప్రారబ్ధము కర్మలయొక్క మానవరూపము 'క్రియమాణ' మయి ఉన్నది. మానవులకు క్రియమాణ కర్మలలో ఆసక్తి ఉన్నప్పుడు కర్మచేయియినే యుండును. ఆసక్తిపోగానే, కర్మ చేస్తాడుగాని నిష్క్రమిగా ఉండి పోవును. ఇందువలన చిత్తమునందు అవిద్య మొదలైన సంపక్షేత్రములు ఆర్చిత్రీయమాణ, సంపిత ప్రారబ్ధకర్మలు రెండుకూడా నశించిపోవును. అంతట.

వైచరిణ్య ప్రకాశక

తదా సర్వవరణ మాతా శక్తివైచరిణ్యే పాశ్చాత్యైశ్చి మయ్యైః

(4-31)

అన్నివిషయమైన అర్చనలు, భంపరసీపితృ మత్త కాలం ఉన్న చిత్తము అనంతమగును. అంతట జగద్రముఖమయిన అర్చనలు (మిక్కిలి చిన్నవి)గా అగును. తిరిగి తిరిగి క్షేత్రమునకు సంస్కారములు, కాననలు వికారములు జగత్త్రీయమయిన చిత్తము కున్నవయి అనంత రహితము అగును. అంచేత మనములతోకానిది ఈ జగత్త్రీయ అర్చనలైన పోవును.

ధర్మమేఘ సమాధి ద్వారా అవిద్య, అస్మిత, రాగము, ద్వేషము, అభినివేశము క్షీణించిన తర్వాత కూడా వర్మ, రణ, త్యాగములు ఉంటుంటే తదా : యోగి తిరిగి మమ్మట జగద్రముఖ : జడ చిత్తమునకు (క్రింది సూత్రమున ఈయబడినది.

తతః కర్మలక్షణానాం సరితాను శ్రవణః సదా స్వప్నావధాన్ (4-32)

ధర్మమేఘ సమాధి లభిగానే కర్మలక్షణానాం అనగా దోగము, మోషము ఇట్లున్నట్టి తప కార్మము గుణములు అచిత్తమున. సరితాను శ్రవణము పూర్తియైనది.

విషయ సుఖములగాని, మోషముగాని ఇట్లున్నట్టి పని పూర్తి అయ్యి వరకు సర్వ, రణ, త్యాగములు సరితానునే యుంటును. తర్మ మేఘ సమాధి లభిగానే గుణములు తపకాల్మము పూర్తియైనది. ఇదే అని సాంసారిక విషయ దోగములకాని, మోషములకు కాని యట్లులలో

38)

సప్తర్షిముకాశు. అందుచే యోగికి లింగి మహా శరీరమును యిప్పుటకు సప్తర్షిముకాశు.

అలాగ్నిర్మితముగా కృతార్థుడైనవారికి ఈ మూడు గుణములు వాటి పని పూర్తియైనవి. గమక అని విరీనమయిపోవును. ఇరహలకు అని విరీనము కావు. వానికి అగ్రత్వ విరీనమయి పోవును. మిగిలినవారికి అర్థే ఉండును. అందువలన ఈ మూడు గుణములు అన్యత్వమునందు విరీనమయి పోవును.

క్షణ ప్రతి యోగి పరిణామాసరా స్త నిర్మాహాగ్రకమః (4, 99)

ఒక క్షణము, దాని తర్వాత రెండవది, దాని తర్వాత మూడవది ఇట్లు క్షణములయొక్క సరిబంధము ప్రారంభము నుండి అంతము వరకు గ్రహించబడును. అనగా తెలియును. గుణముల యొక్క ఈ స్థితి విశేష క్రమముగా చెప్పబడును.

ఇప్పుట శక్తి యొక్క రెండు క్రమములు సంకేతముగా చెప్పబడినవి. మొదటిది ప్రసవ క్రమము, ఆర్మి నుండి శక్తి క్రిందికి జగదభి ముఖముగా ప్రవహించును. మొదట అది చిర్రములో తాదాత్మ్యమును పొందును. అది చైతన్యమువలె ప్రవర్తిండును. చిర్ర శక్తిగా రూపము తరించును తర్వాత జడ ఇంద్రియములలో సంయోగమునకు వచ్చును. ఇంద్రియములను కూడా చైతన్యవంతము చేసి ప్రవర్తింప చేయును. ఇప్పుట కేరవాళి అని పిలువబడును. ఇప్పుట ఆర్మియొక్క చైతన్యశక్తి జగత్తునందు విరాటము చేయును. అందుచే దీనికి ప్రసవ క్రమము అని పేరు. కీర్తనకు తన శరీరమునందు, కర్మలు, సంపద, పరిపాఠము, కీర్తి, ప్రతిప పీటిలో ఆసక్తి అలాగును. కర్మర్వాభిమానము కలుగును, దిషయము

చైతన్య ప్రకాశము

రెండు ముఖాలవలన కలుగును. కీర్తనకు తన శరీరము, అలాగ్నియు. సాంకేతి క్రింది యందు మిక్కిలి అధికముగా కార్యములు జరుగును. సాంకేతి క్రిందియు. సాంసారీకవలననే ముఖము వినిపించుచున్న నిర్వాణములు చేయును. పీడితన సందర్భములు ముగును. పరిణామముగా కానగత, వికారములు ఇట్లు కలుగును. ఈ విధంగా చీలి జనన మరణ ప్రక్రియనందు తిరుగులు ఉండును. శక్తి యొక్క ఈ పనిని "చోగార్థము" అందురు. శక్తి యొక్క

చైతన్యశక్తికి రెండ క్రమము ప్రతి ప్రవర్తి క్రమము అందు. క్రిందిలో సాధన చేయుచూ, చేయుచూ ఉండగా చేర గుణపు యొక్క శక్తి ఈ విధంగా అంతర్భుజముగా కార్యంపడును. "చేర గుణపు యొక్క శక్తిని చేర చీలి తనవీగా భావింపిస్తావెదో అది కార్యం పొందగానే శరీరమునుండి కన్నముగా ఉంటూ కీర్తని శరీరమునే అధికముగా చేర కొని, పనిచేయుచున్నట్టి అనుభవమును కలిగించును. చీలిచే శక్తి యొక్క ప్రతి ప్రసవ క్రమము అని చెప్పవచ్చు. శక్తి చిర్రము వలన ఇంద్రియముల ద్వారా జగత్తునందు యే నిర్వాణములు చేసెదో వాటిని అర్పించి విరీనము చేయుట ప్రారంభించుట. శరీరము కంటే చేయూ శక్తి అనుభవమునకు రాగానే కీర్తనకు కర్మర్వాభిమానము తప్పగా పోవు ప్రారంభించును. దీని వలన కర్మల యందు కీర్తనకు ఆసక్తి తగ్గిపోవు ముండును. ఈ ఆసక్తి అంతా కర్మర్వాభిమానము వలన ఇట్టివని. అందు వలన కర్మర్వాభిమానము పోగానే స్వయముగా ఆశక్తి తగ్గిపోవును.

అంబు సాధనని చిత్తమునందు పరిచారము సంపదలు కర్మలు శరీరము మొదలైన వాటి అన్నింటివై వైరాగ్యము పెరుగుచుండును. సాధకుని ఇంద్రియములు రమ ఆహారమును త్యాగము చేసి ప్రత్యాహారమునందు నిలచును. అనగా మనస్సు ఇంద్రియములు, యిది అప్పీ బహిర్మఖరను వదలి అంబుత్పబుమగును. సాధనయందు శక్తి ప్రతి ప్రసవక్రమమున అంబుత్పబుమ అగుటకు రహస్యములైన విష్ణుములు, చారణ వచ్చును ఇవిశరలో వీటిని చాలా విస్తరించి చెప్పితిమి. సాధకుడు గురువునందు సాధన యందు. ఇన్నరై ప్రము నందు, జాగ్రతి నొంది శక్తియందు శ్రద్ధా భక్తలతో యెల్లప్పుడూ వక్కాగా సాధన చేసినచో మెల్లమెల్లగా ఈ విష్ణుములు, అంబరాయములు రొలగి విజయమును పొందును. శక్తి జాగ్రత గాండగానే సాధకునకు సాక్షిభావము కలుగును. శక్తి సంచిత సంస్కారములను క్రియలుగా పరిణమింపజేయుచుండును. మరియు సాధకుని చిత్తము నందు వృత్తి నిరోధము, ఏకాగ్రత. సమాధి మొదలైన పరిణామములు వికసించును.

శక్తి చిత్తమును ఆధారముగా క్రియాశీలమగుచుండును. క్రమముగా వాసనలు, సంస్కారములు క్షీణించుట ప్రారంభించును, సంస్కారములే వాసనలకు హేతువుగా ఉంటున్నాయి. వాసనకు ఫలముగా సుఖదుఃఖములు, భోగ ఆహారోగములయాపమయిన, ప్రారబ్ధకాపమయిన ఫలమును అనుభవించుటకు చిత్తమునందు ఒక పీఠి ఏర్పడును, భవిష్యత్తునందు సంస్కారములు సంపయమగుట అగిపోవుచుండును. కాళణము సాధకుడు సుఖదుఃఖముల పలన ప్రణావితుడగుట మానివేయును. జగత్తునందలి విషయములపై చిత్తమునందు వైరాగ్యము పెరుగుచుండును, అనగా వాసనల యొక్క-

వలయు, హేతువు, ఆశ్రయము, ఆలంబక ఇది అగిపోవుచుండును. బుద్ధి మేలు సమాధి యొక్క హారము బక్కగా ఏర్పడును.

చిత్తమునందు పంపలరతు కారణము నుంచిత సంస్కారములే. సంస్కారములు క్రియలుగా పరిణతి చెంది క్షీణించగానే చిత్తమునకు స్వయముగానే ఏకాగ్రత కలుగును, అంబు అత్యంత ప్రతాపము చిత్తము నందు మెరియుట ప్రారంభించును. ఆనందము పెరుగుచుండును. సాధకుడు రస ఆర్జయింపకే, ఆర్జితోనే సంబుద్ధుడు అగుట ప్రారంభించును.

ప్రతి ప్రసవ క్రమమున ఆర్కాకములపై పోషకము శక్తి పర్యవేతులైన స్థాయింట్ ఏకాగ్రతను సంపాదించును. అంబు సాధకునికి పితరరాగానుగర, దివారానుగర, అనందానుగర అనే అమృతానుగర సమాధుల లాభము కలిగించును. అర్థే సాధకునకు భక్తిమైట సమాధి. సంప్రకార సమాధియందు ఉచ్చరమ పీఠిని స్థాపించును. ప్రతి ప్రసవ క్రమమున ప్రయాణము చేయుటన్న శక్తి ఆర్జయై చై రసగ్ని శక్తిలోగల తాదార్థ్యమును పదిలించి నిర్మల సమాధి లేక అసంప్రకార సమాధి సాధకునకు కలిగించును. ఈ విషయము యోగదర్శనమున —

దిరామ ప్రర్థయాశ్వాస ఘోర్వః సంస్కారా శేషోన్వయః || (1.18)

సాధకునకు చిత్తమునందలి విషయములపై ప్రసంపించుచి ప్రహము అగిపోగానే—

రస్యాపి నిరోకే నర్వ నిరోకాన్నిరీత సమాధిః || (1.19)

ప్రజ్ఞయొక్క ఈ సంస్కారములు భవా నిరోధమగును, అన్ని సంస్కారములు నిరోధించబడగానే విశీల అసంప్రకార లేక నిర్లక్ష్య

